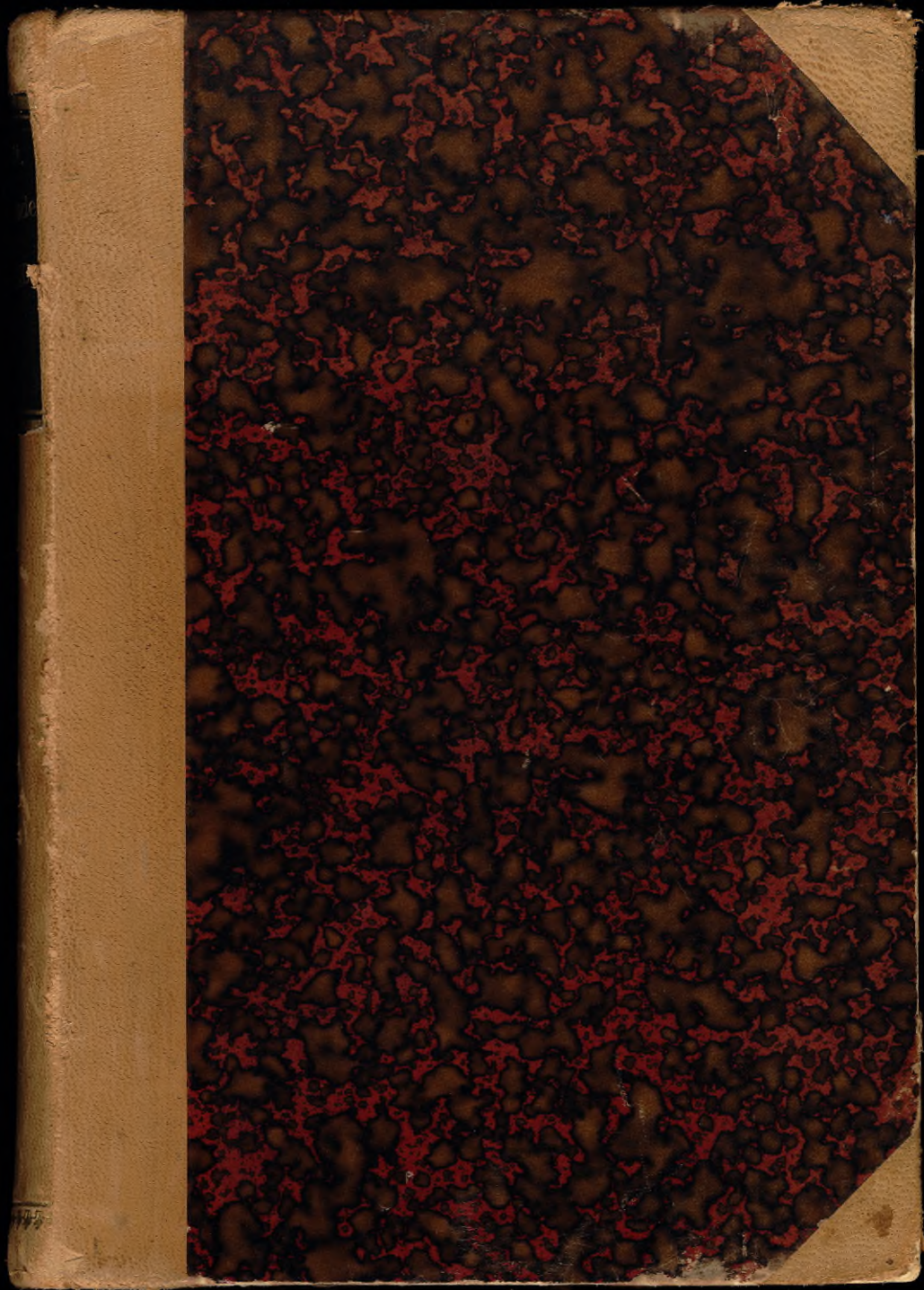

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Allmänna Sektionen

Litt.
Ital.
Övers.

DEN RASANDE ROLAND

AF

LODOVICO ARIOSTO.

ÖFVERSATT

AF

CARL A. KULLBERG.

FJERDE DELEN.

STOCKHOLM, 1870.

P. A. NORSTEDT & SÖNER
KONGL. BOKTRYCKARE.

F.R.

Trettiondesjette Sången.

1. **E**tt ädelt hjerta måste städs förfara
På ädelt sätt, det kan ej annat. Som
Natur och vana bjudit det att vara,
Det är och kan ej sedan ändras om.
Så måste ock ett elakt uppenbara
Sin art, i hvad för läge än det kom.
Naturen drar det in på onskans bana,
Och svårt det sedan har att ändra vana.
2. Af höfviskhet och ädelmod exempel
I mängd oss forntids krigarskara ger;
Vår tids blott få; men nedrig låghets stämpel
På lif och handling ofta tryckt man ser.
I kriget, Hippolyt, der våra tempel
Du prydde med din fiendes banér
Och förde skeppen, tagna ur hans händer,
Med byten lastade, till hemmets stränder;

3. Der såg man öfvas alla grymma dåd,
Som nånsin Turk, Tartar och Mor bedrifvit.
Ej med Venedigs vilja och beråd,
Som städs exempel af rättvisa gifvit,
Dock af dess legoknektar utan nåd
Och misskund gudlöst öfvade de blifvit.
Jag talar ej om all den mordbrand, som
Förhärjat godsen, villorna rundtom;
4. Fast det var skändlig hämd, på så sätt strida,
Isynnerhet mot dig, då det var känt
Att du, då du befanns vid kejsarns sida
Vid Paduas belägring, skonsamt vändt
Mång' mordbrand af och, förr'n den fått sig sprida,
Släckt mången flamma ut, som redan tändt
I by och tempel, enligt ädelmodet,
Som är dig liksom medfödt uti blodet.
5. Ej detta nu och ej de andra alla
Så grymma illdåd jag vill tala om;
Men blott om det, som kunde tårar kalla
Ur stenar fram, hvar gång på tal det kom.
Den dagen, herre, då du sågs befalla
Ditt folk till kamp mot fienderna, som,
Från skeppen trängda, sig tillbaka dragit
Och fast fot inom skans och vallar tagit;

6. Då, som Eneas ned i hafvets våg,
Att bränna Grekers skepp, med Hektor trängde,
Jag Herkules och Alexander såg,
Hur för oss alla fram de ifrigt sprängde
Mot fienden, med allt för dristig håg,
Och stormade den vall, som vägen stängde;
Så att den andre efter mödor många
Tillbaka kom, den förste togs till fånga.
7. Frälst blef der Ferruffin, Cantelm blef tagen.
Hvad kände du, o Soras hertig, då
Bland tusen svärd du hjelmen såg den dagen
Från ädla sonen ryckt och hur han, på
Ett skepp af vilda mördarhänder dragen,
Blef der halshuggen? Vål jag undra må,
Att denna blotta syn ej lifvet från
Dig tog, som jernet dödade din son.
8. Slavoniske barbar, hvar fick du lära
Dig krigets sed? En Skyther ryggar för
Att mordisk hand på värnlös fånge bära,
Som sträcker vapen och ej motstånd gör.
Emedan för sitt land han stred med ära,
Du honom slog. Ej solen lysa bör
För dig, du grymma tid, som födas låter
Thyestes, Tantalus och Atreus åter.

9. Du grymt, barbar, tog lifvet med ett slag
 Från den mest tappre yngling, som de tider
 Det fanns från pol till pol, från trakt, der dag
 Sig tänder, dit der sol'n i böljan skrider.
 En Polyphem, en vild Anthropophag
 Hans skönhet, ungdom hade rört omsider;
 Ej dig, mer grym och full af hjertlöst hån,
 Än en Cyklop, än någon Lästrygon.
10. Ett slikt exempel tror jag ej man ser
 Hos forntids krigare, som städse voro
 Just mönster utaf ädelmod fastmer
 Och aldrig efter segern grymt förforo.
 Ej blott ej hård sig Bradamante ter
 Mot dem som, träffade af lansen, foro
 Ur sadeln ned, men hästen artigt höll
 Hon qvar vid tygeln åt en hvar, som föll.
11. Om denna tappra jungfru utan tadel
 Jag nyss förtäljde (ni det minnes ju?),
 Hur Serpentin af Stella, stolt af adel,
 Hon fällt till mark, Grandon och Ferragù,
 Samt åter hjälpt en hvar upp i hans sadel.
 Jag sade också, att den tredje nu,
 Af henne sänd att Rudiger utmana,
 Kom dit, der ingen hennes kön kan ana.

12. Glad t Rudiger utmaningen tog an
Och lät sin rustning hemta. Medan denna
Han inför kungen påtog, börjar man
Att åter gissa, önskande att känna
Hvem han kan vara, denne riddersman,
Som sågs med lansens alla nederränna;
Man frågar Ferragù, som talat har
Med honom, om han visste hvem han var.
13. "Det ingen är — så Ferragù hörs svara —
Af dem ni nämmt, det jag för visso tror.
När jag hans anlet såg, han syntes vara —
Så tycktes mig — Rinaldos yngste bror.
Men sedan jag hans styrka fått erfara —
Ej Richardett, det vet jag, har så stor —,
Jag tänker att det är hans syster; henne
Jag hört berättas mycket likna denne.
14. "Så högt i mandom ryktet henne ställer
Väl som Rinaldo, som hvar paladin;
Men, efter hvad i dag jag sett, så gäller
Hon mer än brodern, mer än sin kusin."
Knappt Rudiger har hört de ord han fäller
Förr'n kinden fick en färg lik karmosin,
Lik den Aurora strör kring himlarunden.
Hans hjerta darrar, viljan är som bunden.

15. När slikt han hörde, kärlekspilen brände
Uti hans inre, eggande på nytt,
På samma gång han intill mergen kände
Liksom en isköld, och hans mod har flytt;
Han fruktar, att den kärleksglöd, som tände
Den skönas hjerta förr, i hat sig bytt.
Förvirrad, kan han ett beslut ej taga,
Om han skall stanna, om han ut skall draga.
16. Tillfälligtvis Marfisa var tillstädes,
Som brann af lust att striden pröfva få.
Hon väpnad var; ty sällan hon beträdes,
Så natt som dag, med att ej vara så.
När Rudiger nu väpnar sig, så rädes
Hon att här miste om en seger gå,
Om Rudiger får före henne hinna;
Och därför vill hon ut och priset vinna.
17. På hästen springer hon och börjar jaga
Till fältet, der sig Haimons dotter ter,
Som ängsligt väntar Rudiger, den taga
Hon vill till fånga; hon ej önskar mer
Och tänker blott hur hon skall kunna laga,
Att ej för häftig blir den stöt hon ger.
Då kom Marfisa sprängande der fram,
En Fenix bärande på hjälmens kam:

18. Om hon af stolthet bar den, för att visa,
Att sig med henne ingen mäta kan:
Om för att så sitt kyska uppsåt prisa,
Att städse lefva ensam utan man.
När Haimons dotter skåda fick Marfisa
Och ej den älskade i henne fann,
Hon sporde efter hennes namn och hörde,
Att det var den, som hennes vän förförde;
19. Fast hellre den, om hvilken hon *förmenar*
Att slikt hon gjorde, den, mot hvilken så
Hon hat och vrede i sin själ förenar,
Att visst hon dör, om hon ej hämd kan få.
Hon vänder hästen och tillbaka skenar
I raseri, ej för att henne slå
Till mark, men lansens midt i bröstet köra
Och så från all svartsjuka fri sig göra.
20. Marfisa tvangs vid denna stöt att känna,
Om hård var marken eller mjuk. Det var
En händelse, så rent ovanlig, denna,
Att vreden nästan hennes sans förtar.
Knappt upp hon rest sig, förr'n hon svärdet drar,
Att hämnas skymf, som känns så bittert bränna.
Ej mindre stolt, den andra ropar nu:
"Hvad gör du, säg? Du är min fånge ju.

21. "Om mot de andra jag sågs artig vara,
På slikt, Marfisa, du ej räkna bör,
Ty du är full af allt slags ondska bara
Och utaf högmöd uppblåst, som jag hör."
Marfisa hördes med en rytning svara,
Likt hafvets vind, när han mot klippor kör;
Hon skrek, men hänförs af sin vrede så,
Att ej ett tydligt ljud hon fram kan få.
22. Hon svärdet drar, och hon ej aktar på,
Om fienden, om hästen träffad blifver.
Men Bradamante svänger tygeln då,
Att hästen far åt sidan; i den ifver,
Som harm och vrede tände, hon också
En stöt på samma gång med lansen gifver;
Och knappt Marfisa hon med den berör,
Förr'n hon en sats ur sadeln åter gör.
23. Knappt ned hon föll, förr'n upp hon sprang igen
Och svängde svärdet vildt, ty hämd det gäller.
Men Bradamante ger en stöt, och än
En gång Marfisa hon till marken fäller.
I armen stark var Bradamante, men
Ej så Marfisa öfverlägsen heller,
Att hvarje stöt så grundlig verkan haft,
Om ej i lansens bott en sådan kraft.

24. Imellertid utaf de våras skara
En mängd sig närmat platsen, som befann
Sig midt emellan båda lägren (bara
En qvarts mil skilde dem), der kampen brann
Och der de sett så öfverlägsen vara
I tapperhet och styrka deras man;
Ja deras, men ej närmre känd; en hvar
Blott tror att det en Frankisk kämpe var.
25. När sonen af Trojan ser dessa vara
Så många och sig närma mur'n alltmer,
Så vill han ej, för hvarje fall och fara,
Oförberedd befinnas. Derför ger
Han order åt en talrik väpnad skara
Att ur förskansningarna rycka ner.
Bland den sågs äfven Rudiger sig visa,
Som nyss blef förekommen af Marfisa.
26. Med hjertat klappande, på kampen här
Den unge såg, den utaf kärlek tände,
Bekymrad för den brud, han höll så kär,
Ty väl Marfisas stora kraft han kände;
Bekymrad, menar jag, i början, när
Med raseri de mot hvarandra rände.
Men när Marfisa se'n ur sadeln slogs,
Af undran och af häpnad han betogs.

27. Dock när med första stöten se'n likväl
Ej, som de andra, denna strid tog ända,
Så blef han djupt orolig i sin själ,
Af fruktan att ett olycksfall skall hända.
Han vill de begge tappra jungfrurs väl;
Han älskar båda, fast med känslor, tända
På olikt sätt: en häftig eld den ena,
Välviljans drift den andra är allena.
28. Han hade gerna sig emellan lagt,
Om blott med ära han det kunnat göra.
Men de, som han med sig i sällskap bragt, —
Att segern ej må Carls parti tillhöra,
Ty re'n det växa tycks till öfvermakt, —
På fältet skynda ned, att kampen störa.
De kristna riddarne sig närma då
Jemväl, och handgemäng det blifver så.
29. Å båda sidor brådt till vapen kalla
Man hörs, som nästan dagligt bruket var.
Till häst, till häst! Fort väpnen eder alla!
Till sitt banér sig skynde en och hvar!
Så mer än en trumpet med stämman klar
Och krigisk hördes öfver fältet skalla;
De väckte skaran, som till häst här stred,
Men trummor, pukor fotfolkshärens led.

30. En slagtning sig på ögonblicket tände,
Så vild och blodig som den tänkas kan.
Den tappra jungfrun från Dordona kände
En bitter harm och grämelse, försann,
Att det, hvarefter all sin håg hon vände,
Marfisas död, hon nu förhindradt fann;
Än hit, än dit hon far och endast aktar
Att *honom* möta, som hon eftertraktar.
31. På silfverörnen, som den unge bär
I blåa skölden, kan hon honom känna.
Med blick och tanke fäst vid syn så kär,
Betraktar hon hans skuldror, bröst och denna
Så ädla växt, och rörelsen, som är
Så full utaf behag; då börjar bränna
Den tanken, att en annan detta njöt,
Och, vild af raseri, så ut hon bröt:
32. "Skall dessa ljufva läppar, dem förmena
Du velat mig, en annan kyssa då?
Nej, aldrig med en annan dig förena
Du skall likväl, om mig du vill försmå.
Förr, än jag dör af grämelse, allena,
Du för min hand må dö med mig också.
Om här jag mister dig, dock afgrund låter
Mig se'n dig få, och det för evigt, åter.

33. "Om du mig dödar, må väl rätt jag ega
Till hämdens tröst, som du mig gifva bör.
Ty enligt med hvad lag och rätter säga,
Skall dö en hvar, som andras lif förgör.
Och din förlust kan icke min uppväga,
Ty du med rätt, men jag med orätt dör.
Jag dödar den, som, ack, min död bereder;
Du, grymme, den dig älskar och tillbeder.
34. Må ej, o hand, du ega mod att trycka
Ditt stål i hjertat på så grym barbar,
Som under kärleks trygga ro och lycka
Så mången gång till döds mig sårat har,
Som äfven nu kan till min död samtycka
Och aldrig ömkan med min smärta bar?
Mod, själ! Den grymme ej ostraffad lemna!
Hans död skall dig för tusen dödar hämna."
35. Hon sprängde fram mot honom, men lät höra
Det ropet först: "Trolöse, akta dig!
Ej skall du stolt dig öfver bytet göra
Af ungmöns hjerta, finns än kraft hos mig."
Han tror, när denna stämman når hans öra,
Att det är *hon*, och ej han irrar sig;
Så väl han mindes hennes röst, att den
Han skulle känt bland tusende igen.

36. Han trodde ock (hvad utaf orden 'mer
Än tydligt röjdes) sig anlagad vara,
Att det fördrag, de gjort, han trampat ner
Och brutit slemt. Han därför, att förklara
Sin sak, vill tala och ett tecken ger.
Men hon, af sorg och vrede drivven bara,
Kom med visiret fäldt, att med sin lans
Ge honom bädd, der kanske sand ej fanns.
37. När riddarn henne såg så vild och vred,
Han fast i sadeln slöt sig, sorgsen svåra;
Se'n fällde lansen han, men honom vred
Åt sidan, för att icke jungfrun såra.
Den vilda mön, som hade kommit med
Ett fast beslut, att honom genombåra,
Ej hade hjerta, när hon hunnit fram,
Att honom fälla, honom bringa skam.
38. Och utan verkan deras lansar så
Vid mötet blefvo; nog, att Amor spände
Så häftigt bälte med de arma två
Och kärleks lans dem midt i hjertat rände.
Då jungfrun icke kunde sig förmå
Att skada Rudiger, hon vreden vände
Åt annat håll och förde bragder ut,
Dem ryktet prisa skall till tidens slut.

39. Trehundra och än fler till marken neder
 Hon fällde inom kort med gyllne lans.
 Hon ensam slog på flykt de hedna leder,
 Af henne ensam dagens seger vanns.
 Hit, dit flög riddarn, tills den han tillbeder
 Han fann och sade: "Hör mig dock med sans;
 Jag eljest dör. Ack, hvad har jag begått?
 Hvi flyr du mig? För Guds skull, hör mig blott!"
40. Som för den vind, som kommer öfver sjön,
 Med ljumma fläftar ifrån söder buren,
 Sig lösa floderna och smälter snön
 Och veknar isen, nyss så fast som muren:
 Rinaldos syster så, af denna bön,
 Af denna korta klagan ömt besvuren,
 Vardt plötsligt vek, och hårda hjertat smalt,
 Som vreden gjorde nyss som marmor kallt.
41. Hon vill, hon kan ej ge ett svar, men kastar
 Åt sidan sig och sporrar Rabikan
 Tvärs öfver fältet och från mängden hastar
 Och vinkar riddarn efter på sin ban.
 Långt bort från stridens vilda gny hon rastar
 Uti en dæld, hvarest en öppen plan
 Det fanns; cypresser stodo i dess midt
 Och tycktes alla liksom af *en* snitt.

42. I denna lunden reste sig en graf
Af marmor hvit, nyss murad ofvan jorden.
Hvem som derinne låg, det syntes af
En grafskrift kort, för vandrarn ristad vorden.
När Bradamante kom till stället, gaf
Hon, som jag tror, ej akt på dessa orden.
Fort ilar Rudiger i hennes spår,
Till dess han lunden och den sköna når.
43. Men till Marfisa nu, som under tiden
Sig satt till häst och rundt kring kampens fält
Blott sökte, vild af skymfen som var liden,
Den tappra, som till marken henne fällt.
Hon henne såg bege sig bort ur striden,
Såg riddarn följa, som det lifvet gällt.
Ej tänkte hon, han flög på kärleks vingar,
Men för att ända kamp, hvartill hon tvingar.
44. Hon hinner fram på samma gång hardt när
Som de: så skyndsamt på sin häst hon drifver.
Hur hon olägligt kom, vet den som är
Förälskad, utan att jag det beskriver.
Mest gräms dock Bradamante, att se här
Just den, som skuld för sina qual hon gifver.
Hur kan hon tvifla på, att kärlek blott
Till Rudiger fört henne hit så brådt?

45. Och trolös nämner Rudiger hon åter:
"Trolöse — säger hon — är nog ej då,
Att ryktet mig din falskhet veta låter?
Skall jag nödvändigt skåda den också?
Du bort mig jaga vill, du mig förlåter;
Du skall din grymma önskan uppfylld få!
Ty jag vill dö; men uti grafven neder
Med mig skall hon, som döden mig bereder."
46. Och som en huggorm hätsk, och snabb än mer,
Vid dessa ord hon mot Marfisa rände.
Den stöt, med lansen hon å skölden ger,
Baklänges jungfrun ned till marken sände,
Der hjälmen borrar sig till hälften ner.
Och oförsedt ej det Marfisa hände;
Ty hon på bästa sätt sig värjde nog,
Och dock hon hufvudet i marken slog.
47. Men Haimons dotter, som vill dö här, om
Marfisa icke dör, i vredesbranden
Ej mer den gyllne lansen bryr sig om,
Hvarmed hon säkert segern har i handen.
Från bålen vill hon skilja hufvu't, som
Till hälften låg begrafvet uti sanden;
Hon kastar lansen bort och fattar vred
Sitt svärd och springer ifrån hästen ned.

48. Men dock för sent hon hinner fram, ty se,
Marfisa rest sig, som så vreden brände,
Se'n hon för andra gången tapt fått ge
För denna lans, som allt till marken sände,
Att fåfängt var att ropa eller be
För Rudiger, som häftig oro kände.
Så hat och harm förblinda dessa två,
Att de likt rasande till striden gå.
49. De närmats på half svärds längd strax: så brann
Det vilda raseri, som båda drifver;
De tränga inpå lifvet så hvarann,
Att plats för handgemäng blott öfrig blifver.
De kastat svärdet, som ej gagna kan
Nu mer, och börja annan kamp med ifver.
Enträget Rudiger dem ber, besvär,
Men ej hans ord ha någon verkan här.
50. Och när han ser att bön till intet länder,
Med våld han ända vill en kamp så vred.
Han rycker dolkarne ur bådas händer
Och kastar dem vid en cypress-stam ned.
När vapen fattas vreden, som dem tänder,
Med bön, med hot han söker mäkla fred.
Men fåfängt allt. De fäkta lika bra
Med hand och fot, när annat ej de ha.

51. Ej Rudiger hör upp; med nit, att prisa,
Tillbaka drar han dem vid arm, vid hand
Och håller på så länge, tills Marfisa
Mot honom upptänd blir af vredens brand.
Hon, som förakt plär för all verlden visa,
Ej bryr sig om hans vänskap mer ett grand.
Hon slet sig lös från jungfrun, grep i hast
Sitt svärd och anföll riddarn utan rast.
52. "Du groft betar dig — ropar hon — och ringa
Det hedrar dig, att andras kamp du stör.
Men denna hand skall dig till ånger tvinga,
Er båda är hon nog tillräcklig för."
Med fogligt tal försökte han att bringa
Till sans den vreda, men hon alls ej hör;
Så vild, förbittrad ser han henne vara,
Att hvarje ord är tidsförlust här bara.
53. Nu Rudiger, den vreden äfven gjort
I synen röd, sin klinga drar omsider.
Ej Rom, Athen, ej någon annan ort
Ett skådespel har sett i forna tider,
Hvaraf åskådarne så nöje sport,
Som detta glädje uti hjertat sprider
Hos den svartsjuka Bradamante, ty
För detta måste all misstanke fly.

54. Hon hade svärdet tagit upp från jorden
Och stod bredvid, att ge på striden akt.
Lik krigets gud, när han går fram bland morden,
Tycks henne Rudiger i konst och makt;
En furie, från afgrund lössläppt vorden,
Marfisa tycks, af raseri uppbragt.
Dock ej den unge hjälten strax förrådde
I stridens början, hvad hans arm förmådde.
55. Han kände kraften af sitt svärd, ty han
Det pröfvat har i mången dust och fara.
Hvarhelst det träffade, der strax försvann
All trolldoms makt och sågs förlamad vara.
Med eggen, spetsen ej han lade an,
Men lät det falla städs med flatan bara.
En lång stund höll han i med denna lek,
Men dock omsider tålamodet vek.
56. Ett rysligt hugg Marfisa i sin ifver,
För att hans hufvud klyfva, honom ger.
Med lyftad sköld han skydd åt hjessan gifver,
Så att på örnen svärdet drabbar ner.
Trollkraften hindrar att den krossad blifver,
Dock blir hans arm förlamad, om ej mer;
Om han ej Hektors vapen burit, visst
För detta vilda hugg han armen mist.

57. Och hjessan hade klufvits oförtöfvadt,
Som vreda jungfruns mening var. Knappt han
Kan röra venstra armen, som hon döfvat,
Med möda skölden upp han bära kan.
Nu vek all skonsamhet, han hittills öfvat,
Liksom en fackeleld hans öga brann;
Med all sin kraft en stöt han gifver brådt,
Och ve, Marfisa, dig, om den dig nått!
58. Jag kan ej säga, huru till det gick,
Men svärdet kom i en cypress att fara,
Som mera än en spanndjup skåra fick;
Ty tätt beväxt med träd sågs platsen vara.
Ett jordskalf hörs i detta ögonblick,
Som skakar berg och dal och trädens skara,
Och ur den graf, som stod i denna park,
En stämman utgick, öfvermenskligt stark.
59. Den fruktansvärda stämman ljud: "Ej mer
Af strid! Ty lag och mensklighet anklaga
Den bror, som döden åt sin syster ger,
Den syster, som sin broders lif vill taga.
Marfisa, Rudiger, jag beder er,
Tron mina ord: de eder ej bedraga!
Er samma modersköt tillvaro gett,
Samtidigt dagens ljus I hafven sett.

60. "Er Rudiger den Andre aflat har,
Och eder moder var Galaciella,
Hvars bröder, se'n de bragt er arme far
Om lifvet, läto inga blodsband gälla,
Men, fast hon eder under hjertat bar,
Af samma blod som de, dock den osälla
Grymt läto sätta i en bräcklig slup
På hafvet ut, att drunkna i dess djup.
61. "Men ödet, som er, förr'n I dagen sett,
Bestämt för bragder, högt berömda vida,
Lät slupen bortom Syrterna (beredt
Så var) till obebodda stranden glida,
Der, se'n er mor åt eder lifvet gett,
Till paradiset flydde själen blida.
Som Gud det ville nu och edra öden,
Jag nära er befann mig uti nöden.
62. "Jag en anständig graf er mor beredde,
Så godt som det i öknen möjligt var.
Jag omsorgsfullt kring er min mantel bredde
Och till Carenas höjder eder bar.
En lejoninna se'n mitt trolspråk ledde
Ur skogen, der hon lemnat ynglet qvar;
Vid sina spenar hon (så jag begärde)
Två gånger tio månader er närde.

63. "En dag, då jag en färd i trakten gjorde
Och borta ifrån hemmet mig befann,
Kom en arabisk rövvarhop (ni torde
Det minnas än); Marfisa, du försvann
Som deras fånge, Rudiger (jag sporde)
Sig sprang till hjälp, ty snabbare var han.
Jag sörjde din förlust och sökte vara
Mer omsorgsfull att Rudiger bevara.
64. "Du vet det, Rudiger, om trogen vakt
Om dig höll Atlas, då han var i lifvet.
Med svek du skulle hos de kristna bragt
Om lifvet bli, så stod bland stjernor skrifvet;
Och att förhindra ödets vreda makt,
Jag höll dig skild från dem. Men skyddet, gifvet
Så ömt, du dig ihärdigt undandrog;
Då blef jag sjuk till slut, af sorg jag dog.
65. "Men förr'n jag dog, jag förutsåg att här
En strid du skulle med Marfisa föra.
Jag därför lät med hjälp af andars här
Af tunga stenblock denna grafvård göra.
Med hög röst sade jag till Charon: när
Jag dött, så får du ej min ande röra
Från detta ställe, förr'n, att kämpa mot
Sin syster, Rudiger här satt sin fot.

66. "Så har min ande re'n i många dagar
I denna sköna lunden väntat er.
Ej, Bradamante, är det skäl du klagar
I svartsjuk harm på Rudiger nu mer.
Men stunden kommit re'n, som mig förjagar
Från ljuset till de mörka skuggor ner."
Här teg han; och en djup förvåning röna
Marfisa, Rudiger och jungfrun sköna.
67. Som syster kände Rudiger igen
Marfisa glad, som bror hon honom kände.
De ömt omfamnade hvarandra, men
Ej mer svartsjukan Bradamante brände.
Från barndoms dar de sig påminde än
Hvad då de gjort och sagt och hvad dem hände.
Så blef det dem allt mer till visshet bragt,
Att allt var sanning som dem anden sagt.
68. Ej Rudiger fördolde för Marfisa,
Hur Bradamante han i hjertat bar.
Med ömma ord han höres henne prisa
För all den tjenst, af henne rönt han har,
Och hör ej upp, förrän hvarann de visa
En kärlek, stor som förut hatet var;
Och, som försoningstecken, sluteligen
Omfamna de hvarandra hjerteligen.

69. Marfisa ville åter ha beskrifvet,
 Hvem fadern var, och af hvad stam och blod;
 Af hvem och på hvad sätt han bragts om lifvet,
 Om inom skranket, om der härkamp stod;
 Af hvem den arma moderns lif blef gifvet
 Så grymt till pris åt hafvets vreda flod.
 Ty, om hon än det hört i späda dar,
 Det mesta nu ur minnet fallet var.
70. "Från Hektor sprungen, — brodern henne sade —
 Sig deras ätt förskref från Trojas strand.
 Ty se'n Astyanax det nät, man lade
 För honom, undgått och Ulysses' hand
 (En pilt af samma ålder fångats hade
 I stället), flydde han från detta land
 Och, efter irring lång, Sicilien nådde,
 Der han som herre i Messina rådde.
71. "På andra sidan trånga sundet se'n
 En del utaf Calabrien ätten lydde.
 När många led der följt hvarandra re'n,
 Till Martis stolta stad sig denna tydde.
 I Rom och annanstädes mer än en
 Så kejsare, som konung, slägten prydde,
 Från Constanz neder och från Constantin
 Till Carl, den store sonen af Pipin.

72. "Den förste Rudiger till dessa hörde,
Rambald, Buovo, Giambaron och han,
Den andre Rudiger, som nyss du hörde
Omtalas, som vår moders kärlek vann.
De stolta bragder, våra fäder förde
I tiden ut, af häfden se du kan."
Han nämnde se'n, hur Agolant der kom
Med Almont och Trojan, och huru som
73. Sin unga dotter då han förde med,
Som var så stark och tapper, att hon sträckte
En mängd af riddare till marken ned;
Hur Rudiger den ungas kärlek väckte
Och hur hon öfvergaf sin faders led,
Lät döpa sig och honom handen räckte;
Hur Beltram se'n, som snöda planer spann,
Till svägerskan af brottslig kärlek brann;
74. Hur han, i hopp att henne vinna, far
Och bröder, fosterland förrådde, medan
Han Risas port, beröfvad sitt försvar,
För ovän upplät, som der drap dem sedan;
Hur Agolant med grymma söners par
Galaciella, som sex måna'r redan
På lifsfrukt bar, i bräcklig farkost sköt
På hafvet ut, när stormen vildast röt.

75. Marfisa stod med blickar, klara, sälla,
Vid broderns tal och lyddes glad derpå,
I fröjd att stamma från den sköna källa,
Som upphof gett åt strömmar, klara så.
Hon vet Mongrana *här, der* Clermont välla
Ur detta ursprung fram, de ätter två,
Som se'n i mängd af år och lustrer blänkte
Och stora män och hjeltar verlden skänkte.
76. Men när hon hörde brodern se'n berätta,
Hur Agolant, Trojan och Almont bragt
Om lifvet fadern och ej skytt att sätta
Hans maka ut för hafvets vreda makt,
Förmådde hon ej höra mer på detta,
Men afbröt så: "Min bror (det vare sagdt
Här med förlof), du orätt dig betedde,
Då åt vår fader du ej hämd beredde.
77. "Om på Almont, Trojan du ej förmått
Att kräfva hämd, se'n begge döda blifvit,
Din hämd dock borde sönerna ha nått.
Du lefver, och du Agramant ej gifvit
Än döden! Denna fläck ej aftvås brådt,
Att, efter allt hvad dessa ha bedrifvit,
Du ej blott icke denne konung fällt,
Men i hans sold och vid hans hof dig ställt.

78. "Jag svär vid Gud (ty Kristus jag tillbeder
Nu mer, den Gud, som förr min faders var),
Att denna rustning jag ej lägger neder,
Förrän min mor jag hämnats och min far.
Och vet, du städs mig grämlse bereder,
Så länge jag dig ännu finner qvar
Hos Agramant och andra Morerförstar,
Om efter deras blod ditt svärd ej törstar."

79. O hur vid dessa ord, som hjertat lisa,
Skön Bradamante lyfter pannan gladt!
Marfisas råd hon finner värddt att prisa
Och beder och besvär sin älskling, att
Som son af Rudiger sig strax bevisa
För Carl, som städs så utmärkt värde satt
På faderns bragder och bland hjeltars här
Än utan like honom nämna plär.

80. Förståndigt Rudiger hörs henne svara,
Att han från början skulle gjort det re'n;
Men nu han dröjt, emedan på det klara
Han så ej allting haft, som han fått se'n.
Då Agramant ibland sin riddarskara
Upptagit honom, vore det gemen,
Ja rent förrädisk handling, om ej värre,
Att döda den, han en gång valt till herre.

81. Dock Bradamante han det löfte gjorde,
Som förr han gett, att, när det kunde ske
Med ära blott (han eljest klandras torde),
Uppbjuda allt, att åter fri sig se.
Och om han dröjt, man icke honom borde,
Men Tartariets konung, skulden ge,
Då i den vilda striden han af denne
Blef lemnad i det tillstånd, som vi känne.
82. Och hon, som till hans läger kommit har
Hvar dag, här kunde bästa vittnet vara.
Vidlyftigt härom under tal och svar
De tappra sköldmör hördes nu förklara
Sin mening. Ändtligt det beslut man tar,
Att Rudiger skall till sin herres skara
Bege sig åter, tills han hunnit få
Ett giltigt skäl, till Carl att öfvergå.
83. "Låt honom gå och utan fruktan var —
Marfisa nu till Bradamante säger —;
Ty jag skall laga inom några dar,
Att fri han blir från Morerkungens läger."
Så säger hon, men dock ej uppenbar
Den planen gör, som hon i sinnet väger.
Nu riddarn afsked tar och vänder om
Sin häst, att ila dit, hvarfrån han kom.

84. Då fingo de ur nära dalen höra
En klagan, som en hvar uppmärksam gör.
De vände efter denna röst sitt öra,
En qvinnas lik, när jämmerlåt hon för.
Men nu jag slut på denna sång vill göra;
Och hvad jag vill, er ock behaga tör;
Ty bättre saker jag förkunna tänker,
Om ni åt nästa sång ert öra skänker.
-

Trettiondesjunde Sången.

1. **O**m så som, att en färdighet uppöfva,
Den utan flit naturen ej kan ge,
De ädla damer natt och dag beröfva
Sig ro och städse flitiga sig te,
Hvarmedelst sköna verk, som ej behöfva
I skuggan stanna, ofta dagen se;
Om så de ville ock de konster lära,
Som dödlig dygd odödlighet beskära;

2. Och kunde sjelfva de åt minnet viga
Hvad de berömligt ut i lifvet fört,
Ej tigga pris hos auktorers liga,
Hos hvilka afund hjertat hop så snört,
Att de det goda ofta helst förtiga
Och ropa ut allt ondt, de om dem hört:
Då stege deras namn så högt måhända,
Att mannabragder blefve mindre kända.

3. För många är ej nog att laga så,
 Att högt hvarandra de för verlden höja;
 De söka äfven utbasunadt få
 Hvad tadelvärdt hos qvinnorna de röja.
 Man tål ej se dem flyta ofvanpå
 Och gör allt möjligt för att ned dem böja:
 De gamle menar jag; som skulle kjolen
 Bortskymma *deras* glans, som molnet solen.
4. Men aldrig än har tunga eller hand,
 Det vare sig man talar eller skrifer
 (Hur man det goda minskar till ett grand,
 Det onda målar ut och öfverdrifver),
 Förmått att qvinnans lof med afunds tand
 Så fräta, att en del ej öfrig blifver;
 Fast ej en sådan, att han målet når,
 Ja ens på afstånd nalkas det förmår.
5. Ej Tomyris, Harpalyce, försann,
 Ej hon som Turnus följt i stridens fara,
 Ej hon som Hektor, och ej hon, som hann
 Till Libyen med Sidoniers, Tyrers skara;
 Zenobia ej, ej hon, hvars segerspann
 Sågs kring Assyrien, Persien, Indien fara —
 Ej dessa blott förtjent, samt andra få,
 Att evigt pris för sina bragder få.

6. Och trogna, kyska, modiga och visa
Ej födts i Grekland och i Rom allen',
Men öfverallt, hvar solens strålar visa,
Från Indien till Hesperiens kust, sitt sken.
Dock ej man hörs dem lofva eller prisa,
Ja knappt bland tusende man nämner en;
Ty ej författare de haft, dem värdiga,
Men lumpna, afundsjuka, osannfärdiga.
7. Fortfaren dock, I damer, dem det är
En fröjd att handla stort, hvad dom man fäller.
Afskräckens ej från hvad ert mod begär
Af fruktan att ert pris för lågt man ställer.
Ty, som ett godt ej finns i verlden här,
Som evigt varar, så ett ondt ej heller.
Om till er tjenst ej varit bläck och penna
I tid som flytt, så äro de i denna.
8. Marull, Pontan förut ha hedrat er,
Två Strozzi, far och son, förtäljt er ära;
Nu Bembo och Cappell och han, som ger
Åt hofmän sitt exempel och sin lära;
Och Ludvig Alaman. Två till jag ser,
För Mars och sånggudinnan lika kära,
Af herskarätten i den staden, som,
Af Mincio delad, sluts af sjöar om.

9. Den ene af dem, hvilken, att er bringa
Sin vördnads gärd, hans egen maning bjöd,
Högt låter Cynthus och Parnassus klinga
Af edert lof, som upp mot himlen ljöd;
Men med den fasta kärlek, som ej tvinga
Sig lät af hotelser om qval och nöd,
Hans troгна maka Isabella gör,
Att mér han eder, än sig sjelf, tillhör;
10. Så att han ännu aldrig tröttnat har
Att edert lof i sköna sånger qväda.
Och ingen annan är som han så snar
Att ta till vapen, om man er vill smäda;
Och ingen är så färdig skott att kläda
Och våga lifvet, dygden till försvar.
Han ämne ger åt andra till att skrifva
Och vet med skrift att andras pris upplifva.
11. Och värd han är att fru, så rik på alla
De ädla dygder, allt det höga mod,
Som på en qvinnas del ännu setts falla,
Ståndaktigt trogen vid hans sida stod,
För honom just en pelare att kalla,
Ej vacklande vid ödets storm och flod.
Väl är hon honom värd, som han är henne;
Ej sågs ett par mer likstämdt än de tvenne.

12. Vid Oglio vann han nya kransars rad;
Ty midt bland skepp och vagnar, eld och svärd
Han strödde månet så välskrifvet blad,
Att visst af afund blef dess grannflod tård.
Näst honom Herkul Bentivoglio qvad
I klara toner mången sång, er värd;
Trivulz, Guidett och Molza, han, hvars tunga
Apollo vigde in att er besjunga;
13. Och Herkules, Carnuters furste, se'n,
Min hertigs son, som breder sina vingar
Till flygt, en sångrik svan, med stämma ren,
Att eder äras lof till himlen klingar;
Min herre Vasto ock, som ämne bringar
Åt tusen städer, lika Rom, Athen,
För sångens ljud och sjelf vill pennan föra
Till edert pris, att er odödliggöra.
14. Och utom dem och andra, som, att väcka
Ert pris, ha lyran slagit och den slå,
I sjelfva kunnen ärans krans er räcka;
Ty många, låtande sin slända stå,
Med sånggudinnorna, att törsten släcka,
Till Aganippens källa gått och gå
Och återvända sådana, att mer,
Än I *vår* hjälp, vi ha af nöden *er*.

15. Om jag beskrifva ville dem, den ena
Som andra, och tillbörligt ros dem ge,
Kring många blad min penna finge skena,
Och slut på sången fick ej brådt jag se.
Och valde jag fem eller sex allena,
Så väckte jag de andras harm kanske.
Hvad göra då? Skall jag om alla tiga?
Skall blott åt en jag plats i sången viga?
16. Ja, en jag välja vill, men sådan denna,
Att öfver allt slags afund höjd hon är,
Så att ej någon gerna harm kan känna,
Om henne ensam jag berömmar här.
Ej nog att med sin makalösa penna
Sig sjelf hon till odödligheten bär,
Men en och hvar, om hvem hon talar, skrifver,
Ur grafven ryckt, evärdligt lif hon gifver.
17. Som Febus helst på hvita system ser
Och henne smyckar mer med strålar rena,
Än Venus, Maja och de stjernor fler',
Som gå i sällskap eller gå allena:
Så framför andra han åt denna ger
Vältalighetens doft och språket lena;
En sådan trollmakt hennes ord han skänker,
Att som en annan sol hon för oss blänker.

18. Victoria heter hon; och den, som födts
Bland segrar, höfves väl det namnet bära;
Som af triumfer och troféer mötts,
Hvarthän hon gått, och följts af segerns ära.
För Artemisia ha loffer strötts,
Att hon så dyrkat sin Mausolus kära;
Men större, skönare det är långt mer,
Ur grafven lyfta, än der sänka ner.
19. Laodamia, Arria, Bruti maka,
Evadne och Argia, jemte fler,
Ha prisats, att de velat allt försaka
Och sina männer följt i grafven ner:
Hur prisvärd då Victoria, som tillbaka
Från Lethen och den flod, som mörk omger
I nio hvarf Tenarens verld, har bragt
Sin man, trots Parcernas och dödens makt!
20. Om Filips son afundades Peliden,
Att af Mæonierns sång beprisad vara,
Hur mycket mer, om nu han fanns i tiden,
Han skulle dig afundas, Franz Pescara,
Att af så kysk, så kär gemål blef vriden
Ovansklig krans åt dig i sånger klara,
Och att så högt hon ljuda lät din ära,
Att ej mer klar trumpet du kan begära!

21. Om allt, hvad sägas kunde och min själ
Åstundar säga, här jag skulle skrifva,
Så blef det långt, men ej så långt likväl,
Att ej en stor del skulle öfrig blifva;
Och åt Marfisa och de andra väl
Jag plats ej kunde då i sagan gifva,
Hvaraf jag lofvade fortsättning nyss,
Om ni till denna sången ville lyss.
22. Och nu, då ni är här, för att mig höra,
Och jag, att hålla hvad jag lofvat er,
Så vill vid lägligare tid jag föra
Min afsigt ut och prisa henne mer;
Ej att min sång kan båtnad henne göra,
Som sjelf så många sånger verlden ger,
Men blott för att min åtrå tillfredsställa,
Att prisa och berömma få den sälla.
23. Kort sagdt, I sköna, hvarje tid har bragt
En mängd af qvinnor fram, värd häfdens heder.
Författar-afund gjort, att man ej sagt
Ett ord om dem, i grafven lagda neder.
Så skall ej bli, då nu med egen makt
Ert kön odödlighet åt sig bereder.
Om de två svägerskorna slikt förstått,
På deras värf man bättre reda fått.

24. Jag menar Bradamante och Marfisa,
Dem, hvilkas höga värff otröttelig
Jag är att dra' i ljuset fram och prisa;
Men nio tionddelar fattas mig.
Dock dem jag vet, dem söker fram jag visa;
Ty dels hvar ädel bragd, som döljer sig,
Uppdagas bör; dels gerna er jag fågnar,
I sköna, som jag städs min dyrkan egnar.
25. Re'n hade Rudiger, som nyss ni sport,
Dem sagt farväl, för att tillbaka rida,
Och ifrån trädet fri sin klinga gjort,
Som ingen ville honom nu bestrida,
Då af ett skri, som nära denna ort
Sig höra lät, han föranleds att bida;
Han skyndar, åtföljd af det tappra par,
Att bringa hjälp, der den af nöden var.
26. De jaga framåt, och allt bättre de
Urskilja orden, ljudet växte ständigt.
I dalen snart de trenne damer se,
Som, sällsamt klädda, jämra sig eländigt,
Ty upp till nafveln någon på de tre
Förkortat klädningarna otillständigt.
Att skylta sig så godt som de förmå,
De satt sig ned och våga upp ej stå.

27. Som denne son utaf Vulkan, som var
Af jorden född och ingen mor skänkt gamman —
Som Pallas gaf till skötsel och förvar
Se'n åt Aglauros, den nyfikna amman —,
Att dölja sina leda fötters par,
Satt i den vagn, som sjelf han fogat samman:
Så sökte, sittande, nu dessa tre
Att dölja, hvad ej någon borde se.
28. Den slemma, oerhörda syn, man ser,
På ädla krigarparets kinder sprider
En färg lik den, som väna rosen ter
I Pæstums nejder under vårens tider.
Dordonas mö, som akt uppå dem ger,
Ullania känt igen, som skymffigt lider,
Ullania, som från Islands fjerran strand
Nyss kom som sändebud till Frankers land.
29. De andra två hon kände ock, ty re'n
I hennes sällskap förr hon fått dem skåda.
Men sina ord hon vände nu allen'
Till den, som mer hon hedrar än de båda,
Och sporde hvem som varit nog gemen,
Nog glömsk af lag och seder, att förråda
Och blotta så för andras ögon skönligt,
Hvad helst naturen söker hålla lönligt.

30. Ej blott på vapentecknen, som hon bar,
Men ock på hennes tal Ullania kände
Den tappra mön igen, som några dar
Förut de kämpar tre ur sadeln rände.
Bredvid ett slott, förtäljer hon, som var
Ej långt från denna ort, det snöda hände:
Ett rått, omenskligt folk så deras drägt
Förkortat och dem slagit, skymfat fräckt.
31. Hon kan ej säga hvad af skölden blifvit
Och af de kungar, som från fjerran ort
Att henne hit ledsaga kärlek drifvit;
Om man dem dödat, fångat, hon ej sport.
Till fots hon denna vägen sig begifvit,
Fast färden mycken möda henne gjort,
För att hos kejsarn öfver skymfen klaga,
I hopp att denne ej skall slikt fördraga.
32. Hos Rudiger och hos de tappra två,
Med hjertan lätta att till ömkan röra,
Förmörkas strax de klara pannor, då
Ett brott, så skändligt, de få se och höra.
Förgätande att annat tänka på,
Och utan att Ullania ber dem göra
Ett steg och manar dem att hämnas, fort
De gifva sig på väg till denna ort.

33. Af samma känsla drifna, hade de
Sig skyndat vapenrockarne att taga
Utaf, i nödfall passande att ge
Ett skydd åt dessa armas lemmar svaga.
Ej Bradamante vill Ullania se
Till fots den väg, hon kom, ånyo draga;
På länden af sin häst hon tager henne,
Marfisa, Rudiger de andra tvenne.
34. Ullania den närmsta väg, som lopp
Till slottet, visade för jungfrun blida;
Och denna henne tröstade med hopp
Att snart få hämd för allt hvad hon fått lida.
Ur dalen komna, för en bergås opp
På lång och slingrig väg de sedan rida;
Och förrän solen sig i hafvet sänkt,
Det ej på hvila eller rast blef tänkt.
35. De träffade en by, som låg der på
En kulle, brant och svår att uppför fara.
De natthärberge här och måltid få,
Så goda de på stället kunde vara.
De se sig kring och finna hvarje vrå
Och vinkel uppfylld utaf qvinnor bara,
Dels unga och dels gamla; ej en man
Bland hela denna svärm upptäckas kan.

36. Med större undran icke Jason sett
Och Argonauterna, som följt på färden,
Den qvinnohop, som männen döden gett
Och söner, fäder, bröder bragt ur verlden —
Så att af manna-anlet icke ett
På hela Lemnos var att se —, än här den
Förundran var, med hvilken riddarn och
Hans följe sågo denna qvinnoflock.
37. De tvenne mör, så tappra uti striden,
Ullania nu och hennes tärnor två
Förse med klädningar, om ej af siden
Och fina just, men utan brist ändå.
En utaf stället qvinnor under tiden
Tillkallar Rudiger, att veta få,
Hvar männen funnos, då ej en der var
Att se; och denna honom ger till svar:
38. "Hvad här er torde sällsamt förefalla,
Att se så många qvinnor utan man,
Må väl ett svårt, odrägligt straff vi kalla,
Som lefva här, osälla, uti bann;
Ty fäder, söner, männer, dem vi alla
Så kära hålla, grymt har vår tyrann
Oss dömt att sakna i skilsmessa lång,
Att öka pinan af vår landsflykts tvång.

39. "Ifrån sitt land, blott tvenne mil härfrån
Beläget, der vi alla födda blifvit,
Den grymme herskarn hit till denna vrån
Oss, efter tusenfaldig skymf, fördrifvit;
Och männen, liksom oss, med hot och hån
Som straff han död och marter föreskrifvit,
Om hit de komma eller, trots hans hot,
Han spörja får, vi tagit dem emot.
40. "Han så oss hatar, att han, som jag sade,
Ej tål oss närmre sig; af våra män
Får ingen nalkas hit till oss, som hade
Re'n lukt af qvinna makt att smitta den.
Re'n tvenne gånger träden af sig lade
Sin skrud och prydde sig på nytt igen
Se'n denne grymme rasar i sin yra;
Och ingen är som djerfs hans vrede styra.
41. "Ty sådan skräck för honom folket bär,
Att ej ens döden värre kan förskräcka;
Ty, utom ondskan, han begåfvad är
Med kraft, som tyckes hvarje menskelig gäcka.
Mer stark än hundra man han vara lär
Och har en jättes växt, att häpnad väcka.
Och ej blott emot oss han grym sig ter,
Men främlingar han plågar ännu mer.

42. "Så framt ni eder ära håller kär
 Och dessa damer, hvilka er ledsaga,
 Det bättre, säkrare för eder är,
 En annan väg att gå, ej denna taga;
 Ty till den bistre mannens slott han bär,
 Der, tro mig, ni får låta er behaga
 Det snöda bruk, som, hvarje riddersman
 Och dam till skymf och skada, han uppfann.
43. "Med grymme Marganor (det namnet bära
 Plär detta slottets herre, nej tyrann)
 Ej Nero, ej hvem häfden med vanära
 Än värre bränt, i grymhet liknas kan.
 Som ulfven plägar lammets blod begära,
 Så människors, helst qvinnors, åtrår han.
 Med skymf han låter hvarje dam förjaga,
 Som, af sitt öde förd, kom dit att draga."
44. Hvad som så vild och grym tyrannen gjort,
 De tre samt riddarn önska nu erfara;
 De därför henne be att fara fort,
 Ja, allt för dem från början uppenbara.
 "Omensklig, vild och grym — så hörs hon svara —
 Var alltid herren öfver denna ort;
 Men han en tid beherska sig förmådde
 Och ej sitt hjertas ondska strax förrådde.

45. "Så länge som hans båda söner, skilda
Till art från fadern, ännu lefde kvar
(De hyllade hvar främling, goda, milda,
Och skydde allt som grymt, oädel var),
Så blomstrade de seder här, som bilda
Ett artigt hof, och ädel var en hvar;
Ty fadern villfor allt hvad de begärde,
Hur mycket girigheten honom tärde.
46. "De damer, riddare, dem vägen förde
Till slottet, blefvo så mottagna der,
Och bröderna så artigt sig uppförde,
Att en och hvar betagen blef hardt när.
Den helga orden båda ock tillhörde,
Som namn af ädla riddarskapet bär.
Cilander, Tanacer: så namnen lydde,
Och skönhet, mod och tapperhet dem prydde.
47. "De voro, och de skulle städse blifvit
Förtjenta utaf pris och högsta ära,
Om åt den lidelse de ej sig gifvit
Till rof, som kärleks namn man plär beskära,
Och om ej den från goda vägar drifvit
Dem in på villans, som till ofärd bära.
Nu allt det goda, som hos båda fanns,
Med ens befläckadt, miste fort sin glans.

48. "Till slottet kom (olycklig var den dagen)
Från Greklands kejsarhof en riddersman,
Som förde med en dam, så af behagen
Och skönhet prydd, som nånsin önskas kan.
Cilander blef i henne djupt betagen;
Han dör, om ej han henne får, tror han.
Att skiljas ifrån henne, det var blifvet
För honom som att skiljas ifrån lifvet.
49. "Som böner intet skulle här förmått,
Beslöt han att med våld den sköna taga.
Han väpnar sig och nära faderns slott
Sig döljer, der förbi de skulle draga.
Hans djerfhet och hans kärleks öfvermått
All eftertanke honom så betaga,
Att knappt han riddarn komma ser, förr'n han
Med lansen genast faller honom an.
50. "Vid första stöten tänkte han betvinga
Sin man och damen till sitt byte göra;
Men se, mot dennes konst var hans för ringa,
Hans pansar krossadt blef likt glaset sköra.
Man skyndade ett bud till fadern bringa,
Som på en bår lät honom återföra
Och, honom finnande re'n död, en graf
Med sorg vid fädrens sida honom gaf.

51. "Men mindre höflig välkomst ingen fann
I slottet därför eller drefs tillbaka;
Ty Tanacer var lika artig, han,
Och ville världens pligter ej försaka.
Det samma året kom en riddersman
Från fjerran länder, åtföljd af sin maka.
Han till beundran tapper var, och skön,
Behagfull hon, som någon af sitt kön;
52. "Och, liksom skön, hon ärbar var och god
Och värd att henne man allt pris beskärde.
Högättad riddarn var, af sådant mod,
Att större ingen än i bröstet närde.
Och väl det slik en tapper man anstod,
Att ega en juvel af sådant värde.
Olind af Longueville benämnd han var,
Drusilla var det namn den sköna bar.
53. "Ej mindre Tanacer nu brann för denna,
Än brodern för den andra brann en dag,
Som honom lät så bittert slut få känna
På det begär, han åtlydt blind och svag.
Ej mindre högt nu *han* vill bågen spänna
Och hellre kränka gästvänskapens lag,
Än att den vilda, heta kärleksglöden,
Hvaraf han tärs, skall bringa honom döden.

54. "Men, nödgad att sin broders lott besinna,
Som för sitt fel med lifvet plikta fått,
Han vill på sådant sätt den sköna vinna,
Att ej Olind kan hämnas för hans brott.
Nu börjar helt och hållet att försvinna
Den dygd, som gjort att upprätt han har stått,
Så att ej honom lastens flod fördränt,
I hvilken fadern städse varit sänkt.
55. "Han lät en natt församla och bevära
Helt tyst en skara utaf tjugu man,
Och långt från slottet, uti hålor nära
Vid vägen i försåt dem lade han.
Han lät dem färden för Olind afskära,
Som hvarje undflykt rundtom sperrad fann
Och efter en hårdnackad strid och lång
Der miste lif och maka på en gång.
56. "När dödad var Olind, han fången tog
Den sköna, så bedröfvad uti nöden,
Att hon sig tyckte nu ha lefvat nog
Och som en ynnest honom bad om döden.
Utför en brant i hast ett språng hon tog
Ned i en dæld, att ända sina öden.
Dock döden fann hon ej, men stötte hårdt
Sitt hufvud, och lembråkad blef hon svårt.

57. "Hon måste på en bår nu läggas neder
Och varligt föras hem till slottet så.
Med omsorg vårdas hennes sjuka leder —
Om sådant rof vill han ej miste gå —,
Och under det hon frisknar till, bereder
Han bröllofsfesten, som han väntar på.
Ty en så ädel, skön och dygdig qvinna
Höfs namn af maka, ej af älskarinna.
58. "På detta blott sin tanke, håg han riktar,
Om annat talar ej, ej bryr sig han.
Han vet han henne kränkt, sin skuld han biktar
Och, att försona den, gör hvad kan kan.
Men fåfängt allt; den sköna icke svigtar.
Ju mer han bad, besvor, ju mer han brann,
Dess mer hon honom hatar, hård och kall,
Och fast besluter hon, att dö han skall.
59. "Men hatet dock hos henne qväfver så
Ej eftertanken, att hon klart ej finner,
Att hon den afsigt, som hon rufvar på,
Blott genom list och klok förställning vinner,
Och att hon bör, om hon vill målet nå,
Fördölja det begär, hvaraf hon brinner,
Bak motsatt sken och låtsa som hon glömt
Sin man och Tanacer nu älskar ömt.

60. "Anletet hycklar frid och mildhet ter,
Men hjertat ropar hämd, för annat slutet.
Hon hvälfver planer, några bifall ger,
Förkastar andra, tveksam är. Till slutet
Hon tror att, hvad hon önskar, bäst dock sker
Om sjelf hon dör; så blef det ock beslutet.
Och hur kan hon väl bättre dö, och när,
Än då hon kräfver hämd för make kär?
61. "Hon ställer sig helt glad, tycks sig förnöja
Åt tanken på den fest, som väntad var.
Hon alla hinder synes undanrödja,
Så litet fanns nu af motvilja kvar.
Hon mer än andra ses för spegeln dröja,
Olind, det tycks, hon rent förgätit har.
Men detta bröllop vill hon firadt se
Så, som det plär i hennes hemland ske.
62. "Väl slikt ett bruk ej fanns, fast så hon sade,
I hennes land: uppgiften var ej sann;
Men som hon alla tankar spända hade
På hämd allen', hon denna lögn uppfann,
Som medel uti hennes händer lade
Att döda den, som dödat hennes man.
Hon därför ville så se firad denna
Sin bröllopsfest och sättet gaf till känna.

63. "En enka — sade hon — som tager man,
Skall, innan hon åt denne handen gifvit,
Den döde blidka först och för hvad han
Här syndat har — så bruket föreskrifvit —
Högtidlig tjenst och messa ställa an
Uti det tempel, der han grafflagd blifvit;
Och först se'n detta offer hunnit ske,
Brudgummen må åt bruden ringen ge.
64. "Men öfver vinet, som för detta fall
Är medfördt, skall den prest, som akten leder,
Nu läsa böner enligt med sitt kall
Och signa drycken, under det han beder;
Han sedan i en kalk den gjuta skall
Och räcka åt de två, som vexlat eder.
Men bruden tillhör vinet med sig föra
Och först med sina läppar det beröra.
65. "Den unge, som ej lade vigt uppå
Om vigseln sker som hon för godt det finner,
Strax säger: "Gerna så det blifva må,
Blott tiden för min väntan snart förrinner."
Den arme anar ej, att hon blott så
Ett medel att sin make hämnas vinner.
Så mot ett enda mål hans traktan går,
Och ej på annat tänka han förmår.

66. "Drusilla åtföljts af en gammal fru,
Som stannat qvar att henne sällskap göra.
Hon henne kallade och sade nu
Så hemligt, att det ingen kunde höra:
"Ett hastigt verksamt gift bered, som du
Det vet, och skynda att det till mig föra;
Ty jag ett medel funnit att med hån
Ombringa Marganors svekfulle son.
67. "Jag räddar dig och mig; jag vill berätta
Vid lägligare tid om sättet mer."
Den gamla går, att ärendet uträtta,
Tillreder giftet och det henne ger.
Drusilla i en flaska mänger detta
Med vin från Candias ö, som ljufligt ler,
Och det förvarar se'n till bröllopsstunden;
Ty nu man var ej mer af hinder bunden.
68. "När dagen kom, hon sågs till templet gå
I praktfull drägt och prydd med smycken rara.
På tvenne pelare — hon velat så —
Den dödes kista såg man uppställd vara.
Högtidlig gudstjenst nu de här begå,
Och män och qvinnor samlat sig, en skara.
Mer glad än vanligt Marganor der kom,
Af sonen följd och vänners krets rundtom.

69. "Så snart den helga akt man slutat har
Och giftbemängda vinet signadt blifvit,
En bågare af guld nu presten tar
Och håller i, som bruden föreskrifvit.
Hon drack så mycket som anständigt var
Och kunde verkan göra; se'n hon gifvit
Brudgummen bågaren med glädtig min,
Han drack i botten ut båd' gift och vin.
70. "Han presten bågarn gaf, och glad han bredde
Sin famn, att till sitt bröst Drusilla sluta,
Men nu förändrad hon i sätt sig tedde,
Den ljufva blidhet sågs helt plötsligt sluta;
Hon stötte bort den bakom ljuset ledde,
Och hennes ögon tycktes blixtar skjuta;
Och hennes röst, som vild och hotfull är,
Så ljöd: "Förrädare, kom ej mig när!
71. "Hvad, skulle du få lust och fröjd af mig,
Och jag af dig blott sorg och qual och tårar?
Nej vet, min hand har döden gifvit dig,
Ty gift du drack, om du ej än det spårar.
Men att din bödel är för hederlig,
Din död för lätt, den harmen blott mig sårar;
Ej hand och straff så skändliga jag vet,
Att de gå upp emot din brottslighet.

72. "Mig grämer, att jag icke kunnat gifva
En offergård, fullkomlig, utan brist;
Ty om den efter önskan kunnat blifva,
Då hade intet af min hämd jag mist.
Min hulde make må mig det tillgifva
Och se på viljan, som var god för visst;
Om vid din död jag ej min afsigt nådde
Fullständigt, dock jag gjort hvad jag förmådde.
73. "Och kunde jag min traktan ej förnöja
Och ge dig här det straff, som du är värd,
Så hoppas jag det ej skall länge dröja,
Förr'n jag får se det i en annan verld."
Så sade hon, och syntes tröstad höja
Mot himlen upp sin blick, af sorgen tård:
"Tag, min Olind, det hämdeoffer an,
Som makan ger; ej bättre ge hon kan;
74. "Och bönfall hos vår Herre, att jag får
I dag dig träffa uti paradiset!
Men svaras, att en själ ej detta når
Förtjenstlös, säg att jag för med mig priset;
Ty in uti det helga templet går
Jag med trofén af detta plågoriset.
Och hvad förtjenst är större väl till slut,
Än att så skändligt odjur rota ut?"

75. "Hon talet slöt, och lifvet äfvenså,
Och tycktes glad ännu i döden vara,
Att hämd hon lyckats på den grymme få,
Som bringat hennes man i dödens snara.
Om nu hans själ fick före hennes gå,
Om följa den, derpå jag ej kan svara;
Dock tror jag att, som mer af giftets saft
Han drack, så rönte han ock förr dess kraft.
76. "När Marganor sin son der falla ser
Och sjunka i hans armar, knäckt af döden,
Så bittra styng den bråda sorgen ger,
Att hardt när han ock ändat sina öden.
Två hade han — och ensam står nu mer;
Två qvinnor honom bragt i denna nöden:
Den ena vållade den enes graf,
Den andras hand den andre döden gaf.
77. "Medömkan, kärlek, vrede, sorg förvilla
Den armes sinne, till förtviflan fördt;
Han än vill dö och än sin hämdtörst stilla
Och rasar som ett haf, af storm upprördt.
Han störtar fram att hämnas på Drusilla
Och ser att hennes lif har re'n upphört;
Och sporrad, eggad af det hat, som bränner,
Misshandlar han den kropp, som mer ej känner.

78. "Som ormen fåfångt hugger tanden i
Den pik, som håller honom fast i sanden;
Som hunden, då en sten månd' kastad bli
Mot honom, rusar till och faller an den
Och biter, tuggar den med raseri
Och, förr'n han hämnats, icke lemna kan den:
Så Marganor, mer grym än orm och hund,
Mot döda kroppen gör i denna stund.
79. "Och då, att liket sarga, sönderrifva,
Hans vilda vrede ej afsvala kan,
Bland qvinnorna, som platsen rundt omgifva,
Han rusar in, och ingen skonar han.
Bland oss han låter svärdet grymt bedrifva,
Hvad med sin lie gör en skördeman
Bland ängens gräs. Ej undflykt finnes; döda
Der ligga tretti, hundra andra blöda.
80. "Han är så fruktad af sitt folk, att inga
Försök till motstånd alls man vågat har.
Ur templet qvinnorna och hopen springa
Med skräck; hvem ut kan komma, blir ej kvar.
Till slut hans vänner raseri't betvinga
Med böner, och med vänligt våld man drar
Den vilde ut och upp i borgen för;
Och allt i jämmer lemnas nedanförr.

81. "Som raseri't emellertid for fort,
Beslöt han alla qvinnor att förjaga;
Om vänners, folkets bön ej verkan gjort,
Han skonlöst låtit oss afdagataga.
Ett påbud samma dag blef kunnigt gjordt,
Att vi ur landet skulle genast draga.
Så han oss hit förvisade; och ve
Den fru, som låter sig vid slottet se!
82. "Från sina makar männen skildes så,
Från sina mödrar sönerna. Och vågar
Sig någon hit till oss, må ingen då
Det se, ty Marganor af hämdtörst lågar!
Förfärligt straff fick mången undergå,
Och mången grufligen till döds han plågar.
En lag han har förkunnat i sitt slott,
Den värsta, hvarom än man höra fått.
83. "Hvar dam, som låter sig i dalen se
(Af en och annan blir den vägen tagen),
Skall jagas bort — så bjuder lagen ske —
Se'n jämmerligt med spön hon blifvit slagen;
Men först så stubbas drägten af, att ge
Till pris hvad blygsel och natur för dagen
Plä' dölja. Kommer fru der eller mö
Med väpnadt följe, måste strax hon dö.

84. "De damer, som af riddare ledsagas,
Af denne obarmhertige tyrann
Som offer till hans söners grafvar dragas,
Och der med egen hand dem dödar han.
Från riddarne båd' häst och vapen tagas,
I fängelse han kastar hvarje man;
Och han det kan, ty natt och dag der bida
Som livvakt öfver tusen vid hans sida.
85. "Och hör nu vidare: Om någon man
Han släpper lös, så måste först han svära
På hostian, att till qvinnokönet han,
Så länge som han lefver, hat skall bära.
Om er och damerna, som ni för an,
Ni vill förderfva, gå de murar nära,
Hvarest den grymme bor, och pröfva der,
Om störst hans styrka eller grymhet är."
86. Hon slöt. Af ömkan först det tappra par
Bevekts och se'n af harm så upptändt blifvit,
Att, om det varit dag, som natt det var,
Till slottet strax de hade sig begifvit.
Sällskapet här sitt nattqvarter nu tar;
Men knappt Aurora hade tecken gifvit
Åt stjernorna att plats för solen ge,
Förr'n, väpnade, i sadeln sutto de.

87. De voro i begrepp att rida, när
De hörde bakom sig från dalens sida
Ett hästtramp tungt, som kom dem alla der
Att sina ögon ned åt dällden vrida;
Och på ett stenkasts afstånd ungefär
De på den trånga vägen sågo skrida
En hop beväpnade, väl tjuge man,
Som dels till häst, till fots sig dels befann.
88. Och mellan sig de förde fången der
Uppå en häst en redan åldrig qvinna,
Så som en lifdömd bort man föra plär
Till galge, stupstock eller för att brinna.
Hvem denna var, fast hon på afstånd är,
Af anlet, drägt de snart sig trodde finna;
Och qvinnorna i byn helt tydligt nu
I henne se Drusillas kammarfru;
89. Den kammarfru, som fångenskapen fått
Med henne dela, såsom nyss jag sade,
Och som i uppdrag fick att skaffa brådt
Det gift, som Tanacer på båren lade.
Hon med de andra ej till kyrkan gått,
Ty hon om följderna nog aning hade;
Men vid den tid, då detta sig tilldrog,
Betänkt på säkerhet, hon flykten tog.

90. Men Marganor, som sedermera hörde,
Att hon till Österrike sig begett,
Med sina spaningar ej der upphörde,
Ej nöjd, förr'n hängd, förr'n bränd han henne sett.
Omsider lysten girighet förförde,
Förmedelst skänker, löften, som man gett,
En viss baron, hos hvilken hon till slut
En fristad fått, att lemna henne ut.
91. Och på ett lastdjur, som en köpmansvara,
Hon på hans bud till Costnitz blifvit förd;
Man henne låtit i en lår förvara,
Beröfvad talförmågan, hårdt omsnörd.
Och derifrån hon se'n af denna skara
(Så *han* befallt, af ömkan aldrig rörd)
Nu bringats hit, för att ett offer bli
För bofvens hämd och vilda raseri.
92. Liksom den flod, som Viso upphof gifver,
Ju längre ned han emot hafvet drar,
När svälld af Lambro och Ticin han blifver
Och skatt af Adda, andra floder tar,
Dess mera våldsamt, stolt sin bölja drifver:
Så Rudiger och detta tappra par,
Ju flera brott om Marganor beskrifvas,
Dess mer till harm och mäktigt vrede drifvas.

93. De så af hat och häftig vrede brinna
Emot den grymme, för hans många brott,
Att det beslöts, att straffet skulle hinna
Tyrannen, trots all vakten i hans slott.
Men de en hastig död för lindrig finna
Och ej motsvarande hvad han begått;
Nej, han den känna skulle genom många
Smärftfulla qual och bittra marter långa.
94. Dock först det höfves att befria denna,
Förr'n henne bödlarne om lifvet bragt.
För lösa tyglar, skarpa sporrar ränna
De snabba hästarne framåt med makt.
Ej de anfallne någonsin fått känna
Ett angrepp, mera vildt och oförsagdt;
De handlöst flykten ta på ögonblicket
Och lemna sköldar, vapen, fru i sticket.
95. Så vargen, som, med byte lastad, går
Till kulan och, då han för hvarje fara
Sig säkrast tänker, jägarn se der får
Och hundarne i vägen för sig vara,
Strax kastar bördan och, der tätast står
Den mörka skogen, flyr med fötter snara.
Ej mindre snabbt på flykt de sig bege,
Än snabbt dem föllo an de tappra tre.

96. De ej från qvinnan blott och vapnen hasta,
Men många hästar äfven öfverge
Och utför klippor, branter ned sig kasta,
I hopp att lättare sig frälsta se.
Slikt månde riddarn och de två ej lasta,
Som ibland hästarne nu valde tre
För dessa trenne damer, som förut
Af deras egna pressat svetten ut.
97. Och skyndsamt nu fortsätta de sin stråt,
För att till det fördömda nästet draga.
Den gamla nödgas att dem följa åt,
Att se den hämd, de för Drusilla taga.
Dock hon, som fruktar ofärd blott, med gråt
Och jämmer vägrar och hörs tjuta, klaga:
Men riddarn henne tar på länden opp
Och sätter sin Frontin uti galopp.
98. Snart se de i en dal, der fram de rida,
En vidsträckt köping, rik på hus, som har
En öppen tillgång ifrån hvarje sida,
Ty ingen mur och ingen graf der var.
Ett fjell sig reste midt på platsen vida,
Som på sin topp ett väldigt fäste bar;
Och dit de oförsagdt nu styrde vägen,
Ty der tyrannens boning var belägen.

99. Så snart de kommit inom byn, så gör
Det folk, som ses på vakt vid porten vara,
Slagbommen fast bakom dem, och framför
Man skyndat ock att porten der förvara.
Och se, nu kommer Marganor, som för
Med sig till häst och fot sin hela skara;
Med korta, stolta ord förkunnar han
Det bruk, han här för godt att stifta fann.
100. Marfisa, som med Rudiger och med
Den andra uppgjort, hur de skulle göra,
Till svar mot honom spränger fram helt vred;
Och, stor i kraft, hur än hon strid må föra,
Hon, utan att ens fälla lansen ned
Och utan att berömda svärdet röra,
Ett knytnäfsslag på hjelmen honom ger,
Att han i sadeln sjunker maktlös ner.
101. Och med Marfisa flög der fram också
Den tappra franska mön; med samma ifver
Framsprängde Rudiger och skötte så
Sin lans, att sex med ens han döden gifver:
I buken stöttes en, i bröstet två
Och en i hufvud, en i hals; dock blifver
Emot den sjetta lansen bräckt till slut;
I ryggen for han in, i bröstet ut.

102. Hvert Haimons dotter gyllne lansen vänder,
Der störtar allt till mark, hvad denne når.
Hon liknar blixten, som från himlen tänder
Och, hvad han möter, krossar, nederslår.
Allt flyr; en del till borgen återvänder,
Åt fältet andra fly som skrämda får;
I kyrkor, hus en del får skygd med möda,
Och qvar på platsen stanna endast döda.
103. Marfisa bundit (hvad han nog fått känna)
Med händerna på ryggen Marganor
Och åt den gamla honom lemnat; denna
En riktig fröjd utaf den fångsten får.
Hon hotar nu att byn från grunden bränna,
Om ej till ånger strax den öfvergår,
Upphäfver Marganors fördömda rätter
Och antar dem, som *hon* i stället sätter.
104. Och svårt ej var att sådant uppfylldt få;
Ty detta folk ej endast fruktan hade
Att dem Marfisa skulle, stora, små,
Uppbränna, döda, värre än hon sade;
Det hyste hat till Marganor också
Och till den lag, som han på alla lade.
Men folket här gjort, som det gör för mest:
Den, som det hatar värst, det lyder bäst.

105. Ty som ej lit de till hvarandra bära
Och ingen djerfts sin mening säga ut,
Han opåtaladt fått rövva gods och ära,
Bannlysa, döda, med en nycks beslut.
Men suckarne i himlens öron skära,
Tills Gud och helgon kräfva hämd till slut;
Och om han dröjer, godtgör hämdens herre
Dröjsmålet se'n med straff, så mycket värre.
106. Nu denna hop, som hat och vrede jaga
Till hämd, den ut med ord och handling tar;
Ty alla, vet man, vilja ved ju taga
Utaf det träd, som stormen kullfällt har.
Af Marganor må furstar lärdom draga:
Den illa gör, han slutligt illa far.
Nu fröjdas alla, stora, små, omsider,
Att straffet han för sina synder lider.
107. Och många, hvilkas makar, systrar han
Och döttrar, mödrar låtit grymt affifva,
I öppet uppror djerft nu storma an,
Att i sin ordning honom döden gifva.
Knappt Rudiger, med tappra paret, kan
Förhindra att han strax skall dödad blifva;
Ty långsam — så beslöto de — hans död
Skall blifva genom marter, qval och nöd.

108. Åt gamla damen, som till honom bar
Ett hat så djupt, som kan hos qvinna glöda,
Han afklädd ges, men bunden så han var,
Att lös han blir ej hur han sig må möda.
Och nu, till hämd för hvad hon lidit har,
Hon smyckade hans kropp med strimmor röda
Förmedelst slag af en pådrifvarstaf,
Som en tjenstvillig bonde henne gaf.
109. Ullania ock samt hennes tärnor två
(Hvad slemt de lidit, ej de glömma detta)
Med armarne vid sidan der ej stå,
Men likt den gamla vilja hatet mätta.
Mot viljan krafterna väl ej förslå,
Men dock de söka hämbegäret lätta;
De kasta stenar, de med naglar slita,
Med nålar sticka de, med tänder bita.
110. Liksom en fjellbäck, hvilken stolt uppsväller
Af smälta snön och långlig nederbörd,
Med dån sitt anlopp utför berget ställer,
Bortspolar klippor, träd och fältens skörd;
Se'n kommer tiden, då han modet fäller,
Då han så spak inom sin gräns blir förd,
Att qvinnor, barn deröfver kunna hoppa,
Ja, ofta utan att ens foten doppa:

111. Så Marganor en tid utbredde skräck
Rundtom, hvarhelst man blott hans namn fickhöra;
Men nu hans stolthets horn har fått en knäck,
Så tämd är kraften, så han bot får göra,
Att pojkarne med honom drifva gäck
Och rycka i hans skägg och hår och öra. —
Nu riddarn och de sköna sig bege
Till borgen, som på klippan var att se.
112. Förutan motstånd öfverlemnas den,
Samt skatterna derinne, rika, många.
En del nu öfverläts till plundring, men
En del Ullania gafs för mödor långa.
Man fann den gyllne skölden ock igen
Samt dessa tre, som skurken tog till fånga
Och som (jag tror jag nämnt om deras bot)
Dit anländt utan vapen och till fot.
113. Ty se'n dem Bradamante slog en dag
Ur sadeln, gingo de till fots — jag sade —
Och utan vapen i den damens lag,
Som från så fjerran stränder kommit hade.
Om det var bättre, sämre, vet ej jag,
För henne, att de vapnen af sig lade.
Väl bättre var att få af dem försvar;
Men om det skyddet svek, det sämre var.

114. Man hade henne då, likt andra alla,
Som i beväpnadt sällskap kommit dit,
Till dessa bröders grafvar fört, att falla
Ett offer för den vilda hämdens nit.
Och mindre svårt än dö man väl må kalla,
Att nödgas visa hvad som döljs med flit;
Och hvarje smälek plånas ut, när blott
Man säga kan, att våld man lida fått.
115. Förr'n krigarinnorna från stället rida,
De nödga alla män den eden gå,
Att städse låta qvinnorna bestrida
Regeringen och hela makten få;
Och svåra straff en hvar der skulle lida,
Som djerfdes att mot denna lagen stå.
Kort, all den makt, som mannen ega plär,
Åt qvinnan skulle öfverlätas här.
116. De måste lofva ock, att, hvilken som
Kom dit, den skulle de som gäst ej ära,
Det vare sig till häst, till fots, han kom,
Och honom skydd ej under tak beskära,
Om ej vid Gud och helgon — eller om
En ed mer dyr der fanns — han ville svära
Att städs som vän af qvinnorna sig te
Och egen ovän städs i deras se;

117. Och om han re'n är gift, om han en maka,
Förr eller senare, sig tager der,
Att städs på hennes minsta vink då vaka
Och efterkomma allt hvad hon begär.
Marfisa lofvar komma dit tillbaka,
Förr'n året gått och löfvet fallet är;
Och funne ej i helgd hon lagen då,
Så skulle eld och svärd dem öfvergå.
118. Förr'n bort de drogo, ur den usla vrå,
Der hon lagts ned, Drusilla upp de taga
Och låta henne jemte mannen få
Så präktig graf, som här man kunde laga.
Den gamla under tiden ryggen på
Sitt offer gjorde röd med rapp, ej svaga;
Det grämer henne blott att krafter fela,
Att utan uppehåll här bödel spela.
119. De tappra mör på torget varseblifva
En pelar' vid en kyrka, hvarpå de
Den galna lag, tyrannen låtit gifva,
Till efter rättelse inskrifven se.
Den grymmes hjälm och sköld och harnesk blifva
På den upphängda nu, likt en trofé;
Och der bredvid de skrifva se'n den lagen,
Som skulle gälla här från denna dagen.

120. De dröja blott till dess Marfisa har
På pelarn hunnit nya lagen sätta,
Helt motsatt den, som först der skrifven var,
Att alla damer dödligt förorätta.
Men mön från Island dröjde längre qvar,
Att felen på sin klädebonad rätta;
Ty skam hon tror att sig vid hofvet te,
Om hon ej pryddligt klädd sig låter se.

121. Ullania dröjde, som jag säger eder,
Och Marganor förblef i hennes tvång.
Men att han ej må fria sina leder
Och damerna förhåna än en gång,
Hon från ett torn lät honom hoppa neder
En dag — och aldrig tog han värre språng.
Ej mer om henne, om er täcks behaga,
Men om de trenne, som till Arles nu draga.

122. De redo jemt framåt den dagen hela,
Den andra ock till qvällen, då de nå
En plats, der vägen sågs i två sig dela:
En sågs åt Arles och en åt lägret gå.
De älskande ej läto famntag fela
Och afsked ömma, bittra äfvenså.
Till lägret gå de sköna, riddarn drar
Till Arles; och här min sång nu ända tar.

Trettiondeåttonde Sången.

1. **I** hulda damer, som till denna sången
Benäget lyssnen, nog jag ser på er,
Att er förtryter att för andra gången
Nu Rudiger sin trogna öfverger;
Jag sköna pannan rynkas ser på mången,
Knappt Bradamante kan det gräma mer;
Och deraf torden I den slutsats yrka,
Att i hans kärlek ligger föga styrka.
2. Om han af annan orsak öfvergifvit,
Mot hennes vilja, sköna mön så brådt,
Ja, hade hopp om skatter honom drifvit,
Fler än en Cresus, Crassus samla fått,
Jag skulle tro med er, att hjertat blifvit
Ej träffadt djupt af pil'n, som honom nått;
Ty sådan lycka, fröjd så ljuf och huld
Ej stå till köps för silfver eller guld.

3. Men som, att äran rädda, bort han farit,
Han rätt till pris, ej blott till ursäkt har;
Ty om han annorlunda här förfarit,
Af skam och tadel blott förtjent han var.
Och om hans sköna mer enträgen varit
Och envist sökt att hålla honom qvar,
Hon hade tydligt röjt, att föga kraft
I kärlek eller i förstånd hon haft.

4. Ty om en älskande bör älska mer
Dens lif, hon håller kär, än sitt (jag tänker
På den, som Amor gett ett sår, som ner
Sig djupare än blott i huden sänker),
Så är tillbörligt att hon mera ser
På dennes ära än den fröjd, han skänker;
Ty äran dock för mer än lifvet gäller,
Fast öfver annat allt man detta ställer.

5. Om Rudiger sin herre följt, så har
Han gjort det för att pligten trogen blifva;
Att draga sig tillbaka, nesligt var,
Då intet skäl han kunde föregifva.
Och om Almont om lifvet bragt hans far,
Han ej bör skulden Agramant tillskrifva,
Som godtgjort Rudiger på många sätt
För hvad hans fäder gjort mot lag och rätt.

6. Sin pligt gör Rudiger, att åter sälla
Sig till sin herre; hon gör sin också,
Som kraften af sin bön ej låter gälla
Så som hon kan, att hindra honom gå.
Kan han den sköna nu tillfreds ej ställa,
Så skall en annan gång han det förmå;
Men den som äran en gång fara låter,
På hundra år ej vinner henne åter.
7. Till Arles, der Agramant sig inneslutit
Med sina troppar, riddarn sig beger.
Marfisa, Bradamante, hvilka knutit
Med släktskaps äfven vänskaps band nu mer,
Bege sig dit, der Carl, som har beslutit
Med all sin makt att slå sin ovän ner,
Vill en belägring eller slagting våga,
Att frälsa Gallien från dess långa plåga.
8. Knappt Bradamante man igenkänt har,
Förrän det jubel blef i lägret vida.
Hon helsas, hyllas värdsamt af en hvar,
Och vänligt nickar hon åt hvarje sida.
Rinaldo, när han hört hon kommen var,
Sig skyndar att till mötes henne rida;
Och Richard, Richardett och allesamman
Af slägten taga henne mot med gamman.

9. När se'n man hörde, att med henne kom
Marfisa, om hvars bragder ryktet klingar,
Som från Catay till Spaniens gräns rundtom
Bredt ut sitt namn, kringfördt på segerns vingar,
Då fanns ej rik, då fanns ej fattig, som
I tältet blef; nyfikenheten tvingar
Der fram en hvar, man knuffas, tränger på,
För att det sköna paret skåda få.
10. Att Carl sin vördnad egna de ej dröja.
Det var den första gången (så Turpin
Oss sagt) man såg sitt knä Marfisa böja;
Ty endast store sonen af Pipin
Hon värdig höll, att sådan hyllning röja,
Bland alla furstar, som hon någonsin
Bland hedningar och kristna sett, berömda
För höghet, dygd och skatter, aldrig tömda.
11. Af Carl med vänlighet hon helsad blifver,
Han ur sitt tält till mötes henne gick;
Och öfver fursteskaran, som omgifver
Hans stol, sin plats hon vid hans sida fick.
Den, som ej afsked tar, han afsked gifver;
Blott få, de främsta, stanna på hans nick.
Blott furstar, paladiner qvar förblifva;
Den lägre hopen fick sig bort begifva.

12. Marfisa börjar med våltalig mund:
"Du höge kejsare, du ärorike,
Som ifrån Indiens haf till Herkuls sund,
Från Skythiens snö till Morers brända rike
Gör korset vördadt kring all verdens rund,
I klokhet, i rättvisa utan like;
Ditt rykte, som all jordgräns öfverfar,
Från verdens ända hit mig dragit har.
13. "Att säga sanningen — mig afund kränkte;
För att bekriga dig, jag kommit har:
Så mäktig drott ej finnas fick, jag tänkte,
Som annan tro, än min, i hjertat bar.
Af denna orsak blott jag fälten dränkte
Med kristet blod; och i begrepp jag var
Att ge dig värre prof, än re'n du sporde,
Då till din vän en händelse mig gjorde.
14. "När mest kamplysten mot din här jag var,
Jag erfor (hur, skall sedan bli beskrifvet),
Att Rudiger af Risa var min far,
Den genom brodern banesår blef gifvet.
Min arma mor mig öfver hafvet bar,
Ej född ännu; i nöd hon gaf mig lifvet.
I sju års tid en trollkarl drog mig opp,
Se'n stals jag bort af en arabisk tropp.

15. "Af denna såld till Persiens kung jag blef,
Som, se'n jag vuxit upp, jag tvangs att döda,
Att ej min oskulds ros han från mig ref.
Jag honom slog med allt hans hof, det snöda,
Hans hela ätt ur landet jag fördref
Och riket tog; så kröntes der min möda,
Att, förr'n till nitton år mitt lif jag bragt,
Sju kungariken jag mig underlagt.
16. "Och, afundsjuk på dig, som nyss jag sade,
Jag fast beslöt att ned från stjerneringen
Ditt rykte störta, dit det stigit hade;
Kanske jag framgång fått, kanske ock ingen.
Men hvad som band på vilda åtrån lade
Och på min stolta yra stäckte vingen,
Var att, se'n hit jag kom, det blifvit har
Mig sagdt, att jag med dig befryndad var.
17. "Och som min far din slägting och vasall
Har varit, så vill äfven jag det vara;
Och denna afund, stolta vreden all,
Som jag en tid har hyst, jag låter fara.
För Agramant jag nu mitt hat vill spara
Och hvem som med hans far i något fall
Och farbror räknar slägt; ty dessa båda
Ha bragt min far och mor i dödens våda."

18. Åt Kristus — far hon fort — sitt offer tänder
Hon nu och, se'n hon dödat Agramant,
Med Carls förlof till Östern återvänder,
Sitt folk att döpa till ett lif, mer sannt;
Se'n vill hon väpna sig mot alla länder,
Som dyrka Mahomet och Trevigant;
Och de eröfringar, hon lyckas göra,
De skola Kristus blott och Carl tillhöra.
19. Kung Carl, som mindre ej vältalig var
Än vis och hjeltemodig, hördes prisa
Den ädla mön, berömde hennes far
Och hela hennes slägt. Han åt Marfisa
Gaf ett i allo huldt och vänligt svar
Och sågs sitt hjertelag helt öppet visa;
Och slöt dermed, att henne såsom frände,
Som dotter han för alla högt erkände.
20. Han uppstår och, som fäders bruk lär vara,
Omfamnar mön på nytt och henne ger
En kyss på pannan. Nu Mongranas skara
Och Clermonts henne gladt sin hyllning ter.
Rinaldo höres på beröm ej spara,
Dock kan ej allt omständligt sägas er;
Han hennes bragder ofta skåda fått,
När de belägrade Albraccas slott.

21. Långt blefve att beskrifva, och ej lätt,
Hur unge Guido gläds att henne skåda,
Samt Aquilant och Gryf och Sansonett,
Som henne följt till staden, full af våda,
Och Vivian, Malegys och Richardett,
Som henne sett så kraftig arm förråda
Och stå dem bi mot Mainzarns rövvarband
Och krämarpaket ifrån Spaniens land.
22. För nästa dag man lät i ordning sätta
(Carl sjelf sågs härom i författning gå)
Med prakt och ståt ett rum, för att i detta
Högtidligt låta jungfrun dopet få.
Biskopar och prelater, som den rätta
Och sanna läran uti grund förstå,
Församla låter han, för att Marfisa
I kristendomens grunder undervisa.
23. Turpin i full ornat och hög tiar,
Carls erkebiskop, dopet henne gifver.
Carl lyfter henne sjelf ur heligt kar,
På sätt som ritualen föreskrifver. —
Men tid är att det hufvud, hvilket var
Så fattigt på förstånd, nu botadt blifver
Med flaskan, som uppå Elias' vagn
Från himlen Astolf fört, till Rolands gagn.

24. Från ljusa sferen Astolf skyndat fara
Till högsta punkten, som på jorden är,
Med denna flaska, som i saften klara
En bot för Rolands hjerna innebär.
En ört af sällsam kraft, en af de rara,
Johannes visar Englands hertig här;
Med den han skulle ögonen beröra
På Nubiens kung och dem helbregda göra;
25. Att han som lön af denne måtte få
En här, att krig emot Biserta föra.
Hur detta oerfarna folk han må
Beväpna och för striden brukbart göra,
Hur han skall oskadd genom öknen gå,
Der sanden menskors ögon plär förstöra,
Och hur han skall till väga gå i allt,
Blir punkt för punkt af gubben anbefaldt.
26. Nu till den vingehäst han återvänder,
Som nu är Rudigers, förr Atlas' var.
Till afsked trycker han apostelns händer
Och bort från dessa helga nejder far.
Och flygande alltjemt längs Nilens stränder,
Han snart framför sig Nubiens rike har;
Och i dess hufvudstad han hästen låter
Sig sänka ned, och fann Senap der åter.

27. Hvem kan den fröjd, den stora glädje måla,
Som kungen vid hans återkomst betar?
Ty väl han mins Harpyerna, de snåla,
Och hur från dem han honom frälsat har.
Men när nu Astolf dagens ljus lät stråla
För hans af mörker höljda ögonpar
Och honom åter synens kraft bereder,
Han riddarn dyrkar, som en gud tillbeder;
28. Och ej blott honom ger så talrik här,
Han önskar, för att mot Biserta strida,
Men hundratusen mer än han begär;
Ja, sjelf han vill gå ut vid riddarns sida.
Det myckna folket (allt var fotfolk här)
Knappt rymmas kan på öppna fältet vida;
På hästar var det brist, men denna ängd
Kameler, elefanter har i mängd.
29. Om natten, innan nu till detta krig
Den stora Nubierhären skulle draga,
På hippogryfen Astolf svingar sig
Och låter honom brådt mot söder jaga,
Till dess det berg han når på luftig stig,
Der vinden bor, som fart mot norr plär taga.
Han grottan fann, der genom mynning trång
Den vilde, när han vaknar, tager språng.

30. Och enligt mästarns råd, som nog var viktigt,
En lädersäck, för ändamålet skänkt,
Han, medan vinden, trött af mödor, riktigt
I grottan låg som bäst i sömn försänkt,
För öppningen der spände tyst, försigtigt.
På slikt försåt så föga vinden tänkt,
Att, när om morgonen han ville fara
Ur grottan, fast han blef i denna snara.
31. Förnöjd åt bytet, paladinen vänder
Till Nubien om, och samma morgon re'n
De svarta skarorna på väg han sänder,
Och provianten följer efter se'n.
Han för dem genom dessa ökenländer
Till Atlas, välbehållna, utan men;
Den fina sanden tryggt de genomvada,
Ty sunnanvinden kan ej nu dem skada.
32. När öfver bergets rygg de hunnit, der
Man slätten skåda kan och hafvet vida,
Utväljer Astolf kärnan af sin här,
Som krigstukt gjorde dugligast att strida.
I skaror två han skiljer den isär
Vid foten af en höjd, åt fältets sida.
Till kullens topp, se'n han dem lemnat kvar,
Han går, lik en som stora tankar har.

33. Han ödmjukt böjer här sitt knä, och så
Till helge mästarn andaktsfullt han beder;
Och, viss att han bönhörelse skall få,
Han rullar se'n en mängd af stenar neder.
O, hvad kan ej en bergfast tro förmå!
Emot den ordning, som naturen leder,
Man under farten växa ser hvar sten
Och bilda hals och mule, buk och ben.
34. Med gälla gnäggningar de komma farande
För berget ned, och, när de slätten nått,
De skaka länderna, nu hästar varande,
Af färger uti brunt och blackt och grått.
Hans folk i dalen nedanfö, ej sparande
Så lättköpt byte, tager fatt dem brådt,
Och flux hvar häst beriden vardt, emedan
Han sadel, betsel bar vid födseln redan.
35. Så åttatiotusen, om ej flera,
Till ryttare nu Astolf skapte om.
Dem lät han se'n med eld och svärd husera
Och härja hela Afrika rundtom.
Branzard, med kungarne af Algazera
Och Fersa, Agramant, till dess han kom
Tillbaka, satt att länderna försvara;
Och desse draga nu mot Astolfs skara.

36. Men först affärda de ett skepp i hast,
Som snabbt med åror och med segel glider,
Att Agramant ge bud, hur kriget brast
Från Nubien ut och skräck kring landet sprider.
Det natt och dag flög framåt utan rast
Och nådde kusten af Provence omsider
Och fann i Arles sin konung, hårdt betryckt,
Ty Carl allt mer på lifvet honom ryckt.
37. När Agramant försport, i hvilken fara
Han, för att Pipins rike öfverfalla,
Sitt eget lemnat, gent mot Nubiens skara,
Så lät han furstarne till rådslag kalla.
En gång och tvenne lät han blicken fara
Än till Marsil, än till Sobrin (af alla,
Som samlats här, de äldst och visast voro)
Och börjar tala så, beklämd af oro:
38. "Väl vet jag, ej den höfding är att gilla,
Som säger: detta jag ej tänkte på.
Dock säger jag det. Går en sak oss illa,
Som ingen dödlig kunnat förutspå,
Då är ursäktlig väl en sådan villa.
Så mig nu händt. Ett fel begick jag, då
Jag Libyen lät på vapen blottadt vara,
Om anfall var från Nubien att befara.

39. "Men hvilken utom Gud, som ensam vet
Hvad hända skall, har kunnat förutskåda,
Att ett så fjerran folk, i myckenhet
Så stor, oss skulle bringa krigets våda,
Vidt skildt från oss af ökensanden het,
Som vinden jagar jemt i hvirflar bråda?
Och dock det kom; Biserta med sin makt
Det kringränt, Afrika det ödelagt.
40. "Häröfver nu jag edra råd begär:
Skall härifrån jag gagnlost afsked taga?
Skall jag fullfölja företaget här,
Tills Carl som fånge nödgas mig ledsaga?
Kan på en gång min thron jag rädda der
Och kejsarns rike i förderfvet draga?
Den, som här vet ett råd, det ej må dölja,
Att vi det bästa finna må och följa."
41. Så talte han och lät sitt öga dröja
På Spaniens kung, som närmast honom var,
Som om med denna blick han velat röja,
Att denne tillkom först att ge ett svar.
Upp stod Marsil, att knä och hjessa böja
För honom vördnadsfullt; se'n in han tar
Den hedersplats igen, som här han hade,
Och öppnade sin mun till tal och sade:

42. "Hvad tidning, ond som god, oss ryktet ger,
Det städse, herre, plägar öfverdrifva.
Jag därför aldrig låter slå mig ner,
Ej heller modet allt för dristigt blifva.
Jag städs, hvad lyckligt och olyckligt sker,
Åt hopp och fruktan söker jemnvigt gifva;
Ty mindre, än det låter, vara lär
Hvad sådan mängd af tungor till oss bär.
43. "Och jag dess mindre tro åt ryktet ger,
Ju mindre sannolikt det syns mig vara.
Och är det sannolikt, jag frågar er,
Att från så fjerran trakt med sådan skara
En konung sig till Afrika beger,
Det krigiska, och dristar öfverfara
De sandfält, der Cambyses, alltför djerf,
Drog framåt med sin här, till dess förderf?
44. "Väl tror jag, att från bergen ned ett band
Araber ströfvat och med röfvarhänder
Der farit fram med plundring, mord och brand,
Som, då ej motstånd görs, det stundom händer;
Och att Branzard, som fått utaf din hand
Ståthållarskapet öfver dessa länder,
För tio skrifvit tusen, för att så
Antaglig ursäkt för det skedda få.

45. "Kanhända Nubiens skaror regnat neder
Från himlen, jag det anta' vill; kanske
Uti en molnsky kommit deras leder,
Då ingen dem på vägen kunnat se.
Tror du att sådant folk ditt land bereder
Förderf, om du ej skyndar hjälp att ge?
Din här der måste stå på dålig fot,
Om den förskräcks af lösa skarors hot.
46. "Men du bör skicka några fartyg bara;
Så snart de skåda få din flagga der,
Ja, innan seglen här man väl fått klara,
Skall genast flykta deras lumpna här,
Det må Araber eller Nubier vara,
Som, därför att de veta du är här,
Af hafvet skild från Libyen, under tiden
Fördristat sig att mot dig bryta friden.
47. "Nu passa på, då Carl sin systerson
Ej eger här, att hämdens värf utföra.
Då Roland saknas, ej i någon mån
De kristna mäkta att dig motstånd göra.
Men om du sorglös är och släpper från
Dig segern nu, som tycks dig re'n tillhöra,
För håret han det kala vänder till,
Och det oss skam och skada bringa vill."

48. Med sådant tal, som klokt beräknadt är,
Marsil förfäktade det råd, han gifvit,
Att ej från Gallien draga denna här,
Förrän man Carl utur hans land fördrifvit.
Men kung Sobrin, som ser hvart vägen bär,
Som här beträdd utaf Spanioren blifvit,
Att egen fördel mer han tänker på,
Än på det helas bästa, svarar så:
49. "O, att en falsk profet jag varit hade,
Då, kung, jag bad dig stäffa krigets lust!
Ack, eller hade du, om sant jag sade,
Trott din Sobrin och ej, till din förlust,
Trott Rodomont, den jemt åt vågspel glade,
Alzird och Martasin och Marbalust!
Jag ville önska just att här de vore,
Helst Rodomont, den städs i orden store,
50. "Som skröt, att Frankrike han ville krossa
Som bräckligt glas, till himlen följa dig
Och neder dit, der afgrunds lågor blossa,
Ja ila före dig på segerns stig.
Men nu i nödens stund han gått att frossa
I lätja snöd och makligt sträcka sig;
Och jag, som, därför att jag sannspådd var,
Blef kallad feg, är ännu hos dig kvar;

51. "Och skall så bli, tills jag har lyktat här
Det lif, som jag, fast tryckt af årens börda,
Mot hvem som helst att våga färdig är,
Må Frankerna som ypperst honom vörda.
Och ingen, hvem han vara må, jag svär,
Kan någon dålig handling mig påbörda.
Ej mer, men mindre, mången gjort kanske,
Som skrytsamt vill mig öfver axeln se.
52. "Jag säger så, att lägga på ditt minne,
Att hvad jag sagt, och säga vill, ej har
Sin grund i feghet eller avvogt sinne,
Men uti kärlek, trohet okränkbar.
Jag råder dig (och du mitt ord besinne),
Att till ditt land, så fort du kan, du drar;
Ty föga vis man lærer den befinna,
Som mister sitt, för att en annans vinna.
53. "Hvad vi ha vunnit, vet du. Trettitvå
Vi voro, som dig följde, kungar alla.
Om nu jag räknar, ser jag återstå
Blott tredjedel'n; de andra vi sett falla.
Att flere falla, Gud förbjuda må;
Dock räds jag, står du ej att återkalla,
Att fjerde-, femtedel'n knappt öfrig blifver
Och du ditt arma folk till spillo gifver.

54. "Att Roland felas, är nog godt; ty här
Väl eljest en ej fanns att dig försvara.
Men dermed faran undanröjd ej är,
Vårt öde för en tid uppskjutes bara.
Rinaldo, tappre hjälten, är ju der,
Som städs sig vist med Roland jemlik vara;
Hans slägt är der och paladinerkaran,
En evig skräck för Morerna i faran.
55. "Och denne andre Mars der fins också
(Ogerna vill jag pris en ovän bringa),
Den kække Brandimart, som vet att slå
Så kraftigt väl, som Roland, med sin klinga:
Hans svärd jag dels har sjelf fått pröfva på,
Dels honom sett det emot andra svinga.
Lång tid det är se'n Roland här försvann,
Och dock du mer förlorade, än vann.
56. "Om hittills vi förluster haft, är grund
För fruktan, att oss ännu större bida.
Ej Mandricard fins längre i vår rund,
Gradass ej står med hjälpen vid vår sida;
Marfisa lemnat oss i nödens stund,
Samt Algiers kung, om hvilken ej bestrida
Jag vill, att, vore han, som tapper, ärlig,
Gradass oss blef, samt Mandricard, umbärlig.

57. "Då denna hjälpen nu vi mist och se'n
Så många tusen, som ej andas mera,
Och de, som komma skulle, kommit re'n,
Och intet fartyg väntas hit med flera,
Har Carl fått fyra hjeltar, hvar och en
Lik Roland och Rinaldo att värdera;
Och det med skäl, ty fyra slika såg
Du knappast, härifrån till Battros våg.
58. "Jag vet ej om dig Guidos namn är kändt,
Om Sansonett, Gryf, Aquilant du känner.
Jag mer dem skattar, mer de fruktan tändt
Hos mig, än alla tappra riddersmänner,
Som Tyskland eller andra trakter sändt
Oss här till fiender och Carl till vänner;
Fast ock det nya folk nog farligt är,
Som till vår skada ökat har hans här.
59. "Så ofta som till strid du drager ned,
Skall fienden dig slå, i stoftet fälla.
Om ofta nederlag vår härsmacht led,
Då sexton vi mot åtta kunde ställa,
Hur skall det bli, då till de Franska led
Sig Wälsker, Tyskar, Skottar, Britter sälla?
Kan endast sex mot tolf du ställa fram,
Hvad är att vänta? Blott förlust och skam.

60. "Du mister *här* ditt folk, ditt rike *der*,
Om från din föresats du ej vill vika;
Men om till återtåg du sinnad är,
Skall oss du rädda och din stat tillika.
Du kan Marsil ej öfvergifva här,
Det vore tacksamhetens pligt att svika;
Dock finns ett medel: fred med kejsarn gör;
Om du den vill, ock han den vilja bör.
61. "Men om dig nesligt tycks att be om friden,
Då du är den som först har blifvit kränkt,
Och om din håg är mera vänd åt striden,
Fast väl du ser hvad följer den dig skänkt,
Så sök åtminstone få seger i den;
Hvad, tro mig, nog kan hända oförtänt,
Om åt *en* riddare din sak du gifver
Att föra ut och Rudiger det blifver.
62. "Du vet att Rudiger, när lans han fäller
Och i en tvekamp träder man mot man,
Ej mindre än Rinaldo, Roland galler
Och med hvar kristen man sig mäta kan.
Men om du vill att här mot här sig ställer,
Och vore öfvermenschligt tapper han,
Så är han dock blott en, och får att göra
Med många, som ej sämre skattas böra.

63. "Bäst syns det mig, om dig det syns, att sända
Ett bud till Carl och honom be, att han,
För att er tvist och detta blodbad ända
(För mycket blod å båda sidor rann),
Bland sina hjeltar, de för tapprast kända,
Mot en af dina ställer fram en man.
De två utkämpe edra strider alla,
Tills en vi segra se, den andre falla;
64. "Med det beting, att, hvem som falla må
Af dem, *hans* kung skall skatt den andre gifva.
Jag tror att Carl, om fördel han också
Nu har, ej skall om detta vilkor kifva.
Dock Rudiger — ty så jag litar på
Hans starka arm — skall segervinnarn blifva;
Och rätten så är vår, att seger fick
Han nog, om ock mot sjelfva Mars han gick."
65. Med dessa ord, och kraftigare än,
Sobrin sin mening så igenomdrifver.
Man en beskickning väljer strax, och den
Re'n samma dag till kejsarn afsänd blifver.
Och Carl, som har så många tappra män,
Är viss att lyckan honom segern gifver;
Han detta uppdrag lät Rinaldo få,
Som, efter Roland, mest han litar på.

66. I ena hären, som den andra, ger
Sig glädjen luft, att så blir slut på striden;
Ty alla så till själ som kropp tryckts ner
Af möda lång och ledsnat under tiden.
En hvar beslöt att sina dar nu mer
Åt hvilan helga och att njuta friden,
Förbannande det hat, den vredens glöd,
Som drifvit honom hän till kamp och nöd.
67. Rinaldo, som sig mycket smickrad fann,
Att i en sak, som allas väl skall röra,
Af Carl betros för hvarje annan man,
Sig reder glad att värf så stort utföra.
Han Rudiger ej aktar; denne kan,
Så tänker han, ej honom motstånd göra;
Ej som hans like, tror han, kan han gälla,
Om ock han lyckats Mandricard att fälla.
68. Men Rudiger, fast af sin konungs klara
Bevis på tillit högt han hedrad var,
Då, som den tappraste bland tappres skara,
Han ett så viktigt uppdrag undfått har,
Dock tycktes sorgsen och bedröfvad vara;
Ej att han fruktan uti hjertat bar —
För *en* Rinaldo ej han bäfvar; nej,
Kom han med Roland ock, han bäfvar ej —

69. Men därför att till *henne* han är bror,
Den troгна mön, för hvilken ömt han lågar,
Till henne, som sig förorättad tror
Och som med bref jemt honom eggas, plågar.
Om nu med kränkning ny, så svår och stor,
Med hennes broders död han måttet rågar,
För hat hon visst sin kärlek öfverger
Och låter aldrig sig försona mer.
70. Om sorgen Rudiger i tysthet trycker
För kampens skull, dit han ovillig går,
Hans sköna gråter och det rysligt tycker,
När kort derpå hon saken veta får.
Hon slår sin barm, sitt hår hon af sig rycker
Och väter, sköflar sina kinders vår;
Med knorr och klagan riddarn hon i nöden
Otacksam kallar, grymma sina öden.
71. Hvad utgång än som denna strid må få,
För henne grym och sorglig blott den blifver.
Sin älsklings död hon ej vill tänka på,
Ur hennes bröst den tanken hjertat rifver.
Och om, för synden många, Gud vill slå
Frankrikes land och det till spillo gifver,
Hon ej sin broder får begråta blott,
Men henne väntar än mer bitter lott.

72. Ty utan skam, och fiendskap måhända
Af hennes folk och hela hennes slägt,
Hon till sin vän ej då kan återvända
Offentligt som hans maka, oförtäckt,
Hvarpå hon, dar och nätter uti ända,
Så ofta tänkt, med åtrå aldrig släckt;
Och sådant löfte ha de gett hvarann,
Att det ej ryggas eller ångras kan.
73. Men *hon*, som städse förr vid jungfruns sida
Med trogen hjälp i nöden plägat stå,
Melissa menar jag, ej kunde lida
Att höra henne sucka, klaga så.
Hon kom med tröst och hopp, bad henne bida:
I rätta stunden skulle hjälp hon få,
Ty afbrott i den strid *hon* ville göra,
Som tycktes hennes frid och ro förstöra.
74. Rinaldo, Rudiger imellertid
Till kampen re'n i ordning vapnen göra,
Af hvilka valet nu för denna strid
Skall kämpen för de kristnas sak tillhöra;
Och som han gått till fots, allt se'n den tid
Han miste sin Bajard, så vill han föra
Till fots ock denna strid, af ring och skena
Betäckt, med stridsyx' och med dolk allena.

75. Om det var slump, om visligt råd det var,
Som honom Malegys på hjertat lade,
Som visste väl hur Balisarda skar,
Och hvilken hungrig egg dess klinga hade:
Nog af, att öfverens man kommit har
Att strida utan svärd, som jag er sade.
Och på en vidsträckt plan, helt nära vid
Det gamla Arles, skall stånda denna strid.
76. Knappt skön Aurora höjde hjessan blida
Ur Tithons sofgemak, det blåa haf,
Och åt den dag, den timme, då här strida
Nu skulle dessa tvenne, födsel gaf,
Förr'n kampens ordnare från hvar sin sida
Der kommo och vid hvar sin ända af
Inhägnaden uppreste brådt ett tält,
Helt nära hvilket blef ett altar stäldt.
77. Snart såg man hednahären rycka ned
På fältet, ordnad skara efter skara.
Beväpnad, enligt med barbarisk sed,
I prålig drägt, med dem sågs kungen vara.
Kastanjbrun häst med korpsvart mahn han red,
Med panna hvit, två fötter hvita bara.
Bredvid red Rudiger; för stolt ej är
Marsil, att riddaren betjena här.

78. Den hjälm, som nyss han vann med sådan ära
Af stolte herskarn på Tartarisk thron,
Som Hektor sågs för tusen år se'n bära,
Som firats i en sång af högre ton,
Den bär Marsil, som rider honom nära;
Och mången furste, mången stolt baron
De andra vapnen bar, som blänkte rika
Af guld och ädelsten och smycken slika.
79. Från andra sidan konung Carl der kom;
Ur lägret ut hans krigarskara skrider,
I leder ordnad och med skick, liksom
Den skulle dragit ut till kamp och strider.
Af sina pärer är han följd rundtom;
Rinaldo vid hans sida väpnad rider,
På hjälmen när, Mambrins i forna dar,
Som Dansken Olger, paladinen, bar.
80. *En* yxa hertigen af Nayms der bär,
En ses i Salomons, Bretagnarns, händer.
På ena sidan ställs de kristnas här,
På andra folket från de hedna länder.
Ett vidsträckt fält emellan båda är,
Der ingen syns; ty den som stegen vänder
Dit åt, förutom dagens kämpar två,
Skall dö: ett allmänt påbud stadgat så.

81. Se'n åt den kämpen, hedningarne ära,
Man andra vapenvalet lemnat har,
Två prester, hvilka hvar sin bok ses bära,
Nu träda fram, sin guddoms tolk en hvar.
I ena boken evangeliï lära
Stod skrifven; alkoran den andra var.
Bredvid den ene kejsar Carl ses skrida,
Den andre går vid Morerkungens sida.
82. Men Carl, när han de kristnas altar hann,
Mot himlen höjde sina händer båda:
"O Gud, som döden led — så säger han —,
För att oss frälsa ifrån dödens våda;
O jungfru, du, som nåd för Gud så fann,
Att Han i dig sin moder ville skåda,
Som nio måna'r under hjertat bar
Den Högste och så ren som liljan var;
83. "Mig varen vittnen I, att här jag går
För mig och efterkommande den eden,
Att till kung Agramant, och hvem som får
Hans rike se'n, jag såsom pant för freden
Ger tjugu pund oblandadt guld hvart år,
Om nu min kämpe faller här på heden,
Och att från nu jag uti sådant fall
Gör genast fred, som evigt vara skall.

84. "Och om jag bryter den, då drabbe genast
Er fruktansvärda vrede på mig ner,
På mig och mina ättlingar allenast,
Men ej på dem som här jag kring mig ser;
Så att man veta må i tider senast,
Hur strängt en mened straffas utaf er."
På bibeln höll han, när han detta sade,
Sin hand och blicken höjd mot himlen hade.

85. Se'n gå de till det altar, som med prakt
Af hedningarne smyckats under tiden.
Der svor kung Agramant, att med sin makt
Utöfver hafvet vända hem med friden
Och gifva Carl en lika skatt, om bragt
Om lifvet Rudiger här blef i striden;
Och evig skulle freden vara se'n,
Uppå de vilkor, Carl förkunnat re'n.

86. Och äfvenleds med stämman hög och klar
Han hördes Mahomet till vittne taga
Och svor uppå den bok, som presten bar,
Att, hvad han lofvat, troget iakttaga.
De skyndsamt platsen lemna nu, en hvar
Man ser tillbaka till de sina draga.
Se'n svuro äfven dagens kämpar två,
Och edens innehåll den lydde så:

87. Sig Rudiger förbinder, att han skall,
Derest hans konung söker honom störa
I striden, ej hans krigsman och vasall
Då vara mer, men kejsar Carl tillhöra.
Rinaldo svär tillika, att, i fall
Hans herre vill i striden afbrott göra,
Förr'n en utaf dem fallit har deri,
Han Morerkungens riddare skall bli.
88. När man högtidligt aflagt eden så,
En hvar går till sin plats. De töfva föga;
Ty klingande trumpetén strax derpå
Signalén ger med gälla ljud, och höga.
Re'n närma sig hvarann de tappre två
Med väl afmätta steg och vaksamt öga.
Se, re'n hvarann de in på livvet trängt,
Re'n stålet klang, än upp, än neder svängdt.
89. Med kolfven än och än med hammarn måtta
De slag åt hufvud, fot, med sådan stor
Behändighet och snabbhet utan måtta,
Att den, det hör förtäljas, knappt det tror.
Men Rudiger, som tvangs att vapnet blotta
Mot hennes bror, som kärleks ed han svor,
Så skonsamt sina slag motståndarn gifver,
Att han för mindre tapper ansedd blifver.

90. Han mer, än träffa, söker sig försvara
Och vet knappt sjelf ens, hvad han vill, hvad gör.
Af riddarns död han skulle grämas bara,
Och sjelf att dö, det har han lust ej för.
Men till den gräns jag ser mig hunnen vara,
Der jag berättelsen uppskjuta bör.
I nästa sång ni mera skall få höra,
Så framt åt den ni låna vill ert öra.

Trettiondenionde Sången.

1. **V**äl är den ångest, Rudiger nu lider,
Långt öfver hvarje annan stor och svår.
Hårdt mödas kroppen, mer dock själen svider;
Ty af två dödar *en* han ej undgår:
Han af Rinaldo, om han sämre strider,
Af jungfrun, om han segrar, döden får;
Ty faller brodern han, han nås af glöden
Af hennes hat, långt bittrare än döden.
2. Rinaldo, som ej slika tankar pina,
Blott söker på allt sätt att seger få.
Han yxan för af alla krafter sina
Och söker att än arm, än hufvud nå.
Snabbt rör sig Rudiger, och hugg, som hvina,
Med skaftet söker han tillbakaslå;
Och om han träffar, måttar städse han
Mot ställen, der han föga skada kan.

3. För mängden utaf hedningarne föga
Tycks denna striden jemn, ty deras man
Ses föra den med händer alltför tröga,
För hårdt Rinaldo sätter honom an.
Helt blek om kinden, Agramant sitt öga
På striden håller, harmsen suckar han
Och förebrår Sobrin, som saken drivvit
Derhän, att han ett dåligt råd har gifvit.

4. Melissa mellertid, som kunskap har
I allsköns hexeri, trots någon Mager,
Sin qvinliga gestalt förändrar snar
Och bilden utaf Algiers konung tager.
Till anlet, åtbörd Rodomont hon var;
Hon drakepansaret kring skuldran drager,
En sköld, ett svärd likt dennes hon lagt an;
Kort sagdt, i allt hon var precist som han.

5. Hon sporrar anden, som gestalten eger
Utaf en häst, mot Libyens sorgsne kung,
Och med en rynkad panna högt hon säger:
"Ej rätt är, herre, att en yngling, ung
Och oefaren, hvilkens vapen väger
För lätt mot Gallierns arm, så bragdrik, tung,
Du i en kamp så vigtig fram här ställer,
Der Libyens ära och din thron det gäller.

6. "Låt denna strid ej räcka mer; för nära
Den rör oss och förderf oss bringa kan.
Mig drabbe skulden; må dig ej besvära
Den ed, som här att gå för godt man fann.
En hvar blott vise, hur hans svärd kan skära;
Då jag är här, som hundra är hvar man."
Så detta tal till kungens hjerta tränger,
Att utan all besinning fram han spränger.
7. I tro att han hos sig har Algiers drott,
Han om fördraget icke bryr sig mera.
Om hjälp af tusen riddare han fått,
Han visst ej kunnat högre den värdera.
Nu sporras hästar, fällas lansar brådt,
Från båda sidor storma fram allt flera.
Melissa, när hon väl tändt striden an
Med denna falska skenbild, fort försvann.
8. De tvenne kämpar, när man kom att störa
Dem så emot fördrag och gifven ed,
Med hugg och slag och fiendskap upphöra,
Ja ge hvarandra löfte till och med
Att ej parti med någon sida göra,
Förrän man klart och tydligt fått besked
Om hvem som först här gjorde löftesbrott,
Om gamle Carl, om Morers unge drott.

9. Och med förnyad ed de lofva båda
Att bli dens fiender, som eden svek.
Vildt trängas skarorna i hvimlet bråda,
En framåt rusade, en annan vek.
Af en och samma handling fick man skåda,
Hvem som var feg, hvem djerf i stridens lek.
I språnget flinka syntes alla vara,
Men *en* sprang framåt, *en* tillbaka bara.
10. Liksom en vindthund, när han villebrådet
I vida kretsar flykten taga ser,
Vill följa stöfvarne, men ej kan få det,
Af jägarn hållen qvar; han vild sig ter,
Vill slita bandet jemt och rycker på det
Och skäller, väsnas och sig möda ger:
Så Bradamante och Marfisa voro
Tills nu betagna utaf harm och oro.
11. Tills nu ju denna dag på fältet vida
Så rika byten ha till buds dem stått;
Men, af fördraget hindrade att strida,
De ej dem röra, ej förfölja fått.
Ett sådant tvång de knappt förmått att lida
Och fåfängt harmats, grämt sig, suckat blott.
Nu, då man brutit stillestånd och eder,
De störta gladt mot hedningarnes leder.

12. Marfisa på den förste dref med makt
Sin lans i bröstet; alnslångt ut den trängde;
Se'n svärdet drog, och fortare, än sagdt,
Som glas hon fyra hjälmars söndersprängde.
Ej mindre skräck har Bradamante bragt,
Men olikt verkade den lans, hon svängde.
Hvem helst, hon träffade, till mark hon slog;
Hon fällde dubbelt fler', men ingen dog.
13. Härvid så nära voro de hvarann,
Att de hvarandras vittnen finga vara.
Se'n skildes de och föllo häftigt an,
Som vreden dref dem, hedningarnes skara.
Hvem kan väl räkna der hvar riddersman,
Som gyllne lansens tvang till mark att fara?
Och hvem hvart hufvud, som med mordiskt stål
Marfisa klöf och skilde från dess bål?
14. Liksom, när ljumma vindar börja susa
Och Apenninen grön sin skuldra ter,
Två floder störta ned, som häftigt brusa,
Och man åt skilda håll dem forsa ser;
De rycka klippor, träd, der fram de rusa,
Från bergets sidor, och i dalen ner
De spola säd och jord och täfla tyckas,
Hvem mest att skada på sin färd skall lyckas:

15. Så dessa tappra krigarinnor här
Förskräckligt nederlag bland Morer bringa,
Kring fältet jagande än här, än der,
En med sin lans, den andra med sin klinga.
Knappt Agramant förhindra kan sin här
Att bort från fanorna på flykten springa.
Han fåfängt frågar, fåfängt kring sig ser,
Men Rodomont är icke synlig mer.
16. På dennes råd (om han sig ej bedragit)
Han eden bröt, som han högtidligt gått
Och himlen sjelf till vittne deraf tagit;
Och nu har Rodomont försvunnit brådt.
Sobrin ej heller syns. Sobrin sig dragit
Tillbaks till Arles och sina händer tvått;
Han anar, Agramant af hämdens slag
Skall för sin mened drabbas än i dag.
17. Marsil också till staden flyktad var,
Ty denna mened på hans samvet' brände.
Så Agramant är fattig på försvar,
När Carl mot honom nu de skaror vände,
Som Wälskland, Tyskland, England skickat har,
Allt tappert folk, som ingen fruktan kände;
Och paladinerna der glänste likt
Juveller i ett gyllne stickverk, rikt.

18. Och, utom paladinerna, der har han
Ock andra kämpar, tappra såsom få:
Den vilde Guido, oförskräckt i faran,
Samt Oliviers berömda söner två.
Jag nämner ej (hvad redan skett) bland skaran
De tappra mör, som fram likt stormen gå.
Så många Morer de i grafven sände,
Att uppå dem ej tal är eller ände.
19. Men denna strid må skjutas upp ett grand,
Jag hafvet nu vill utan skepp passera.
Ej så jag skaffa har med Frankers land,
Att jag ej Astolf skulle minnas mera.
Hvad skänk han fick utaf apostelns hand,
Jag nämnt, samt ock hur han, som Algazera
Beherskar, jemte kung Branzard, i fält,
Att honom möta, sina skaror ställt.
20. Från hela Afrika de skyndat draga
Tillsammans allt hvad stridbart qvar var glömdt,
Ej blott de unga, men ock gubbar svaga;
Hardtnär man qvinnorna till krigstjenst dömt.
Ty Agramant, som brann att hämd få taga,
Två gånger Afrika på folk re'n tömt.
Blott föga nu fanns qvar i fält att sätta,
Och fegt, okrigiskt, oerfaret detta.

21. Det syntes nog: de knappt fått sigte rätt
På fienden, förr'n strax de flykten taga.
Framför sitt folk, som lärt mer krigiskt sätt,
Ses Astolf dem liksom en fårscock jaga.
Med slagna höljer han den vida slätt;
Få lyckas sig inom Biserta draga.
Den tappre Bucifar blef fången han;
Branzard med knapp nöd in i staden hann.
22. Långt mera sörjer han för Bucifar,
Än om han blifvit all sin här beröfvad.
Stort är Biserta, kräfver stort försvar,
Hvad svårt blir utan honom, så bepröfvad.
Friköpa honom, om det möjligt var,
Han gerna ville. Medan han bedröfvad
Slikt tänker, minns han, att hans fånge här
Se'n länge paladinen Dudo är.
23. Vid härens öfverfart, af Sarzas drott
Han fången togs; vid Monaco det hände.
Allt se'n i fångenskapen stanna fått
Har Dudo, Danskens son, den vida kände.
Att vexla denne ut, Branzard fann godt,
Mot Algazeras kung, och bud han sände
Härom till Nubiens höfding, sedan han
Förspport, att Astolf, Britten, för dem an.

24. Som Astolf sjelf var paladin, så bör
En paladin han gerna frihet gifva.
Han skyndar alltså, när han detta hör,
Att med Branzard om saken ense blifva.
När Dudo blifvit fri, han, tacksam, gör
Sig färdig att med Astolf raskt bedrifva
Och ordna allt, som nödigt nu befanns
För kriget, så till vatten som till lands.
25. Så stor var Astolfs här, att väl sju land,
Som Afrika, han lätt sig underlade.
Han minns det uppdrag nu, som honom band:
Han borde, så aposteln honom sade,
Provence befria samt Aiguesmortes strand
Från Morerna, som i sin hand dem hade;
Och af sin här på nytt en skara tar
Han ut, som var för sjötjenst användbar.
26. Se'n båda händerna han fulla tager
Med tallös mängd af löf, af arter fler',
Med löf af ceder, palm, oliv och lager,
Och går till hafvet och dem kastar ner.
O säll den själ, som är för Herren fager!
O nåd, som Gud åt dödlig sällan ger!
O häpnads under, som med löfven alla
Här sker, så snart de uti vattnet falla!

27. De växte genast till otrolig grad
Och blefvo krumma, tjocka, tunga, långa;
Och ådror, fibrer uppå hvarje blad
Till sparrar, bjelkar bildas, lika många.
Och, frammanföre spetsiga, en rad
Af skepp de bli, dels rymliga, dels trånga,
Af skilda arter och så många, som
De löf, af hvilka denna flotta kom.

28. Ett under var det, när man löfven såg
Åt mastskepp och galerer upphof gifva;
Och underbart med åror, segel, tåg
Och annat nödigt de försedda blifva.
Ej feltes de, som genom storm och våg
Förstodo styra dem och fram dem drifva;
Ty Corsica, liksom Sardinien, bjöd
På styrmän, skeppare i öfverflöd.

29. Till sex och tjugutusen talet gick
På detta sjöfolk, af allt slag. Om hand
Befålet öfver dessa Dudo fick,
Som klok och tapper var till vatten, land.
Än dröjde flottan i overksamt skick,
I väntan uppå vind, vid Morers strand,
Då in i hamn en dag ett fartyg lade,
Som fångna krigare om bord der hade.

30. Det bar den skara, som på bryggan trånga,
Hvarest för kamp så inskränkt plats det var,
Af Algiers djerfve konung togs till fånga,
Som mer än en gång jag berättat har.
Gref Rolands svåger var bland dessa många,
Och Brandimart och Sansonett det bar
Och andra fler' (jag namnen glömt, som händer),
Från Wälskland och Gascogne och Tyska länder.
31. Djerft in i hamnen lopp kaptenen, som
Ej tänkt af fiender här mött att blifva.
Han Algiers hamn har lemnat långt bakom,
Dit först han hade ämnat sig begifva,
Då af en häftig storm, som upp der kom,
Han tvangs att längre, än han velat, drifva.
Han till de sina kom, så var hans tro,
Som svalan kommer till sitt sqvallerbo.
32. Men när den kejsrerliga örnen se'n,
Den gyllne liljan, parden han fick skåda,
Så vardt han blek om kinden, liksom en,
Som råkat trampa med sin fot i våda
Uppå en giftig orm, i solens sken
Bland gräset somnad in, och som med bråda
Och snabba steg förskräckt tillbaks sig drar
Och för det vreda djuret flykten tar.

33. Men skepparn kan ej sig på flykt bege,
Ej heller sina fångar undan laga.
Med Brandimart han nu, med Olivier
Och Sansonett och andra måste draga
Till hertigen och Olgers son, der de
Med glädje sina vänner emottaga.
Som lön för farten — så man föreskref —
Till roddarbänken genast dömd han blef.
34. De kristna kämparne med fröjdfull håg,
Som sagdt, af Ottos son här sedde blifva.
Han på en måltid i sitt tält dem såg,
Lät vapen dem och annat nödigt gifva.
Den tappre Dudo skjuter upp sitt tåg
För deras skull; med samtal att fördrifva
Sin tid bland slika män, väl värddt han tror
Så mycket, som om en dag förr han for.
35. I hvilken ställning kejsarn sig befann,
Liksom hans rike, han af dem fick höra;
Hvar han med mesta trygghet landa kan
Och hvar, för att den största verkan göra.
Bäst nu om sådant talet ut sig spann,
Ett larm, som växte, nådde deras öra;
Till sådant vapenbrak det öfvergick,
Att en och hvar der många tankar fick.

36. Prins Astolf med sitt ädla sällskap här,
Der samtal nu om dessa saker fördes,
Beväpnad och till häst i blinken är.
De skynda dit, der larmet starkast hördes,
Och spörja hvad som föranledt det, när
De slutligen få se, att freden stördes
Utaf en man, så mäktig vild och vred,
Att, ensam, naken, mot en här han stred.
37. Han slag omkring sig med en knölpåk ger,
Så hård och tung och fast, att, hvarhelst neder
Han drabbar, strax en karl man falla ser
Till marken, mer än krank i alla leder.
Re'n har han dödat hundra, om ej fler',
Och ingen mer till motvärn sig bereder.
Med pilar blott man sköt på afstånd der;
Att närma sig, nog dristig ingen är.
38. Att skynda fram nu Astolf, Olivier
Och Brandimart och Dudo voro snara,
Och utaf häpnad slagna stodo de
Vid mannens vilda kraft, den underbara,
Då på en klippare de komma se
En tärna der, som syntes svartklädd vara;
Hon skyndar fram, tills Brandimart hon når,
Och om hans hals hon sina armar slår.

39. Skön Fleurdelis det var, som Brandimart
Sitt hela hjerta och sin själ så gifvit,
Att, när vid trånga bron han fången vardt,
Hon utaf sorg hardt nära galen blifvit.
Hon öfver hafvet genast gått, så snart
Hon hört af den, som detta dåd bedrifvit,
Att fången till Algier (som er är kändt)
Med flera riddare han honom sändt.
40. När hon resfärdig var, ett skepp hon fann
Uti Marseille, ett österländskt — hon hörde —,
Med hvilket följt en gammal riddersman,
Som konung Monodantes hof tillhörde.
Kring flera länder hade ströfvat han,
Till lands och vatten kosan honom förde,
Att söka Brandimart; på vägen har
Han sport, att denne uti Gallien var.
41. Hon kände i den gamle riddarn snart
Bardin igen (ej obekant för henne),
Som ifrån fadern röfvat Brandimart
Som barn och se'n på Waldburg uppfödt denne.
Och när hon målet hört för riddarns fart,
Så följdes åt på resan nu de tvenne,
Se'n hon förtäljt om Brandimart, hur han
Som fånge sig i Afrika befann.

42. Knappt hunna dit, de sporde, hur med ära
Prins Astolf stridt och vid Biserta var;
Att Brandimart befann sig honom nära,
Blir ock dem sagdt, fast visshet ej man har.
Knappt Fleurdelis har varsnat vännen kära,
Förr'n fram hon skyndar och gör uppenbar
Den fröjd, som genom föregången smärta
Den största blef, som fägnat hennes hjerta.
43. Ej mindre glad den ädle riddarn är
Att se den älskade, så trogen, fager,
Som framför allt i verlden han har kär,
Och ömt han henne till sitt hjerta drager.
Med kyssar mätta kan sin själs begär
Han ej, fast en och två, ja tre han tager;
Men på Bardin nu föll hans öga, som
I sällskap med den hulda tärnan kom.
44. Mot honom strax han sina armar breder
Och fråga vill, hvad hit hans kosa för;
Men han förhindras af de spridda leder,
Som jaga vildt förbi af ångest för
Den påk, som galningen lät susa neder
Rundt om, der väg för sig i hast han gör.
När Fleurdelis fick denne se mer när',
Hon ropte till sin vän: "Se grefven der!"

45. Prins Astolf äfven, som sig der befann,
Har känt igen den arme Roland, men
Af tecken, som i paradiset han
Fått veta af de helige Guds män.
Ty eljest hade ingen der, försann,
Af alla känt den ädle herrn igen;
I galenskap så länge kring han drifvit,
Att mer lik djur, än menniska, han blifvit.
46. Af ömkan, som i hjertat honom skar,
Med tårar Astolf bort sitt öga vände,
Till Dudo sägande, som nära var,
Och Olivier: "Se Roland, hvad elände!"
Sin blick på honom fäste detta par
Mer skarpt, och snart de riddarn igenkände;
Och att i skick, så sorgligt, honom skåda
Med ömkan och bestörtning fylde båda.
47. Knappt finns der en, som ej till tårar rörs:
Så sorg och bitter smärta dem betaga.
"Tid är det nu — så Astolf säga hörs —
Att honom bota, ej att blott beklaga."
Ned sprang han; så af Brandimart ock görs,
Olivier, Dudo, Sansonett; de draga
En krets kring kejsarns systerson i hast
Och närma sig, att taga honom fast.

48. När Roland ser dem alla sig omringa,
Han svänger påken vildt och oförskräckt
Och visar Dudo, som vill honom springa
På lifvet in, med hufvudet betäckt
Af skölden, att dess tyngd ej just var ringa;
Och om ej Olivier sin klinga sträckt
Att mota slaget, hade påken visst
Bräckt sköld och hjälm, och hufvud, bål till sist.
49. Nu bräcktes skölden blott; på hjälmen far
Han ned så hårdt, att Dudo tvangs att falla.
Sitt svärd i blinken Sansonett nu drar,
Och sådant hugg han gaf af krafter alla,
Att han två alnar bort af påken skar.
Nu Brandimart ses honom bak anfalla;
Han kring hans höfter sina armar re'n
Har spänt, och Astolf fattar i hans ben.
50. En spark gaf Roland då, att Britten for
Tre famnar bort och bakläng's kastad blifver.
Men Brandimart, som fastare sig snor
Kring honom, ej sitt tag dock öfvergifver.
Åt Olivier, som nalkats med för stor
Förvägenhet, ett knytnäfslag han gifver,
Att blek, bedöfvad, föll till marken han
Och blod från näsa och från ögon rann.

51. Om god ej hjälmen varit, värre men
Han fått och dödad utaf slaget blifvit;
Dock föll han ned så tungt, som om han re'n
Sin själ åt paradiset hade gifvit.
Men Astolf, Dudo, åter nu på ben
(Med svullna kinder Dudo upp har klifvit),
Och Sansonett, som vackra hugget gjort,
Sig kasta alla öfver Roland fort.
52. Han bakifrån af Dudo greps med makt,
Som sökte att för honom krokben ställa;
De andra i sitt våld hans armar bragt,
Men allihop förmå ej honom fälla.
Den som har sett på tjuren göras jagt,
Hur kring hans öron ilskna hundar skälla
Och bita; vrålande han löper, drar
Dem med sig, men de envist hänga kvar:
53. Han sådan tänke sig den vilde man,
Som syntes dessa alla med sig draga.
Från marken Olivier sig rest, dit han
Blef fälld af denna hand, ej bland de svaga;
Och då han såg, att Astolfs plan ej kan
På detta viset gynnsam utgång taga,
Så fann han på ett sätt, att Roland få
Omkull, och lyckades sin afsigt nå.

54. Han hemta lät en mängd af tåg, och se'n
Rännsnaror lät han uppå dem anbringa;
Och dessa fort kring grefvens armar, ben
Och kring hans lif man skyndade att slinga.
Af ändarna fick hvarje man sig en
Att hålla, för att galningen betvinga.
Som hofsmed fälla plär en oxen stark,
En häst, så Roland här blef fälld till mark.
55. Nu alla kasta sig på honom neder
Och binda hårdare så arm som fot.
Hur Roland ristar, vrider sina leder,
Förgäfves dock han spjerner mer emot.
Att bort han föras må, nu Astolf beder
Och lofvar att förskaffa honom bot.
Och Dudo, som är stor, på skuldran tager
Den fångne och till stranden honom drager.
56. Sju gånger Astolf låter honom två,
Sju gånger doppa under hafvets bölja,
Att bort från anlet och från lemmar få
Den smuts och rostfärg, som dem öfverhölja.
Med örter stoppas munnen till också,
Som fnyser, frustar, ej vill kuren följa;
Ty ej på annan väg, för detta fall,
Än genom näsan blott han andas skall.

57. Den flaska, Astolf i beredskap har,
Der riddarens förstånd så väl man gömde,
Han för hans näsa höll; och knappast drar
Ett andetag den galne, förr'n han tömde
Den på en gång. O vextling underbar!
Hans själ vardt frisk och all sin villa glömde;
Och af hans tal och åtbörd röjdes snart,
Att hans förstånd var mer än nånsin klart.
58. Liksom en man, ur tunga sömnen ryckt,
Der han sig trott ett hemskt vidunder skåda,
Som aldrig funnits, eller der han tyckt
Sig något gräsligt dåd begå i våda,
Förvånas än, fast, ej af dvalan tryckt
Nu mer, han öfver sinnena kan råda:
Så Roland, fast hans villa flyktat har,
Ännu förvirrad och förvånad var.
59. Och Brandimart och sköna Aldas bror
Och den, som gjort att tanken återvände,
Han stum betraktar under undran stor,
Hur han, och när, till detta ställe lände.
Hans blick förvånad kring i kretsen for,
Och hvar han sig befann, han alls ej kände.
Bestört han blef, när han sig naken såg
Och så från fot till nacke snörd i tåg.

60. Se'n sade han, som förr Silenus sade,
I grottan bunden fast, till Fauners par:
Solvite me! Och pannans rynkor lade
Sig så, och blicken vardt så mild och klar,
Att han blef löst; och kläder, som man hade
Förskaffat dit, man fram till honom bar
Och sökte honom trösta, sorgen stilla,
Som honom tryckte för hans långa villa.
61. När Roland sitt förstånd så återvunnit
Och mer än förr nu klok och manlig är,
Hans kärlek har på samma gång försvunnit,
Så att för henne, som han höll så kär,
Som förr så skön och tjusande han funnit,
Nu blott likgiltighet, förakt han bär.
Hans hela traktan är, att oförtöfvadt
Tillbaka vinna allt hvad kärlek röfvat.
62. Bardin för Brandimart nu talte om,
Att Monodant, hans far, var död. Att kalla
Nu honom hem att taga riket, kom
Han, sänd af brodern Giliant och alla
De folk, som bo på öarna rundtom
Uti de haf, som längst mot öster svalla.
Ej fanns ett land i verlden, detta likt,
Så skönt och stort, på folk och skatter rikt.

63. Af flera skäl han borde icke bida,
Och fosterlandet var en ljufvig ting;
När han dess sötma smakat, verlden vida
Han mer ej finge lust att flacka kring. —
Ej vika, svarar han, från Rolands sida
Han vill, från Carl och dennes kämparing
I detta krig; när väl det lyckats bara,
Han skulle på sitt eget taga vara.
64. Re'n nästa dag lät Dudo flottan drifva
Till sjös och styrde mot Provence. Nu mer
Lät Roland hertigen för sig beskrifva
Hur kriget stod och dettas skiften fler'.
Se'n lät han hårdt Biserta rundt omgifva,
Dock äran af hvar vunnen seger ger
Han Englands hertig; men ej denne gjorde
Ett steg, förrän han Rolands mening sporde.
65. Hur hären nu blef ordnad under tiden,
Biserta stormadt, på hvad punkt och när;
Hur det blef taget re'n i första striden,
Hvem, utom Roland, som vann ära der:
Om jag ej detta nu förtäljer, biden
Ett ögonblick; jag snart tillbaka är.
Imellertid må först er tackas höra,
Hur Frankerna på flykten Moren köra.

66. Kung Agramant i denna största våda,
Han pröfvat, hardt när öfvergifven var.
Marsil, liksom Sobrin, i faran bråda
Sig inom stadens murar dragit har.
Om bord på flottan gingo sedan båda,
Då ej till lands fanns utsigt till försvar;
Och mången Morisk höfding, riddersman
Exemplet följde strax, så fort han hann.
67. Dock Agramant ej kampen öfvergifver;
Men när han slutligt allt förloradt såg,
Han vände ryggen, flyende med ifver
Åt porten till, som nära fältet låg.
Men brådt förföljd af Rabikan han blifver,
Som Bradamante sporrar, vild i håg;
Hon brann utaf begär att döda den,
För hvars skull hon så ofta mist sin vän.
68. Marfisa ock af samma åtrå brinner,
Ej nöjd, förr'n hämd hon för sin fader fått,
Fast sent; hon sporrar på allt hvad hon hinner
Och hästen veta får, att hon har brådt.
Men ingendera dock sin önskan vinner,
Att sperra vägen till för Morers drott,
Som inom stadens murar hunnit redan
Och skyndsamt frälsar sig på flottan sedan.

69. Liksom två ädla hundar, modupptända,
Som släppts från kopplet ut på samma gång,
När de en råbock, eller hjort kanhända,
Förgäfves ha förföljt med ifver lång,
Förargade och snopna återvända,
Med blygsel att för trögt var deras språng:
Så vände suckande tillbaks de båda,
När hedningen i säkerhet de skåda.
70. Dock ej de hejda sig, men stålen svinga
Ibland den hop, som sig på flykt beger.
De hugga in än här, än der och bringa
På fall en mängd, som aldrig uppstår mer.
Och väl var hedna härens nöd ej ringa,
Ty ej i flykten ens han räddning ser,
Då Agramant, betryggande reträtten
För sig, stängt porten till, som låg åt slätten.
71. Och alla bryggor öfver Rhone han rifver
Se'n upp. Ack, arma folk, hur stor din nöd!
Som boskap blott du vore, herskarn gifver
Till spillo dig, då så hans fördel bjöd.
I floden en, en dränkt i hafvet blifver,
En med sitt blod får färga marken röd.
En mängd der föll, blott få man tog till fånga,
Ty lösepenning kan ej ges af många.

72. Hur talrik hop som blef å hvarje sida
I denna sista strid om lifvet bragt
(Fast olik var förlusten, ty ett vida
Betydligare tal af Morers makt
Fick döden genom dessa sköldmör lida),
Deraf än synas spår i denna trakt;
Ty nära Arles, der dämd blir Rhonens bölja,
Man ser en mängd af grafvar fältet hölja.
73. Kung Agramant med tyngre skeppen lopp
Ur hamnen mellertid, men lemnar qvar
De mera lätta, som ett sista hopp
För dem som ville fly. I tvenne dar
Han dröjde än, för att dem samla opp,
Och vinden äfven honom vidrig var.
På tredje dagen ankaren han lyfte,
För att till Libyen gå, som var hans syfte.
74. Marsil, som utaf ångst betagen är,
Att nu hans Spanien skadan får umgälla,
Och att den stormsky, som förderfvet bär
Uti sitt sköte, skall dess skördar fälla,
Gick i Valencia i land, och der
Han börjar fästena i ordning ställa
Och rustar sig för kriget, som en gång
Skall blifva hans och vänners undergång.

75. Kung Agramant åt Afrika styr färden
Med flottan, klent bevärad, tom hardt när.
Ja, tom på folk, men full af klagan är den;
Tre fjerdedelar lemnats af hans här.
Stolt, fåvitsk, grym han nämns; och, som i verlden
I slika fall det ofta hända plär,
En hvar i hjertat önskar honom illa,
Men tvingas dock af skräck att vara stilla.
76. Förtrogna vänner blott, två eller tre,
Lössläppa ordet — sins emellan bara —
Men luft åt vreden, raseriet ge.
Och Agramant tror än sig älskad vara,
Tror hos en hvar tillgifvenhet sig se;
Och detta därför, att hos denna skara
Han städse sett förställda miner blott
Och smicker, lögn och svek blott höra fått.
77. Kung Agramant ej trodde nu sig böra
I hamnen vid Biserta gå i land;
Ty genom säker tidning han fått höra,
Att Nubiens skaror fyllde denna strand.
Mer ofvanför han vill landstigning göra,
Der ej han hindrad blir af deras band,
Och sedan skyndsamt raka vägen taga,
Att sitt beträngda folk till bistånd draga.

78. Men nu hans bistra öde, som ej böjde
Sig efter hvad han uttänkt klokt och rätt,
Vill, att den flotta, som vid stranden höjde
Sig plötsligt utaf löf på sällsamt sätt
Och hän mot Galliens kuster vågen plöjde,
Hans egen mötte, när kring hafvets slätt
Med storm och mist sig nattens mörker bredde,
Och dubbelt så förvirring den beredde.
79. Ej Agramant man bud derom än bragt,
Att slik en flotta Astolf sändt; och visst
Han aldrig skulle trott, om man det sagt,
Att man kan plocka skepp utaf en qvist.
Att stöta här på en fiendtlig makt,
Det skulle han af allt befarat sist;
Ej vakt han har, ej utkik, för att ge
Signal, om något misstänkt var att se.
80. Så dessa skepp, som Astolf Dudo gett
Att föra, väl bevarade och fasta,
Och som om qvällen hade flottan sett,
Sin fart mot denna oförtöfvadt hasta.
De falla henne an helt oförsedt
Och kedjelod och änterhakar kasta,
När man af språket sig förvissat har,
Att Moriskt folk, att fiender det var.

81. När flottan nu de stora skeppen mötte
(Och vinden gynnande för dessa var),
Så hårdt och våldsamt de mot henne stötte,
Att det med månget skrof till botten bar.
Se'n klokt och flinkt man sina händer skötte:
Af jern och eld och tunga stenar far
En sådan storm, af vapen, större, smärre,
Att aldrig hafvet skådat än en värre.
82. Och Dudos folk, som himmelen beskär
Mer mod och kraft, än vanligt, denna gången
(Ty kommen äntligen nu stunden är,
Att straffa Morerna för synd så mången),
Vet träffa så på fjerran håll och när',
Att Agramant är som i fälla fången.
Ett pilregn smattrar öfver honom ner,
Och yxor, svärd och spjut han rundtom ser.
83. Från ofvan stora, tunga stenblock braka
Ur kastmaskinerna och krossa sida
Och för och bakstam, så att skeppen knaka
Och öppna brådt för hafvet portar vida.
Men värre nöd ses elden förorsaka,
Att släcka svår, men snabb att ut sig sprida.
Det arma folket sökte räddning brådt
Ur fara slik, men kom i värre blott.

84. En, för att undgå fiendernas hot,
I hafvet kastar sig och finner döden.
En annan rör i tid på hand och fot,
Att simma fatt en båt, men (hårda öden!),
Fullastad re'n, han tar ej honom mot,
Och handen, som ej släpper tag i nöden,
Afhuggen, häftade vid båtens kant,
Och kroppen blodig ned i djupet slant.
85. En, som i vågen söker räddning nå,
Om ej, med mindre qual dock lifvet mista,
Men genom simmande ej hjälp kan få
Och känner kraften, andedrägten brista,
Af fruktan att till botten hjälplöst gå
Tillbaks till flamman drifves på det sista;
Han hakar fast sig vid ett vrak, som brinner,
Två dödar vill han fly, och båda finner.
86. En ann', att undgå yxor, spjut, som re'n
Han hota ser, i hafvet störtar neder;
Bakom dock susar mängd af pil och sten
Och föga andrum honom der bereder.
Men bättre sluta sången utan men,
Då den ännu kanske förnöjer eder,
Än hålla på så länge, att till slut
Af allt för mycket prat ni tröttas ut.
-

Fyrtonde Sången.

1. Vidlyftigt blefve det att redogöra
För denna vilda kamp på hafvets scen;
Och ville allt jag bringa till ert öra,
O Herkuls son, det blef, som tänkte en
Att krokodiler till Egypten föra,
Till Samos lerkärl, ugglor till Athen.
Ty hvad jag, efter rykte, kan förråda,
Det såg ni, herre, och lät andra skåda.

2. Ett skådespel, ett långt, ert folk fick vara
Då vittne till, när natt och dag det stod
Som på theatern och såg skeppens skara
Omhvärfd af eld och jern på kunglig flod.
Hur rop och jämmerskri mot himlen fara,
Hur vågen färgas röd af menskoblod,
Hur många dödssätt sådan strid kan te,
Det såg ni och lät många andra se.

3. Jag såg det ej; sex dagar förut jag,
Städs bytande om hästar, andfådd nära,
Som ilbud hastat genom natt och dag
Till helge faderns fot, att hjälp begära.
Men hästar, folk ej kräfdes, se'n ett slag
Du gett och tand och klo så bräckt med ära
På gyllne lejonet, att aldrig se'n,
Från denna dag till nu, det gjort oss men.

4. Men Alfons Trotto, som var med den natt,
Afran och Albert, Moro, Hannibal
Och tre Arioster, Bagno, Zerbinatt
Mig det förtäljt; jag känner saken all.
Den mängd af fanor se'n, som upp man satt
I templen, ha mig lärt i detta fall
Samt de galerer femton, med ett tåg
Af tusen fartyg, dem jag tagna såg.

5. Den dessa skeppsbrott, dessa fartyg tända
Och alla skilda dödssätt skådat har,
Som teddes här, att hämnas våra brända
Palats, tills hvarje fartyg taget var,
Han tänke sig här morden utan ända,
Den nöd och ångst, som Morerfolket bar
Med Agramant midt i de salta vatten,
När Dudo anföll dem i mörka natten.

6. Natt var det, ej en skymt af ljus sig tedde,
När denna vilda kamp sin början tog.
Men när bland svafvel, beck och tjära bredde
Sig plötsligt elden ut kring däck och bog,
Och flamman kringflög, härjade och svedde
Värnlösa skepp, der hungrig ned hon slog,
Då såg man klart rundtom; allt mörker flytt,
Som om i ljusan dag sig natt förbytt.
7. Kung Agramant, som, medan mörkret sänkte
Sig än, ej trott sig sådant motstånd få
Och ej så stark sin fiende här tänkte,
Att han ej kunde den tillbaka slå,
Nu, när vid detta sken, som rundtom blänkte,
Han såg, hvad först han icke trodde på,
Att dubbelt stark var fiendernas makt,
Helt plötsligt blef på andra tankar bragt.
8. Med några få han i en båt steg neder,
Tog dyrbarheter med samt Brigliador;
Och mellan skeppen tyst han kosan leder,
Till dess han ut på trygga hafvet når
Långt från sitt folk, som Dudo qual bereder
Och bringar uti nöd, allt mera svår.
Åt eld och haf och svärd det offradt blifver;
Och han, som vållat allt, på flykt sig gifver.

9. Han flyr. Sobrin han medför, mörk i håg,
Att dennes råd han icke åtlydt hade,
Då med profetisk blick han förutsåg
Hvad hända skulle och det honom sade. —
Men vändom om till Roland, hvilken låg
Nu för Biserta och på hjertat lade
Prins Astolf, att, förr'n hjälp det fick, förstöra
Det så, att krig ej mer det kunde föra.
10. Slagfärdig skulle hären stå — så var
Befaldt — när tredje dagens ljus sig tände.
En mängd af skepp har Astolf än här qvar,
Ty alla ej med Dudo bort han sände.
På dessa Sansonett befälet tar;
Till sjös som lands i grund han kriget kände.
Och gent emot Biserta, utanför
Dess hamn, han flottan fast för ankar gör.
11. Och Astolf, Roland, hvilka utan Gud,
Som kristna höfs, ej gå mot någon fara,
Bland hären låta utgå nu ett bud,
Att man på bön och fastor ej skall spara,
Och att en hvar vid krigstrumpetens ljud,
När tredje dagen gryr, beredd skall vara
Att storma staden, som, när i sin hand
Man fått den, vigs åt plundring och åt brand.

12. Och när med fastor och med löften de
Så fromt beredt sig, förr'n till strids de draga,
Hvar andra slägtingar och vänner ge
En måltid, sådan man den bäst kan laga.
När kroppens kraf de fått till godo se,
De gråtande hvarann i famnen taga
Med ord och sätt, som man sig tänka kan,
Då såta vänner skiljas från hvarann.
13. Inom Biserta klagoropen skalla;
Det sorgsna folk samt presterna sig slå
För bröstet och med ångest stor åkalla
Sin Mahomet, som ej dem hör ändå.
Hvad mängd vigilier, offer, gåfvor alla
Här enskildt lofva, om de seger få!
Gemensamt se'n, hvad tempel, altar många,
Till evigt minne utaf nöden långa!
14. När Cadin signat dem, med nystärkt håg
Till muren lupo skarorna, beredde.
Än med sin Tithon skön Aurora låg
I bädden, mörker sig kring rymden bredde,
Då Astolf, Sansonett i ordnadt tåg
Från hvar sitt håll sitt folk till striden ledde.
Vid Rolands tecken — ty signal gaf han —
Med makt de storma mot Biserta an.

15. På tvenne håll Biserta hafvet har,
Med tvenne sidor in åt land det trängde.
Stark, fast och konstrikt uppförd muren var,
Och seklers makt ej än dess fogar sprängde.
För öfrigt har det föga till försvar;
Ty sedan der Branzard sig innestängde,
Ej byggnadsmän han haft, ej tid han fick,
Att sätta verken i fullständigt skick.
16. Prins Astolf ber de svartas höfvitsman
Och kung, att krigarne på muren störa,
Med slungor och fyrpilar sätta an
Dem hårdt, att ej de drista motstånd göra;
Så att man ända fram till muren kan
I trygghet ryttare och fotfolk föra,
Som närma sig med bjelkar, bräder, sten
Samt andra slag af tunga ämnen re'n.
17. Allt detta kastas nu i grafven, medan
Det skyndsamt langas fram ur hand i hand.
Man vattnet afledt dagen förut redan,
Så att man bottnens gytja såg. Till rand
Snart grafven fylls, att fram till muren sedan
Allt ut sig bredde som ett jemnadt land.
Nu Roland, Astolf, Olivier der gifva
Fotfolket vink att uppför muren klifva.

18. Och Nubiens här, som ej kan hejdas mer,
Som hopp om byte och om vinning leder,
Nu störtar fram — på faran den ej ser —
Betäckande med sköldtak sina leder,
Försedd med bräckor och med redskap fler',
Som krossa torn och bryta portar neder;
Fram störtar han mot stadens mur med makt,
Men finner Morerhären på sin vakt.
19. Jern, eld och tinnar, stycken utaf tak
Han börjar, likt en storm, att neder slunga
Och krossar bjelkar, bräder under brak
På stormmaskinerna, som hotfullt ljunga.
I mörkret detta var en vansklilig sak
För döpta folket, som led mycken tunga;
Men när sitt ljus omsider solen tände,
Åt Morerhären lyckan ryggen vände.
20. Förstärka Roland lät på hvarje sida,
Till lands och vatten, nu anfallets makt.
Han Sansonett lät in i hamnen glida
Med flottan, som der utanför han lagt;
Med slungor, bågar de från denna strida
Och andra kastverktyg, som med de bragt.
Han båtar, stegar lät i ordning göra
Och all den krigsredskap, som skeppen föra.

21. Och Roland, Olivier och Brandimart
Och han, som genom luften djerft styr vägen,
En vild och häftig strid begynte snart
Från sidan, som åt landet är belägen.
I fyra skaror hären delad vardt,
Och med sin flock en hvar kom oförvägen.
Vid mur, vid portar, hvar ett motstånd fanns,
De alla kämpade med högsta glans.
22. Så tapperheten bättre hos en hvar
Kan ses, än om de mængdes med hvarandra.
Af tusen ögon här bevittnadt var,
Hvem som var värd att prisa, hvem att klandra.
Tornbyggnader på hjul *här* fram man drar,
Och elefanter *der* ses bära andra,
Som höja sig från deras ryggar så,
Att öfver murens tinnar högt de nå.
23. Nu reser Brandimart stormstegen långa,
Går upp och eggjar andra, som stå nära;
Och oförfäradt följs han utaf många;
Der han går före, ho kan sig förfära?
Och ej bekymrar dem, der upp de gånga,
Om stegen väl en sådan tyngd kan bära.
På fienden såg Brandimart allen,
Klef dristigt upp och grep en tinne re'n.

24. Med hand och fot han hakade sig fast,
Sprang upp på muren och sin klinga svängde,
Högg, klöf och stack och nedslog utan rast
Och som ett lejon in bland hopen trängde.
Men i det samma plötsligt stegen brast;
För stor var tyngden, som på honom hängde.
Och, utom Brandimart, så hufvudstupa
De störta om hvarann i grafven djupa.
25. Dock, detta kan ej riddarn modfälld göra,
Och ej ett steg tillbaka tar han mer,
Fast ingen syns af dem han trott sig föra,
Fast han som skottmål sig för staden ser.
Man honom bad att vända om, men höra
Han ville ej; han sprang i staden ner;
Ja, med ett språng han in i staden flög
Från muren, som var tretti alnar hög.
26. Oskadad han på marken sig befann,
Som om på halm han träffat eller fjäder;
Och rundtomkring sig hugger, sticker han
Och söndersliter folk, som gamla kläder.
Än den, än den han föll som blixten an,
Och för hans svärd de fly i alla väder.
Hans folk, som sett hur djerft han hoppat ner,
Tror att ej räddning fins för honom mer.

27. Kring hela hären detta utspridt blifver,
Från mun till mun ett sorl, en hviskning går.
Och Ryktet flyger kring och öfverdrifver,
Och af dess rop förstoring faran får.
Till Roland (ty från skilda håll med ifver
Anfallet skett), till Astolf, der han står,
Till Olivier det far och budet bringar,
Och aldrig hvilar det de snabba vingar.
28. De tappre tre, som Brandimart ha kär,
Och främst bland alla Roland, när de höra,
Att stridskamrat, så båld, förlorad är,
Om ej de skyndsamt honom bistånd göra,
Strax resa stegarne och här och der
I täflan springa modigt upp och föra
Sig an så djerft, med uppsyn stolt och käck,
Att re'n med blicken de injaga skräck.
29. Som vågorna, då stormen ryter, falla
Med raseri förvägna skeppet an
Och än från fören, än från aktern svalla
Och söka tränga in, hvar ske det kan;
Styrmannen, på hvars hjälp de andra kalla,
Står blek och modlös, och ej råd vet han;
Till slut allt famnas af en väldig bölja,
Och der hon rusat in, de andra följa:

30. Så, när de första tre nu fäste togo
På muren, blef en väg så vid och bred,
Att tryggt de andra efter dessa drogo;
På tusen stegar upp i hast man skred.
Imellertid de hårda bräckor slogo,
På flera ställen brakar muren ned,
Så att der mången väg sig öppnar snart,
Att bringa hjälp åt tappre Brandimart.
31. Med samma raseri, hvarmed, när strand
Och damm för trång för floders konung blifver,
Han väg sig bryter öfver Oknus' land
Och skördar, åkerfält till spillo gifver
Och hjordar, skjul, ej skonande ett grand,
Och hund och herde bort i svallet rifver;
I almens topp man fiskar sprattla ser,
Der förut fåglar fladdrat upp och ner:
32. Med samma raseri nu hären trängde
Sig in, der hinder mer ej vägen störa,
Och skarpa stålen och eldbränder svängde,
För att det räddningslösa folk förgöra.
Mord, plundring, händer, hvilka roflust mängde
Med blodbegär, i grunden snart förstöra
Den rika staden, som troféer prydde,
Den hela Afrika som drottning lydde.

33. Af döda kroppar låg det fullt rundtom,
Och från oräkneliga sår sig breder
En sjö, mer svart och mörk, än floden, som
Kring Plutos dunkla stad sin bölja leder.
Från hus till hus flög elden, småningom
Palats, moské'r, portiker brunno neder.
Hvad rop och jammerskri bland lågors sprak
I tomma hus, utplundrade gemak!
34. Man draga såg den stolta segerhär,
Med byten lastad, ut ur stad bedröfvad;
En sköna kärll, *en* rika drägter bär,
En mången silfverskatt, ur templen röfvad.
Här släpas mödrarna och barnen der,
Våldtäckt bedrefs, mång' skändlig bragd blef öfvad;
Hvad Rolands syn ej undgick, men ej han,
Ej Englands hertig det förhindra kan.
35. Med *ett* hugg Bucifar af Algazera
Blef bragt af Olivier till dödens strand.
När intet hopp der fanns i nöden mera,
Branzard sig döden gaf med egen hand.
Med trenne sår — han ej behöfde flera —
Föll Folvo döende i Astolfs band.
Det var de tre, som Agramant lät sätta
Till värn för landet, när han drog från detta.

36. Kung Agramant, som ut på hafvet nått,
 Se'n med Sobrin han flottan öfvergifvit,
 Begrät på afstånd sitt Bisertas lott,
 När flamman han från stranden varseblifvit.
 Då han på närm're håll se'n visshet fått,
 Att man hans stad i grund till spillo gifvit,
 Med egen hand han vill sig döden ge,
 Men kung Sobrin ej tillät detta ske.
37. "Kan, herre, — sade han — i något fall
 Mer fröjdfull seger fienden väl vinna,
 Än att din död få spörja? Så blott skall
 Han hoppas Libyen underdånigt finna.
 Ditt lif från honom tar den fröjden all,
 Ty *det* hans fruktan gör, må du besinna.
 Han vet, att Afrika ej länge får
 Han ega qvar, om dig ej döden når.
38. "Du med din död de dinas dom skall skrifva,
 Och hoppet släcks, hvars ljus än för oss blänkt.
 Ty lefver du, du kan oss frihet gifva
 Igen, och glädjen blir oss återskänkt;
 Men om du dör, vi städse trälar blifva,
 Skattskyldigt Afrika, i sorg försänkt.
 Vill för din egen skull du ej behålla
 Ditt lif, så gör det, att vårt fall ej vålla.

39. "Din granne nog, Egyptens sultan, ger
Dig folk och pengar, lita du på detta.
Tro mig, ej gerna Pipins son han ser
Sin makt så stark i Afrika uppräta.
Kung Norandin, din frände, sitt banér
Slår ut, att på din thron dig åter sätta.
Arab och Turk, Armenier, Perser, Meder
Strax skynda till din hjälp, om du dem beder."
40. Med slika ord den kloke gubben än
Vill inge kungen hopp, att han kan taga
Snart nog förloradt Afrika igen;
Fast sjelf han kanske tycker skälen svaga.
Väl vet han, i hvad ställning svår är den,
Hur ofta fåfängt den får sucka, klaga,
Som har sitt rike låtit fara re'n,
Och söker bistånd hos Barbarer se'n.
41. Jugurtha, Hannibal det fått erfara
I forna tider, jemte andra fler';
I *vår* kan Ludvig Sforza vittne vara,
Utlemnad till en annan Ludvig. Mer
Förstod er broder Alfons att till vara
Sig taga (herre, jag det säger er),
Som städs höll den för dåre, värd att klandra,
Som litar mindre på sig sjelf, än andra.

42. Och därför i det krig, han måste föra
Mot vrede påfven, som var djupt uppbragt —
Fast ej han kunde stora planer göra,
Då ringa, obetydlig var hans makt,
Fast han såg Wälskland fienden tillhöra,
Sin vän förjagad der ur hvarje trakt, —
Han ej lät hotelser och löften drifva
Sig dock, att sina stater från sig gifva.
43. Kung Agramant åt öster kosan böjde
Och styrde med sitt skepp på hafvet ut;
Då ifrån land — och länge det ej dröjde —
En häftig storm stack upp med dån och tjut.
Styrmannen, sittande vid rodret, höjde
Sin blick mot skyn och sade så till slut:
”Jag ser en storm, så fruktansvärd, sig närma,
Att ej vårt fartyg kan mot den sig skärma.
44. ”Om I mitt råd, o herrar, viljen höra,
Så ligger här en ö på venster hand,
Och bäst mig syns att dit vi skeppet föra
Och söka skydd för stormen vid dess strand.”
Kung Agramant fann rådligt så att göra
Och lade alltså der vid ön i land,
Som ligger, till ett skydd på sjömäns färd,
Emellan Libyen och Vulkani härd.

45. På hus är tom den lilla ön; hon bär
Dvärgmyrten, låga enebuskar bara.
En blid och ostörd tillflyktsort hon är
För harar, hjortar och för rådjurs skara.
Känd är hon föga; fiskarena der
Blott hänga näten under dagar klara
På strandens buskar upp, att torka få,
Då fisken sofver trygg i bölja blå.
46. Ett annat skepp, som drifvits ur sin bana
Af stormen, re'n man före sig här fann.
Den hjälten, som beherskar Sericana,
Det burit hit; från Arles var kommen han.
På höfviskt sätt, som kungar ha för vana,
De furstar två omfamnade hvarann.
De vänner voro; på kamratligt vis
De kämpat nyss tillsammans vid Paris.
47. Med mycken ledsnad här Gradass nu sporde
Den nöd som drabbat Agramant, så svår.
Han honom tröstade; som kung det borde,
Han bjöd sin hjälp, med allt hvad han förmår.
Men att han räkning på Egypten gjorde,
Trolösa landet, ej hans bifall får.
"Det farligt är för flyktingar — han sade —
Gå dit; man varning af Pompejus hade.

48. "Men som du mig förtäljt — han sedan sade —,
Att Astolf med den Nubierhär, han bragt
Från kung Senap, din hufvudstad nyss lade
I aska, se'n ditt land han ödelagt,
Samt att med honom Roland är, som hade
Nyss sitt förstånd så föga i sin makt:
Så har ett medel jag tänkt ut för detta,
Som skall — jag hoppas — ditt bekymmer lätta.
49. "Jag skall, att visa dig min trohet här,
Till tvekamp mana Roland ut. Försvara
Sig kan han ej mot mig, jag derpå svär,
Om ock han vore jern och koppar bara.
Är han blott död, den kristna kyrkan är
För mig, hvad lamm för hungrig ulf plär vara.
Jag tänker se'n (och mödan blir mig kort)
Att jaga Nubiens folk ur Libyen bort.
50. "Det Nubierfolket, som är skildt från detta
Af Nilen och en annan gud tillber;
Makrobiern, rik på folk och guld; den lätta
Araben, som sin vård åt hästar ger;
Chaldéer, Perser — ty de alla rätta
Sig efter mina bud, med andra fler' —
De skola sådant krig mot Nubien föra,
Att ej dess folk ditt land skall längre störa."

51. Kung Agramant nog godt och önskvärdt fann
Det *andra* löftet, som Gradass har gifvit,
Och denna stormen tacksamt prisar han,
Som hit till öde ön har honom drifvit;
Men ej på något vilkor tar han an
(Om ock Biserta dermed vunnet blifvit),
Att kung Gradass för honom går till strid;
Han tror sin ära lida men dervid.
52. "Skall Roland manas ut, så är det mig —
Han svarar — striden höfs, det väl du finner.
Jag färdig är; må se'n det foga sig
Som Gud vill, — om jag tappar eller vinner."
"Då föreslår jag — sad' Gradass — för dig
Ett annat sätt, som mig i sinnet rinner:
Vi kämpa emot Roland båda två,
Och må en man ock vid hans sida stå."
53. "Får jag bli med blott — Agramant nu säger —
Hvad plats du gifver mig, jag nöjs med den.
Väl vet jag, att i verlden jag ej eger
En bättre stridskamrat, än dig, min vän."
"Och jag — Sobrin nu inföll — jag då väger
Här intet! Gammal syns jag eder, men
Erfarnare jag är; och i all fara
Är godt med tapperhet att klokhet para."

54. Sobrin var kraftfull, stark på gamla dar,
Och vidt hans vapenrykte ut sig sprider.
Han sade att i ålderdomen har
Han samma kraft, som förr i unga tider.
Man fann att hans begäran billig var, .
Och en budbärare — ty uppskof lider
Man ej — blef afsänd strax till Libyens kust,
Att mana Roland ut till denna dust
55. Och be att han med kämpar två, om håg
Han har, till Lipadusa sig begifver.
En liten ö var detta, hvilken låg
I samma haf, som här dem rundt omgifver.
Med åror, segel öfver hafvets våg
Budbärarn skyndade sin färd med ifver,
Biserta nådde, Roland fann, som der
Krigsfångar, byten delte bland sin här.
56. Utmaningen från konung Agramant,
Gradass, Sobrin offentligt fram han bringar;
Och rika skänker fursten af Anglant
Budbärarn ger: så gladt hans budskap klingar.
Han genom vännerna har sig bekant,
Att kung Gradass nu Durindana svingar,
Hans goda svärd; att i sin hand det få
Tillbaka, han till Indien velat gå.

57. Ty der, han trodde, sig Gradass befann,
Se'n bort han dragit ifrån Galliens stränder.
En närm're ort nu visats honom an,
Der sitt han kan få åter uti händer.
Och Almonts sköna horn gör ock, att han
Med fröjd den maning antar, som man sänder,
Och Brigliador ej mindre; sport han har,
Att Agramant dem fått i sitt förvar.
58. Till stridskamrater valde för sin färd
Han Olivier och Brandimart, den kära.
Han vet hvad bådaderas arm är värd,
Han vet hvad kärlek de till honom bära.
Nu goda hästar, harnesk, lansar, svärd
Han sökte öfverallt, för att bevära
Så sig som dem; jag tror, ni känner visst,
Att alla tre de egna vapen mist.
59. Ty Roland (som ni torde er påminna)
Kring marken sina strött i yrans brand.
De andras Rodomont förstod att vinna;
Dem gömmer tornet nu på flodens strand.
Ej många stå i Afrika att finna;
Ty dels lät Agramant till Galliens land
Hvad dugligt fanns vid krigets början bringa,
Dels är på vapen Libyens tillgång ringa.

60. Hvad rostigt eller blankt man finna kan
Af vapen, Roland samlar. Med de båda,
På stranden vandrande, samtalar han
Om striden, som man kommit att dem båda.
En mil från lägret mest man sig befann,
Då han, åt hafvet blickande, fick skåda
Ett skepp, som kom med seglen spända opp
Och styrde emot Libyens kust sitt lopp.
61. Ej sjömän der, ej annat folk man ser.
Som vinden och som lyckan skeppet förde,
För fulla segel emot kusten ner
Det kom, tills slutligt stranden det berörde. —
Men förr'n om detta jag förtäljer mer,
Mig kärlek drar till Rudiger; ni hörde
Om honom ej till slut. Jag sången låter
Om honom och Rinaldo klinga åter.
62. Jag sagt om dessa två, att de beslutit
Att med den vilda kampen höra opp,
Då kränkt fördraget var, som nyss man knutit,
Och i förvirring bragt var hvarje tropp.
Hvem först de svurna eder hade brutit
Och skulden var till sådant slemt förlopp,
Om kejsar Carl, om Agramant: derom
En hvar de sporde, som i vägen kom.

63. En hurtig väpnare kom under tiden,
Klok, trogen Rudiger. När allt som mest
Förradt var, i trängseln utaf striden,
Han städs sitt öga på sin herre fäst.
Han kom, att denne måtte bli beriden
Och ge de sina hjelp, med svärd och häst.
Upp sitter Rudiger, sitt svärd han drager,
Men del i kampen dock, han icke tager.
64. Han red sin väg; men det fördrag, han knutit
Nyss med Rinaldo, först förnyar han,
Att, om kung Agramant sin ed har brutit,
Han längre ej vill vara dennes man.
För denna dagen Rudiger beslutit
Att ej mer strida; men hvem helst han fann
Uppå sin väg, han hejdade och sporde,
Om Carl, om Agramant först edsbrott gjorde.
65. Han hör af alla, hvem han an må sätta,
Att Agramant först bröt den ed, han svor.
Han älskar Agramant, och att för detta
Nu honom öfverge, ej rätt han tror.
På flykten drefs, som ni mig hört berätta,
Den hedna hären med manspillan stor
Och föll från lyckohjulets höjd till botten,
Som *hon* det ville, som här kastar lotten.

66. Skall han bli qvar, skall med sin kung han gå?
Han tvekar, kastad mellan skäl, ej svaga.
Hans kärlek lägger honom tygel på
Och låter honom ej till Libyen draga.
Åt motsatt håll han honom sporrar, då
Dit åt han vill, och hotar hämd att taga,
Om han, menedig, bryter det fördrag,
Som med Rinaldo han har gjort i dag.
67. Å andra sidan honom sporrar, drivver
En oro, som ej mindre plågsam är:
Om han sin kung i nöden öfvergifver,
Man tror att feghet, fruktan skulden bär.
Om ock hans skäl af många gilladt blifver,
Af många andra det förkastas lär.
Man bör ej hålla, sägas skall af mången,
Den ed, som mot all rätt och pligt är gången.
68. Den dagen och den natt, som följde, var han
Allena, andra dagen äfvenså;
Och kamp och tvekan i sitt hjerta bar han,
Om han skall stanna qvar, om han skall gå.
Men sitt beslut att resa ändtligt tar han,
Sin kung han följa vill och Libyen nå.
Att stanna kärlek kraftigt honom rådde,
Men pligt och ära likväl mer förmådde.

69. Till Arles han vände om; han hoppas här
 Att flottan träffa och att gå med denna.
 Men intet skepp och ingen Mor syns der
 (Om icke död), hur han må blicken spanna.
 De skepp, ej kungen kräfde för sin här,
 När bort han drog, han lät i hamnen bränna.
 I denna plan besviken, vägen tog
 Han åt Marseille och längs med kusten drog.
70. Han hoppas kunna der ett skepp förmå
 Med lock, med pock, att honom öfver föra.
 Dit hade Danskens son re'n anländt då
 Med flottan, som han lyckats fången göra.
 Ett hirsorn ens ej kunnat plats der få
 Att ned i vattnet falla; sådan röra,
 Tätt sammanträngd, af skepp der rastade,
 Med segrare och fångar lastade.
71. De hedna skepp, som ej förstörda blifvit
 Om natten utaf eld och annan makt
 (Förutom få, som sig på flykt begifvit),
 Dem alla till Marseille har Dudo bragt.
 Sju furstar ifrån Afrika, som gifvit —
 Se'n de sitt folk sett sprängdt och ödelagdt —
 Sig fångna jemte fartyg sju, nedslagna
 Der stodo, stumma och af sorg betagna.

72. I land re'n Dudo hade gått, ty fara
Till kejsarn samma dag han sinnad är.
Af fångarne och andra byten rara
Ett långt triumftåg rikt han ordnat der.
På stranden fjettrad låg de fångnas skara,
Och rundtom segerglad stod Nubiens här,
Som Dudos namn, högt prisadt utaf alla,
Med jubelrop lät vidt kring trakten skalla.
73. I början trodde Rudiger, att detta
Den flotta var, som tillhör Agramant.
Han rider fram för att sig underrätta;
Men, närm're hunnen, ser han mång' bekant,
Ser Nasamoners kung i band, ej lätta,
Balaster, Manilard och Farurant,
Rimedon, Bambirag och Agrikalt,
Som sänkte blicken, skynd af tårars salt.
74. Som kär han har dem, kan han ej fördraga
Att se dem i ett slikt elände der.
Han vet att, utan att till vapen taga,
Med böner föga man kan hjälpa här.
Han fäller lansen, att mot vakten jaga,
Och visar samma kraft som städs han plär.
Han svärdet drar och, förr'n de hunnit undra,
Han fällt till höger, venster mer än hundra.

75. Stridsbullret Dudo hör; för riddarns arm,
Som han ej känner, ser han hopar sträckta
Till marken, ser de sina under larm
Och rop och ångest flykten ta' förskräckta.
Sköld, hjälm och häst han fort begär i harm
(Bröst, arm och höfter voro re'n betäckta),
Satt upp och lansen grep; han glömt ej har,
Att paladin af Frankrike han var.
76. "Plats!" — ropar han; och plats man honom ger;
Han sporrar hästen fram. Med hugg så snara
Re'n hundra andra Rudiger fällt ner,
Och hoppet växer hos de fångnas skara.
När Dudo der till häst han komma ser,
Men blott till fots de andra alla vara,
Så tror han att han deras höfding är
Och spränger genast fram i kampbegär.
77. Re'n Dudo kom; men när han närm're nådde
Och utan lans den tappre riddarn fann,
Så kastade han sin, ty han försmådde
Med sådan fördel falla honom an.
Vid handling, som så ädelt mod förrådde,
Strax tänkte Rudiger: ej neka kan
Den der, att bland de tappreas krets han skiner,
Som nämna sig Frankrikes paladiner.

78. Jag skulle önska, förr'n vi stålen röra,
Han ville säga mig hvad namn han har.
Och så han frågade och strax fick höra,
Att Dudo, Dansken Olgers son, han var.
Se'n hördes Dudo samma fråga göra
Och äfvenledes fick ett höfligt svar.
Då sina namn de sagt, de ut nu mana
Hvarann och spränga fram på kampens bana.
79. Den jernbeslagna klubba Dudo bär,
Hvarmed han tusen lagrar vann bland svärden.
Med den han visar nog, att son han är
Af bålde Dansken, hvar i kamp han bär den.
Det svärd, som hjälm och harnesk genomskär,
Som intet annat öfvergår i världen,
Drog Rudiger och med en arm, ej svag,
Gaf på sin styrka Dudo prof i dag.
80. Men som han städs så litet möjligt var
Vill kränka den, på hvilken jemt han tänkte,
Och visste att, om dennes blod han tar
I striden nu, han bittert henne kränkte
(På Franska slägterna han reda har
Och vet att hon, som Dudo lifvet skänkte,
Var Armellina, syster just till den
Beatrix, hvilken födt hans sköna vän);

81. Han aldrig någon stöt med spetsen gifver,
Och hugg med eggen oftast blir försmådt.
Att värna sig mot klubban, än han drifver
Åt sidan den, än viker undan brådt.
På Rudiger berott — Turpin så skrifver —
Att Dudo döden ge i få hugg blott;
Och aldrig, hvarje gång sig denne blottar,
Med annat, än med flatan, riddarn måttar.

82. Han kunde flatan liksom eggen vända
I kampen till, ty bred rygg svärdet har;
På Dudos hufvud med sin kraft, den kända,
Han hamrar så, med ringning gäll och klar,
Att slagen ofta dennes ögon blända,
Och nära till att falla af han var.
Men att er mer behaga må min sång,
Jag skjuter upp den till en annan gång.

Fyrationdeförsta Sången.

1. **D**en doft, som mængdes i ett vårdadt hår,
I skägget, som en ynglings kind betäcker,
I tärnans dräkt, den huldas, som med tår
Och suckan ofta kärlekguden väcker, —
Om ej den doften alltför snart förgår,
Om efter många dagar än hon räcker,
Hon visar med en verkan, tydlig, klar,
Att god och ädel hon från början var.

2. Den ädla saft, som Icar bjuda lät,
Till sitt förderf, åt skördemännens skara,
Som lockat Celter, Bojer månget fjät
Utöfver Alper — sägs det — trots all fara,
Den var från början söt, var viss på det,
Om söt hon än vid årets slut käns vara.
Det träd, som ej sitt löf om hösten mist,
Det grönskade om våren ock helt visst.

3. Den höga stam, som ifrån forntid neder
I ädelhet har lyst till våra dar
Med glans, hvares sken allt mera ut sig breder,
Förvissar verlden om att den, som var
Grundläggaren af Este-ättens leder,
Han har i hvarje själsdygd hög och klar,
Som lyfter menniskan till himlens gränser,
Ej mindre glänst, än sol bland stjernor glänser.

4. Som Rudiger, sin hjeltedygd till pris,
I hvarje handling mod ådagalade
Och ädelhet med månget klart bevis
(Och städse skönare att ge han hade);
Så var mot Dudo han på samma vis,
Den han, som ofvanför jag eder sade,
Af skoning ej sin hela kraft lät se,
För att den tappre icke döden ge.

5. Den ädle Dudo hade märkt nu mer,
Att Rudiger ej ville honom döda;
Ty dels han honom hugg uppå sig ger,
Dels är han trött och värjer sig med möda.
Då klart han fattar nu och tydligt ser,
Att han om skonsamhet sig vill bemöda,
Så vill han, är hans kraft med hans ej lika,
Dock ej i ädelmod för honom vika.

6. "Låt, herre, — sad' han — fred oss göra här,
Ty segern kan ändock ej mig tillhöra,
Ej mig; jag redan öfvervunnen är
Och fångad af ditt ädelmod." Sitt öra
Ej riddarn slöt, men svarte: "Fred begär
Jag, liksom du; men vill det vilkor göra,
Att dessa kungar sju du i min hand
Här lemnar, för att lossa deras band."
7. Han pekade på dem, der, som jag sade,
De stodo bundna och med pannan sänkt.
Med dem han ville sedan, han tillade,
Till Libyen vända åter oförkränkt.
Af Dudo villfors hvad han fordrat hade,
Och så blef friheten dem återsänkt.
Och honom tilläts ock, ett skepp att taga,
För att på detta hem till Libyen draga.
8. Han skeppet löser, seglen ut han breder
Och i den falska vindens våld sig ger,
Som till en början svällda seglen leder
I riktig kosa; färden trygghet ter.
Snart kusten flyer, och så den sjunker neder,
Att hafvet strandlöst syns, hvarthän man ser.
Men när som dagen skymde, det ej dröjde
Förrän sin nyck och falskhet vinden röjde.

9. Från aktern nyckfullt han till sidan lopp,
Till fören sedan, aldrig stilla vorden.
Han svänger skeppet, gäckar folkets hopp;
Än bak, än framför är han, än vid borden.
Hög, hotande sig reser vågen opp,
På hafvet råmande går hvita hjorden.
Så många dödar hota att dem nå,
Som vågor komma och mot skeppet slå.
10. Än pannen och än nacken vinden slår;
En il kör skeppet fram, *en* farten motar;
En ann' från sidan vildt till anfall går;
Och hvar och en med död och skeppsbrott hotar.
Vid rodret sitter, uti nöd så svår,
Styrmannen, blek, förskräckt, och suckar, knotar;
Han fåfängt ropar, fåfängt tecken ger,
Att vända seglen än, än sänka ner.
11. Men ropa, vinka föga gagn här gör;
Regndigra natten synen dem beröfvar,
Och stämman ohörd uti stormen dör
Och öfverröstas af det larm, som döfvar:
Sjömännens skri, det väsen som man för,
Vågsvallets dån, som all sin styrka pröfvar.
I aktern, för'n, vid borden, öfverallt
Kan ingen höra, hvad som blir befaldt.

12. Den vreda stormen, som i tågen rammar
Med raseri, ett hiskligt väsen för;
Af täta blixtar himlen rundtom flammar,
Och med förskräckligt dunder åskan kör.
En lopp till styret, *en* om åran kramar,
En hvar sin pligt der enligt vana gör;
En binder tågen fast och en dem löser,
En pumpar och i hafvet hafvet öser.
13. Se, stormen, tjutande, med ryslig hast
Af ilsken nordan jagad öfver vågen,
Vildt piskar seglen emot skeppets mast;
Upp reser hafvet sig mot himlabågen.
Der bräckas åror; med ett plötsligt kast
Så hårdt han anföll, hvinande i tågen,
Att bogen vred sig och en sida gaf,
Förutan skydd, till pris åt vredgadt haf.
14. Den högra sidan under vattnet far,
Att hvälfva kölen upp är skeppet nära.
I Guds hand högt befaller sig en hvar,
Viss att med dem det skall till botten bära.
Ur nöd i nöd man kastas; om *en* var
Förbi, en annan kom att dem förfära.
På flera ställen skeppet remnat re'n,
Och in att rusa är ej vågen sen.

15. Från alla sidor stormen mot dem lopp
Till anfall grym och stegrar deras våda.
Än se de hafvet torna så sig opp,
Att det vid stjernefästet tyckes låda;
Än dansa de så högt på böljans topp,
Att ned i afgrunds djup de tro sig skåda.
Snart sista skymten utaf hopp förgår,
Och oundviklig för dem döden står.
16. Så hela natten hit och dit nu de,
Hvart vädret drifver dem, kring hafvet fara.
Den vilda stormen, som bort med sig ge
Vid dagens gryning, ökar styrkan bara.
En naken klippa de framför sig se;
Ej medel finns att undgå denna fara.
Rakt fram mot den med våld blir skeppet bragt
Af vågens svall och vindens vreda makt.
17. Tre, fyra gånger bleke styrman då
Anstränger all sin kraft att rodret vrida
Och mera tryggad kurs åt skeppet få;
Men styret bräcks, förs bort af svallet strida.
De stinna seglen vinden spände så,
Att ej de refvas kunde. Hjelp att bida,
Förgäfves var; der fanns ej råd, ej bot,
För nära faran var med dödens hot.

18. När skeppet så — hvad tydligt var nu mer —
Till undergång förutan räddning drifver,
En hvar blott på sin egen fördel ser,
En hvar sin frälsning söker med all ifver.
Hvem, som det kan, i båten skyndar ner;
Men denne-strax så öfverlastad blifver
Utaf den mängd, som sammanpackas der,
Att re'n han nära till att sjunka är.
19. När skepparn nu, liksom hans närmste man,
Sågs lemna skeppet med de andras skara,
Sprang Rudiger i båten, äfven han,
Oväpnad, som han var, i jackan bara.
Men så förtyngd af folk han denne fann,
Så många lupo till, att sig bevara,
Att båten snart, i så belamradt skick,
Med hela laddningen till botten gick.
20. Till botten gick han och drog med sig alla,
Som lemnat skeppet nyss, i djupet ned.
Då hördes klagorop med ångest kalla
På himlens hjälp, der man mot döden stred.
Men länge hördes dessa rop ej skalla,
Ty sjön kom vräkande och hvälfde vred
Sig öfver denna plats, der nyss från hopen
Sig höjde jammerskri't och klagoropen.

21. En del sjönk ned och evigt kvar der dröjde;
En del kom upp och vrox på böljans topp;
En samm och hjessan öfver svallet höjde,
Der armen sågs, *der* benet af en kropp.
Den käcke Rudiger, som ej sig böjde
För stormens vrede, dök till ytan opp
Och såg det nakna fjell sig resa högt,
Som han och sällskap fåfängt undgå sökt.
22. Han hoppas att, om han sig möda gifver
Med arm och fot, den torra stranden nå.
Han simmer, frustar och ifrån sig drifver
Vågsvallet, som vill i hans anlet slå.
Imellertid af stormen jagadt blifver
Det tomma skeppet, som var blottadt på
Den mängd, som, gäckad utaf bistra öden,
Begär att lifvet frälsa bragte döden.
23. O hur bedräglig menskors tro dock är!
Frälst skeppet blef, som dock bort krossadt blifva,
När skepparn och hans folk det lemnat der,
Att vind för våg förutan ledning drifva.
Det tycks som vinden ändrat tanke, när
Han sett hvar man på flykten sig begifva;
Åt annat håll drefs skeppet; det ej sköt
Mot landet, men på trygga vågor flöt.

24. *Med* styrman höll det orätt stråt, nu gick
Det *utan* denne rakt till Libyens strand,
Kom vid Biserta i oskadadt skick,
På sidan åt Egypten till, i land;
Och, då det fred för vind och vågor fick,
Det fastnade i kustens öde sand.
Och hit nu, stadd på en spatserfärd — som
Jag ofvan har förtäljt — just Roland kom.
25. Om der fanns folk om bord, han ville se,
Om tomt var skeppet, eller laddning bar.
Med Brandimart och svågern Olivier
Han därför på en båt dit öfver far.
När under däck de kommit, sågo de,
Att ej en menska fanns dernere qvar.
Blott Rudigers Frontin de träffa på
Samt riddarns svärd och rustning äfvenså.
26. Så brådt han lemnat skeppet, att han hann
Ej taga svärdet med. Strax Roland kände
Det väl igen; han Balisarda fann
Här åter, som han förr kring lifvet spände.
Ni känner ju historien, huru han
Det tog från Falerina, när han vände
På hennes sköna trädgård upp och ned,
Och hur Brunell det stal, som var hans sed.

27. Hur denne vid Carenas berg det gett
Åt Rudiger, ej kräfves att berätta.
Den breda ryggen, eggens skarpa bett
På prof han hunnit mången gång att sätta;
Jag Roland menar, som, då han det sett,
Blef glad och himlen tackade för detta.
Han trodde (som han sedan ofta sade),
Att Gud i nödens stund det skickat hade.
28. I nödens stund, ty väl af nöden var
Det i en kamp mot herrn af Serikana,
Som, utom fruktansvärda kraften, har,
Det visste han, Bajard och Durindana.
Den andra rustningen, som lemnats kvar,
Han skattar ej (han kan ej värdet ana)
Så högt, som den der henne pröfvat; väl
Han tror den god, mer gränn och rik likväl.
29. Som rustning ej af nöden honom är,
Då han osårbar blifvit, som ni känner,
Så vill han nu att Olivier den bär;
För sin del svärdet han vid sidan spanner,
Och hästen han åt Brandimart beskär.
Så vill han, att han sjelf och dessa vänner,
Som till gemensam strid nu skola draga,
En hvar sin andel utaf fyndet taga.

30. En hvar för denna dag, då kamp det gäller,
En drägt sig skaffar, ny och rik af prakt.
Hur blixten Babels stolta högmod faller
Som Rolands tecken blir i bild anbragt.
En hund af silfver Olivier beställer,
Som ligger, kopplet öfver ryggen lagdt,
Med påskrift: *Tills han kommer*. Drägten, färdig,
Ses lysa utaf guld och honom värdig.
31. Att kärleksfullt sin faders minne ära,
Vill dock på denna dagen Brandimart
Ej något pråligt vapensmycke bära,
Men blott en öfverklädnad, mörk och svart.
Dock Fleurdelis, så skönt man kan begära,
Den smyckar med ett bräm af sirlig art,
Som mängd af rika ädelstenar prydde;
I öfrigt enkel, svart, på sorg den tydde.
32. Den sköna stickade med händer nätta
Den klädnad — värd en bättre rustning blott —
Som riddarn skulle öfver pansar't sätta;
Schabrak jemväl blef åt hans häst bestådt.
Men från den dag, då hon begynte detta,
Till den, då hon sitt arbet' färdigt fått,
Samt sedan ock, man aldrig såg ett löje
På hennes läppar, ej en min af nöje.

33. Af ångest och af fruktan jemt hon lider,
Att bli sin Brandimart beröfvad. Mod
Hon honom visa sett i hundra strider,
Der omhvärfd utaf farorna han stod;
Men aldrig fruktan slik i förra tider
Blekt hennes kind och isat hennes blod.
Och att hon förr ej sådan skräck fått känna,
Gör hjertat dubbelt bäfvande af denna.
34. När allt, så drägt som vapen, färdigt var,
De hissa seglen och från stället fara.
Ung Sansonett och Astolf stanna qvar,
Att leda kristna härens stora skara.
Men Fleürdelis, som ångst i hjertat skar,
Med klagan, löften fyller rymden bara
Och följer med sin blick, så långt hon kan,
Det spända seglet jemt, tills det försvann.
35. Med möda bort från stranden dessa tvenne
Den sköna bringa, som åt hafvet såg,
Till slottet åter, der de lemna henne
I bädden, skälfvande, med sorgsen håg.
En gynnsam vind imellertid de trenne
Utvalda förde öfver hafvets våg
Och rakt emot den ö lät skeppet drifva,
Der denna stora kamp skall afgjord blifva.

36. När riddarn af Anglant i land här gått
Med Olivier och Brandimart, de spännen
På östra sidan utaf ön nu brådt
Sitt tält; kanske med afsigt valdes denna.
På samma dag kom äfven Morers drott
Och valde motsatt sida. Lust de känna
Till kampen strax; men som det qvällas re'n,
Den börja skall vid morgonsolens sken.
37. Å båda sidor, tills sig dagen tände,
På vakt man väpnarena utställt har.
Men Brandimart, förr'n natten mörkret sände,
Till Saracenertältet kosan tar
Och der med Agramant, som väl han kände,
Med Rolands tillstånd talar; vän han var
Med Morerkungen förr och dennes fanor
Han följt till Frankrike på krigets banor.
38. Se'n de till helsning räckt hvarandra handen,
Den trogne riddaren med skäl, ej få,
Besvor, på grund af forna vänskapsbanden,
Kung Agramant att ej i striden gå.
Hvar stad från Herkuls stoder och till stranden
Af Nilen skulle han tillbaka få,
Han lofvade — med Rolands goda minne —,
Om han till Kristus vände blott sitt sinne.

39. "Som städs jag älskat och än älskar eder —
Han sad' — jag, herre, detta råd er ger;
Och då jag sjelf det valt, jag eder beder
Att tro, jag godt det anser. Gud jag ser
I Krist, men Mahomet till dårskap leder;
Och på min väg jag gerna såge er.
På salighetens väg jag ville lära
Så er att gå, som alla, jag har kära.
40. "Deri består ert väl; tag rådet an!
Ty ej ett annat ges, som kan er båta.
Och minst af alla båtar *det*, försann,
Att er i kamp med Milons son inlåta;
Ty segrens vinst ej alls sig mäta kan
Med den förlust, ni kan få evigt gråta.
Ni föga vinner, om ni seger får;
Förlorar ni, förlusten dyrt er står.
41. "Om Roland faller ock, samt vi, som här,
Att segra eller dö, oss nu befinna,
Så ser jag ej att, hvad förloradt är
För er, ni derföre kan återvinna.
Och tro mig, ställningen ej ändra lär
Sig så, om ock ur lifvet vi försvinna,
Att Carl ej män och krigarskaror har,
Att allt, till sista tornet, hålla kvar."

42. Så Brandimart; och i begrepp han stod
Att ännu mer omständligt sig förklara;
Men med en vredgad röst och upptändt blod
Föll Saracenen in och hördes svara:
"I sanning, ett dumdrigt öfvermod
Det är af dig, och hvem som helst, att vara
Till tjenst här med ett råd, om ondt, om godt,
Då ej till råd han kallelse har fått.
43. "Och att det råd, du ger, en sådan stor,
Uthållig vänskap dig har föreskrifvit,
Det vill jag säga dig att knappt jag tror,
Då du i slanger dig med Roland gifvit.
Väl tror jag att, då i den drakens klor,
Som själar slukar, du har fångad blifvit,
Du skulle önska att dra verlden hela
Med dig till helvetet, att qvalen dela.
44. "Om jag skall segra, dö, om återvända
Till mina stater, om ej se dem mer,
Det frågor är, blott för den Högste kända;
Ej jag, ej du, ej Roland detta ser.
Men hur som helst, så skall det aldrig hända,
Att jag en kung ovärdigt mig betar.
Ja, vore ock jag viss att dö, jag skänkte
Mitt lif långt hellre, än min ära kränkte.

45. "Nu kan du gå; men om du låter dig
Ej bättre krigare i morgon finna,
Än talare i dag du synts för mig,
Lär Roland af ditt sällskap gagn ej vinna."
De sista orden våldsamt trängde sig
Ur Morens bröst, der vredens lågor brinna.
De skildes åt; en hvar sig hvila tog,
Tills solen åter upp ur hafvet drog.
46. De väpna sig vid dagens första sken,
Till häst på ögonblicket äro alla.
Ej spillas ord, och ingen här är sen;
Ej rast, ej uppskof göres; samfäldt falla
De an och sänka sina lansar re'n. —
Men orätt, herre, kunde man det kalla,
Om Rudiger jag lät, för dessa här,
I hafvet stanna, tills han drunknat der.
47. Den unge klöf med fötter och med händer
Det fruktansvärda svall, han kring sig såg.
Sitt raseri mot honom stormen vänder,
Men mer dock qvälja samvetsstygn hans håg.
Han räds att Kristus straff nu honom sänder
Och, då för dopet i den rena våg,
När tid det var, han röjt så föga ifver,
I denna salta flod det honom gifver

48. Nu rann det honom uti minnet hvad
Så mången gång han lofvade sin såta;
Att falskt han svor, när han till kamp åstad
Gick mot Rinaldo, fick han nu begråta.
Fem, tio gånger ångestfullt han bad
Till Gud, att straffet nådigt efterlåta,
Och af sitt hjerta gaf det löfte han,
Att kristen bli, om land han åter hann;
49. Och att ej svärd, ej lans mer i sin hand,
Till Morens bistånd, mot de kristna bära,
Men genast vända om till Galliens strand
Och kejsar Carl en skyldig trohet svära;
Ej Bradamante gäcka, men det band,
Han knöt, befästa uti tro och ära.
Ett under var, att, när han löftet gjort,
Han samm mer lätt, som om ny kraft han sport.
50. Hans styrka växte och nytt mod fick han;
Han klyfver vågorna med kraft och ifver,
Som välta fram och följa tätt hvarann;
En lyfter honom upp, en framåt drifver.
Så, stigande och sjunkande, han hann
Med möda sandig strand och räddad blifver;
Och der som klippan ut i hafvet sköt,
Han steg omsider upp, lungvåt och blöt.

51. De andra alla, som i båten gått,
Fördränktes och af hafvets svall betäcktes.
Blott Rudiger den öde klippan nått,
Som det den höga Allgodheten täcktes.
Knappt på det nakna fjell han räddning fått
Ur hafvets djup, förr'n han på nytt förskräcktës,
Att finna sig förvist till slik en ö,
Der han af nöd och brist till slut skall dö.
52. Dock med ståndaktigt mod, beredd att lida
Hvad enligt himlens vilja förestår,
Han klättrar modigt upp för bergets sida
Och raka vägen upp åt spetsen går.
Ej hundra steg han gått, då mot sig skrida
Han ser en man, af späkning böjd och år,
Hvars drägt och skick en eremit förråda;
Och hög och vördnadsvärd han var att skåda.
53. "O Saul, Saul, — närmre hunnen, så
Han ropar — hvi förföljer du min lära?
(Som Herren ropade till Paulus, då
Han honom slog, hans själ att nåd beskära).
Du tänkte fraktfritt öfver hafvet gå
Och låta andra skyldig lön umbära;
Men Herrens långa arm dig nått, fast sent,
Då du som längst från honom skild dig ment."

54. Den helge eremiten (nyss han fått
Uti en syn från Gud om natten skåda,
Att riddarn genom bränningarnas brott
Till klippan skulle komma, frälst ur våda;
Och hela hans förflutna lif ej blott,
Men ock det kommande, hans död så bråda,
Hans söner, ättlingar och hela släkt
I samma syn för honom Gud upptäckt) —
55. Den helge eremiten for nu fort
Att banna först, och se'n att tröst beskära.
Han bannar riddarn, att han motstånd gjort
Och ej det ljufva oket velat bära,
Samt att, hvad han frivilligt göra bort,
Då Kristus bad och kallade så nära,
Han utan all förtjenst se'n gjorde, då
Han honom såg med gisslet hotfull stå.
56. Se'n säger han till tröst, att himlen blifver
Åt ingen nekad, kom ock sent hans bön,
Och hur arbetarne, om hvilka skrifver
Evangelisten, fingo lika lön.
Med kärlek och med from och helig ifver
Om sanna tron han ger mång' lärdom skön,
Der långsamt till hans lilla cell de skrida,
Som hålkats ut i hårda bergets sida.

57. Straxt ofvanföre denna cell man såg
En liten kyrka, bygd af sköna stenar,
Som, nätt och pryddlig, vänd mot öster låg.
En lund af lagrar, myrtnar och af enar
Sig sträckte nedanför till hafvets våg,
Samt utaf palmer, med frukttyingda grenar.
Åt honom fuktighet en bäck der ger,
Som faller sorlande från berget ner.
58. Re'n nära fyrti år förflutit, se'n
Till denna klippa kom den vördnadsvärde,
Der, för att lefva afskild, from och ren,
En tjenlig bostad honom Gud beskärde.
Med frukt af en och annan ört allen'
Och klara vattnet här sitt lif han närde;
Och frisk och stark ännu den gamle var,
Fast åtti år han redan hunnit har.
59. I cellen gör en eld han upp och går
Att skilda frukter fram på bordet bära,
Och Rudiger sig styrkte der, se'n hår
Och kläder först han torkat elden nära.
Omständligt nu han undervisning får
I alla stycken af vår kristna lära;
Och andra dagen re'n med helgad håg
Han dopet fick i bäckens rena våg.

60. Här njöt nu Rudiger den stilla friden
Rätt glad och nöjd; ty Herrens trogne prest
Gett löfte att, förr'n lång tid var förliden,
Försända honom, dit han längtar mest.
Om många ting han ordar under tiden,
Om Kristi rike, med sin unge gäst,
Om hvad som rör hans eget lif mer nära
Och om de ättlingar, hans stam skall bära.
61. Af verdens Herre, som allt hör och ser,
För helge mannen var tillkännagifvet,
Att Rudiger, se'n han fått dopet, mer
Än sju år ej fick dröja qvar i lifvet;
Ty slaget, hvarmed Bradamante ner
Fällt Pinabell, blir hjeltens arm tillskrifvet;
För dennes död och Bertholags de snöda,
Sveckfulla Mainzarne den tappre döda.
62. Och hemligt så, att ingenting blir spordt
Derom, skall denna slemma bragd bli öfvad;
Ty han begrafvas skall på samma ort,
Der han förrädiskt lifvet blef beröfvad.
Hans död skall hämnas dock, fast ej så fort,
Af makan och af system; djupt bedröfvad,
På lifsfrukt bärande, hans trogna kära
Skall honom ifrigt söka fjerran, nära.

63. Der Etsch och Brenta utmed kullar glida
 Bland glada åkerfält och ängar sköna,
 Med svafvelådror och med bäckar blida,
 Der sådan tjusning fick Antenor röna,
 Att han för dem förgat det höga Ida,
 Ascanios' våg och Xanthos' stränder gröna:
 Der skall hon bli förlöst i skogens näste,
 Ej långt ifrån det Phrygiska Ateste.
64. I skönhet pilten växa skall och mod,
 Och faderns namn han skall i sitt upplifva;
 Till herre här, för sitt Trojanska blod,
 Af dessa Troer skall han korad blifva.
 Och se'n af Carl, den han en hjälp, en god,
 Mot Longobarderna som ung skall gifva,
 Han skall till län det sköna landet få
 Samt titeln af markgrefve äfvenså.
65. Som Carl på Romar-språk skall säga: *Este*
Hic Domini, då han det honom ger,
 Skall sköna orten blifva kallad Este,
 Med lyckligt förebud, för sekler fler'.
 Ej skola af dess gamla namn Ateste
 De första två bokstäfver klinga mer.
 Gud också för den gamle förutsagt,
 Att Rudiger skall hämnad bli med makt.

66. En dröm skall tidigt, innan dagen tändt
Sitt ljus, hans bild till trogna maken föra;
Han henne säga skall, hvem honom sändt
I grafven ned, samt stället kunnigt göra.
Då skall med svägerskan, för hvad som händt,
Hon Poitiers med eld och svärd förstöra.
Och hämd på Mainzarne, ej mindre svår,
Tar sonen Rudiger, vid mogna år.
67. Om Azzo, Albert och Obizzo hade
Gud talat ock; om Borso, Niccolo,
Om Herkul, Alfons, Lionell han sade,
Om Isabella, Hippolyt också.
Men gubben, som på tungan tygel lade,
Ej nämnde allt, som han har reda på.
Hvad lämpligt var, han riddarn kunnigt gjorde,
Men teg om sådant, som förtigas borde. —
68. Imellertid med fällda lansar bida
Ej Roland, Brandimart och Olivier
Mot Saracenske Mars till kamp att rida
(Ty detta namn man väl Gradass kan ge)
Och mot de andra två, som från sin sida
Der nalkas — ej i skridt just kommo de —:
Sobrin och Agramant jag menar; af
Det vilda anlopp dåna strand och haf.

69. När mot hvarann de körde i sitt lopp
Och lansarna i tusen splittror sprängde,
Som vid ett jordskalf svällde hafvet opp,
Och braket ända bort till Gallien trängde.
Gradass till kamp mot grefve Roland lopp,
Och vågen jemnt väl mellan dessa hängde,
Om af Bajard Gradass ej fördel haft,
Som skenbart gjorde större dennes kraft.
70. Den mindre starka häst, som Roland red,
Bajard så häftig knuff vid mötet gifver,
Att, vacklande åt båda sidor, ned,
Så lång han var, han slutligt kastad blifver.
Tre, fyra gånger Roland söker med
Hand, sporre resa honom upp med ifver.
Han stiger af, då allt förgäfves var,
Och skölden fattar, Balisarda drar.
71. Mot Libyens konung Olivier der rände,
Och lika vägde båda. Brandimart
Med häftigt anlopp ned ur sadeln sände
Sobrin; dock kunde det ej skönjas klart,
Om genom hästens, ryttarns fel det hände,
Ty ej Sobrin plär falla af så snart.
Om hästen nu det vållat, eller han,
Nog af, Sobrin på backen sig befann.

72. När Brandimart såg kungen oberiden,
Så föll han honom icke an nu mer,
Men sprängde mot Gradass, som under tiden
På samma sätt har tvungit Roland ner.
Kung Agramant och Olivier i striden
Gå på, som de begynt, och vika ger
Ej någon; när i stycken spjuten voro,
Med blanka svärden mot hvarann de foro.
73. När Roland ser, att kung Gradass ej mer
Begagna vill den fördel, som han vann
(Och Brandimart ej tid till sådant ger,
Så hårdt och skarpt han sätter honom an),
Han om sig vänder och Sobrin der ser
Till fots och utan fiende, som han.
Han rusar fram; vid dånet af hans fot
Tycks himlen bäfva och vid blickens hot.
74. Sobrin, af sådan man anfallen, står
Uppå sin vakt, att möta denna fara,
Sjömannen lik, som, när vid sjögång svår
Med dån mot honom hafvets vågor fara,
Ger skeppet riktning och, då hafvet går
Så högt, sig önskar på det torra vara;
Sobrin framför sig håller sköldens värn
Till skydd mot Falerinas skarpa jern.

75. Så skarp och fin är Balisardas klinga,
Att ingen rustning ger mot den försvar,
Helst då så kraftig arm ses henne svinga,
Som Rolands, hvilken ej sin like har.
Hon skölden klöf (hon kände hinder inga),
Fast rundtom han med stål beslagen var;
Hon skölden klöf, den allt igenom sprängde
I tu och under den i skuldran trängde.
76. Hon trängde in i skuldran, den hon fann
Af dubbel plåt och pansardrägt omgifven;
Dock detta föga henne skydda kan,
Ty med ett sår, ett djupt, hon märkt är blifven.
Sobrin ock högg, men fåfängt söker han
Att Roland såra, som den nåd var gifven
Af Den, som himlen styr och stjernors verld,
Att på hans hud ej biter något svärd.
77. Ett hugg på nytt den tappre grefven slår
Och hufvudet från skuldran skilja tänker.
Sobrin, som vet hvad Clermonts kraft förmår,
Att skölden föga värn mot henne skänker,
Tillbaka vek, men Balisarda når
Hans panna dock; med flatan svärdet sänker
Sig ned, men slaget kom med sådan fart,
Att hjelmen krossad, hjernan döfvad vardt.

78. Sobrin för slaget ned till marken föll
Och kunde ej så brådt sig resa sedan.
För slutad paladinen kampen höll
Med denne; död han trodde honom redan.
Och därför han Gradass på nytt anföll,
Att bistå vännen Brandimart, emedan
För hedningen han måste vika ge
Till rustning, svärd och häst, — i kraft kanske.
79. Den djerfve Brandimart, som red Frontin,
Den häst som brukat Rudiger att bära,
I striden håller dock så tappert min,
Att han med fienden är jemngod nära.
Om blott han haft en rustning lika fin,
Som hedningens, han inlagt mera ära;
Men nu, då sämre han beväpnad är,
Han nödgas att ge plats än här, än der.
80. Ej finns en häst, som ryttarns vink förstår
Så som Frontin, och är så qvick tillika;
Han tycks, hvar Durindana neder slår,
Strax veta af sig sjelf att undan vika.
På annat håll der kämpa kamp så svår
Kung Agramant och Olivier; jemnlika
I vapenkonsten synas desse två,
Och föga skilda uti kraft också.

81. På marken Roland hade lemnat qvar
Sobrin, som sagdt; och för att bistånd bringa
Åt Brandimart, till fots, som der han var,
Han rusar mot Gradass med dragen klinga.
Och re'n han nära honom hunnit har,
Då han ser midt på fältet ledig springa
Den häst, Sobrin fick lemna så i hast;
Och strax beslöt han taga honom fast.
82. Han lätt den fick, då han ej motstånd röjde;
Ett hopp han gjorde och i sadeln satt.
Med ena handen högt han svärdet höjde,
Med andra grep han rika tygeln fatt.
Gradass såg Roland och ej sörjde att
Han kom; hans namn att ropa han ej dröjde.
För honom, Olivier och Brandimart
Han tänkte göra natt förr'n qväll det vardt.
83. Från Brandimart mot grefven nu han spränger,
En stöt han honom i halskragen ger,
Som allt, förutom köttet, genomtränger,
Ty detta sig för jern osårbart ter.
Samtidigt Roland Balisarda svänger;
Ej båtar hexkonst, der hon susar ner.
Hjelm, sköld och harnesk, allt hvad skydd bereder,
Allt hvad hon möter, klyfs från ofvan, neder;

84. Och uti anlet, bröst och lår hon skar
Rätt djupa sår på herrn af Serikana,
Som aldrig, se'n han denna rustning bar,
Förlorat blod; det var emot all vana.
Han qväljs och harmas, att han sårats har
Af detta svärd, som ej är Durindana.
Om längre hugget varit, nära mer,
Han klufvits ända intill magen ner.
85. Ej mer är värdt på denna rustning lita;
Hon pröfvad är, till föga gagn hon länder.
Han börjar att om konst sig mer beffita,
Och mer försigtighet han nu använder.
När Brandimart ser Rolands klinga bita,
Som liksom ryckte striden ur hans händer,
Han plats emellan båda paren tar,
För att ge hjälp, der den af nöden var.
86. Då striden sig befann i detta skick,
Sobrin, hvars dvala ändtligt tagit ände,
Sig reste, se'n han sansen åter fick,
Men värk i panna och i skuldra kände.
Han såg sig rundtomkring med lyftad blick:
Se'n till sin herres bistånd han sig vände:
Med långa steg han smög sig sakta fram,
Så tyst att ej hans ankomst man förnam.

87. Han smög sig bakom Olivier, som ser
På Agramant, på annat akt ej gifver,
Och åt hans häst ett hugg försåtligt ger
I dennes båda bakben, att han blifver
I samma stund till marken kastad ner.
Markgrefven föll, och fåfäng var hans ifver
Att få den venstra foten lös, som var
I bygeln under hästen blifven qvar.
88. Sobrin ger än ett hugg, ett hugg på tvär'n,
Och så hans hufvud skära af han menar;
Men blanka stålet, fordom Hektors värn,
Som af Vulkanus smiddes, slikt förmenar.
Vid faran Brandimart med lyftadt jern
Mot kung Sobrin med lösa tyglar skenar,
Hans hufvud hugger, ränner honom kull;
Men upp sprang gubben strax, af vrede full,
89. Och vände om, att pass markgrefven ge
För att i hast till andra verlden fara,
Om ej, dock hindra honom fri sig se
Från hästen, der han ännu satt i snara.
Men högra armen fri har Olivier,
Så att med svärdet han sig kan försvara;
Han kring sig högg och stack, allt som sig föll,
Och fienden på svärds längd från sig höll.

90. Kan han från lifvet hålla honom bara
En stund, han hoppas snart ur klämman gå.
Så hölj'd af blod han ser den gamle vara,
Och öfver sanden ned det strömmar så,
Att snart han tycks ej kunna sig försvara;
Så matt han är, att knappt han mäktar stå.
Markgrefven, att bli fri, gör ryck på ryck,
Men kan ej komma lös från hästens tryck.
91. Fram spränger Brandimart mot Agramant
Och sätter honom an. Än vid hans sida,
Än framför är Frontin, som på hvar kant
Tycks som en snurra svänga sig och vrida.
God häst har sonen utaf Monodant,
Men ej en sämre Libyens kung ses rida;
Ty Brigliador af Rudiger han fått,
Som honom vann från Tartariets drott.
92. Stor fördel kan han af sin rustning draga,
Som sig vid alla prof bevisat god.
Men Brandimart fått låta sig behaga
Den första bästa, som att finna stod.
Dock skall en bättre snart han här sig taga,
Så hoppas han och litar på sitt mod,
Fast af ett bistert hugg, som Moren gifvit,
Hans höggra skuldra redan blodig blifvit.

93. Och af Gradass han nyss i sidan fick
Ett sår, ej just att skämta med, minsann.
Han passar på sin ovän, snabb i blick,
Och plats till hugg, som träffade, han fann.
Han skölden klöf, i venstra armen gick
Hans hugg, och högra handen rispar han.
Men detta blott en lek, en småsak är
Mot hvad Gradass och Roland göra här.
94. Gradass till halves afväpnat Roland re'n,
På två, tre ställen hjelmen krossad blifvit;
Han skölden släppt till marken längese'n,
Ringbrynja, pansar stålet sönderrifvit;
Dock huden, osårbar, led intet men.
Men värre Roland Saracenen gifvit:
I anlet, strupe, bröst re'n sårad var
Gradass, förutom hvad förtäljt jag har.
95. Gradass, ursinnig, vild, att här sig skåda
Af eget blod så öfverströmmad, när
Hans ovän, efter hugg så många, bråda,
Från fot till hjessa torr och oskadd är,
Nu svärdet grep med sina händer båda,
Att hugga hufvud, bröst och allt isär.
Han träffar grefven ock, med kraft ej ringa,
I pannan just med midten af sin klinga.

96. Och om det Roland icke varit, brådt
Han klufvits rakt till sadeln ned kan hända.
Men, som om det med flatan träffat blott,
Sågs svärdet blankt, oblodadt återvända.
Dock Roland döfvats af det slag, han fått,
Och för hans blick sig tusen stjernor tända.
Han släppte tygeln, och han svärdet släppt,
Om ej vid armen fast det varit knäppt.

97. Blott klangen utaf hugget så förskräckte
Den häst, som på sin rygg gref Roland bar,
Att utåt stranden hän han loppet sträckte
I sken och visade hur snabb han var.
Förlamad grefven var, och kraften räckte
Ej till, att längre hålla tygeln kvar.
Gradass, som följer, hunnit honom snart,
Om blott Bajard han sporrat mer i fart.

98. Men vid en blick tillbaka ifrån strand,
Han såg kung Agramant i dödlig fara;
Ty Brandimart har med sin venstra hand
I hjelmen gripit tag och syntes vara,
Se'n frammanför han slitit af dess band,
Beredd att blodigt med sin dolk förfara.
Och föga motstånd kungen göra kan,
Ty äfven svärdet har förlorat han.

99. Gradass sig vänder, Roland öfvergifver
Och ilar dit, der Agramant han ser.
Ej Brandimart kan tro, att Roland blifver
Så släpphändt mot Gradass; för denne mer
Han har ej blick, ej tanke, i sin ifver
Att dolken få i Morens strupe ner.
Då lät Gradass sitt svärd af krafter alla,
Med båda händer svängdt, på hjelmen falla.
100. O himlens Fader, gif din trogne, värd
Martyrens lön, ett rum bland englars skara!
Han slutet hunnit af en stormig färd,
I hamnen seglen refvat, frälst ur fara.
O Durindana, o du bistra svärd,
Hur kan så grym du mot din herre vara,
Att för hans ögon döden ge åt den,
Som var hans trognaste, hans bästa vän?
101. En ring af jern, som omgaf hjelmens rund,
Två finger tjock, igenomskar och knäckte
Det fruktansvärda hugget och i grund
Stålhufvan se'n derunder sönderbräckte.
Med bleka kinder Brandimart på stund
Från hästen föll, hans ögon natt betäckte,
Och från hans hufvud ur en öppning bred
En ström af blod der rann på sanden ned.

102. Nu Roland, som sig ändtligt hemtat har,
Blef varse Brandimart med tecken svaga
Till lif; Gradass i sådan ställning var,
Att väl det syns, *han* honom tog af daga.
Om sorg, om vrede honom mest betar,
Jag vet ej; dock, som tid ej var att klaga,
Så qväfdes sorgen och bröt vreden ut. —
Men tid är nu, på sången göra slut.

Fyrationdeandra Sången.

1. **H**vad tygel hård, hvad band af jern, hvad slinga
Af diamant (om sådan fins) förmår
Till sans och måtta vilda vreden tvinga,
Att ej han öfver alla gränser går,
När en person, som i ditt hjerta står
Af kärlek fäst med band, som aldrig springa,
Du ser igenom våld, förräderi
Vanärad eller dödligt sårad bli?
2. Om lidelsen, när sinnet den betar,
Till grym, omenskelig handling menskan drifver,
Det är ursäktligt; ty förnuftet har
Ej herraväldet mer och ledning gifver.
Akilles, när Patroklos, hvilken bar
Falsk hjälm, sågs bloda vägen, i sin ifver
Ej nöjdes med att banemannen slå;
Nej, släpas, sargas skulle han också.

3. En dylik vrede, tappre Alfons, väckte
Er skaras mod, den dagen då en sten,
Som pannan träffat, er till marken sträckte,
Så att en hvar för död er ansåg re'n.
Så raseri't dem grep, att fåfängt täckte
Sig fienden med mur och vallar se'n:
De måste alla öfver klingan springa;
Ej en gick fri, att bud om hämden bringa.

4. När edert fall der folket varsna hunnit,
Det blef af sorg till hejdlös vrede bragt.
Kan hända, om ni upprätt er befunnit,
Att svärden måtta mer i dagen lagt.
Er var det nog, att fästet hafva vunnit
På färre timmar åter i er makt,
Än dagar nyss Granadas folk behöfva
Man sett och Cordovas, för att det röfva.

5. Kan hända hämdens Herre denna gången
Tillstadde, att ni blef förhindrad så,
På det att fienden, för nyss begången
Omenskelig gerning, skulle straffet få;
Ty grymt på Vestidell, fastän han fången
Sig gifvit, sårad, vapenlös, ändå
Bland hundra svärd ett mordiskt våld blef buret
Af folket der, till största del'n omskuret.

6. Men för att vara kort, jag säger, tror,
Att större skäl till vrede ej kan tänkas,
Än när en frände eller vapenbror
För våra ögon vi se dödligt kränkas.
Alltså, att Roland ut i vrede for
För vän så kär, må honom ej förtänkas,
Då för det hugg, Gradass med mordisk håg
Der gett, han honom död på marken såg.
7. Som fältets herde, när han ormen sett
Ta' flykten hväsande, se'n han med tanden,
Den giftuppfyllda, plötsligt döden gett
Åt lille sonen, lekande i sanden,
Vildt svänger stafven, nästan från sitt vett:
Så svängde nu, i vilda vredesbranden,
Sitt svärd, det skarpa, riddarn af Anglant.
Den först han träffade, var Agramant,
8. Som, blodig och sitt svärd beröfvad re'n,
Med skölden half, med hjälm som krossad blifvit,
På flera ställen sårad till sitt men,
Från Brandimart omsider lös sig rifvit,
Liksom ur gamens klor en sparfhök, se'n
Med stjerten plikt han för sin afund gifvit.
Nu Roland kom och gaf ett hugg, just der
Med bålen hufvudet förenadt är.

9. Som lös var hjelmen, halsen bar och blott,
Liksom en rö med ett hugg afskar han den.
Tungt föll der bålen utaf Libyens drott
I sista ryckningarna ner på sanden.
Och till den flod, der Caron honom brådt
Med haken drog i båten, flydde anden.
Ej Roland hos den fallne sig fördröjer,
Men mot Gradass han Balisarda höjer.
10. När denne såg att stridens vilda lek
För Agramant tog så förskräcklig ände,
Hans hjerta bäfvade, hans kind vardt blek,
Hvad aldrig nånsin förut honom hände.
Och när nu Roland kom, hans tillit vek;
Sin ofärd anande, han re'n sig kände
Besegrad och till sitt försvar ej tog
Ett steg, när svärdet plötsligt honom slog.
11. I högra sidan Roland, nedanfö
Hans reffen, stöter klingan in, och när den
I venstra sidan ut en spann långt kör,
Från spetsen och till fästet bloddränkt är den.
Väl syns det att den arm, som svärdet för,
Den främste riddarns är i hela världen,
Då han med stöten bragt om lifvet den,
Som tapprast var bland alla hedna män.

12. Dock segern föga honom fröjd bereder;
Ett språng ur sadeln paladinen tar
Och med ett tårdränkt anlet skyndar neder
Till käre Brandimart, som låg der qvar.
En sjö af blod kring honom ut sig breder,
Som klufven af en yxa hjelmen var;
Om mer än bark han varit skör och bräcklig,
Ej mer till värn han varit otillräcklig.
13. Fort löste Roland hjelmen nu och fann,
Att ända ned till näsan mellan båda
Hans ögon hjessan klufven var; men han
Dock synes än så mycket lif förråda,
Att himlen han om tillgift bedja kan
För sina synder, innan döden bråda;
Ja äfven trösta grefven, som der stod
Med tårad kind, och inge tålmod
14. Och honom säga (matt sig tungan rörde):
"I dina böner, Roland, tänk på mig!
Jag ock dig anbefaller ömt min Fleurde . . ."
Ej *lis* han säga hann; så saktelig
Hans stämma brast. Och englars toner hörde
Hans själ i rymden, när hon höjde sig;
Ur stoftet löst, hon flög från jordens dalar
I ljuflig melodi till himlens salar.

15. Fast Roland väl sig borde tröstad funnit
Af slut så front och öfvertygad var,
Att Brandimart de sällas boning hunnit,
Då himlen öfver honom öppnats har,
För hjertat dock, som sinnena omspunnit
Med sköra trådar, hårdt emot det bar,
Att bli beröfvad sådan mer än broder
Och ej få gifva lopp åt ögats floder.
16. Sobrin, en mängd af blod beröfvad vorden,
Som strömmar utför kind och sida ner,
Re'n länge legat utsträckt, blek på jorden,
Och snart ej blod finns i hans ådror mer.
Sin fot ej Olivier fått lös; re'n for den
Så illa, att han ingen utsigt ser
Att få den fram, om ej ledvriden mycket
Och halft förbråkad af det långa trycket.
17. Och om ej svågern kommit der, att föra
Till honom hjälp, så sorgsen som han var,
Han af sig sjelf ej kunnat fri den göra;
Och bittra smärtan öfverhand så tar,
Att, när han lös den fick, han ej den röra
Förmår och kraft att stå på den ej har.
Han uti benet är förlamad så,
Att utan hjälp han icke mäktar gå.

18. Af segern Roland föga glädje fick,
Ty allt för bittert tycktes honom vara,
Att död se Brandimart och i ett skick
Sin svåger bragt, som ej var utan fara.
Sobrin väl lefde än, men för hans blick
Det mörka mer sig tedde än det klara;
Ty han så mycket blod förlorat har,
Att nära att ge andan upp han var.
19. Han bort blef buren, öfverhöljd af blod,
Och Roland omsorg för hans vård använde
Och honom tröstade med ädelmod
Och vänligt tal, som vore han hans frände.
Ty efter kampen var han mild och god,
Och intet groll han mer i hjertat kände.
Han tog de dödas vapen, hästar blott;
Det andra föll på väpnarens lott.
20. Fredrik Fulgoso uti tvifvel drar,
Att hvad jag ofvanför förtäljt är sant;
Ty då han med sin flotta ströfvat har
Längs Barbariets kust på hvarje kant,
Han kom ock hit och fann, att klippön var
Så öfvermåttan bergig, stel och brant,
Att ej på ön det finns en plats, han säger,
Der ens ett steg att taga rum man eger.

21. På sådant klippigt fjell, förmenar han,
Sex kämpar, blomman af de tappas skara,
Till häst ej kunnat fäkta mot hvarann.
På detta inkast vill jag endast svara,
Att på den tiden sig en plan befann
Vid bergets fot, som lämplig kunnat vara;
Men klippan se'n, af en jordbäfning bräckt
I stycken, fallit ned och platsen täckt.
22. O stråle af Fulgosos ätt, så klar,
O rena ljus, som glans beständigt sprider,
Om härför ni mig nånsin klandrat har,
Och det inför den hjelten, som omsider
Åt edert land, som sönderslitet var
Af hatet, friden skänkt och endrægts tider;
Jag ber er, dröj ej säga honom dock,
Att kanske sant jag sagt i detta ock.
23. Imellertid, när Roland blicken höjer
Mot hafvet, ser ett skepp han nalkas der,
Som snabbt för fulla segel vågen plöjer
Och synes styra kurs på klippön här.
Hvem skeppet hörde till, jag nu ej röjer;
Jag annanstäds af mången väntad är.
Till Gallien nu, der Moren man fördrifvit,
Att se, om sorgsen eller glad man blifvit!

24. Vi vilja se hvad denna troгна gör,
Som sett sitt hjertas fröjd så fjerran fara;
Jag menar Bradamante, hvilken hör
Med sorg och qual den eden bruten vara,
Som Rudiger högtidligt svor inför
De kristna nyss och hedningarnas skara.
Då äfven den han bröt, tycks återstå
För henne intet mer att hoppas på.
25. Hon åter klagar, hennes tårar falla,
Af hvilka aldrig, tycks det, hon får nog,
Och åter Rudiger hon grym hörs kalla
Och bittert, hårdt det öde, henne slog.
Se'n, spännande sin smärtas segel alla,
Hon himmelen, som mened slik fördrog
Och än ej syntes redo att den hämna,
Hörs orättvis och svag, vanmäktig nämna.
26. Och derpå hon Melissa skulden gaf,
Förbannande oraklet, grottan skänkte:
På deras falska råd i kärleks haf,
Der hon skall döden finna, hon sig sänkte.
Se'n hos Marfisa klagar hon, att af
Den grymme hon bedrogs, som trohet kränkte;
För henne hon sig jämrar, luft hon ger
Åt sorgen, och om råd och hjelp hon ber.

27. Marfisa söker trösta henne (mer
Hon kan ej) och ber jungfrun tåligt bida;
Hon tror ej Rudiger så falsk sig ter,
Att ej han vänder snart till hennes sida.
Och kommer han ej, hon det löfte ger,
Att slik förgätenhet hon ej vill lida;
Att hålla ord, hon honom tvinga skall,
Och det med svärdet uti värsta fall.
28. Så hennes sorg hon mindre våldsam gör,
Ty får hon luft, hon lindras, själens smärta.
Nu, då vi sett hur Bradamante rör
Upp himmel, jord att riddarns trohet svärta,
Vi vilja se, om hennes broder för
Ett bättre lif, som uti blod och hjerta,
I märg och ben förtäres natt och dag
Af kärleks glöd: Rinaldo menar jag;
29. Rinaldo, hvilken, som ni känner redan,
Angelika i kärleks bojor lagt,
Fast ej i nätet just han kom emedan
Så skön hon var, men genom trolldoms makt.
Ro njöt nu hvarje paladin, alltsedan
De hade Morerna på flykten bragt;
Han ensam bland de segerdrucknas skara
Var fången qvar, ett rof för kärleks snara.

30. Vål hundra bud att henne söka, sände
Han ut och sjelf han sökte äfvenså.
Till Malegys han slutligen sig vände,
Af hvilken han i nöden hjälp plår få.
För denne han sin kärleks glöd bekände,
Fast röd blef kinden, blicken sänktes då,
Och sökte se'n af honom kunskap vinna,
Hvar han den efterlängtade kan finna.
31. Vid yppandet af denna hemlighet
Vål månde Malegys förvåning röja.
Det på Rinaldo blott berott, han vet,
Att hundra gånger sig med mön förnöja.
Han sjelf ju hade med det läckra bet
Kusinen lockat; att hans hårdhet böja,
Han sagt och gjort allt möjligt, hotat, bedt,
Men städse obeveklig honom sett.
32. Och dock Rinaldo kunnat frihet skänka
Dermed åt honom då, som bojar bar.
Frivilligt nu han vill sitt segel sänka,
Då intet vinns och mindre skäl han har.
Nu beder honom Malegys betänka,
Hur ogen, grym han då mot honom var;
Ty för hans vägran föga feltes, att
Han döden ljutit uti fångslets natt.

33. Men dock ju mer Rinaldo han såg vara
Enträgen, pockande, ju mer deraf
Fick Malegys med säkerhet erfara,
Hur djupa sår som Amor honom gaf.
Hans böner, hvilka ej i vinden fara,
Utverka alltså, att i glömskans haf
Han minnet af all oförrätt vill sänka
Och villig är att bistånd honom skänka.
34. Han sätter ut en tid för att ge svar
Och hoppas att ett gynnsamt honom bära;
Han skulle nog få veta, hvar hon var,
I Gallien eller annanstäds, den kära.
Sin väg nu Malegys till stället tar,
Der sina andar han plär frambesvara:
En grotta ibland bergen, klippomstängd.
Han boken öppnar, ropar deras mängd.
35. Han väljer en, som uti kärleksfall
Bevandrad är, och spörjer utaf denne,
Hvarför Rinaldo, hård mot kärlek all
Förut, så vek nu blifvit (som vi känne).
Då fick han höra om de källor tvenne,
Af hvilka en gör het, den andra kall;
Hur mot det onda, som den ena våller,
Den andra botemedlet innehåller.

36. Och hur af den, som släcker kärleksglöden,
Rinaldo drack, han hör, och hur hans håg
Förvandlad vardt, och hur i hjertenöden
Den sköna honom kall, oböjlig såg.
Men se'n han, förd af sina hårda öden,
Drack kärleks lågor i den andras våg,
Han medelst vattnets kraft af kärlek brann
Till henne, som han förr odräglig fann.
37. Han, af sin onda stjernas trollmakt bunden,
Drack lågor i den våg, som iskall rann;
Ty skön Angelika i samma stunden
Af bittra källan drack, och brådt försvann
Ur hennes hjerta kärlek så i grunden,
Att mer än orm hon honom hatvärd fann.
Han henne älskade, och kärlek brände
Så starkt, som hatet, afskyn, förr han kände.
38. Se'n hvad för underbart Rinaldo händt
Demonen så för Malegys beskrifvit,
Han lät den skönas äfventyr bli kändt,
Hur åt en Morisk yngling hon sig gifvit;
Hur åt Europa se'n hon ryggen vändt
Och på ostadig bölja sig begifvit
Från Spaniens kuster, styrande sin färd
På Catalonska skepp till Indiens verld.

39. När nu kusinen kom för att få svar,
Afrådde honom Malegys att brinna
För denna sköna, som åt en barbar,
En simpel Mor sig gett till älskarinna
Och som från Frankrike så långt nu var,
Att svårligen han kunde henne hinna;
Re'n halfva vägen hon till rygga lagt
Med sin Medor till Indiens fjerran trakt.
40. Att skön Angelika sig bort begett,
Ej kunnat stort den djerfve älskarn röra;
Och ej sin sömn han skulle störd just sett
Af tanken, att en färd till östern göra.
Men att en Mor sig njutningen beredt
Af hennes kärleks förstling, *det* att höra,
Det grep så djupt och bittert i hans hjerta,
Att i sitt lif han ej känt större smärta.
41. Ett ord till svar ej fram han mäktar bringa,
Hans hjerta darrar, darrande ock bli
Hans läppar. Ej ett ljud han fram kan tvinga;
Hans mun känns bitter, som fanns gift deri.
Från Malegys han flyr; hans steg bevinga
Svartsjukans qual och hjertats raseri;
Och se'n han tröttnat vid att rasa, klaga,
Besluter han till österlandet draga.

42. Af kejsarn alltså han om orlof beder
Och sin Bajard till förevänning tar,
Som hedningen Gradass emot all heder
Och riddarpligt från honom röfvat har.
Hans ära denna färden föranleder,
Att han må hindra sanningslös barbar
Att skryta af, att den af honom vanns
Från Frankisk paladin med svärd och lans.
43. Carl låter riddarn äskadt afsked få,
Fast sorg det honom gör och hela landet;
Men hans begär han vill ej emotstå,
Ty billigt och befogadt nog han fann det.
Med honom Dudo, Guido vilja gå,
Men ingendera dock tillåter han det.
Han lemnade Paris och ensam for,
Af suckar qvald och kärlekspina stor.
44. Han städse mins och kan ej glömma, att
Han tusen gånger kunnat fröjden smaka;
Och tusen gånger sådan skönhets skatt
Han varit nog hårdnackad att försaka.
För sådan fröjd, som han å sido satt,
Hvad tid förspild, som aldrig fås tillbaka!
O, fick han ega nu den sköna mö
En enda dag, en kort, och sedan dö!

45. Och aldrig kan han ur sitt sinne taga,
Hur möjligt varit att så simpel karl
Förmått ur hennes hjerta minnet jaga
Af forna älskarne, förtjent en hvar.
Med slika tankar, som hans hjerta gnaga,
Rinaldo hän mot öster kosan tar;
Åt Rhen och Basel rakt framåt han rider,
Tills han Ardennerskogen når omsider.
46. När flera mil han in i skogen nått,
Den äfventyrs-beryktade, re'n hunnen
Långt bort från byar, boningar och slott,
Der farlig stråten är och vild befunnen,
Så såg han himmelen förmörkas brådt
Och solen slockna, uti moln försvunnen;
Och plötsligt steg der ur en bergklyft vild
Ett hemskt vidunder, likt en qvinnobild.
47. Vål tusen ögon, utan bryn, det har,
Sömdlösa, tror jag, dem det ej kan sluta,
Samt lika många öron; här det bar
Af ormar, som sitt svall kring hjessan gjuta.
Ur afgrunds natt, der skepna'n fostrad var,
Den fasansfull sågs upp i dagen skjuta.
Dess svans uti en gräslig orm sig slöt,
Som rundt kring bröstet ringlande sig knöt.

48. Hvad som vid tusen företag ej händt
Rinaldo nånsin än, nu honom hände;
Ty när han såg vidundret, som sig vändt
Mot honom re'n, till anfall färdigt, kände
Han sådan skräck, som kanske ingen känt
Ännu, och som hans blod till is förvände.
Dock låtsar han sitt gamla mod ha kvar
Och med en hand, som darrar, svärdet drar.
49. Så vildt föll monstret an, som vägen stänger,
Att nog det syns, att kämpa det förstår.
Giftyllda ormen uti luften svänger
Det högt och löst emot Rinaldo går.
Med språng på språng det in på honom tränger,
Rinaldo felar jemt och miste slår;
Rakt fram och tvärs han låter huggen falla,
Men intet enda träffar af dem alla.
50. Än monstret lät sin orm hans bröst omsluta,
Att som till is blef hjertat innanför;
Än lät det honom mot visiret skjuta,
Och halsen än, än kinden han berör.
Rinaldo önskar denna tvekamp sluta,
Till flykt han sporrarna i hästen kör;
Men afgrundsfurien är ej halt, ett hopp
Den gör och springer bak på länden opp.

51. Rakt fram och kors och tvärs må ridten gå,
Städs har han med sig den fördömda pesten;
Och ej han kan bli henne qvitt ändå,
Fast utan rast och ro han sporrar hästen.
Hans hjerta darrar som ett löf också,
Fast ormen ej gör honom men för resten;
Men afsky, fasa stegra så hans nöd,
Att i sin ångest han sig önskar död.
52. På värsta stigar, der han skogen ser
Mest tät och sammanträngd, framåt han rider,
Der tvärest branten, der sig dalen ter
Mest törnbeväxt, der dunklet mest sig sprider,
I hopp att skaka så från hästen ner
Det hemska, afskyvärda troll omsider.
Och väl till slut det illa honom gått,
Om ej en hastig hjälp han hade fått.
53. Men hjälpsam hand en riddare, som bar
En blank och ståtlig rustning, honom räckte;
Ett brutet ok han som hjälmprydnad har,
Kring skölden, gul, sig röda flammor sträckte.
På samma sätt ock drägten stickad var,
Liksom schabraket, som hans häst betäckte.
Han lans i handen för och svärd vid sida,
Vid sadeln klubba, som ses lågor sprida.

54. Af evig eld, som brinner utan rast
Och aldrig dock förtär sig, klubban blänker.
Ej sköld, hur god, ej pansar, huru fast,
Ej hjälm, hur tjock, ett skydd mot henne skänker.
Plats gör sig riddaren rundtom i hast,
Hvar han den osläckbara facklan sänker.
Och väl Rinaldo kräfde hjälp så stor,
För att bli frälst ur leda trollets klor.
55. Den tappra riddarn, när han bullret hör,
Till stället jagar fram, så fort han hinner,
Och ser vidundret hur det ormen snör
Kring paladinen, honom rundt omspinner
Och både het och kall på en gång gör;
Ty intet sätt att bli det qvitt han finner.
En stöt i sidan riddarn monstret ger,
Att det åt venster föll från hästen ner.
56. Men knappt det marken nått, förr'n upp det for
Och svängde långa ormen utan ända.
Ej riddarn mer åt lansen sig förtror,
Men tänker att med eld nu kampen ända.
Han klubban grep och, hvart sig ormen snor,
Gaf slag så tätt, som storm plär hagel sända,
Och lät det leda monstret tid ej få
Att, illa eller väl, ett enda slå.

57. Han drifver det tillbaka oförvägen,
Ger slag på slag och hämnas tusen ve
Och råder paladinen att den vägen,
Som upp för berget går, sig brådt bege.
Att rådet följa denne är benägen,
Och, utan att en gång tillbaka se,
Han stannar ej, förr'n han ur sigte hunnit,
Fast vägen upp han brant, besvärlig funnit.
58. När riddarn lyckats afgrundsmonstret jaga
I mörka hålan åter ned, der det
Begynte grämas, fräta sig och klaga
Och evig gråt ur tusen ögon grät,
Han, för att paladinen rätt ledsaga,
Fort efter honom hästen trafva lät,
På höjden honom hann och vid hans sida
Begynte ut ur dunkla skogen rida.
59. Knappt ser Rinaldo honom komma der,
Förr'n varmt han hörs sin tacksamhet förklara
Och säga, att han städs förpligtad är
Med lif och blod till återtjenst att vara.
Se'n, att hans namn få veta, han begär,
Att inför Carl och riddarens skara
Han säga må, af hvem en hjälp så god
Han fått, och prisa städs hans ädelmod.

60. "Tag icke illa upp — hörs riddarn svara —
 Att jag mitt namn för dig ännu ej röjer.
 Jag skall det säga se'n, när skuggan bara
 Ett steg har vuxit; länge det ej dröjer."
 En bäck de hunno nu med vågor klara,
 Dit herden, lockad utaf sorlet, böjer
 Sin väg, och hvem som ödet hit vill skicka,
 Att i dess bölja kärleks glömska dricka.
61. Vet, herre, detta var den svala våg,
 Som släcker kärleks flamma på minuten.
 Här drack Angelika, och hennes håg
 Blef från Rinaldo vänd, med hat förskjuten.
 Och om *han* förr med köld den sköna såg,
 Om hon i hat fann honom oförtruten,
 Så var dertill ej något annat skäl,
 Än att han drack af samma våg jemväl.
62. När riddarn, som Rinaldos sällskap var,
 Får källan se, han in sin tygel rycker
 Och, varm af kampen, så till orda tar:
 "Här skulle hvilan smaka oss, jag tycker."
 "Rätt skön den vore — blef Rinaldos svar —;
 Ty, utom att oss middagsqvalmet trycker,
 Det leda odjur har mig mattat så,
 Att rätt jag längtar att mig hvila få."

63. De stego ned från sina hästar då,
Dem betet smakar efter sådan möda;
Och sina hjelmar lade båda två
I gräset ned bland blommor, gula, röda.
Af hettan drifven och af törst också,
Rinaldo lopp till källan, som sågs flöda,
Och med en enda dryck, en kylig, lång,
Fördref båd' törst och kärlek på en gång.
64. Så snart den andre riddarn honom ser
Från vattnet åter munnen, fuktig, höja
Och ingen dårlig kärlekstanke mer
Uti hans ångerfulla hjerta dröja,
Han reser sig med uppsyn hög och ger
Till känna, hvad han nyss ej ville röja:
"Rinaldo, vet, man Stolthet nämner mig;
Jag kom, från nesligt ok att frälsa dig."
65. Så sagdt, försvann han och ej syntes mer;
Med honom ock försvann hans häst. Förlägen,
Rinaldo tror det var ett under, ser
Sig kring och brister ut: "Hvart tog han vägen?
Han vet ej, om ett trolleri sig ter,
Om Malegys en ande sändt, benägen
Till hjälp, att slita detta kärleksband,
Som honom qvalt så länge med sin brand;

66. Om Gud en engel af sin himlaskara
I outhärlig godhet sändt kanske,
Som fordom till Tobias, att förklara
Sin nåd och honom bot för blindhet ge.
Dock anden, det en god, en ond må vara,
Som låtit honom åter fri sig se,
Han tackar, prisar; genom honom blott,
Det vet han, bot för kärleks qual han fått.
67. Hans hat till sköna mön nu återvänder,
Ej värd han finner henne mer att så
I spåren följas till aflägsna länder;
En half mil ej för henne vill han gå.
Men för att få Bajard i sina händer,
Han hän till Indien draga vill ändå,
Dels af sin äras maning dertill bragt,
Dels därför att han så för Carl har sagt.
68. Re'n andra dagen färden honom ledde
Till Basel, der man hade sig bekant,
Att grefve Roland sig till kamp beredde
Emot Gradass och konung Agramant.
Dock underrättelsen härom ej skedde
Igenom bud från riddarn af Anglant;
Men af en man, som från Sicilien kom,
Man snabb och säker tidning fått derom.

69. Rinaldo dela vill den kampen, fast,
Då han så fjerran är, han skynda får.
Hvar tredje mil han byter utan rast
Om häst och ledsven, sporrar jemt och slår.
Vid Kostniz går han öfver Rhen, i hast
Passerar Alperna, Italien når,
Verona, Mantua snart bakom sig har,
Når Po och skyndsamt öfver honom far.
70. Re'n solen sänkte sig vid himlaranden,
Och första stjernan tindrade allre'n,
Och riddarn stod der tvekande på stranden,
Om han fortsätta skall vid stund så sen,
Om hellre dröja här och hemta anden,
Tills mörkret flytt för morgonrodna's sken;
Då såg en riddare han nalkas, som
Med vänlig min och höfviskt skick der kom.
71. Se'n riddarn helsat, han helt artigt sporde
Rinaldo, om en makas man han var.
"Så är jag" — svarar denne; fast han torde
Förvånats öfver att så frågats har.
"Det gläder mig" — så riddarn återtar;
Och, att förklara hvi han frågan gjorde,
Han säger se'n: "Jag ber, låt dig behaga
Att in hos mig för denna natten taga.

72. "Ty jag för dig en sak vill visa der,
Som äkta män väl gerna skåda böra."
Rinaldo i behof af hvila är,
Ty ridten hunnit honom trött att göra;
Och som han städse hade stort begär
Att nya äfventyr få se och höra,
Han detta anbud lät behaga sig
Och följde riddarn på en annan stig.
73. En bågs-kottslängd man vek af vägen bara,
Och framför dem ett stort palats sig ter,
Ur hvilket kom en talrik väpnarskara
Med fackelsken, som dag åt natten ger.
Rinaldo trädde in, lät blicken fara
Omkring och såg, hvad sällan ögat ser:
Ett stort och praktfullt slott, konstnärligt, rikt;
Ej enskild man förmått bekosta slikt.
74. Af serpentin- och af porfyrsten är
Den väldiga portaln, som rik sig höjer.
Den dubbla koppardörren bilder bär,
Som tyckas andas: så der lif sig röjer.
In under bågigt hvalf man träder, der
Vid mosaiken blicken villad dröjer.
En fyrkant möter se'n, der på hvar sida
Ses gallerier, hundra alnar vida.

75. Hvert galleri var med sin port försedt,
Från porten in ett präktigt båghvalf ledde.
Af lika vidd de voro, konstnärn gett
Dem olik prydnad dock, som mångfald tedde.
Från hvar arkad man uppåt stiger; ett
Tungt lastdjur trappan maklig väg beredde.
Ett annat båghvalf syns derofvanför,
Och in uti en sal hvar båge för.
76. De bågar, som derofvan sedde blifva,
Utskjuta öfver dörrarne likt tak;
Två pelare sitt stöd hvar båge gifva,
Af koppar dels och dels af sten. En sak
Ej lätt det blefve att för er beskrifva
Det vida slottets alla praktgemak
Och dem som, utom dessa som man ser,
Byggmästarn hvälft i jorden längre ner.
77. De pelare, som taken, prydda rikt,
På sköna gyllne kapitåler stöda;
Utvalda marmorn, formad konstnärsligt
Till bilder, som i vaxling öfverflöda;
Bronsskatter, målningar och annat slikt
(Fast det i mörkret blott kan ses med möda):
Allt visar, att till sådan byggnads prakt
Försloge ej två kungars guld och makt.

78. Men framför all den prakt, som här sig tedde —
Och rikedom af sådan rundt man såg —,
Var dock en brunn, som ymnigt kring förbredde
I många rännilar sin friska våg.
En måltid tjenarne just der beredde,
Ty denna plats i medelpunkten låg;
Hit sågs man från och här man såg tillika
De fyra portarna af slottet rika.
79. En vis och skicklig konstnär brunnen ställt
På denna plats och sinnrikt ut den tänkte,
I form utaf ett galleri, ett tält
Med åtta hörn, som skygd och skugga skänkte.
En gyllne himmel, hvilkens undra fält
Sågs prunka af emalj, derofvan blänkte;
Och åtta hvita marmorbilders grupp
Med venstra armen bar den himlen upp.
80. I högra handen mästarn åt en hvar
Gett Amalthéas horn, sin konst till heder,
Ur hvilket föll i alabasterkar
Med ljufvigt sorl det klara vattnet neder.
Till bild utaf en ädel qvinna var
Skönt mejslad hvarje stod, som fanns att se der;
Till drägt de voro skilda och till drag,
Men lika uti skönhet och behag.

81. En hvar af dessa stoder foten hade
På tvenne sköna bilder nedanför,
Som med sin öppna mun ådagalade,
Att sång och harmoni dem nöje gör;
Och deras min och ställning tydligt sade,
Att de sin flit ej skulle spara, för
Att dessa sköna, som de buro, prisa,
Om blott de vore hvad i bild de visa.
82. De bilderna, som stödde, sågos bära
I handen långa och fullskrifna blad,
Der dessa ädla damers namn och ära
Kungjordes, prisades på mången rad.
Och deras egna namn der lästes nära
Till dessas uti klara tecken. Glad
Rinaldo såg vid dubbelfacklors sken
På damer, riddare, en efter en.
83. Den första skriften, som hans öga röjer,
Lucrezia Borgias namn med loford ter,
Hvars dygd och skönhet Rom med pris upphöjer
Och företräde för den forna ger.
Det par, som villigt sina skuldror böjer
Inunder sådan firad börda ner,
Af skriften nämnes som Tebald och Strozza;
En Lini rykte kan, *en* Orphei trotsa.

84. I skönhet värd att vid den bilden ställa
 Är den dernäst, och skriften säger så:
 Se här är Herkuls dotter, Isabella!
 Mer lyckligt sig Ferrara prisa må,
 Att födas se en gång hos sig den sälla,
 Än utaf andra håfvor, visst ej få,
 Som lyckan, huld och gifmild mot dess stränder,
 I tidens längd skall strö med fulla händer.
85. De två, som synas angelägna så
 Att låta hennes ära evigt skalla,
 Till Gian Jacobo döptes båda två,
 Calandra, Bardelon sig eljest kalla.
 På tredje och på-fjerde platsen stå —
 Der vattnet ut ur tältet synes falla —
 Två damer, så till slägt och fosterbygd
 Hvarandra lika, som till skönhet, dygd.
86. Elisabeth den ena, Leonor'
 Den andra damen heter; och, att döma
 Af marmorskraften, sådan ära får
 Af dessa Mantos stad, att ej af ömma
 Virgilius ens, hvars namn kring honom slår
 En sådan glans, han kan sig mer berömma.
 Den första utaf dessa foten har
 På Sadolet och Bembo, höglärdt par.

87. Den fine Castiglione och den lärde
Muzio Arelio stöd den andra ge.
De båda namnen, nu så högt i värde,
Okända då, de här i marmorn se.
Se'n se de den, som himmelen beskärde
Så mycken dygd, som någonsin kanske
I verlden prydnad åt en thron har skänkt,
Var hon af ödet gynnad eller kränkt.
88. Den gyllne skriften säger henne vara
Lucrezia Bentivoglia; pris hon har
Deraf, att hertigen utaf Ferrara
Sig fröjdar åt att vara hennes far.
Om henne sjunger en Camill med klara
Och ljufva stämman, hvilkens klang betar
Så Reno, Felsina, när de den höra,
Som herden tjusade Amphrysus' öra;
89. Och en, som åt den stad vid Foglia, der
Hans söta våg sig i den salta sprider,
Från nord till söder ryktbarhet beskär,
Från Indien till det land, der Moren rider,
Mer än det Romar-guld, som vägdes här,
Hvaraf den namnet fick för alla tider;
Han, Guido Postumo, som lagrar sköna,
Apollos och Minervas, dubbelkröna.

90. I ordningen Diana följer se'n.
 "Bry dig ej om — så marmorskriften säger —
 Att hennes blick är stolt; i hjertat len
 Och mild hon är, som skönhet kinden eger."
 Den lärde Calcagnin med stämman ren
 Den huldade ära sångens pris tillväger;
 Ifrån Moneses allt till Jubas land
 Den spörjs, från Indien hän till Spaniens strand.
91. Cavallo sjunger henne ock; och denne
 Ger åt Ancona en poetisk källa,
 Lik den, som vingehästen — som vi känne —
 Lät på Parnassus med sin hof uppvälla.
 Beatrix lyfter pannan närmast henne,
 Om hvilken skriften ses det domslut fälla:
 Beatrix i sin lefnad lycklig gör
 Sin make, och olycklig när hon dör.
92. Ja, hela Wälskland, som *med* henne rönt
 Triumfer, *utan* henne kufvadt blifver.
 En herre af Correggio sjunger skönt
 Om denna fru och hennes dygd beskriver;
 Timoteo ock, af ärans lager krönt.
 De båda med den klang, som lyran gifver,
 I loppet hejda stolta flodens våg,
 Der bernsten fordomdags man gråtas såg.

93. Emellan denna bild och den, som var
Först nämnd — Lucrezia Borgias jag menar —,
Sin plats en stod af alabaster har,
En dam, som höghet med behag förenar.
I slöja klädd, en enkel drägt hon bar,
Helt svart, ej prydd af guld och ädelstenar,
Men bland de smyckade så skön sig ter,
Som Venus' stjerna ibland stjernor ler.
94. Vid närmare beskådande, betagen,
Man vet ej, om behag och skönhet mer,
Om mera majestät det röjs i dragen,
Om mer förstånd, mer ärbarhet sig ter.
"Den som om denna lägga vill i dagen —
Så skriften lyder — allt hvad ämnet ger,
Det värdigaste värf han väljer ut,
Men aldrig dock han hinna skall till slut.
95. Hur ljuf och full utaf behag den blida,
Väldanade gestalten syntes än,
Den tycktes missnöjd vara och ej lida
Att prisas af så olärd sångens vän,
Som den, som, utan någon vid sin sida
(Jag vet ej hvarför), ensam stödde den.
De andras namn man fick i marmorn skåda,
Blott dessas ville konstnärn ej förråda.

96. De åtta sköna stoder bilda här
En rundel, som är stenlagd med koraller.
Af ljuflig svalka den uppfriskad är
Ifrån de klara, flytande kristaller.
En ström af dessa ned på ängen der
Bland hvita, blå och gula blommor faller
Och, sig förgrenande i bäckar fler',
Åt gräs och buskar liflig friskhet ger.
97. Vid bordet paladinen språkar med
Den ädle värden, under det de äta;
Dock bad han honom, allt som tiden skred,
Att, hvad han lofvat hade, ej förgäta.
På honom seende, han såg han led
Utaf en sorg, som tycktes hjertat fräta;
Ty knappt förflöt der något ögonblick,
Då öfver läpparna en suck ej gick.
98. Re'n ofta, drifvet utaf åtrå, ordet
På riddarns tunga steg, att fråga om
Hvad honom tryckte så; men, kufvadt vordet
Af höfvisk blygsamhet, det ut ej kom.
Omsider tog man rätterna från bordet,
Då in en tjenare der trädde, som
Framför dem satte en guldbägar' fin,
Med perlor full utom, inom af vin.

99. Nu slottets herre syntes mellertid
Mot riddarn, leende, sitt öga höja;
Men såg man närm're på hans drag dervid,
Mer lust till gråt, än skratt, han tycktes röja.
"Nu — sade han — jag märker det är tid
Ditt ofta yttrade begär förnöja
Och visa dig ett prof, som en och hvar
Bör gerna se, som husfru tagit har.
100. "Hvar äkta man, så tror jag, forska bör
Alltjemt, om kärlek honom makan skänker,
Om ära eller skam hon honom gör,
Om menska eller djur man honom tänker.
En börda lättare ej finnas tör
Än den af horn, fast slemt den mannen kränker.
För alla andra synlig nog den är;
För *honom* ej, som den på hjessan bär.
101. "Om viss du är på makans trohet, har
Du mera skäl att henne älska, ära,
Än den som vet att honom hans bedrar,
Än den som ångst och tvifvel jemt förtära.
Med orätt mången make svartsjuk var
På fru, som aldrig trädt sin pligt för nära;
Och, på sin husfru säker, mången annan
Går helt kavat omkring med horn i pannan.

102. "Om du vill se, om trogen är din fru
(Hvad, som jag tror, du tror och tro ock bör;
Ty svårt är ge dig annan tanke ju,
Om klart bevis dig ej förvissad gör),
Du, utan andras ord, kan se det nu,
Om denna bågarn du till munnen för;
Ty ej för annat lät jag hit den sätta,
Än att dig, enligt löfte, visa detta.
103. "Om du vill tömma den, ett under sker:
Ty bär du ett Cap Horn uppå din panna,
Allt vinet på ditt bröst du spiller ner,
Och ej en droppe vill i munnen stanna.
Men är hon trogen, sig ej hinder ter.
Nu, att ditt öde se, dig käckt bemanna."
Så sagdt, han gifver akt för att se på
Hur riddarn vinet på sitt bröst skall få.
104. Rinaldo, hågad halft att profvet göra,
Hvad kanske se'n han skulle ångra få,
Nu räckte handen ut, att bågarn föra
Till munnen, för att sig förvissa så.
Se'n, hur det farligt var att den beröra
Med läpparna, han kom att tänka på.
Men tillåt, herre, att jag rast mig tar;
Jag se'n vill säga er Rinaldos svar.
-

Fyrationdetredje Sången.

1. **F**ördömda girighet, du hunger långa,
Af guld omätlig, jag ej undrar på,
Att du en lägre själ, af fläckar många
Besmittad, kan så lätt i nätet få;
Men väl, att i din snara du kan fånga
Och såra med din snöda klo också
Den, som för själens höghet, om ej snärd
I dina band, all ära vore värd.
2. En man har himmel, jord och haf förmått
Att mäta, tingens grunder klart han reder,
Han hvar naturens verkan har förstått,
Ja, skådar i Guds egna tankar neder;
Dock är hans högsta traktan, omsorg blott,
När i hans bröst ditt snöda gift sig breder,
Att samla skatter; därför äflas han,
På *det* sitt hopp, sin välfärd han lagt an.

3. En annan nedslår fiendernas skaror
Och bryter städer, fästen ned i grund,
Han bjuder främst sitt bröst åt stridens faror
Och viker sist ur kampens vilda rund;
Dock ej han fredar sig för dina snaror,
Uti ditt fångsel stängd till dödens stund.
Och andra, skickliga i annat, sänkte
I mörker du, som eljest klara blänkte.

4. Hvad skall om ädla damer sägas då,
Som trogna älskare, fast kärlek värda
För skönhet, dygd och tjänster, emotstå
Och, fastare än stoder, sig förhärda?
Se'n kommer girigheten och dem så
Förhexar, plötsligt i dess garn insnärda,
Att utan kärlek (hvem kan tro det?) de
Sig åt en gubbe, ett vidunder ge.

5. Jag mina skäl har att deröfver klaga;
Förstå mig den som kan, jag mig förstår.
Och detta skall mig ej från ämnet draga,
Och ej från planen för min sång jag går.
Ej mindre till hvad nu jag vill andraga,
Än hvad jag sagt, mitt tal tillämpning får.
Jag till Rinaldo vänder nu tillbaka,
Som re'n var nära att af vinet smaka.

6. Han först en smula saken öfverväger,
Förrän till läpparna han bågarn för:
"En dåre vore den — han sedan säger —
Som sökte finna, hvad han fruktar för.
Min fru är qvinna, och hvar qvinna skör,
Låt mig behålla få den tro, jag eger.
Tills nu den gagnat mig, och gagnar än;
Hvad kan ett sådant prof väl båta den?"
7. "Det kan mig föga båta, skada mer,
Ty frestandet plär Gud till vrede reta.
Om dårligt eller klokt jag mig betar:
Jag vill ej veta mer, än höfs mig veta.
Låt taga denna bågarn bort, jag ber;
Jag törstar ej, vill i dess djup ej leta;
Ty Gud slikt förvett mer förbjudit har,
Än lifvets träd förbjöds vår första far.
8. "Som Adam, när han djerfts af frukten smaka,
Den honom Gud förbjöd med egen mund,
Fick glädjen brådt för bitter sorg försaka
Och städse se'n osalig blef i grund:
Så, om en man med allt det, som hans maka
Har gjort och sagt, vill komma under fund,
Från fröjd han sig i sorg och pina sänker,
Och ingenting se'n tröst åt honom skänker."

9. När så den ädle paladinen sade
Och sköt förhatad bågare från sig,
En häftig sorg hans värd i dagen lade
Och göt en tåreflod, en rikelig.
Han sade se'n, när han sig lugnat hade:
"Förbannad den, som öfvertalte mig
Att denna bågaren förvetet pröfva,
Som skulle mig mitt hulda vif beröfva!
10. "Om jag för tio år se'n lärt dig känna,
Då dina visa råd mig varna bort,
Förr'n dessa qual begynt min själ att bränna
Och långa gråten nästan blind mig gjort!
Men nu förhänget upp, att du må denna
Olycka se och ömka, som jag sport;
Jag vill dig början, vill dig grunden säga
Till mina qual, som ej sin like ega.
11. "Du lemnade en stad här ofvanför,
Der likt en sjö den floden ut sig breder,
Som sedan uti Po sitt utlopp gör
Och sjelf sitt ursprung från Benacus leder.
Byggd staden blef (så man af sagan hör),
Se'n Cadmus' stolta murar fallit neder.
Der, född af ädel slägt, jag dagen såg,
Men fattig slägten var och hyddan låg.

12. "Om mig ej lyckan gynnade och vid
Min födsel gaf mig rikedom och guld,
Jag af naturen fick ersättning blid,
Som framför alla skönhet gaf mig huld.
Och fruar, tärnor, i min ungdoms tid,
Jag såg betagna för min fågrings skuld,
Hvarmed jag artigt skick förstod att para;
Dock — helst man bör på sjelfberömmet spara.
13. "En man det bodde i vår stad, en man,
Af visdom krönt, i alla konster lärd.
Ett hundra tjugooåttå år var han,
Då han sitt öga slöt för ljusets verld.
Hans hela lif i enslighet förrann,
Blott ej dess sista del: af kärlek snärd,
En fager dam han vann med skänkers lön,
Som honom hemligt gaf en dotter skön.
14. "Och för att hindra dottern att en dag
Sin moder likna, som förmåtts att sälja
Sin kyskhets ädla skatt, för vinning svag,
En skatt, hvars pris man ej i guld kan tälja,
Han henne undandrog allt umgängslag,
Och på den ödsligaste plats, som välja
Han kunde, byggde han med andars makt
Och bistånd detta slott, så rikt på prakt.

15. "Af gamla kyska fruar lät här han
Uppfostra dottern, som blef skön som våren.
Han aldrig tillät henne se en man,
Ej höra, ej af sådan skymta spåren.
Och såsom mönster, dem hon följa kan,
Han mängd af damer, som från ungdomsåren
Från otillåten kärlek hållit ren
Sin själ, här bilda lät i färg och sten.
16. "Ej dessa blott, som, trogna dygdens bud,
Så verlden smyckade i forna tider,
Och hvilkas ära, förd af ryktets ljud,
I häfden aldrig någon minskning lider;
Men ofödd mängd i kyskhets rena skrud,
Som glans en dag omkring Italien sprider,
Han ställde här i skönhet fram också,
Liksom de åtta, som kring källan stå.
17. "När gubben tyckte dottern mogen vara
Att lyckliggöra med sin hand en man —
Var det min lycka eller ofärd bara —,
Bland alla mig han henne värdig fann.
De vida fält, med åkrar och med klara
Fiskrika sjöar, som, så långt man kan
Här se, kring slottet milsvidt ut sig sträcka,
Som hemgift han mig gaf med dottern täcka.

18. "Så skön hon var och huld och sedsam så,
Att älskligare ej man kan begära.
Hon söm och stickeri förstod sig på
Som ingen annan, Pallas i all ära.
Hör hennes stämmas klang, se henne gå —
En engel, ej en dödlig, tror du nära;
I ädel konst hon så förfaren var,
Att föga hon gaf efter för sin far.
19. "Med stort förstånd, med skönhet obeskriflig,
Som kunnat värma upp en marmorstod,
Förente hon en kärlek, ömhet liffig,
Hvars minne eldar än mitt hjertas blod.
En önskan hade hon, oeftergiffig:
Att hos mig vara, hvar jag gick och stod.
Vi lefde länge utan minsta tvist;
Mitt eget fel dock födde en till sist.
20. "När hennes fader dött, fem år se'n jag
Min nacke böjde under oket ömma,
Begynte snart den sorg (af hvilket slag,
Jag säga skall), som, ack, jag ej kan glömma.
Bäst jag allt mera kär för hvarje dag
Fick henne, som du hört mig så berömma,
En ädel dam, som var från detta land,
För mig blef tänd af kärleks högsta brand.

21. "I trölldomskonst hon djupt bevandrad var,
Allt hvad en trollfé kan, hon kunde göra.
Hon gjorde dagen mörk och natten klar,
Kom sol'n att stå och jorden att sig röra.
Dock var hon ej i stånd att mig förföra
Att läka såret, hon i hjertat bar,
Med medel, hvarpå ej jag kunde tänka,
Med mindre än att djupt min maka kränka.
22. "Ej hennes skönhets tjusande behag,
Ej hennes kärlek, den jag nogsamt kände,
Ej skänker, löften, dem hon, dag för dag
Alltmer enträgen, gaf mig utan ände,
Förmådde verka, att en gnista jag
Gaf henne af den kärlek, först mig tände;
Ty visshet om, att trogen var min maka,
Höll städse min begärelse tillbaka.
23. "Det hopp, den tro, den visshet, som mig sade,
Att huld och trogen mig min maka var,
De skulle gjort att jag föraktat hade
Den skönhet, Ledas dotter smyckat har,
Och hvad af skatter och förstånd åt glade
Idaiske herden bjöds i forna dar.
Men fåfång var min köld, min vägran all;
Jag blef ej damen qvitt i alla fall.

24. "En dag, då trollmön, hvilken lät sig kalla
Melissa, fann mig utanför mitt slott
Och kunde tala utan hinder alla,
Min frid hon vände uti strid helt brådt
Och dref med snöd svartsjukas bittra galla
Utur mitt bröst den tro, som fast bestått.
Hon började min föresats att prisa,
Att jag den trogna ville tro bevisa.
25. "Men att hon trogen är, du på det hela
Ej vet — hon sade — utan prof derpå.
Om hon ej felar, då hon kunde fela,
På hennes trohet, kyskhets räkna då.
Men får hon aldrig männens sällskap dela,
Skall aldrig utan dig hon vara få,
Hur kan du väl så käckt och modigt här
Försäkra mig, att kysk och ren hon är?
26. "Aflägsna dig en tid, från slottet far
Och låt i städer, byar folk erfara,
Att bort du rest, att hon har stannat kvar;
Gif älskare och bud tillfälle bara.
Om då, fast böner, skänker man ej spar,
Hon ej förmås att mot dig trolös vara,
Fastän hon vet att hemligt det kan ske,
Då må du henne pris för trohet ge."

27. "Med slika ord och fler', dem ej berätta
Jag kan, nu hexan satte så mig an,
Att jag beslöt min fru på prof att sätta,
Att röna om hon trogen var sin man.
"Antagom dock — jag svarade på detta —
Att hon är sådan, som ej tro jag kan,
Hur skall jag veta få på säkert vis,
Om hon är värd bestraffning eller pris?"
28. "Jag vill dig ge — så ljud Melissas svar —
En sällsam bågare, hvarmed, betagen
Af hämd, Morgana uti forna dar
För brodern lagt Ginevras skuld i dagen.
Lätt töms han af den trogen maka har,
Men ej af den, som blef af sin bedragen;
Ty tror han sig i munnen vinet få,
Det spills och rinner ned på bröstet då.
29. "Förrän du far, må ett försök du göra;
Du lätt, jag tänker, sväljer vinet ner;
Ty ren jag tror mig ännu anse böra
Din maka; bågarn snart upplysning ger.
Men vill vid återkomsten du den föra
Till mun, jag svarar för ditt bröst ej mer.
Om, utan att det väta, du den tömmer,
Af alla männer dig jag sällast dömer."

30. "Anbudet tar jag an, hon bågarn gifver;
 Jag profvet gör, och lyckas äfvenså,
 Ty, efter önskan, jag förvissad blifver,
 Att kysk min fru var och att lita på.
 "Nu res din väg — så fortfor hon med ifver —
 Och borta blif en månad eller två.
 Vänd sedan om och pröfva bågarn åter,
 Om vinet spills, om det sig dricka låter."
31. "Men hårdt mig tycktes från min maka fara;
 Ej att jag hennes dygd i tvifvel drog,
 Men skild jag kunde ej från henne vara
 I tvenne dar, ej ens en timme. "Nog
 Finns annat sätt att komma på det klara
 Med denna sak — Melissa återtog —
 Förställ ditt tal och skick och dig förkläd
 Och som en främling in för henne träd!"
32. "En stad det ligger här i denna trakt,
 Kring hvilken Po som vakt ses hotfull svalla;
 Till kusten sträcker sig hans väldes makt,
 Der hafvets vågor stiga jemt och falla.
 I ålder ej, men väl i rikdom, prakt
 Han täfla kan med sina grannar alla
 Han bygdes af Trojaners återstod,
 Som undflytt Attilas förhärjningsflod.

33. "Regeringstyglarna i staden för,
Ung, rik och skön, en ädel riddersman.
Sin jagtfalk följande, som flög framför,
En dag kom denne till mitt slott, der han
Min maka såg. Hon sådant intryck gör,
Att hennes bild han ej förgäta kan.
Han allt försökte se'n, för att förmå
Min fru, hans önskan att till mötes gå.
34. "När städse afslag han af henne fick,
Så ville han ej längre henne plåga.
Men ur hans hjerta hennes bild ej gick,
Som Amor in der brände med sin låga.
Melissas tjusmakt mig förmår att skick
Af denne taga och gestalt. Ej fråga
Mig hur: men snart hon mig förvandlad får
Till anlet, tal, till ögon och till hår.
35. "Se'n för min maka nu jag föregifvit
En färd till Österland, jag for en dag.
Men se'n förstald, som trollmön föreskrifvit,
Och älskarn lik till drägt och röst och drag,
Jag vände om. Melissa, hvilken blifvit
Till tjenare förvandlad, hade jag
Med mig samt ädelstenar uti mängd,
De skönsta, som än förts från Indiens ängd.

36. "Som alla slottets vägar väl jag kände,
Jag träder in, Melissa med mig har.
Jag kom i läglig stund, ty så sig hände,
Att hos min fru ej någon inne var.
Med eldig bön jag mig till henne vände,
Och se'n den snöda lockmat fram jag bar:
Rubiner, diamanter, smycken rika —
Ett marmorhjerter icke motstått slika.
37. "Och ringa vore denna skänk — jag sade —
Mot hvad hon sedan kunde hoppas få.
Hur läglig tiden var, jag henne lade
På hjertat, då sin man hon bort sett gå;
Och hur jag länge henne älskat hade —
Hon visste det — jag minde henne på;
Och att så trogen kärlek borde vinna
Sin lön till slut, jag henne bad besinna.
38. "Hon mäkta vardt förvirrad i det samma,
Hon rodnade och ville mig ej höra.
Men att juvelerna som eld se flamma,
Till slut dock månne hårda hjertat röra;
Och kort och matt till svar hon hördes stamma —
Ack, blotta minnet kan mig galen göra —,
Att hon gaf med sig, vore viss hon bara,
Att ingen dödlig finge det erfara.

39. "En skarp, förgiftad pil var detta svar,
Som genomborrade min själ; det brände
Som eld och dock som is i mærgen skar,
Och rösten stockas i min hals jag kände.
Strax bröts förtrollningen; den mask, jag bar,
Försvann, min förra skapnad återvände.
Nu tänk dig, hvilken färg min maka fick,
Ertappad när hon sådant fel begick!
40. "Vi blefvo begge såsom döden bleka,
Med sänkta ögon stumma stodo vi.
Sin tjenst mig tungan plötsligt ville neka,
Knappt rösten räckte till för detta skri:
"Du kunde alltså med min ära leka,
När köparn deraf kom, och trolös bli?"
På annat sätt hon ej förmådde svara,
Än med en störtflod utaf tårar bara.
41. "Stor blygseln var, men större var ändå
Den harm, hon öfver lidna skymfen kände;
Och harmen ökades och växte så,
Att vrede, bittert hat till slut han tände.
Hon strax beslöt att bort ifrån mig gå;
Och när sitt spann från vagnen Febus spände,
Hon lopp till floden, fick en båt i hast
Och for så hela natten utan rast.

42. "Och morgonen derpå hon trädde se'n
För riddarn, som hon sett af kärlek brinna,
Hvars drag och skepnad, till min äras men,
Jag lånat, ack, att bitter visshet vinna.
Att han, som länge henne älskat re'n,
Blef glad vid hennes ankomst, kan du finna.
Ett bud hon sände, att det var förbi
Med allt, att min hon mer ej kunde bli.
43. "Ve mig! Från denna dagen honom nära
I fröjd hon lefver städs och åt mig ler;
Och jag af qual, som ej jag mäktar bära,
Som sjelf jag vållat, tärs och tryckes ner.
Det onda växer och mig döden ger,
Snart är ej mycket öfrigt att förtära.
Jag tror jag dött det första året re'n,
Om ej en tröst mig återstått, blott en.
44. "Och detta är den tröst, mig återstått:
Se'n tio år bland alla, som mig heder
Här gjort (en hvar af bägarn dricka fått),
Jag en ej sett, som ej spillt bröstet neder.
Att nu så många delat ha min lott,
Mig någon lindring i min sorg bereder.
Du bland otalig mängd den ende var,
Som profvet göra visligt vägrat har.

45. "Att mer jag velat söka, än en karl
Det är tillständigt söka hos sin maka,
Gör att mitt lif en timmes lugn ej har,
Om långt, om kort det ödet ut vill staka.
I början glad häråt Melissa var,
Men måste snart sin korta fröjd försaka;
Ty då hon skulden var till allt mitt ve,
Af hat jag tålde ej att henne se.
46. "Och detta hat hon kunde ej fördraga
Af den, hon sagt sig älska som sitt lif,
Hos hvilken, se'n hon lyckats bort att jaga
Min fru, hon hoppats stanna få som vif.
Att ej ha sorg till ständigt tidsfördrif,
Hon dröjde länge ej att afsked taga;
Och hon så fjerran drog från denna ort,
Att aldrig sedan jag om henne sport."
47. Så talade den sorgsne riddersman,
Och när berättelsen han slutat hade,
Rinaldo greps af ömkan, och, se'n han
Ett ögonblick besinnat sig, han sade:
"Ett dåligt råd Melissa gaf, försann,
Ty på ett getingbo du handen lade;
Och föga klok du var, att vika ge
Och söka, hvad du önskat att ej se.

48. "Om utaf girighet din fru, att brista
I tro, förleddes, undra ej derpå.
Hon är den första ej och ej den sista,
Som ej förmått i sådan kamp bestå.
Ja mången själ, mer stark, för att ej mista
En mindre lön, gjort värre ting än så.
Har du om män ej ofta spörja fått,
Hur herrar, vänner de för guld förråd?"
49. "Du borde ej så häftigt gått till väga,
Om du hos henne räknat på försvar.
Att marmor ej, ej härdadt stål plär ega
Mot guldets motståndskraft, du hört väl har.
Du med din pröfning felat, kan jag säga,
Väl mer än hon, som lätt besegrad var.
Om hon på samma sätt med dig förfarit,
Hvem vet om mera fast du hade varit?"
50. Här slöt Rinaldo och från bordet sedan
Stod upp och bad att få till hvila gå.
Han sofva vill en stund och fara redan
En timme före dager, eller två.
Han har blott föga tid, och just emedan
Han föga har, han den tar vara på.
"Derinne kan — så hördes värden säga —
Du efter ditt behag med ro dig pläga;

51. "Ty färdigt rummet liksom bädden är.
Men hela natten — får jag råda bara —
Du sofva kan så mycket du begär
Och, sofvande, ändock ett stycke fara.
En båt står till din tjenst, som lätt dig bär
Med fågelns snabbhet utan allsköns fara.
Du sofvande kan färdas, säger jag,
Så natten om och spara in en dag."
52. Rinaldo gerna tog förslaget an
Och tackade af hjertat ädle värden.
Se'n skyndsamt ilade till floden han,
Der han af folket väntades för färden.
Beqvämlig bädd och hvila här han fann,
Och båten (underhjelpt af strömmen är den)
Sexårad flög igenom vågen, snar
Och lätt, som fågeln genom luften far.
53. Sitt hufvud knappt Rinaldo lutat bara,
Förrän en sömn så djup han föll uti.
Dock hade han befallt att, när Ferrara
De nalkades, han skulle uppväckt bli.
På venstra handen lemnades Melara,
På högra flög Sermide man förbi.
Figarolo, Stellata se'n man ser,
Der vredgad Po ses sänka hornen ner.

54. Åt högra hornet båtens styrman vände
Och lät det venstra till Venedig gå.
Bondeno fors förbi; och redan tände
En ljusning sig i österns matta blå;
Ty ur sin blomsterkorg Aurora sände
Ett regn af rosor, röda, hvita. Då,
Just som man såg de tvenne slott, Thealdo
Lät bygga, lyfte hufvudet Rinaldo.
55. "Du sälla stad — så riddaren nu sade —,
Om hvilken Malegys — se'n stjernor han,
Så irrande som fasta, frågat hade
Och andar, dem hans trollkonst öfvervann —
För mig en gång, då denna väg vi lade
Till rygga, gaf, för tid som stundar, an,
Att du så högt i ära skall dig höja,
Att allt Italien sig för dig får böja!"
56. Så talte riddaren, och båten, som
Bevingad tycktes, flög med strömmen bråda
På kungafloedens vågor, tills han kom
Till ön, som närmast staden var att skåda.
Och fast hon öde, vild nu förekom,
Rinaldo kände fröjd i hjertat råda
Vid hennes anblick; ty en dag, han vet,
Hon stråla skall i prakt och härlighet.

57. Af Malegys, då en gång denna vägen
 Han i hans sällskap drog, han hade sport,
 Att, när sjuhundra gånger (ljöd hans sägen)
 Med vädurn fjerde sfër'n sitt omlopp gjort,
 Ej någon ö, i haf, i sjö belägen,
 Så ljuflig skulle le, som denna ort;
 Så att den henne sett ej skulle visa
 Mer lust, Nausikaas fosterbygd att prisa.
58. Så sköna byggnader ej prydt en dag
 Den ö, som var Tiberii lust och fägnad;
 Så sköna träd ej gåfvo sitt behag
 Åt Hesperiders lund, för tjusning egnad;
 Så många djur, som här, af hvarje slag
 Ej Circe hyste inom stall och hägnad.
 Här skulle Venus med sin hofstat fästa
 Sitt bo, ej Cypern mer, ej Cnidos gästa.
59. Så skulle ön bli prydd med konstens ifver
 Af den, som vilja med förstånd och makt
 Föreana vet och som sin stad omgifver
 Med mur och vall och ger så säker vakt,
 Att trygg mot anfall af en verld den blifver
 Och hjälp ej kräfver, utifrån den bragt.
En Herkuls son, *en* Herkuls fader är
 Den herskarn, som gör slika storverk här.

60. Så nu Rinaldo sig till minnes drog,
Hvad hans kusin för honom yppat hade
Om ting, som skulle ske; ty ofta nog
Om slikt i tal han sig med honom lade.
Den låga staden han i sigte tog:
"Hur är det möjligt — för sig sjelf han sade —
Att en gång skola i så sumpig trakt
Uppblomstra vetenskap och konsterns prakt?"
61. "Och att sig resa skall från fläck, så ringa,
En mäktig stad, der blott en köping stod,
Och rikt och yppigt fält den rundt omringa,
Der nu moras blott ses och slammig flod?
Re'n nu, o stad, jag vill min hyllning bringa
Åt dina furstars milda ädelmod
Och fina seder, åt det pris, som kröner
Så dina riddare som borgarsöner.
62. "Må Guds osägeliga godhet, må
Regenters visa dygd ett skydd dig vara,
Dig låta frid och endrägt njuta få,
I öfverflöd och glädje dig bevara,
Mot fienderna värna dig också
Och deras ondska för dig uppenbara!
Må dina grannar harmas, att det väl
Dig går, men dig ej ge till afund skäl!"

63. Så talte riddaren, och båten gör
Så snabbt sin färd igenom skummig bölja,
Att ej en falk ned på bulvanen kör
Med större fart, att jägarns maning följa.
På högra hornets högra gren nu för
Dem båten fram, och murar, tak sig dölja.
San Giorgio fars förbi, bakom dem vika
Se'n Fossas och Gaibanas torn tillika.
64. Rinaldo — som det ofta händer att
En tanke väcker upp en annan — minnes
Palatset nu, der nyss till bords han satt,
Och riddarn, som så dyster var till sinnes,
Som denna staden ej gett skäl till skratt,
Men vållat att så sorgsen han befinnes.
Så mindes han ock bägarn utaf guld,
Som röjde för en hvar hans makas skuld.
65. Så profvet honom ock i sinnet rann,
Om hvilket riddaren förtäljt, hur illa
Det slagit ut, ty icke en han fann,
Som kunde dricka och ej vinet spilla.
Än han sig ångrar och än säger han:
"Jag gläds att ej jag ville profvet gilla;
Ty om det lyckats, väl förstärkts min tro,
Om åter ej — farväl med all min ro!

66. "Min tro är fast, som visshet det kan vara,
Och föga den i styrka växa kan;
Så att, om profvet aflopp utan fara,
Jag ringa fördel blott af spelet vann;
Men fick om min Clarissa jag erfara,
Hvad ej jag ville, då blef nöd försann!
Det vore våga tusen emot en,
Ty stor förlusten blef, men vinsten klen."
67. Bäst Clermonts riddare med tankfull håg
På detta grubblade och blicken sänkte,
En sjöman gent emot på honom såg
Och stor uppmärksamhet åt honom skänkte.
Som han sig trodde veta hvad som låg
På hjertat riddarn så och hvad han tänkte,
Och som han var en djerf och talför man,
Så språkade han dristigt honom an.
68. Slutsumman blef af deras samtal, att
Den mannen varit oklok och förhastad,
Som på det värsta prof sin maka satt,
Som någon fru kan blifva underkastad;
Ty den som värna vet sin kyskhets skatt
Mot guld och silfver, när hon blir antastad,
Hon skall långt lättare försvara den
Bland tusen svärd, ja midt bland lågor än.

69. "Rätt sade ni — så för sjömannen fort —
 Han ej så rika skänker med bort föra;
 Mot anfall, med så starka vapen gjordt,
 Ej hvarje bröst förmår att motstånd göra.
 Jag vet ej om ni om den fru har sport
 (Kan hända har ni händelsen fått höra),
 Som just med samma fel beslog sin man,
 För hvilket henne döden värd han fann.
70. "Min herre borde ha betänkt likväl,
 Att städs mot guld hvar hårdhet vek sig tedde;
 Men, då han bort det minnas, ur hans själ
 Det föll, och så han sitt förderf beredde.
 Likväl han kände till, som jag, så väl,
 Hvad här i närbelägna staden skedde,
 Hans stad och min, der Mincio, indämd, gjuter
 Sin våg och den med kärr och träsk omsluter.
71. "Adonio, hvilken domarns maka gjorde
 En skänk utaf en hund, jag talar om."
 "Den sägnen — riddarn svarar — stannat torde
 Hos er, ej öfver Alperna den kom;
 Ty ej i Frankrike jag den försporde,
 Ej hvar jag färdats annanstäds rundtom.
 Förtälj den derfor, om det lägligt är dig,
 Ty jag att höra villig är och färdig."

72. "En viss Anselm — så nu den andre sadc —,
Af värdig slägt, i staden bodde här.
Som ung, i långrock klädd, han vinn sig lade
Att plugga in hvad Ulpianus lär.
Att få en maka, ung och skön, som hade
En ädel slägt som han, var hans begär;
Och i en stad, helt när belägen, fann
Han en, mer skön, än det utsägas kan,
73. "Och af så ljuft behag, så öm och blid,
Att hon var idel kärlek, huldhet bara;
Ja kanske mer, än med hans ro och frid
Och med hans ställning kunde väl sig para.
Snart blef så svartsjuk han, när mellertid
Han henne fått, som det är möjligt vara,
Fast hon ej deri hade annan skuld,
Än att hon var för mycket skön och huld.
74. "I samma staden ock sin boning hade
En riddare af ädelboret slag,
En ättling af den stolta stam — man sade —
Som draketänder födde fram en dag,
Som fostrat Manto jemte dem, som lade
Till denna staden grund, der född blef jag.
Den riddaren — Adonio hette han —
För denna sköna snart af kärlek brann.

75. "Och för att komma till sin kärleks mål,
Han började så vildt på pungen lösa
Till kläder, gästabud och allsköns prål,
Att ej den rikaste kan värre slösa.
Slikt yppigt lif ej största kassa tål,
Knappt hjälpt att ur Tiberii skatter ösa.
Jag tror, förr'n andra vintern tagit slut,
Att re'n sitt hela arf han gifvit ut.
76. "Det hus, som fylldes bittida och sent
Af gäster förr och glada vänners skara,
Nu öde blef, se'n der var sopadt rent
För raphöns, vaktlar och fasaner. Bara
Han sjelf, som denna muntra krets förent,
Blef qvar och kände sig utfattig vara.
Han nu beslöt, försatt i slikt elände,
Att vandra dit, der ingen honom kände.
77. "Ur staden bort en morgon han sig stal,
Och ingen lät han derom kunskap vinna;
Han gick med suckar, tårar utan tal,
Längs med den flod, som ses kring staden rinna.
Dock ej han glömde, för de andra qual,
Den sköna frun, hans hjertas herskarinna.
Då kom ett äfventyr, hvarmedelst han
Från högsta nöd till högsta lycka hann.

78. "Han såg en bonde med en staf der slå
Bland buskarna och hiskligt väsen föra.
Adonio stannar, för att veta få,
Hvarför han skulle slikt besvär sig göra.
Bland dessa buskar, svarar bonden då,
Han hade sett en gammal orm sig röra,
Mer lång och tjock än nånsin i sin dar
Han sett och finge se, han säker var.
79. "Och han ej ville ifrån platsen gå,
Förr'n han den funnit och till döds den slagit.
Adonio, när han hörde talas så,
Med föga tålmod det har fördragit.
Af honom ormar städse skydd plä' få,
En orm hans slägt till vapentecken tagit,
Till minne af att anherrn för dess stam
Af sådda ormatänder sprungit fram.
80. "Han derfor bonden nödgar och förmår
Att, mot sin vilja, planen öfvergifva,
Så att till döds han icke ormen slår,
Ej söker mer ur gömslet honom drifva.
Adonio nu till fjerran nejder går,
Der han kan hoppas okänd få förblifva;
Och uti brist och nöd han härdar ut,
Från hemmet skild, till sjunde årets slut.

81. "Trots afstånd, trots det knappa lif han för,
Som stäcker vingarna, som tanken bära,
Dock Amor, hvilken honom fjettrat, hör
Ej upp att honom qvälja och förtära.
Han måste åter till den sköna, för
Att henne se; hans ögon det begära.
Och skäggit, illa klädd, bedröfvad, drar
Han åter dit, hvarfrån han kommen var.
82. "Vid denna tid till påfven skulle gå
Ifrån vår stad ett sändebud, som borde
Tills vidare — ty tiden man ej då
Bestämde — dröja qvar hos Herrans smorde.
Man kastar lott, och domarn föll den på.
O dag, som evig plåga honom gjorde!
Han bad, besvor, han löften, skänker gaf,
Att slippa gå; men måste ge sig af.
83. "Att se sig nödgad sådan smärta lida,
Ej mindre hårdt, ej mindre grymt han tyckte,
Än om man skönlöst slitit upp hans sida
Och hjertat utur bröstet honom ryckte.
Blek af svartsjukans qval, som bittert svida
Och som på förhand re'n hans själ betryckte,
Sin fru han ber, besvär på sätt, som han
Tror verka bäst, att trogen bli sin man.

84. "Ej skönhet, sade han, ej hög börd, eller
Den rikdom all, som lyckans gunst beskär,
På ärans höjd ej *detta* qvinnan ställer,
Om ej till namn och handling kysk hon är.
Den dygden, fortfor han, för ypperst gäller,
Som segerns sköna pris ur kampen bär.
Ett vidt fält nu hon fick, när bort han fore,
Att visa prof på huru kysk hon vore.

85. "Med slika ord och fler' han hennes hjerta
Vill styrka att i pröfningen bestå.
Med hvilka tårar, Gud, med hvilken smärta
Hon klagade, att bort han skulle gå!
Förr, svor hon, skulle mörker solen svärta,
Än någonsin hon kunde slikt begå,
Som bryta tro; ja, sig från lifvet skilja
Långt hellre skulle hon, än sådant vilja.

86. "Fastän de löften, eder, som han hör,
Han tror och börjar tröst att till sig taga,
Han ro ej får, förr'n han mer viss sig gör,
Och skaffar så sig nya skäl att klaga.
En vän han hade, som berömdes för
Att kunna, hvad som sker, förut uppdaga
Och att af svartkonst, trolleri också
Det mesta, om ej allt, ha reda på.

87. "Han beder denne för sig uppenbara,
Om hans Argia (makans namn det var)
Mot honom trogen eller ej skall vara,
Då för en tid han bort från henne far.
Hans vän, bevekt att mot hans önskan svara,
Punkterar hvad för ställning himlen har.
Anselm går bort, och andra dagen åter
Han kom, att höra huru svaret låter.
88. "Ej astrologen sina läppar rör,
För att ej doktorn ledsam tidning gifva;
Han söker tiga, undanflykter gör.
Men då han ser, han *vill* olycklig blifva,
Han säger, att ej frun han svarar för,
Så snart han hunnit öfver tröskeln klifva;
Af skönhet ej förleds hon eller bön,
Men blir af vinning dårad och af lön.
89. "När till hans tvifvel och hans fruktan kom
Nu detta hot, från himlen ljungadt neder,
Hur han till mods då blef, du känner, om
Du vet, hvarthän en gäckad kärlek leder.
Och värst af all den sorg och pina, som
Hans tryckta själ så många qual bereder,
Är den, att, bragt af girighet på fall,
För lumpen lön sin dygd hon sälja skall.

90. "Nu, för att göra allt hvad möjligt var,
Att henne hindra sådan synd bedrifva
(Ty sjelfva altaret ej menskan spar,
När till dess plundring nöden käntes drifva),
Hvad han i guld och kostbarheter har
(Det var en mängd) han skyndar henne gifva;
Inkomster, räntor utaf gods, hvad mer
Han har, han allt i hennes händer ger.
91. "Allt — sade han — dig oinskränkt hör till,
Ej för behovet blott; nej, fritt du rår dig.
Du dermed kan förfara som du vill,
Sälj, skänk det, kasta bort det, fritt det står dig.
Ej räkenskap jag fordrar — allt förspill,
Blott sådan, som du är, jag återfår dig:
Ja, blott du blifver sådan som du är,
Jag frågar efter hus och gods ej här."
92. "Han henne bad, att ej, så länge han
Var borta, hon i staden skulle dröja,
Men på hans landtgoods, der mer lätt hon kan
Undvika sällskap, sig i lugn förnöja.
Han sade så, ty han ej troligt fann,
Att folk, som valla hjordar och som plöja
Hans åkrar, kunde der i landtlig bygd
Bli farliga för kyska makans dygd.

93. "Argia lindar under famntag ömma
Kring mannens hals de sköna armars par,
Och hennes tårar på hans kinder strömma,
Ty hon en källa i hvart öga har.
Hon klagar, att han henne så kan döma,
Som om hon brottslig re'n och trolös var;
Ty denna hans misstänksamhet berodde
Deraf, att han på hennes tro ej trodde.
94. "För långt det blefve, om jag, ett i sänder,
Hvart ord förtäljde mellan dessa två.
"Min ära — säger han — i dina händer
Jag lägger", — afsked tar och reser så.
Och väl han känner, då han hästen vänder,
Som om ur bröstet hjertat ville gå.
Hon honom följer, så långt hon kan följa,
Med ögon, hvilkas tårar kinden skölja.
95. "Adonio under tiden, arm, förlägen
Och blek och skäggig, som berättadt är,
Till fosterbygden åter styrde vägen,
I hopp att känd af ingen vara der.
Han kom till sjön, der staden var belägen,
Der han ur faran ormen frälste, när
Belägrad denne var med ifrig möda
Af bonden, hvilken ville honom döda.

96. "Dit kom han tidigt just som dagen bräckt,
Ty ännu lyste en och annan stjerna,
Och såg en dam, i präktig, utländsk drägt,
På stranden möta sig; hon kunde gerna,
Han tyckte, vara utaf furstlig slägt,
Fast väpnare ej följde eller tärna.
Hon vänligt sågs till mötes honom gå
Och löste se'n till tal sin tunga så:
97. "Du ej mig känner, riddare; jag är
Din slägting och till tack dig djupt förbunden.
Din slägting är jag, ty till Cadmus bär
Vår ättlängd upp; jag kände dig på stunden.
Jag trollféen Manto är, som fordom här
Till denna köpstad lade första grunden;
Och af mitt namn (kan hända har du det
Försport) jag Mantua den kalla lät.
98. "Bland féer är jag en; du höra må
Om våra vilkor och den bittra nöden:
Allt annat ondt vi kunna undergå,
Blott döden ej; så ville våra öden.
Men med odödligheten är också
Förent ett vilkor, bittrare än döden:
Ty hvarje sjunde dag af oss en hvar,
Till orm förvandlad, annan skepnad tar.

99. "Att se förbytt till ormskinn huden fina,
Att kräla fram, är slemt och eckligt så,
Att ej i verlden finns en värre pina;
En hvar af oss förbannar lifvet då.
Och hvad min tacksamhet nu rör (ty mina
Förbindelser till dig du höra må),
Så vet, att denna dag för vår förvandling
På tusen sätt vi hotas af misshandling.
100. "Ej djur så hatadt är på jorden vida,
Som ormen. Vi, då vi hans skapnad fått,
Af en och hvar få krig och smälek lida;
Hvem helst oss ser, han jagar, slår oss blott.
Finns ej ett hål, der ned vi kunna glida,
Vi pröfva få den tunga arm, oss nått.
Långt bättre vore dö, än, ångstbetagen,
Förlamad, stympad, våndas under slagen.
101. "Min skuld till dig är den, att, då en dag
Din väg dig hit till dessa skuggor ledde,
Du frälste mig ifrån en bondes slag,
Som mycken nöd och pina mig beredde.
Om du ej varit, fri ej blifvit jag,
Förr'n rygg och hufvud djupa skrämor tedde;
Förlamad och förbråkad visst jag blifvit,
Om ock han ej mig döden hade gifvit.

102. "Förty de dagar, då vi få på jord
Med buken kråla och af ormhud täckas,
Vår kraft är slut, så mäktig eljest spord,
Och himlen, annars lydig, med oss gäckas.
På andra tider vid vårt blotta ord
Står solen still och hennes lågor släckas,
Orörlig jord sig flyttar med sin rund,
Is blir till eld och eld till is på stund.
103. "Nu är jag här, för att dig lönen ge
För tjensten, som du gjorde mig den dagen.
Ej fåfängt nu man skall om gunst mig be,
Då ej af ormhud jag är öfverdragen.
Tre gånger rikare du skall dig se,
Än då din far du ärfde; och ej tagen
Ifrån dig skall din rikdom blifva mer;
Ju mer du ger, dess mer du ökt den ser.
104. "Och som jag vet, du häftar i den snara
Ännu, som Amor kring ditt hjerta spann,
Så vill jag sättet för dig uppenbara,
Hur du din åtrå tillfredsställa kan.
Följ strax mitt råd; du kan det utan fara,
Ty borta, hör jag, är den skönas man.
Gå, sök hans fru, som ensam nu sig döljer
Uppå sitt landtgoods, och jag med dig följer."

105. "Hon lärde honom sedan, hur till väga
Han skulle gå och hur sig visa der;
Hur han sig kläda skulle, och hvad säga,
Hur bedja, för att vinna sitt begär;
Så ock, hvad skepnad sjelf hon ville ega.
Ty, utom på den dag, då orm hon är,
Hon på de andra, hur det månd' behaga,
Kan alla möjliga gestalter taga.
106. "Hon honom skapte till en pilgrim om,
Lik dem som gå från hus till hus och tigga.
Sig sjelf hon gör till hund, den minsta som
Naturen skapte, i ett knä att ligga,
Långhårig, vit som hermelin rundtom,
Och söt, behändig, med fasoner pigga.
När så de nu förvandlade sig se,
De fill Argias bostad sig bege.
107. "Och vid arbetarens hyddor stilla
Höll unge mannen, för'n han längre gick:
Och på ett rör han började att drilla,
Och hunden dansade på ögonblick.
Snart ljudet trängde till den skönas villa,
Och lust att skådespelet se hon fick.
Hon lät pilgrimen fram till gården kalla,
Som doktors öde ville nu befalla.

108. "Här lät sin hund Adonio benen röra,
Och hunden honom lydde uti allt
Och sågs än in-, än utländsk dans utföra,
Med steg och vändningar och hopp och halt;
Kort sagdt, han likt en menniska sågs göra
I allt precis, som honom blef befaldt,
Att de, som leken i beskådan taga,
Ej blinka ens, ja knappast andan draga.
109. "Förundran först, och sedan stort begär
Att ega denna hund den sköna kände;
Och med ett anbud, som ej ringa är,
Till sluge mannen hon sin amma sände.
"Nej, bjöde hon så många skatter här,
Som någonsin en qvinnas lystnad tände,
Det nog ej vore — svarar han på stund —
Att köpa ens en fot utaf min hund."
110. "Och att bevis härpå för amman te,
Han henne lät med sig afsides draga
Och sade till sin hund: "Ett guldmynt ge
Åt denna damen, om hon täcks behaga."
Sig hunden skakar, man fick guldets se.
Adonio amman bad att guldets taga
Och lade till: "Tror ni, ett pris finns nu,
För hvilket hunden säljas kan, min fru?"

111. "Hvad helst jag ock af honom äska må,
Jag får på stund, det brukar aldrig svika.
Än perlor skakar han ifrån sig så,
Än ringar och än drägter, sköna, rika.
Dock säg din fru, att hon kan hunden få,
För guld ej — guld ej är i värde lika;
Men vill hon skänka mig en lycklig natt,
Jag då åt henne afstår denna skatt."
112. "Han henne gaf en ädelsten, en klar,
Just framkläckt då, för hennes herskarinna. —
Ett bättre pris, tycks amman, detta var,
Än hunden för en tolf dukater vinna.
Hon gick till frun, sitt ärende frambar
Och henne bad ej länge sig besinna
På detta köp; hon kunde hunden få
För pris, som, skänkt, hon egde qvar ändå."
113. "Den sköna frun hon först motsträfvig fann;
Dels därför, att hon vill sin dygd bevara,
Dels därför, att omöjligt tro hon kan,
Att allt är sant, hvad amman hörs förklara.
Men denna envist sätter henne an:
Ett sådant lyckligt kap plär sällsynt vara.
Omsider frun beslöt en annan dag
Att hunden se i färre vittnens lag."

114. "Så kom Adonio nu för andra gången;
Och detta doktors undergång bereder.
Han födas lät dubloner, hela fången,
Lät perlor och juveler regna neder.
Så vardt den stolta sköna ändtligt fången,
Som ännu mindre värna kan sin heder,
Då hon får höra, att hexmästarn är
Den riddarn, som haft länge henne kär.
115. "Den dygdförgättna ammans munvighet,
Tillbedjarns närhet och hans böner många,
Den stora vinst, som hon sig skörda vet,
Den arme doktors bortavaro långa,
Hopp om att saken blir en hemlighet:
Allt detta hennes kyskhet tog till fånga,
Så att hon hunden tog och sig som lön
Åt älskarn gaf, beviljande hans bön.
116. "Adonio länge kärleks fröjder njöt
Med sköna frun, som lyckades att gifva
Så Manto vänskap in, att hon beslöt
Hos henne städs att såsom vän förblifva.
Sitt hela kretslopp redan solen slöt,
Förr'n domarn åter fick sig hem begifva.
Han for, men qvald utaf svartsjukans makt,
Vid tanken på hvad astrologen sagt.

117. "Han skyndar sig, knappt hunnen hem ännu,
Till astrologens hus, och denne sporde,
Om han bedragen blifvit af sin fru,
Om hon sin tro bevarat, som hon borde.
Strax denne tecknar himlens ställning nu,
Ger hvar planet sin plats, som städs han gjorde,
Och svarar se'n, att, som han förutsett,
Hvad domaren befarat, hade skett.
118. "Ty, dårad och förledd af rika skänker,
Hon för en man sin dygd å sido lagt.
Af *det* fick doktors bröst ett styng, jag tänker,
Mer svårt än om en lans, ett spjut det bragt.
Att sig förvissa om hvad hjertat kränker
(Fast re'n för väl han tror hvad siarn sagt),
Han skyndar hem, afsides amman tager
Och brukar list, för att häri få dager.
119. "Med många omsvep han kring henne går
Och söker komma på ett spår omsider.
Men han i början intet veta får,
Hur omsorgsfullt han än till verket skrider;
Ty hon, som slika saker väl förstår,
Hårdnackadt nekar, hur han än sig vrider;
Och så en månad väl — ty slängd hon var —
Hon höll sin herre uti tvifvel kvar.

120. "Hur skulle han ej ansett tviflet godt,
Om han betänkt hvad visshet skulle bringa
För qual! — Då ej med böner han förmått
Och skänker sanningen ur amman tvinga
Och ur hvar sträng ej andra toner fått
Än falska, vill han (ty han var ej ringa
Erfaren) vänta tills der uppkom tvist;
Ty hvar det qvinnor finns, blir gnabb till sist.
121. "Och som han väntat sig, så äfven hände;
Ty vid den första tvist, som der uppkom,
För honom amman, utan att han vände
Sitt tal deråt, allt talte punktligt om.
Jag ej beskrifva kan, hvad doktorn kände
Och hur hans arma hjerta led, liksom
Bedöfvadt; han sig kände så betryckt,
Att han var nära till att bli förryckt,
122. "Omsider han beslöt uti sin nöd
Att dö, men först sin makas lif att ända.
En dolk, af bådas hjertblod färgad röd,
På hennes skam, hans sorg skall göra ända.
Blindt jagad af ingifvelse så snöd,
Han skyndar att till staden återvända
Och skickar ut en man för detta fall
Och säger denne hvad han göra skall.

123. "Han tjenarn ber att skynda till hans villa
 Och att der för hans fru till känna ge,
 Att han af feber låge sjuk så illa,
 Att knappt vid lif hon finge honom se;
 Hon borde, höll ^{hon} honom kär, ej spilla
 Nu tid, men brådt med budet sig bege
 (Han vet, hon kommer utan motstånd alls);
 På vägen skall han knäcka hennes hals.
124. "Att henne hemta tjenarn genast red,
 För att, hvad honom herrn befallt, fullgöra.
 Och frun, se'n först hon tagit hunden med,
 Steg strax till häst och lät sig tjenarn föra.
 Om faran hunden henne gett besked,
 Dock borde detta hennes färd ej störa;
 Ty han förutsett allt och tänkt derpå,
 Hur hjälp i nödens stund hon skulle få.
125. "Från vägen tjenarn tager småningom
 Och in på öde stigar färden leder
 Med flit, till dess han till en bergbäck kom,
 Som föll i Po från Appenninen neder,
 Der, fjerran ifrån stad och by, rundtom
 En tät och mörk och dyster skog sig breder.
 Beqvämlig tycktes honom denna plats
 För grymma dådet, honom föresatts.

126. "Han svärdet drog och nu för frun kungjorde
 Det uppdrag, som han af sin herre fått;
 Så att hon Gud om tillgift bedja borde
 På stund för alla synder, hon begått.
 Jag vet ej hur hon sig osynlig gjorde:
 Men just som tjenarn tror, han henne nått,
 Han ser ej henne mer; hvart hon tog vägen
 Han sökte rundt och stod der flat, förlägen.
127. "Med skam och blygsel han tillbaka vände,
 Förvirrad, blek, till doktorn, hvilken han
 Förtäljde hvad för sällsam sak som hände;
 Men hur den tillgått, han ej säga kan.
 Att Manto var hans fru till skydd, det kände,
 Det anade ej alls den arme man;
 Ty amman, som det andra hörts berätta,
 Blott teg — jag vet ej hvarför — just om detta.
128. "Han vet sig intet råd; de qual, han lider,
 Ej minskats, ej sin skymf han hämnat har.
 En sticka till en bjelke växt omsider;
 Det honom grämde, in i hjertat skar.
 Hvad få blott visste, nu sig allmänt sprider,
 Snart blir skandalen, räds han, uppenbar.
 Det första felet kunnat okänt blifva,
 Det andra skall en visa verlden gifva.

129. "Han inser väl att, sedan röjt hon har
Hans onda hjerta, som hon förr ej kände,
Hans herravälde hon sig undandrar
Och därför till en mäktig man sig vände,
Som henne skall behålla hos sig qvar,
Hvad hennes man till evig nesa lände.
Och kanske kommer hon till en (hvad värre),
Som blir båd' hennes kopplare och herre.
130. "Han skickar kring, för att ej slikt må hända,
Så bref som bud och spanar immer fort.
Det fans ej stad, dit han ej bud lät sända,
I Lombardi't, ej gicks förbi en ort.
Se'n for han sjelf och sökte på okända
Och kända trakter, om man intet sport.
Men ej en ledning, ej ett spår han finner,
Och ingen kunskap han om henne vinner.
131. "Till slut han kallar tjenarn, som ej hunnit
Det dåd fullända, honom ålagdt var.
Med denne dit, der, som han sagt, försvunnit
Så brådt Argia, nu han vägen tar.
Kanske hon tillflykt i ett skogssnår funnit
Och skydd för natten i en koja har.
Han följer tjenaren; och der han tänkte
Se bara skog, ett stort palats nu blänkte.

132. "Argia bygga lät i denna trakt
Igenom féen, som skyndsamt verket ledde,
Ett alabasterslott, med guld belagdt
Och prydt rundtom; med andars hjälp det skedde.
Ej sägas kan, ej tänkas, hvilken prakt
Och glans det yttre som det inre tedde.
Min herres, som i går dig tycktes sätta
Så i förvåning, var ett skjul mot detta.
133. "Tapeter och förhängen sköna, som
Med konst inväfts mer rikt än man kan måla,
Der smycka stall och källare rundtom,
Ej blott i salar, gallerier pråla.
Guld, silfver, ädelstenar, skapta om
Till kärl, pokaler, bågare, der stråla
I skilda färger, röda, gröna, blå;
Guldtyg och siden skimra i hvar vrå.
134. "När domarn, som jag nämnde, stötte på
Så oförmodadt detta slottet höga,
Der ej ett skjul han trott sig skåda få,
Men bara skog sig breda för hans öga,
Han blef utaf förvåning gripen så,
Att han vardt kollrig mest — det feltes föga.
Han vet ej om han drömmer, drucken är,
Om han förståndet mist helt plötsligt här.

135. "Han såg vid porten stå en Neger, en
Plattnäsa just, med tjocka läppar. Ett
Så fult och vidrigt anlet, förr och se'n,
Anselm i sina dagar aldrig sett.
Esop ej haft en uppsyn så gemen,
Åt paradiset sjelft han leda gett.
Nedsölad, smutsig var han, trasigt klädd;
Ej hälften jag beskrifvit, är jag rädd.
136. "Anselm, som ingen annan ser, som kan
Upplysa om, hvems slottet mände vara,
Nu närmar sig och frågar denne man.
"Mitt huset är" — så hörs han genast svara.
För gifvet domarn tar, att hånad han
Af Negern är, och att han ljuger bara;
Men denne svor och mente på, att hans
Var detta hus, och icke någon ann's.
137. "Men ville genom porten in han draga
Och det bese, han gerna det tillät;
Och skulle något honom der behaga,
Så finge fritt han sig tillegna det.
Anselm bad tjenarn hästens tygel taga
Och in i slottet strax sig föra lät;
Och vandrande i salar och gemak,
Han nog allt besåg från golf till tak.

138. "Han skådar slottets läge, form och salar,
Dess rika byggnad, konungsliga prakt,
Och ropar ofta: "Detta ej betalar
Allt verdens guld, om det blef samman lagdt."
"Och dock likväl — så lede Moren talar —
Ett pris på det kan bli å väga bragt;
Med guld och silfver ej man upp det väger,
Men väl med hvad som mindre värde eger."

139. "Och nu en slik begäran fram han förde,
Som förr Adonio för hans fru frambar.
Då han så fräck och skändlig fordran hörde,
Han trodde karlen vild och galen var.
Tre, fyra afslag Negern icke rörde;
Så många öfvertalningssätt han har,
Beständigt bjudande sitt slott i lön,
Att han till slut gaf vika för hans bön.

140. "Argia, som stod dold, beredd och färdig,
När hon såg honom sådant fel begå,
Sprang fram och ropade: "Ha sak, just värdig
En doktor, som för vis var hållen så!"
Om han blef röd och stum, du tänke här dig,
Då man med sak så slem kom honom på.
O jord, hvi öppnade du ej på stunden
Ditt svalg, att honom sluka, ned till grunden?"

141. "Att skämma honom ut, urskulda sig,
Med rop hon nu bedöfvade hans öra
Och sade: "Huru bör man straffa dig,
Som kunnat slikt med sådant odjur göra,
Då mig, som lydt naturens maning, mig,
Som älskarns bön bevekt, du ville föra
Till döden? Skön var han och älskansvärd
Och bjöd en skänk, långt mer än slottet värd.
142. "Om mig *en* död du ansåg värd att vara,
Så vet, att hundra dödar värd du är.
Jag kunde som jag vill med dig förfara,
Ty makten eger jag på stället här;
Dock vill jag dig för denna gången spara,
Och för ditt brott ej värre hämd begär.
Att ta och ge må qvittade nu blifva,
Och som jag dig, så må du mig tillgifva.
143. "Ja, vare frid, och görom det fördrag,
Att hvad som händt åt glömskan öfverlåta
Och ej hvarandra förebrå en dag
I ord och handling; slikt ej skulle båta.
Anselm uti förslaget fann behag,
Och sen han var ej heller att förlåta.
Så återvände de i fred och ro,
Och ingendera sedan bröt sin tro."

144. Så talte skepparn, och Rinaldo log
Ett grand, när hans historia var till ände.
För doktors skull dock blygsel öfverdrog
Hans kinder med en rodnad, hvilken brände.
Han prisade Argia, och med fog,
Som slugt för denna fågel nätet spände
Och honom fast i samma snara fick,
Hvari hon sjelf, fast mindre brottslig, gick.
145. När solen började att högre skrida,
För paladinen reddes bordet brådt
Med hvad som qvälln förut af värden blida
Välvilligt ombesörjts i rikligt mått.
Till venster landet flyr, på höger sida
Det vida träsket viker; re'n man nått
Argenta, re'n det flyr och stranden, der
Santern sitt hufvud sänkt mot djupet bär.
146. Jag tror ej att det fäste fanns der då,
Som Spaniens folk ej rosade att taga
När sitt banér de höjde deruppå;
Dock mer Romagnas folk fick skäl att klaga.
Rakt framåt nu, till dess de Filo nå,
Som om han vingar haft, de båten jaga.
I Döda Grafven in de styra se'n
Och nå Ravenna så vid middag re'n.

147. Fastän Rinaldo ofta var förlägen
För penningar, dock hade nu han nog,
Att löna båtens folk för hjälp benägen,
Förrän från det han vänligt afsked tog.
Han byter jemt om hästar, folk på vägen,
Igenom Rimini om qvällen drog,
Afbidar dagen ej i Montefior'
Och just med morgonsol'n Urbino når.
148. Ej Fredrik än här bodde denna tiden,
Ej Guido, ej Elisabeth här var;
Ej Frans, ej Leonora bodde i den
Gästväna borg; väl eljest en och hvar
Af dem en hjelte, så berömd i striden,
Med vänligt våld här hållit längre kvar;
Så som de länge gjort och göra än
Med dit ankomna damer, riddersmän.
149. Då ingen artigt nu vid tygeln står,
Till Cagli far han, berget öfverskrider,
Som skiljer Gaunus och Metaurus, får
Till venster Apenninerna; se'n rider
Han genom Umbrien och Etrurien, når
Så Rom och Ostia; dädan han omsider
Till staden seglar, der Eneas gaf,
Anchises' fromme son, sin far en graf.

150. Se'n här han fått ett annat skepp, begifver
Till Lipadusa sig helt skyndsamt han,
Den ön, som valts för strid och der med ifver
De balda kämparne re'n mött hvarann.
Sjömännen riddarn manar på och drifver,
Med åror, segel gör man hvad man kan;
Men vinden, ogynsam och motig, gjorde,
Att han ej kom så tidigt som han borde.
151. Han kom just då, när fursten af Anglant
Sin bragd fulländat, värd en ärestod.
Gradass han döden gett och Agramant;
Men dyr var segern, och den kostat blod.
Död låg der sonen utaf Monodant,
Och Olivier der låg, den kämpe god,
Utmattad med ett djupt och farligt sår,
Och kände i sin fot en pina svår.
152. Ej Roland tårarne kan hämma, när,
Omfamnande Rinaldo, han förtäljer,
Att Brandimart, som honom var så kär
Och trogen, dödad var; det bittert qväljer.
Och ej Rinaldo heller, när han der
Ser vännens klufna hufvud, gråten sväljer.
Han se'n omfamnar Olivier, som satt
Med foten krossad der så blek och matt.

153. Till tröst han söker sina vänner vara
Så godt han kan, fast sjelf han tröst ej har.
Till efterrätten fram han hunnit bara,
Fastmera bordet re'n afdukadt var.
Till fallna staden deras tjenarskara
Med Agramant, Gradass, som lik, nu far,
Begrof dem se'n bland gruset af Biserta
Och spridde ut hvad skett, till mångas smärta.
154. Den seger, som den tappre Roland vunnit,
Väl Sansonett och Astolf fröjd bereder;
Dock mera glädjande de väl den funnit,
Om Brandimart ej fällts i striden neder.
I glädjebägaren nu tårar runnit,
Och sorg sig öfver deras pannor breder.
Hyem blir det nu, som budet bringa skall
Till Fleurdelis om detta olycksfall?
155. Den natt, som före denna dagen gick,
Hon drömde att hon såg, hur drägten rika,
Som Brandimart till skänks af henne fick,
Som sjelf hon väft och stickat ut tillika,
Var rundtom öfversållad, prick vid prick.
Med röda droppar, hagelkornen lika.
Hon tyckte att med egen hand hon så
Den stickat ut, och sorg hon kände då.

156. "Min herre — så hon tyckte att hon sade —
Mig bad, att jag den skulle göra svart;
Hvi gjorde jag då, tvärt mot hvad han hade
Begärt, en sådan, af så sällsam art?"
En dyster aning denna drömmen lade
På hennes själ. Om qvällen budet vardt
Dem bragt; men Astolf lät det än fördölja,
Han vill att Sansonett skall honom följa.
157. Knappt in de trädt, och knappt hon anletsdragen,
Trots sådan seger, glädjelösa ser,
Förr'n, utan att der mer blef lagdt i dagen,
Hon vet, att Brandimart ej lefver mer.
Härvid hon blef så djupt af sorg betagen,
Så ljuset hennes ögon öfverger
Och så till alla sinnen är hon vorden
Förlamad, att som död hon sjönk till jorden.
158. Till sansning kommen, hon med handen rifver
Sitt sköna hår; de mjälla kinders prakt
Hon sköflar, skämmer i vanvettig ifver
Och ropar vännens namn, utom sig bragt;
Hon sliter håret af, hon rop uppgifver,
Lik en, besatt af onda andars makt,
Lik en Menad, så som den fordom sprang
Omkring och rasade vid hornens klang.

159. Än hon förtviflad om en dolk dem beder,
Att i sitt hjerta hon den stöta må;
Än vill hon ila brådt till hamnen neder,
Der skeppet låg med dessa furstar två,
Att för den vilda hämdtörst, henne leder,
I likens sargande en läskning få;
Än vill hon ila öfver hafvet vida,
För att få dö vid den tillbeddes sida.
160. "Ack, Brandimart, hvi lät jag — så hon sade —
Dig gå till sådan kamp förutan mig?
Förr, när du gick, du aldrig hinder lade
För Fleurdelis att få ledsaga dig.
Om jag dig följt, jag nog dig bistått hade,
På dig mitt öga städse fästat sig;
Och om Gradass bakom dig stått med döden,
Jag med ett rop allen' dig frälst i nöden.
161. "Kan hända ock, om raskt jag mellan trädt,
Jag fångat hugget upp af oväns klinga
Och med mitt hufvud sköld så för dig klädt;
Ty, om jag dött, förlusten varit ringa.
Jag skall ju likväl dö på något sätt,
Och denna sorgedöd kan gagn ej bringa.
Men om jag dött till ditt försvar, o då
En död mer skön jag aldrig kunnat få.

162. "Och om så grymma varit mina öden,
 Så himlen hård, att jag ej hjelpa fått.
 Jag skulle kysst dig dock ännu i döden,
 Ditt anlet jag med mina tårar tvått;
 Och, förr'n din själ, befriad ifrån nöden,
 Med sälla englar till Guds himmel gått,
 Jag skulle sagt: "Far hän i frid! Mig bida;
 Hvarthän du far, jag snart är vid din sida."
163. "Är detta, Brandimart, det rike då,
 Dit du, att fatta spiran, skulle draga?
 Skall så till Damogir med dig jag gå?
 Skall så du på din thron mig emottaga?
 O' grymma öde, att förstöra så
 Min plan! Att så mig på mitt hopp bedraga!
 Ha, då mitt högsta goda jag skall se
 Förstördt, hvi dröja att allt öfrigt ge?"
164. Vid dessa ord, med stegrad häftighet,
 Så vilda raseri't sig åter tände,
 Att hon på nytt det sköna håret slet,
 Som skulle det förskyllat hvad som hände.
 Hon sina händer vred i ångst och bet,
 Mot barm och läppar sina naglar vände. —
 Men medan så hon fräts af sorg och gråter,
 Till Roland och hans sällskap vändom åter.

165. Dels för sin svåggers skull, som led stort men
Och kräfde att i läkarvård bli tagen,
Dels för att ge en graf, en värdig, se'n
Åt Brandimart, som till hans sorg var slagen,
Nu Roland seglar mot det berg, hvars sken
Gör natten ljus, hvars rök fördunklar dagen.
Dem vinden gynnar, och på höger hand
Ej fjerrbelägen är Siciliens strand.
166. När dagens skimmer började försvinna,
De lade ut vid friska vindars dans,
Och nattens tysta, strålande gudinna
Dem lyste väg med silfverhornets glans;
Re'n andra dagen till den strand de hinna,
Som omger Agrigent med ängars krans.
För nästa afton Roland ordnar här
Allt hvad till praktfull likfärd nödigt är.
167. När allt var ordnadt, som han föreskrifvit,
Och solens ljus var släckt, vid timme sen
Nu Roland, följd af adel, som begifvit
Sig på hans bjudning dit till staden (re'n
Kring stranden klagoropen höjda blifvit,
Och rundtom strålar den af facklors sken),
Går till det ställe, der man vännen lade,
Som så i lif och död han älskat hade.

168. Vid sörgebåren sig Bardin befann,
Af åren böjd; hans tårar ymnigt flyta.
Så många re'n på skeppet fällde han,
Att tårar snart i ögats källor tryta.
Han klagar ödet, himlens stjernor an
Och likt ett lejon, som är sjukt, hörs ryta.
Hans händer utan skoning slita, såra
Hans gråa hår, hans hud, som skrynkor fåra.
169. När Roland synlig blir, fördubblas tjuven
Och klagoropen. Fursten af Anglant
Sig närmar och betraktar, tyst och sluten,
Den bleke sonen der af Monodant,
Blek, som om aftonen en tidigt bruten
Liguster-blomma eller vek akanth.
En suck så djup han drog; med blicken på
Sin vän alltjemt, till slut han talte så:
170. "O tappre, käre, trogne vapenbror!
Du här är död; i himlen lefver anden
Och njuter en tillvaro säll, jag tror,
Der hetta eller frost ej störa kan den.
Förlåt mig, om jag känner sorg så stor!
Att här jag lemnats kvar på jordestranden
Och ej din glädje dela får med dig,
Mig grämer; ej, att du ej dväljs hos mig.

171. "Jag ensam är; ack, intet utan dig
Kan mig behaga mer i denna världen.
Jag var med dig i stormar och i krig,
Hvi ock ej nu i ron? Förment mig är den.
Ack, stor är visst min skuld, som hindrar mig
Ur detta stoft att följa dig på färden.
Vi delat mödor samman, jag och du;
Hvi får jag ej din vinning dela nu?
172. "Du vunnit har, jag fått förlusten taga;
Din blott är vinsten, skadan ej blott min,
Ty i min sorg, som ingen tröst kan daga,
Italien, Tyskland, Gallien stämma in.
O hur min kung och frände nu får klaga,
Hur paladinerna, med sorgset sinn'!
Hur helga riket och de kristnas kyrka,
Som hafva mist i dig sin bästa styrka!
173. "O huru fienden nu fara låter
Sin skräck, hur djerf din död nu honom gör!
Hur hedningarnas makt skall växa åter!
Hur deras mod och käckhet stiga bör!
O hur din maka din förlust begråter!
Jag hennes tårar ser och jämmer hör.
Hon mig skall hata nu och klaga an,
Att genom mig allt hennes hopp försvann.

174. "Men, Fleurdelis, *en* tröst man oss bereder
 Likväl, fast borta är vår vän så kär;
 Ty han, som gaf sitt lif med sådan heder,
 Af alla krigare afundad är.
 Roms Decier, *han*, som sprang i svalget neder,
 Och Codrus, prisad af Argivers här,
 Med större gagn för andra, större ära
 För sig ej dött, än vännen din, den kära."
175. Så Roland talade och annat mer.
 Och fromma munkar, svarta, hvita, grå,
 Samt mängd af prester nu man komma ser;
 De par om par i långsträckt ordning gå.
 För hjeltens själ till Herren skaran ber,
 Att salig ro Han henne gifva må.
 Af facklor rundtomkring och frammanför
 Det klara skenet natt till dag här gör.
176. Man lyfter båren nu, och skiftevis
 Den bärs af riddares och grefvars skara.
 Den höljs af purpursiden, högt i pris,
 Med guld utstickadt och med perlor klara.
 Med ädelstenar ock på furstligt vis
 Inväfda ser man hyendena vara.
 Här låg nu riddaren i drägt, som lik
 Till färgen var, af samma prydnad rik.

177. Trehundra ser man främst i tåget skrida,
Af stadens fattigaste, led vid led,
Omhöljda utaf drägter, svarta, sida,
Som alla räcka ses till marken ned.
Bakom dem sedan hundra pager rida
På höga hästar, enligt krigisk sed;
Och drägterna, som pager, hästar hölja,
På marken släpa, der de tåget följa.
178. Framföre båren och bakom man ser
En mängd af fanor och standarer flägta,
Som skilda vapentecken brokigt ter.
Af hjeltens krafter, nu i förtid stäckta,
De vunna blifvit uti strider fler
Och se'n åt kejsarn och åt Petrus räckta.
En mängd af sköldar ses der ock, dem han
I mången strid från tappra kämpar vann.
179. För tåget ordnade, nu hundra följa,
Och åter hundra; de med facklor gå,
Liksom de andra, och dem mera hölja,
Än kläda, ses den drägt, de tagit på.
Nu kommer Roland sjelf, och tårar skölja
Hans röda, sorgsna ögon då och då.
Ej mindre sorgsen ses Rinaldo skrida;
Markgrefven, för sin fot, fick hemma bida.

180. För långt det blefve att för er beskrifva
Den myckna ståten och att räkning på
De många svarta mantlarne er gifva,
På facklorna, som brändes ut, också.
När se'n till katedral'n de sig begifva,
Ej syns ett öga torrt, der fram de gå;
Den fallne, ack, så ung, så god, så skön,
Begråts af hvarje ålder, stånd och kön.
181. Han bärs i kyrkan in. Se'n lyktat hade
Här qvinnoskaran fruktlös jämmergråt
Och presterna sitt sista kyrie sade
Och sången tystnat med all klagolåt,
På tvenne pelare man honom lade
Uti en kista, hvilken se'n med ståt
Af präktig guldbrokad omsluten blifver,
Tills i en graf, mer dyrbar, lagd han blifver.
182. Gref Roland lät porfyr nu sammanbringa
Och alabaster, förr'n han for från ön,
Lät ritning göra till en vård och tinga
De största mästare för riklig lön.
Och Fleurdelis, som sorgen månd' betvinga,
Af block och pelare en grafvård skön
Uppföra lät; ty hit till ön hon sedan
Från Libyen kom, då Roland farit redan.

183. Och då hon ser, att aldrig tårars källa
Vill sina, suckandet ej höra opp,
Och att, hur många messor än beställa
Hon må, om sorgens lindring ej finns hopp,
Beslöt hon här att stanna, den osälla,
Tills trötta själen öfverger sin kropp.
En cell hon byggde inom vården här
Och slöt sig inne, för att lefva der.
184. Förutom bud och bref, som han lät sända,
Kom Roland sjelf, att henne dädan taga:
Hos Galerana hon, till lifvets ända,
Ett hem skall få, vill hon till Gallien draga;
Begär hon till sin far att återvända,
Skall sjelf till Lizza henne han ledsaga;
Och vill åt Gud sitt lif hon helga, han
Ett kloster ju åt henne bygga kan.
185. Men hon blef kvar, och, tärd af sorg och strider,
Hon dar och nätter bad i denna graf;
Och länge det ej dröjde, förr'n omsider
Det trötta hjertat Parcen hvila gaf. —
Re'n från den ö, som uti forna tider
Cykloperna bebodde, seglat af
De trenne Franska riddarne, en hvar
Bedröfvad att den fjerde lemnats kvar.

186. Ej utan läkare de ville draga
Sin väg, ty Olivier led pina svår.
Som ej i början vård de kunnat taga
Om honom, så förvärrades hans sår;
Och när de höra honom pusta, klaga,
De frukta att det värsta förestår.
Bäst härom nu de tala, skepparn gifver
Dem ett förslag, som allmänt gilladt blifver.
187. Ej långt derfrån det bodde, så han sade,
En eremit på enslig klippas topp,
Till hvilken ingen ännu vändt sig hade,
Som ej fått bistånd, eller råd och hopp.
Han mer än mensklig kraft ådagalade,
Lät blinda se, bjöd döda att stå opp;
Han med korstecknet storm i lugn förbyter
Och stillar hafvet, när som värst det ryter.
188. Och ville riddarn de till denne föra,
För Gud så kär, han utan tvifvel fort
Den sjuke åter skulle frisk då göra,
Ty större tecken på hans konst man sport.
Det gläder Roland detta råd att höra,
Och genast styr man till den helga ort;
Och, utan att från raka kosan böja,
I morgongryningen de klippan röja.

189. Af vana sjömän förddt, har skeppet nära
Till stranden nått, hvarest sig klippan ter.
Matroser, tjenare nu varsamt bära
Den kranke riddaren i båten ner,
Som genom bränningarna snabbt syns skära
Och hinna klippan, der man huset ser,
Det helga hus, der just den gamle dvaldes,
Som döpte Rudiger, som er förtaldes.
190. Gudstjenarn vänligen till mötes gick
Anglant och dem som honom sällskap gjorde.
Han dem välsignade med huldrik blick,
Och se'n om deras ärende han sporde;
Fast re'n af himmelskt bud han veta fick
Förut och kände, att de komma borde.
Och Roland svarar, att han kommen var
Med Olivier, som hjälp af nöden har,
191. Emedan, kämpande för Kristi lära,
Ett farligt sår han fått. Med vänlig min
Den gamle lofvade att hjälp beskära
Och tröstade med ens vår paladin.
Men som ej salvor här han hade nära
Till hands, ej annan mensklig medicin,
Han till kapellet gick, till Frälsarn bad
Och utkom se'n, förtröstansfull och glad.

192. Och uti namn af de Personer tre,
Af Fadren, Sonen, Helge Anden, gifver
Han sin välsignelse åt Olivier.
O kraft, som Kristus ger den trogenes ifver!
Strax riddarns alla plågor vika ge,
Och frisk och färdig åter foten blifver,
Mer stark och fast, än förr den varit har;
Och kung Sobrin härvid tillstädes var.
193. Sobrin så mycket led af sina sår,
Att dag för dag hans tillstånd blef mer farligt.
När helga munkens underverk han får
Nu skåda här, så stort och uppenbarligt,
Ur hågen Mahomet han genast slår
Och vill bekänna mäktig Krist allvarligt;
Och med förkrossadt hjerta, till sin ro,
Han ber att blifva invigd i vår tro.
194. Den fromme mannen honom dopet gaf,
Och helsan äfven, medelst orden bara.
Ej mindre Roland, jemte sällskap, af
En slik omvändelse sågs fägnad vara,
Än då der nyss hardt när utur sin graf
Steg Olivier, befriad från all fara.
Men mest sig gladde Rudiger likväl,
Och tron och nitet växte i hans själ.

195. Allt se'n den dag han, simmande, allena
Till denna klippa kom, han stannat kvar.
Den fromme gubben var mot riddarena
Huldt vänlig och dem manade, en hvar,
Att, skyende för skarn och jordträck, rena
Igenomvandra detta träsk, som har
Fått namn af lif, som dårarne behagar,
Och blott mot himlen skåda alla dagar.
196. Från skeppet Roland bröd lät hemta hit,
Ost, skinka, vin, så godt man kan begära.
Gudsmannen, som ej smakt en läckerbit
På länge, van att sig med frukter nära,
Nu vänligt tvangs att visa sin aptit
Och dricka vin, som de, och kött förtära.
När de sig styrkt och vinet gått omkring,
Så blef nu tal om hvarjehanda ting.
197. Och som det plär vid samtal förefalla,
Att sak uppdagar sak, än den, än den,
Så kändes Rudiger till slut af alla,
Rinaldo, Roland, Olivier, igen
Som den, om hvilken ryktets lof hörts skalla,
Enhälligt prisad ibland riddersmän.
Rinaldo ej i honom kunnat ana
Den man, han pröfvat nyss på kampens bana.

198. Sobrin väl honom känt igen på stund,
När han med gubben honom såg; dock tryckte
Han sin förmodan ned och höll sin mund,
Ty möjligt var dock att han vilse tyckte.
När känt nu blef för denna krigarrund,
Att detta var den Rudiger, hvars rykte
För mod och tapperhet och ädelt skick
Och riddardygd kring hela världen gick,
199. Och re'n man visste, att han kristen var;
Så skynda alla gladt mot honom neder,
Den ene honom uti handen tar,
En kysser, en mot honom famnen breder.
Rinaldo framför alla brådtom har
Att visa honom hjertlighet och heder.
Hvi *han* för alla, skall ni veta få
I nästa sång, om ni vill höra på.
-

Fyrationdefjerde Sången.

1. **I** ringa tjäll och under låga tak,
Bland fattigdom, bekymmer, brist och nöd,
Sann vänskap är en mindre sällsynt sak,
Än ibland rikedom och öfverflöd
Uti palats och prunkande gemak,
Der misstro smyger kring och falskhet snöd,
Der kärlek alldeles förkolnat, der
Ej vänskap finnes, som ej hycklad är.
2. Och derfor äro aftal och fördrag
Emellan furstar, höge män så sköra.
Af kungar, påfvar, kejsare i dag
Det sluts förbund, i morgon krig de föra;
Ty ej till hjerta och till sinnelag
De äro, hvad de sig till skenet göra.
På rätt och orätt sällan akta de,
Men endast på sin egen fördel se.

3. Fast föga mäktiga utaf ett renadt,
Sant vänskapsband — ty vänskap finns ej der
Ett ord ej säges, om på allvar menadt,
Om blott på skämt, som icke hyckladt är —,
Dock, när ett oblidt öde dem förenat
Uppå en låg och ringa ort, de här
På föga tid sig lära (hvad ej på
En lång de kunnat) vänskap att förstå.
4. Den fromme gubben visste i sin vrå
Att sina gäster hjertligt och förnöjligt
Med kärleks fasta band förena så,
Som i ett kungahof ej varit möjligt;
Och detta skulle utan vank bestå
Till bleka döden lika fast, oböjligt.
Han fann dem alla öppna, värda lit,
En hvar till hjertat, mer än svanen, hvit.
5. Han fann dem alla blida, hjerteliga,
Ej vrånga, såsom dem jag tecknat har,
Som aldrig öppet fram i dagen stiga,
Men städs förstålla sig mot en och hvar.
Om forna bittra kränkningar de tiga,
Af hat nu hvarje minne utsläckt var.
Ja, om de burits utaf samma sköte,
Mer vänligt ej de gått hvarann till möte.

6. Rinaldo framför alla mellertid
Bevisar Rudiger all hjertlig heder;
Dels därför, att han pröfvat uti strid,
Hur djerf han var, hur tung hans arm föll neder;
Dels därför, att en riddare så blid
Han aldrig sett, så höfvisk, fin till seder;
Men mest dock därför att försport han har,
Hur mycket han förbunden honom var.
7. Han visste, att ur största nöd och våda
Han hade Richardett i frihet bragt,
Då Spaniens kung, när han sig lät förråda
I dotterns bädd, i fjettrar honom lagt;
Han visste ock, att Buovos söner båda
Han hade frälsat (som jag eder sagt)
Från Morerna och från det röfvarlag,
Som åtföljt snöde Mainzarn Bertholag.
8. För detta kände han sig djupt förbunden
Att honom älska och all ära ge.
Det grämde honom blott, att till den stunden
Det skjutits upp och förr ej kunnat ske,
Då en vid konung Agramant var bunden
Och en vid Carl. Då nu, att honom se
Som kristen här, det honom blef förunnadt,
Han gläds att göra, hvad han förr ej kunnat.

9. Nu rikligt Rudiger bevis han ger
Af kärlek och af heder, som jag sagt.
Den kloke eremiten, när han ser
Slik hjertlighet, tillfället tar i akt
Och säger: "Nu ej återstår här mer
(Jag hoppas lätt det få å väga bragt),
Än att, som vänförbund har blifvit slutet,
Så mellan er ock svågerskap blir knutet;
10. "Att utaf slægter två (mer lyckosam,
Än de, och ädel ingen finns i verlden)
En ätt, en lysande, må spira fram,
Mer klar än sol'n, så långt hon styrer färden;
Och alltsom åren hvälfva, denna stam
Skall blomstra, smyckad med allt hög're värden
(Som Gud mig sagt, att ni det veta må),
Så länge stjernorna sin kretsdans gå."
11. Den fromme gubben, talande än mer,
Förmådde snart derhän Rinaldo bringa,
Att Bradamante Rudiger han ger;
Fast ingendera man behöfde tvinga.
Så Olivier som Roland gerna ser
Ett slikt förbund och prisa det ej ringa:
Af Carl och Haimon skall det bifall få
Samt utaf hela Frankrike också.

12. Så sade de; dock visste ej de tvenne,
Att Haimon re'n (och Carl hans val ej band)
I dessa dar så godt som lofvat henne
Åt kejsar Constantin i Grekeland,
Som nyss för sonen Leo (arfving denne
Till thronen var) begärt den skönas hand.
Den tapppras mod, som han af ryktet kände,
Re'n förr'n han henne sett hans kärlek tände.
13. Af Haimon svarats, att det ej berodde
På honom ensam att bestämdt ge svar;
Han saken gerna åt sin son förtrodde,
Rinaldo, som vid hofvet borta var.
Snart skulle hem han ila, så han trodde;
Slik svåger visst han gerna emottar.
Dock, som han lärt att högt den unge skatta,
Han utan honom ej beslut vill fatta.
14. Rinaldo nu, som långt från hemmet är
Och ej om kejsarns anbud hört ett rykte,
Åt Rudiger sin sisters hand beskär,
Då så han sjelf som Roland godt det tyckte,
Liksom de andra uti cellen här,
Helst eremiten fram med frågan ryckte.
Och han för visso tror, i detta fall,
Att Haimon nöjd med mågen blifva skall.

15. Den dagen, natten och en stor del af
Den andra dagen qvar de här förblifva,
Hardt när förgätande, fast vind som haf
Dem gynnar, att till skeppet sig begifva.
Men skepparn, som ett sådant dröjsmål gaf
Bekymmer, sände bud på bud, att drifva
Och mana dem till färden, så att de
Omsider måste gubben öfverge.
16. Och Rudiger, som här så länge var
Och förr ej kunnat ifrån klippan vika,
Nu afsked af den fromme mästarn tar,
Som honom lärt den tro, som ej kan svika.
Re'n honom Roland svärdet lemnat har
Och Hektors vapen och Frontin tillika:
Dels han sin vänskap så bevisa vill,
Dels visste han att de hört riddarn till.
17. Och fastän Roland kunnat bättre stöda
Sin rätt att detta trollsvärd ega få --
För hvilket han i denna trädgård snöda
Så mycken kamp och fara fått bestå --,
Än Rudiger, som fick det utan möda
Utaf Brunell, som gaf Frontin också,
Han dock det gerna afstod, likasom
De andra vapnen, vid en vink derom.

18. Välsignade af fromme gubben, de
Till skeppet ändtligen tillbaka vände.
De fart deråt med segel, årör ge;
Och ett så härligt väder himlen sände,
Att löften kräfdes ej, ej böner be,
Och snart till hamnen af Marseille de lände.
Men här så länge nu de stanna må,
Tills hertig Astolf jag fört hit också.
19. När Astolf fick om denna seger höra,
Som, blodig så, med glädjen sorg förband,
Och såg att inga anfall skulle störa
Och hota Gallien mer från Libyens strand,
Då tänkte han att låta Nubiern föra
Sin stora här tillbaka till sitt land,
Och det på samma väg som nyss han tagit,
Då han med den emot Biserta dragit.
20. Re'n flottan, hvilken hedningarne slog
På vågen, Olgers son tillbaka sände;
Och knappt det svarta folket åter drog
I land, förrän på nytt ett under hände:
Till löf förvandlades så däck som bog,
Allt till sin förra skepnad återvände;
Se'n förde vinden dem i luften bort,
Och de som agn förströddes inom kort.

21. Till häst, till fot så Nubiens krigarskara
Nu samfäldt tågar af från Libyens trakt,
Se'n Astolf skyndat att Senap förklara,
Att i en evig skuld han honom bragt,
Då sjelf han velat med på tåget vara
Och honom bistått med sin hela makt.
Den lädersäck, som inneslöt förvägen
Och stormig sunnan, gaf han med på vägen.
22. I säcken sluten, han den vind dem gaf,
Som far så rasande från södra landen,
Att han omhvälfver, likt ett upprördt haf,
Och hvirflar emot skyn den heta sanden.
Den skulle nu de taga med, att af
Hans våld på vägen ej beröfvas anden;
Men se'n de kommit till sitt land igen,
De skulle ur sitt fängsel släppa den.
23. När Atlas' pass (så jag Turpin ser skrifva)
De hade hunnit, alla hästar då
På ögonblick till stenar åter blifva,
Och som de kommit, foro de också.
Men tid är nu för Astolf att begifva
Sig bort och öfver till Frankrike gå.
De fasta platserna i stånd han bringar
Här först och se'n sig på sin vinghäst svingar.

24. Han till Sardinien i en sträcka far
Och se'n till Corsica han luften plöjer.
Han dädan kosan öfver hafvet tar
Och något af åt venstra handen böjer.
På stranden af Provence, det sköna, drar
Han slutligt tygeln in och nu ej dröjer
Att hippogryfen ge sin frihet här,
Som honom af aposteln ålagdt är.
25. Aposteln honom bedt att oförtöfvadt
Sin vilda häst ge frihet åter, när
Provence han nått; ty länge nog han ströfvat
Med sadel, betsel kring och haft besvär.
Re'n hornets klang af månen blifvit röfvadt,
Som vinner hvad som går förloradt här;
Ty ej blott hest, men stumt det varit har,
Alltse'n på helga stället riddarn var.
26. Han ankom till Marseille just samma dagen,
Då anländt dit vår tappre paladin,
Rinaldo, Olivier, ur våndan tagen,
Den ädle Rudiger och kung Sobrin.
Men minnet af den vän, som blifvit slagen,
Fördystrade de ädla herrars min,
Att ej de kunde sig tillsammans glädja
Så, som en sådan seger bort tillstädja.

27. Carl sport ifrån Sicilien fallet af
De kungar två och att Sobrin var fången
Och Brandimart försänkt uti sin graf;
Om Rudiger han hörde ock den gången.
Och fritt han nu åt glädjen hän sig gaf,
Att aflyft var den börda tung, som mången
God dag så hårdt hans skuldror tryckte ner,
Att ej så snart han rätar upp sig mer.
28. Att desse tappre värdigt emottaga,
De bästa stöden för hans thron och land,
Han lät sitt rikets främsta adel draga
De kommande emot till Saones strand.
Sjelf gick han ut och lät sig beledsaga
Af kungar, hertigar och vid sin hand
Gemålen har; af sköna damer, höljda
I rika drägers prakt, de äro följda.
29. Med klar och fryntlig panna kejsarn kom,
Och paladiner, slägt och vänner kända
Och adel, folk ge alla vittne om
Sin kärlek, tacksamhet, af glädje tända.
Mongrana, Clermont ropas det rundtom,
Och på omfamningar vill ej bli ända.
Rinaldo, Roland jemte Olivier
Nu Rudiger för kejsarn förete

30. Och säga, att af Rudiger från Risa
En son han var, i mandom lik sin far.
Om han var tapper, om hans kraft att prisa,
Det nogsamnt kändt för våra skaror var.
Med Bradamante kommer nu Marfisa,
Det ädla och det sköna hjeltepar.
I famnen flög på Rudiger hans syster;
Men mer försynt den andra stod, och dyster.
31. Carl beder Rudiger uppsitta åter,
Ty vördnadsfullt af hästen stigit han,
Och vid sin sida honom rida låter;
Och utaf allt, hvarmed han hedras kan,
Ej minsta småsak kejsarn underlåter.
Han visste att han nu var kristen man;
Ty riddarne i land knappt hunnit sätta
Sin fot, förr'n allt de låtit Carl berätta.
32. Med segerpomp uti ett festtåg skönt
De nu till staden återvända alla,
Som smyckad är med kransar och med grönt,
Och dukar utåt alla gator svalla.
Ett blomsterregn, hvars make ingen rönt,
Från ofvan öfver segrarena falla
Ur sköna damers händer ock man ser
Från fönster och balkonger ymnigt ner.

33. Hvar tåget framskred, mångenstäds sig höjde
I hast uppförda bågar och trofé'r,
Hvarest Bisertas fall och brand man røjde
I bilder ställda fram, samt bragder fler.
På andra ställen skådespel förnöjde
Och mimisk lek och dans och dylikt mer;
Och öfverallt, hvart segertåget går,
Åt rikets räddare det skrifvet står.
34. Vid ljud af pipor och trumpeter gälla
Och allt hvad instrumenter tänkas kan,
Bland fröjd och bifallsrop af folket sälla,
Som jublade och plats der knappast fann,
Steg Carl vid slottet af, der han lät ställa
I flera dar högtidligheter an,
Tornering, gästabad och lekar, fester
Och skådespel och dans, för sina gäster.
35. Rinaldo för sin fader fram nu lade
Sin plan att Rudiger ge systemns hand;
Ty inför Roland, Olivier — han sade —
Att honom henne ge han sig förband.
Och, liksom han, så desse menat hade,
Att knytas kunde ej ett släktskapsband,
Som genom adligt blod och hjeltevärde
En större, ja ens lika glans beskärde.

36. Hvad sonen säger Haimon missnöjd gör:
Att, honom oåtspord, han inför slike
Gaf dottern bort, som sjelf han ämnat för
En son af Konstantin, den ärorike,
Men ej för Rudiger, den intet hör
I verlden till, än mindre land och rike.
Han vet ju, adelstiteln skattas tom,
Ja dygden sjelf, der ej finns rikedom.
37. Än mer Beatrix harmas och tycks finna
Sin son förmäten, då han handlat så.
Att Rudiger skall Bradamante vinna,
Hon öppet motstår, lönligt äfvenså.
Hon prompt vill dottern ha till kejsarinna,
Med all sin makt arbetar hon derpå.
Rinaldo, fast, vill ej sitt löfte kränka,
Ej af sitt ord ett jota efterskänka.
38. Hon trodde, att hon hade på sin sida
Den ädla dottern, och hon henne ber
Att säga, att hon förr vill döden bida,
Än ta' till man en fattig kavaljer;
Och kunde broderns snöda val hon lida,
Hon höll ej henne för sin dotter mer.
Hon borde vara fast och vägra bara;
Att brodern skulle tvinga, var ej fara.

39. Tyst Bradamante står, och ej ett svar
Mot moderns ord hon dristar fram att föra;
Hon vördnad oinskränkt för henne har,
Att lyda är hvad blott hon tror sig böra.
Å andra sidan visst ett brott det var
Att lofva, hvad hon dock ej alls vill göra;
Ej vill, ty hon ej kan; re'n Amors makt
På hennes fria vilja bojor lagt.
40. Hon suckar blott, och intet svar hon ger,
Hon kan ej vägra och ej jaka heller.
Men lönligt se'n, der ingen henne ser,
En flod af strida tårar jungfrun fäller.
Den vilda sorg, som trycker henne ner,
Än barmen, än det blonda hår umgäller;
Hon barmen slår, hon sliter håret af
Och åt sin sorg med klagan luft så gaf:
41. "Ack, vill jag då hvad *hon* ej vill, som tvinga
Mig kan, hvars vilja lyda måste jag?
Kan jag min moders vilja så förringa,
Att jag mot hennes sätter min till lag?
Hvad kan en ungmö större tadel bringa,
Hvad synd kan hon begå af värre slag,
Än om mot hennes vilja, som hon bör
I allting lyda, val af man hon gör?"

42. "O ve mig, skall då dotterpligt begära
Af mig det offret, att dig öfverge,
Min Rudiger? Att annan kärlek nära,
Ett annat hopp, som annans brud mig te?
Hvad? Eller skall jag väl den vördnad, ära,
Som goda barn plä åt föräldrar ge,
Åsidosätta och beakta här
Min lycka blott, min önskan, mitt begär?
43. "Ack, väl jag vet hvad steg som jag bör taga,
En lydig dotters pligt jag känner nog.
Jag vet det, men hvad hjälper det mig, svaga,
Då känslans makt i band förnuftet slog?
Då Amor lyckats att det så förjaga
Och så all makt, all vilja från mig tog,
Att ingen annan lag, än hans, jag eger
Och blott, hvad han mig bjuder, gör och säger?
44. "Jag Haimons och Beatrix' dotter är,
Men Amors (ack, Gud hjelpe mig!) slafvinna.
Jag hoppas af de förra, om jag här
Ett fel begår, förlåtelse att vinna.
Men om jag kränker Amor, hvilken lär
Mig då att nåd inför den vrede finna,
Så att blott ett af mina skäl han hör
Och mig ej strax till dödens offer gör?

45. "Ack, länge, ifrigt sökte jag omvända
Till kristna läran Rudiger. Nu står
Vid målet jag, men hvartill kan det lända,
Om mödans frukt nu till en annan går?
Så samlar biet med sin flit, den kända,
Hvart år den honung, det ej njuta får.
Men hellre dör jag, än min vän bedrager
Och annan man än Rudiger mig tager.
46. "Om jag min far, min mor ej lyda kan,
Min broder deremot jag lyder gerna;
Ty vida klokare än de är han,
Och åldern ej försvagat än hans hjerna.
Och hvad Rinaldo vill, det bifall vann
Af Roland ock; de båda nog mig värna.
För *dem* mer aktning, fruktan verlden bär,
Än för vår hela släkt, så stor den är.
47. "Om Clermonts glans och blomman plär kalla
De två, om ärans pris en hvar dem ger,
Om högre de sig lyfta öfver alla,
Än pannan öfver foten höjd man ser,
Hvi skall min far jag låta mig befalla,
Mer än de två? Nej, detta aldrig sker,
Helst Greken blott man halfva löften gifvit,
Men Rudiger jag formligt lofvad blifvit."

48. Om Bradamante sorg och smärta kände,
Ej Rudiger mer lugn till sinnes var;
Fast man i staden än ej hört hvad hände,
Det ingen hemlighet för honom var.
Han med sin klagan sig mot ödet vände,
Som så hans högsta fröjd från honom tar,
Ej guld och länder honom gett, dem slösa
Det eljest ofta plär på värdelösa.
49. Hvad andra gåfvor angår, som af rika
Naturen eller egen flit man fått,
Så egde han en sådan mängd af slika,
Som nånsin föll på någon annans lott.
Ty för hans skönhet får all skönhet vika,
Hans kraft har sällan någon emotstått;
I ädel storsinhet, i furstlig glans
Var priset ingens med mer rätt, än hans.
50. Men pöbeln, hvilken efter sitt behag
Utdelar äran och den tar och skänker
(Och ifrån pöbelnamnet tager jag
Blott fri den vise, som förståndigt tänker;
Ty kungar, påfvar, kejsare, som lag
Plä ge, ej spira, krona, hur hon blänker,
Ej mitra friar, men blott klokhet, vett,
Som himlens gunst allen' åt få har gett);

51. Men pöbeln (för att ut min mening säga),
Som annat ej än rikedom plär dyrka,
Som allt blott ses i denna vågskål väga
Och annat värde ej än dess plär yrka,
Du må den högsta skönhet också ega,
Mod, kraft och skicklighet och kroppslig styrka,
Dygd, godhet, snille — i ett fall som detta
Plär, mer än eljest, högt sin fordran sätta.
52. "Är Haimon — säger Rudiger — besluten
Att dottern se på kejsarthronen bragt,
Må saken bli åtminstone uppskjuten,
Förbundet på ett år å sido lagdt.
Inom den tiden hoppas jag se bruten
Så Konstantins som Leos kejsarmakt;
Och när jag hunnit dem från thronen drifva,
Jag torde Haimons dotter värdig blifva.
53. "Men vill han strax sin plan i verket sätta
Och gör till dotterns svärfar Konstantin;
Och vill han efter löftet ej sig rätta,
Som mig Rinaldo gett och hans kusin
(Inför den helge gubben gafs mig detta
Samt inför Olivier och kung Sobrin):
Hvad skall jag göra då? Slik orätt lida?
Hvad? Eller dö, förrän det går så vida?

54. "Hvad skall jag göra? Skall jag hämnas då
På hennes far för denna oförrätt?
Kanske det ej så snart kan för sig gå,
Om dårligt, klokt det är, jag vet ej rätt:
Men antag att jag döden ger också
Åt vrånge gubben och hans hela ätt,
Så skall ej detta dock mig glädje göra;
Fast mer det skall min hela plan förstöra.
55. "Mitt mål ju var och är, att mön behaga;
Hon skulle kärlek ju, ej hat mig skänka.
Men vill jag lifvet nu af Haimon taga,
Vill bror och slägt jag i förderfvet sänka,
Jag giltigt skäl ju henne ger att klaga
Mig an och blott med hat uppå mig tänka.
Hvad skall jag göra då? Fördraga nöden?
Ha, nej, vid Gud! Långt bättre då är döden.
56. "Dock nej, jag vill ej dö; med mera rätt
Då Leo, kejsarsonen, döden lider,
Som grumlat all min fröjd på sådant sätt.
Ja, dö han skall, och fadern med omsider.
Mer dyr ej Helena blef Trojas sprätt
En gång, och ej i mer aflägsna tider
Proserpina Pirithous, än de två,
Så far som son, min smärta dyrt skall stå.

57. "Skall du, mitt allt, väl utan sorg förmå
Att Rudiger för Greken öfvergifva?
Kan dig din far, om understödd också
Af dina bröder, till det steget drifva?
Dock fruktar jag, att hellre du ändå
Med Haimon, än med mig, vill ense blifva
Och tycker, att långt bättre står dig an
En kejsarson, än simpel riddersman.
58. "Är möjligt väl, att kunglig glans och lycka,
Att kejsartiteln, med dess ståt och prakt,
Förmå min Bradamantes själ förrycka
Och öfver hennes mod och dygd ha makt,
Så att hon kan af föga värde tycka
Sitt gifna löfte och det ord, hon sagt,
Ej Haimons vrede förr åsamkar sig,
Än ej står fast vid hvad hon lofvat mig?"
59. Med dessa ord och många andra så
Sin sorg gaf riddarn luft, och ofta sade
Han dem så oförtäckt, att af ej få
De hördes, som han i sin närhet hade.
Snart blef hans qual af henne känt också,
Hvars mistning han så djupt på hjertat lade.
Och hon ej mindre af *hans* smärta led
Än af sin egen sorg hon trycktes ned.

60. Men mer än allt, som henne sqvallrets röst
Om riddarns sorg förtäljt, hon må beklaga,
Att den misstanke qvälja kan hans bröst,
Att hon till man skall vilja Greken taga.
Hon därför nu, att bringa honom tröst
Och denna irring ur hans själ förjaga,
En trogen kammartärna sände af
En dag och denna helsning honom gaf:
61. "Min Rudiger, jag blifver intill döden
Den städs jag var, och längre, om jag kan.
Om Amor ger mig glädjen eller nöden,
Om lyckan vidrig eller huld jag fann,
En trohets klippa, jag i alla öden
Står fast, hur vind och haf än storma an.
Jag från min plats, i storm och solsken lika,
Än aldrig vek, och aldrig skall jag vika.
62. "Förr man med stickel eller fil af bly
Åt diamanten skilda former gifver,
Än ödets slag och Amors vrede bry
Mig skola så, att jag ej fast förblifver.
Förr floden, som man såg åt dalen fly,
Mot bergets höjd med dån sin bölja drifver,
Än, uti medgångs eller motgångs dar,
En annan väg min tanke nånsin tar.

63. "Åt dig, o Rudiger, jag helt mig skänkt,
Och det är mer än man sig föreställer.
En ed, det vet jag, mera oinskränkt
Och ärligt svors ej ny regent; ej heller
En kung, en kejsare mer oförkränkt
Och trygg uti sitt rike styr och ställer.
Ej torn behöfver du, ej graf och vall,
Af fruktan att du ditt beröfvas skall.
64. "Du ej behöfver skicka soldad skara;
Mot anfall ingen borg så fast befanns.
Ej rikedom kan bringa mig i fara;
För pris, så lågt, ej ädelt hjerta vanns.
Ej hvad som hopens ögon bländar bara:
Högadlig börd och kronans gyllne glans;
Ej skönhet, som bedårar själar svaga,
Kan mer, än du, mig någonsin behaga.
65. "Och frukta ej, att i mitt hjerta här
En annan bild man någonsin kan skrifva;
Ty din är re'n så djupt ingrafven der,
Att aldrig mer han kan utplånad blifva.
Att ej det är af vax, nog pröfvadt är;
Ty hundra slag fick Amor visst det gifva,
Förr'n ens en skärfva derifrån blef skild,
När han der mejslade din dyra bild.

66. "Demanten, hårda stenen, elfenben,
Som äro svåra till att skära, snida,
Man krossa kan; men annan form, än re'n
De en gång fått, de sedan icke lida.
Mitt hjerta är ej olikt marmorsten
Och slika ämnen, som mot jernet strida;
Ty förr kan Amor krossa det, än han
En annan skönhetsbild der forma kan."
67. Till dessa ord hon många andra lagt
Af kärlek, trohet, honom tröst att gifva.
De tusen gånger honom lifvet bragt,
Om tusen gånger död han kunnat blifva.
Men när nu hoppet undan stormens makt
Sig trodde in i lugna hamnen drifva,
Af ny och häftig il det fattadt blef,
Som långt på hafvet ut det åter dref.
68. Ty Bradamante, som var sinnad göra
Långt mera, än hon vännen lofvat har,
För ingen hänsyn tror sig vika böra
Nu mer; sitt gamla mod hon till sig tar
Och låter så en dag till Carl sig föra
Och säger: "Om Ers Majestät jag var
Till någon tjenst, som hoppas kan på lön,
Så värdigas bevilja mig en bön.

69. "Dock förrän jag den ställer fram för eder,
Gif mig ert konungsliga ord nu här,
Att den bevilja; sedan döm, jag beder,
Om rätt och billig min begäran är." —
"Din dygd förtjenar, att jag dig bereder,
Du hulda mö, den gunst som du begär —
Så svarar Carl —; jag svär, om du också
Begär en del af riket, skall du få."
70. "Den bön, som jag till Eders Höghet ställer,
Är, att ni aldrig ger mig till en man —
Så sade mön —, som ej i vapen gäller
För mer än jag och det bevisa kan.
Hvem helst mig äskar, må med lanssen eller
Med svärdet pröfva mig, om lust har han.
Om han besegrar mig, må han mig vinna;
Blir han besegrad, söke annan qvinna."
71. Med fryntlig min ger kejsaren till svar,
Att denna bön nog höfdes hennes värde.
Hon kunde vara lugn, han färdig var
Att punktligt låta ske som hon begärde.
Han detta ej så hemligt talat har,
Att en och annan ej det känna lärde;
Och samma dag så för Beatrix', som
För gamle Haimons öron, saken kom.

72. Af stor förtrytelse och harm de båda
Nu mot sin dotter tändes, ty det nog
Af hennes bön var dem helt lätt att skåda,
Att Rudiger hon Leo föredrog.
Att förebygga nu en sådan våda
Och hindra hennes plan, det steg man tog,
Att medelst list från hofvet henne skilja
Och föra till Rochefort mot hennes vilja.
73. En starkt befästad borg vid hafvets strand
Var detta, mellan Perpignan belägen
Och Carcassonne och nyss i Haimons hand
Af kejsarn lemnad. Här nu långt ur vägen
Hon hölls som fånge, att till Österland
En dag försändas och, hur obenägen
Hon var, till slut dock låta sig behaga
Att lemna Rudiger och Leo taga.
74. Den ädla mörn, som lika sedsam var
Som djerf och modig, — fast hon ej kan klaga
På tvång, ty vakt ej henne gett man har,
Så att hon fritt der ut och in kan draga, —
Sin faders tygel lydigt väl fördrar;
Men fängelse och död hon vill fördraga
Och alla qual, all grymhet, hellre än
Att öfvergifva Rudiger, sin vän.

75. Rinaldo, när han sig beröfvad ser
Sin syster genom Haimons list, att henne
Han ej åt Rudiger kan ge nu mer
I enlighet med löftet, som vi känne,
Mot fadren luft åt sin förbittring ger
Och, glömsk af sonlig vördnad, bannar denne.
Men sådant tal ej Haimon lyssnar till;
Han vill med dottern göra som han vill.
76. När denna nyhet Rudiger nu når,
Han fruktar att hans brud man bort skall föra,
Och att hon Leo, om han lefva får,
Skall, tvungen eller villig, snart tillhöra.
Nej, döda honom vill han — *fast* det står —
Och från Augustus så till Divus göra.
Han taga vill, om ej hans hopp bedrar,
Båd' lif och krona så från son som far.
77. Den rustning, Hektor bar i forna tider,
Och senast Mandricard, han drager på.
Han sadla lät Frontin, som helst han rider,
Men vexlar hjälm och sköld och dräkt också.
Han icke bära vill i dessa strider
Den hvita örnen uti fältet blå;
En hvit enhörning, hvit som liljan är,
I purpurfält han nu på skölden bär.

78. Han väljer ut ibland sin väpnarskara
Blott en, till hvilken mest han tillit har,
Och bjuder denne att ej uppenbara
På någon ort, att Rudiger han var.
Han Maas och Rhen passerar; utan fara
Han genom Österrike, Ungern drar;
Och längs med Donaus högra strand se'n går
Hans färd framåt, till dess han Belgrad når.
79. Der Save ut i Donau synes rinna
Och båda flyta se'n åt hafvet ner,
En stor och mäktig här de lägrad finna
Inunder Greklands kejsares banér,
Som staden från Bulgarerna vill vinna
Igen, i hvilkas våld han nu den ser.
Här Konstantin, så väl som sonen, är
Med hela kejsarrikets krigarhär.
80. I Belgrad och utom, från bergets topp
Till dit, der Saves böljor foten slicka,
Bulgarerna emot dem ställt sig opp;
Och båda härarne ur Save dricka.
En bro vill Greken slå; Bulgarers tropp,
Att hindra det, sig ses till motstånd skicka.
När Rudiger kom dit, en häftig strid
Re'n mellan dem sig tändt imellertid.

81. Fyrdubbelt större skara kejsarn leder
Och förer med sig skepp med bryggor på;
Han hotfullt står beredd med sina leder
Att öfver till den venstra stranden gå.
Men Leo mellertid en list bereder:
Han fjermar sig från floden, tager så
En omväg lång, se'n vänder om och kastar
Fort bryggor ut och öfver floden hastar.
82. Med folk till häst och fot, en väldig skara,
Ty han fört med sig tjugutusen man,
Han drog längs stranden fram med stormsteg snara
Och hårdt föll fienden i flanken an.
Och Konstantin, så snart som sonen han
Ser på den venstra stranden öfver vara,
Fort skepp vid skepp och bro vid bro gör fast
Och tågar öfver med sin här i hast.
83. Vatran, anförarn för Bulgariens här,
Djerf, oförvägen, klok, der stridsrop skalla,
Förgäfves mödar sig än här, än der
Att mota dessa vilda skaror alla;
Då brådt af Leo han omringad är
Och plötsligt under sig ser hästen falla;
Och då han ej vill ge sig fången, vardt
Med tusen svärd han bragt om lifvet snart.

84. Tills nu Bulgarerna setts tappert strida,
Men när sin konung der de falla se
Och stormen växa till på hvarje sida,
Då vända ryggen och ta' flykten de.
När Rudiger såg striden bragt så vida
(Med Grekerna han kom), beslöt han ge
Bulgarerna i hast den hjälp han kan:
Så hatar Konstantin och Leo han.
85. Frontin han sporrar, som med stormens vingar
Bakom sig lemnar allt i hejdlöst sken.
Han in bland hopen far, som skräcken tvingar
Till flykt från fältet uppåt berget re'n.
En mängd han hejdar och dem åter bringar
Att göra front och fäller lansen se'n.
Så vildt han spränger fram i kampens hvimmel,
Att Mars och Ljungarn darra i sin himmel.
86. Han främst bland alla ser en riddersman
I purpurdrägt, och öfver drägten rika
Med guld och silkestråd man stickadt fann
Ett hirsax, samt med stängelen tillika.
En systerson till kejsaren var han,
Af denne älskad dock med sonen lika.
Sköld, pansar sprängs som glas på ögonblick,
En tvärhand lansen ut i ryggen gick.

87. Han liket lemnar, Balisarda svänger
Se'n mot den hop, som honom närmast är;
Och än mot *den*, och än mot *den* han spränger,
Högg der ett hufvud af och klöf ett der.
På en i bröstet, en i sidan tränger
Hans svärd; en annan det i strupen skär.
Der flyga händer, armar, spridda leder,
Och blodet forsar vildt åt dalen neder.
88. Vid dessa hugg har modet dem förgått,
Att motstå mer nog djerf sig ingen kände.
Ett annat skick har striden plötsligt fått,
Ty hos Bulgarerna sig modet tände
På nytt; mot Grekerna, som dem så brådt
Nyss jagade, de åter bröstet vände.
All ordning på ett ögonblick är sprängd,
Och fiendernas fanor fly i mängd.
89. Prins Leo till en upphöjd plats sig drog,
Då han de sina såg i denna våda,
Och sorgsen och bestört sin blick ej tog
(Ty här man kunde allting öfverskåda)
Ifrån den riddarn, som så många slog,
Att ensam på en här han tycktes råda.
Och, fast han honom gör så mycket ve,
Han måste honom pris som tapper ge.

90. Af drägt och vapen han den slutsats gör,
Och utaf rustningen, som guldprydd blänker,
Att riddarn ej till fienderna hör,
Fast han så kraftigt dem sitt bistånd skänker.
Med häpnad ser han, hur han svärdet för
Med öfvermenschlig kraft, och stundom tänker
Att ned en engel steg från ljusets ängd,
Att straffa Grekland för dess synders mängd.
91. Som han ett stort och ädelt hjerta fått,
Han af hans mandom sig betagen kände,
Der mången annan skulle hatat blott,
Och ville ej att skada honom hände.
Det mindre djupt till hjertat honom gått,
Att sex, för en, se dö af dem han sände
I grafven, ja, att halfva riket ge,
Än att så värdig hjelte falla se.
92. Liksom ett barn, fast modern vred det slår
Och bannande det jagar från sin sida,
Till systemn eller fadern dock ej går,
Men vänder om med böner, kyssar blida:
Så Leo, fast för Rudiger han får
Här se sitt folk dels dö, dels ångest lida,
Ej hatar dock; ty hjeltmodet mer
Till kärlek drar, än skymfen vrede ger.

93. Men ger han Rudiger så kärlek, heder,
Han slätt derför likväl belönad är;
Ty denne honom hatar; honom neder
Han stöta vill och högre ej begär.
Han honom söker blott och mången beder
Att visa honom ut; men lyckan här
Erfarne, kloke Greken var benägen,
Att aldrig han för riddarn kom i vägen.
94. Att ej se allt sitt folk förstördt kan hända,
Till återtåg nu Leo blåsa lät
Och skyndade ett bud till kejsarn sända
Att honom bedja, medan tid var det,
Att öfver floden strax tillbaka vända;
Godt var, om fienden det mer tillät.
Sjelf med en ringa hop han skyndar brådt
Till bryggan ned, hvaröfver nyss han gått.
95. En mängd Bulgarerna på berget fånga
Och döda, innan de till stranden nått.
Och alla stupat visst i hvimlet trånga,
Om ej ett värn de bakom floden fått.
Från bryggan föllo uti vattnet många,
Och många, utan att sig vända, brådt
Till flykten togo, sökande ett vad;
En mängd förs fången in i Belgrads stad.

96. Re'n dagens kamp var lyktad, der helt visst,
Se'n deras herre fallit bland de döda,
Bulgarerna fått skam och skada sist,
Så framt ej riddarn kommit att dem stöda,
Den tappre riddarn utan vank och brist,
Med hvit enhörnings bild på skölden röda.
Till honom nu, den alla segern skylla,
De skynda glade fram, att honom hylla.
97. En honom helsar, en sig böjer neder,
En kysser hand, en fot, att honom ära;
Kring honom trängas rundt de täta leder,
Och lycklig den, som kommer honom nära,
Än mer, den honom rör; ja, honom heder
Som ett gudomligt väsen de beskära.
Och alla be med rop, som himlen nå,
Att honom till sin kung och höfding få.
98. Han deras kung vill bli — han ger till svar —,
Bli höfding, hvilket mest dem må behaga;
Men spira, staf han nu i hand ej tar
Och vill i dag ej in i Belgrad draga.
Ty, förr'n för långt sig Leo fjerमत har
Och öfver floden hunnit, vill han jaga
Uti hans spår och dem ej öfverge,
Förr'n honom död han för sin fot fått se.

99. Ty tusen mil och mer han färdats hade
För annan orsak ej, än denna blott.
Så hopen lemnande, han ilar brådt
Den väg framåt, på hvilken, som man sade,
Mot bryggan Leo uti ilmarsch gått,
Af fruktan kanske, att man hinder lade.
I prinsens spår med sådan hast han red,
Att han i brådskan ej tog väpnarn med.
100. Prins Leo på sin flykt (ty flykt man mer,
Än återtag, det väl kan kalla) ända
Till floden vägen fri och öppen ser;
Han bryggan rifva lät och skeppen tända.
När Rudiger hann fram, re'n sol'n gått ner,
Och ej han vet, hvarthän han skall sig vända
För natten. Fram han red i månens glans,
Och intet slott, ej by der rundtom fanns.
101. Och som ej någon boning lät sig röja,
Han hela natten satt i sadeln qvar.
När dagen åter sågs sin panna höja,
En stad till venster ändtligt synlig var,
Der han beslöt att hela dagen dröja,
Frontin att pläga, som så mödats har
Och hela natten, utan någon hvila
Och minsta rast, så många mil fått ila.

102. Ungiard var herre öfver denna ängd,
Vasall åt Konstantin, en högt värderad.
Han värfvat här för kriget talrik mängd
Till häst och fot, på bästa sätt armerad.
Som porten ej för någon här är stängd,
Släpps riddarn in och blir så herbergerad,
Att han behöfver icke längre gå,
Att bättre och mer riklig rastort få.
103. Till samma ort om qvällen mellertid
En riddersman ifrån Romanien lände,
Som varit med i denna vilda strid,
Der segern till Bulgarerna sig vände.
Med knapp nöd slapp han undan sjelf dervid,
Och värre skräck han i sin dar ej kände.
Han darrar än och tror sig öfverallt
Se riddarns med enhörningen gestalt.
104. Och knappt på riddarns sköld han gifvit akt,
Förr'n han i honom, som det tecknet hade,
Känt den igen, som nedslog kejsarns makt
Och med sin arm så många nederlade.
Han lopp till slottet, bad att in bli bragt,
Ty viktigt budskap han sig föra sade;
Och, genast insläppt, han förtäljde, hvad
Jag spara vill för nästa sångens blad.

Fyrationdefemte Sången.

1. **J**u högre du den arma menskan ser
På Lyckans hjul, det vexlingsfulla, stiga,
Dess förr, med fötterna der nu hon ter
Sitt hufvud, skall hon falla ömkeliga.
Polykrates exempel härpå ger,
Dionysius, Cresus, andra att förtiga,
Som ned från ärans tinnar Lyckan sände
På en dag i det djupaste elände.
2. Ju lägre åter menskan står, och när
Djupt ned på hjulet hon befunnen blifver,
Dess närmare hon ock den punkten är,
Som hjulets svängning snart åt höjden drifver.
Sitt hufvud mången bilan gett hardt när,
Som nästa dag för verlden lagar skrifver.
Ventidius, Servius, Marius sådant har
Händt fordom, Ludvig uti våra dar;

3. Kung Ludvig, svärfar åt min hertigs son,
Som, när vid Saint-Aubin han blifvit slagen
Och fallit i sin oväns hand med hån,
Var nära re'n att bli af daga tagen.
Ej långt förut i ännu värre mån
Corvinus ned i farans djup vardt dragen.
När nöden väl var öfverstånden, en
Blef Franklands kung, den andre Ungerns se'n.

4. Så fordom händt och så ännu det händer;
Ja, ny som gammal tid oss visar klart,
Att godt i ondt och ondt i godt sig vänder
Och smälek, ära städse vexla snart.
Att ej på skatter, segrar, makt och länder
En menska lita bör, är uppenbart,
Och ej förtvifla, hur än nöden tränger;
Ty Lyckan oupphörligt hjulet svänger.

5. Den seger, Rudiger mot Leo vann
Och kejsarn nyss i striden, honom gifvit
En sådan tillit, på sin lycka han
Och på sin arm så tröstande har blifvit,
Att ensam, utan bistånd af en man,
Han tilltror sig (så långt har modet drifvit),
Om han af hundra skaror omhvärfd var,
Att kunna döda både son och far.

6. Men *hon*, som icke vill att lit man skänker
Åt henne, snart gör honom uppenbart,
Att lika lätt hon lyfter upp och sänker
Och mellan hat och ynnest vexlar art.
Hon honom lät af den bli känd, som tänker
Förderf och hån bereda honom snart,
Af riddarn, som i stridens vilda brand
Med nöd sig hade räddat ur hans hand.
7. Af denne man Ungiard nu veta får,
Att krigarn, som förskingrat kejsarns skara
Och Grekland afbräck gjort för många år,
Var der och skulle öfver natten vara.
Han kunde gripa lyckan vid dess hår
Och henne bringa, utan kamp och fara,
Till kejsarn nu, om denne fast han tog;
Ty lätt Bulgarerna han sedan slog.
8. Ungiard har re'n utaf de hopar, som
Ur striden skyndat dit att tillflykt taga
(En mängd der kommit flockvis småningom,
Ty öfver bron ej alla kunde draga),
Om nederlaget sport, som plötsligt kom
Och lät dem halfva här'ns förlust beklaga;
Och hur en ensam riddare förstört
En här, den andra fram till seger fört.

9. Att denne, utan att man honom jagat,
Sitt hufvud sjelfmant stack i nätet så,
Han undrar; och att honom slikt behagat,
Med ord och blickar låter han förstå.
Han väntar tills i bädd sig riddarn lagat
Och somnat in; sitt folk han sänder då
Helt tyst, att honom, som en sådan knipa
Ej kunnat drömma om, i bädden gripa.
10. Så, af sin sköld förrådd, i Nowengrad
Var riddarn hos Ungiard i snaran gången,
Som blef åt fångsten öfvermåttan glad,
Ty rå och hjertlös var han mer än mången.
Hvad kunde Rudiger, helt oklädd? Hvad,
Då han vid vaknandet var fjettrad, fången?
Ungiard ett ilbud sände genast af,
Som Konstantin om detta tidning gaf.
11. Om natten Konstantin sig hade dragit
Med hela hären ifrån Saves strand,
Och se'n till Beletich han vägen tagit,
Som var i Androfil's, hans svågern hand,
En far till den, hvars rustning sönderslagit,
Som om den varit vax, ej värd ett grand,
I första stöten denne tappre man,
Som hos Ungiard som fånge sig befann.

12. Med skyndsamhet lät kejsarn, för all fara,
Förstärka murar, liksom portar här;
Han för Bulgarerna ej trygg kan vara,
Att ej, då sådan höfding med dem är,
De skola komma, ej med skräcken bara,
Men döda återstoden af hans här.
Nu räds han ej, då denne fångats har,
Om också hela verlden med dem var.
13. Ej nog sin lycka kejsarn prisa kan,
Knappt vet han hvad han gör i glädjen bråda.
"Nu få Bulgarerna ge tappt, för sann!" —
Han säger glad och trygg för hvarje våda.
Liksom om segern säker är den man,
Som huggit af sin oväns armar båda,
Så kejsarn sig om den förvissad gör,
När han om krigarns fångenskap nu hör.
14. Och mindre ej det sonen bör behaga,
Än fadern; ty nu ej blott hoppas han
Att Belgrad återvinna och att taga
Allt land, som i Bulgariskt våld sig fann;
Han tänker ock att riddarn till sig draga
Med ädelmod och göra till sin man.
Ej Carl missunnar han Rinaldo då
Och Roland, kan till vän han denne få.

15. En annan önskan Theodora har,
Hon, mot hvars son nyss Rudiger så svängde
Sin lans, att in den sig i bröstet skar
Och se'n en tvärhand ut i ryggen trängde.
För Konstantin, som hennes broder var,
Hon kastar sig, hon kring hans knän sig hängde,
För att till ömkan honom röra, med
En tåreflod, som rann på bröstet ned.
16. "Jag vill ej resa mig från stället åter —
Hon sade — herre, förrän hämden mig
På den, som slog min son, du öfverlåter,
Nu då han i vårt våld befinner sig.
Det är din systems son, som jag begråter;
Tänk hur han älskat dig! Tänk hur för dig
Han tappert stridt! Det vore grymt, för sann,
Att hämd ej kräfva af hans baneman.
17. "Af ömkan med vår sorg Gud sjelf, du ser,
Från stridens fält har velat honom drifva
Hitåt; likt fågeln har han flugit ner
I nätet, för att bot för skulden gifva,
På det min son på Stygens strand ej mer
I saknad utaf väntad hämd må blifva.
Gif, herre, honom mig, att med hans pina
Och qual en lindring jag må få för mina."

18. Så klagar hon, hon tårar gjuter så,
Och så bevekande hon fram vet föra
Sitt tal, och åter ej hon upp vill stå
(Fast Konstantin, förr'n han vill henne höra,
Gör allt, att henne upp från golfvet få),
Att rent han tvangs till viljes henne göra;
Och så han efterskicka lät till slut
Den fångne, att till henne lemnas ut.
19. Kort sagdt, för att ej tid härmed förlora:
Enhörningsriddaren man hemtar brådt
Och lemnar ut till grymma Theodora,
Förr'n knappt ännu ett dygn till ända gått,
Fyrdelas, dödas under marter stora
Med skymf och hån offentligt, för hans brott
Ej tyckes henne vara straff tillräckligt;
Hon tänker ut ett oerhördt, förskräckligt.
20. Den grymma qvinnan kastar honom ner,
Med fjettrar omkring hals och fötter, händer,
I djupet af ett torn, ett hål fastmer,
Dit solen aldrig någon stråle sänder.
En smula mögladt bröd man honom ger
Till föda blott; och ofta nog det händer,
Att tvenne dar han svälta får. En man,
Mer grym än hon, till vaktare fick han.

21. O, hade Haimons sköna dotter bara,
O, hade nu Marfisa endast sport,
Att Rudiger var fångad så i snara
Och qual och marter led på sådan ort,
Hur båda då sig skyndat att, med fara
För eget lif, befria honom fort!
Och Bradamante då ej hinder skytt,
Ej sig om Haimon och Beatrix brytt.
22. Kung Carl imellertid, som lofvat denna,
Att ej åt någon skänka hennes hand,
Som ej med henne vågar bälte spänna
Och henne motstår, nu, hvad han förband
Sig till, lät med trumpeter ge till känna
Ej blott vid hofvet, men i hvarje land,
Som var hans spira underdånigt. Snart
Det kring all verlden så blef uppenbart.
23. Och detta var hans vilkor och beslut:
Hvem Haimons dotter till gemål vill ega,
Han skall, från dagens början till dess slut,
Sin kraft med hennes uti svärdskamp väga.
Och om han håller hela dagen ut
Och ej besegrad blir, då vill hon säga
Sig öfvervunnen, och ej vägra kan
Hon se'n, att honom taga till sin man.

24. Hon val af vapen honom tillerkänner
Förutan hänsigt till hvem kamp begär.
Hon kunde det; ty lika käckt hon ränner
Med lans, som skicklig hon i fotkamp är. —
Med kronan tvista Haimon lust ej känner,
Ej heller kan, och tvungen viker. När
Han väl betänkt sig, sitt beslut han tager
Och med sin dotter så till hofvet drager.
25. Fast modern harmsen och förbittrad på
Sin dotter var, hon äran vill bevara
Och låter henne sköna drägter få,
Af skilda mönster och af färger klara.
Till hofvet Bradamante drog alltså;
Men när hon såg sin älskling borta vara,
Så tyckte hon att samma hof nu det
Ej var, som förr så henne fröjdas lät.
26. Likt den, som under våren skådat har
En trädgård, blomsterprydd och grön och fager,
Och se'n den återser, när korta dar
Blott solen ger och sig åt söder drager,
Nu finner honom öde, vild och bar:
Så jungfrun hofvet ser i annan dager
Nu mer, då Rudiger ej finnes der;
Ej samma hof, hon lemnat, mer det är.

27. Hon dristar ej om honom frågor göra,
Att ej misstankarne hon öka må;
Hon lyssnar blott med städse vaket öra,
Att utan frågor något höra få.
Att bort han hade rest, det fick hon höra,
Men hvart, det hade ingen reda på;
Han ej ett ord derom åt någon sade,
Mer än åt väpnarn, som han med sig hade.
28. O hur hon suckar, ängslas, då hon hör,
Att den hon älskar liksom flykten tagit!
Hur framför allt den oron henne stör,
Att, för att henne glömma, bort han dragit.
Att, då det motstånd, Haimon honom gör,
Allt hopp att henne vinna nederslagit,
Han långt från henne flytt, i hopp kanske
Att från sin kärlek sig befriad se.
29. Kan hända också att hans mening är,
På det att förr hon må förgäten blifva,
Att söka sig en annan hjertans kär,
Som för hans första kärlek bot kan gifva;
Så som man stundom säger, att man plär
En spik ur plankan med en annan drifva.
På denna tanke kom en annan se'n,
Som målar Rudiger pligtrogen, ren;

30. Och dervid måste hon sig förebrå,
Att hon så grundlös misstro lånt sitt öra.
En tanke Rudiger försvarar så,
En klagar an, och båda vill hon höra.
Hon vixelvis dem låter insteg få,
Och ej sitt val hon mellan dem kan göra.
Den mening dock, som gläder mer, den hör
Mer gerna hon, den andra fasar för.
31. Och stundom, när hon sig till minnes drar
Hvad riddarn ofta sagt i forna dagar,
Hon ångrar att hon honom misstrott har,
Och som ett brott, ett stort, hon det beklagar;
Och som om Rudiger tillstädes var,
Hon slår sig för sitt bröst och sig anklagar.
"Jag felat har — hon säger — jag det ser;
Men den som skulden är, är skuld till mer.
32. "Och kärleken är skulden, hvilken tryckte
Din sköna, ädla bild uti min själ,
Ditt mod, din tapperhet, ditt hjelterykte,
Kring verlden spordt, och ditt förstånd jemväl.
Omöjligt kan en qvinna, så jag tyckte,
Dig se och ej förälskad bli med skäl
Och bruka hvarje list att dig behaga
Och söka att från mig till sig dig draga.

33. "Ack, hade Amor preglat i mitt hjerta
Ditt hjerta in, som dina anletsdrag!
Jag öppet såge det så fritt från svärta,
Som det, förborgadt, nu mig tänker jag;
Och fri jag vore från svartsjukans smärta,
Som ej mig skulle ge så många slag.
Med nöd jag nu kan henne från mig drifva,
Då skulle hon besegrad, dödad blifva.
34. "Den girige jag liknar, som så fann
Sin fröjd i skatten och vid den så hänger,
Att skild från den i ångest lefver han
Och räds den mista, hur han in den stänger.
Ack Rudiger, då dig ej se jag kan,
Ur hjertat fruktans makt mitt hopp förtränger;
Jag vet att den är falsk och utan hof,
Men kan ej hjälpa att jag blir dess rof.
35. "Men knappt skall för min syn ånyo blänka
Den hulda glansen af ditt ögonpar,
Som, ack, mot allt hvad jag mig kunnat tänka,
Du dolt, min Rudiger, jag vet ej hvar,
Förr'n denna falska fruktan skall sig sänka
För sanna hoppet, som då väldet tar.
O kom, min Rudiger, o kom att väcka
Till lif det hopp, som fruktan hotar släcka!

36. "Som skuggan, när från fästet solen tågar,
Ses växa, följd af skräcken i sitt spår,
Och som, när åter fram i glans hon lågar,
Strax skuggan flyr och mod den rädde får:
Så, skild från Rudiger, mig fruktan plågar;
Men ser jag Rudiger, min skräck förgår.
O kom, min Rudiger, o kom, jag beder,
Förr'n fruktan allt mitt hopp har slagit neder!
37. "Om natten minsta flogeld tindra plär,
Men slocknar ut, så snart sig dagen tänder:
Så, när min sol ifrån mig röfvad är,
Den snöda fruktan tusen qual mig sänder;
Men knappt hon himlens rand i strålar klär,
Förr'n fruktan flyr och hoppet återvänder.
O kom, mitt väna ljus, o kom och drif
Den fruktan bort, som fräter på mitt lif!
38. "När solen, fjermad, korta dagar bringar,
Då döljer jorden allt hvad skönt den prydt;
Då brusar storm, med snö på sina vingar,
Ej fågel sjunger, löf och blommor flytt:
Så, du min sköna sol, mig sorg betvingar,
När bort du flyr, som förr så härlig grytt;
Och tusenfaldig skräck, som slår mig ner,
Mig mången gång om året vinter ger.

39. "O kom, min sol, o kom att ljus mig dela
 Och återför den ljufva vårens dar!
 Smält is och snö, låt ljumma vindar spela
 Och gör min själ, nu molnhöljd, åter klar!" —
 Som Progne klagar eller Filomela,
 När föda åt de små hon samlat har
 Och finner nästet tomt; som turtur klagar,
 När han har mist sin vän från förra dagar:
40. Så Bradamante klagar; vännen blida
 Hon räds att hon förlorat. Gråten het
 På hennes kinder föll i tårar strida,
 Dock, så vidt möjligt, uti hemlighet.
 O, hur långt värre hon känt sorgen svida,
 Om nu hon vetat, hvad hon icke vet,
 Att hennes Rudiger i qval och nöd
 En fånge var och dömd till gruflig död!
41. Hur grymt den hårda qvinnan sig betedde
 Mot riddarn, hvilken hennes fånge vardt,
 Hur hon att honom döda sig beredde
 Med qval och marter utaf ohörd art,
 Det kom (och genom himlens nåd det skedde)
 För ädle kejsarsonens öron snart;
 Och han beslöt att riddarn bistånd gifva:
 Så tapper man fick icke mördad blifva.

42. Den ädle Leo, som sin kärlek skänkte
Åt Rudiger (fast obekant var han),
Bevekt utaf hans tapperhet, som blänkte
Så klart, att ingens dermed liknas kan,
Inom sig lade råd och öfvertänkte
Och slutligen ett räddningsmedel fann,
Af art, att ej hans faster kunde taga
Det för en kränkning och på honom klaga.
43. I hemlighet han talade med den,
Som hade fängselnycklarne, och sade
Att han den fångne ville se, förrän
På dödens pinbänk ned man honom lade.
När natten sedan kom, en trogen vän,
Behjertad, handfast, käck, han med sig hade
Och lät fångvaktarn (ingen der på orten
Fick veta, han var Leo) öppna porten.
44. Af väktarn blef nu han och den, som är
Med honom, hemligt, så att ingen kände
Det af hans folk, till tornet förda, der
Den fångne bidar döden i elände.
Knappt in de hunnit, förr'n de kasta här
Kring väktarns hals, som ryggen åt dem vände
Vid dörrens öppnande, en snara brådt —
Och qvickt han respass utur livvet fått.

45. Falldörren öppna de, och vid ett tåg,
För detta ändamål der fästadt, glider
Nu Leo, som med fackla sig försåg,
Dit ned, der Rudiger i mörkret lider.
Omsnörd af band, han på ett galler låg
Tätt öfver vattnet, som sin stank der sprider.
Inom en månad, eller förr kanske,
Blott sjelfva stället kunnat döden ge.
46. Med ömkan stor här prinsen kastar sig
Om riddarns hals: "Ditt hjeltemod — han säger —
Har oupplösligt fästet mig vid dig,
Frivillig, evig slaf i mig du eger.
Din fördel mer än min är kär för mig,
Ditt väl hos mig mer än mitt eget väger;
Din vänskap, riddare, mer värde har
För mig, än all min slägt, min egen far.
47. "Prins Leo, kejsarns son, i mig du ser,
Som kommit sjelf, för att dig bistånd göra,
Med egen fara hit i tornet ner;
Ty om min far det någonsin får höra,
Han aldrig mer en vänlig blick mig ger,
Ja, kanske skall han mig ur riket köra.
Ty se'n en sådan mängd utaf hans här
Du slog vid Belgrad, hat till dig han bär."

48. Med dessa ord och fler från död och graf
Till lifvet så han bringar honom åter
Och skyndar att hans bojor lösa af.
"För evigt tacksam — riddarn sig utlåter —
Jag är, och detta lif, som ni mig gaf,
Jag gerna återger och villigt låter,
När helst ni önskar det och när för er
Af gagn det blifva kan, att jag det ger."
49. Man Rudiger ur mörka hålet drar,
Och väktarn i hans ställe död der blifver;
Och ingen af dem man igenkänt har.
Med Rudiger sig Leo hem begifver
Och honom ber att dröja några dar
Hos sig, der ingen akt på honom gifver;
Hans vapen och hans häst, som kommit till
Ungiard, han honom åter skaffa vill.
50. Om morgonen man väktarn dödad fann,
Försvunnen riddarn, öppen tornets port.
Än den, än den härvid misstänker man,
Men ingen anar dock, hvem detta gjort.
På hvarje annan förr man gissa kan
I detta fall, än Leo, hvilken bort
Ha mera giltigt skäl, så många tänka,
Att riddarn plåga än sitt bistånd skänka.

51. Ett sådant ädelmod så riddarn gör
Bestört, det så med undran honom slagit,
Och så den tanke ändrad är, hvarför
Så många mil hämdlysten hit han dragit,
Att ej den känsla, som hans själ nu rör,
Alls liknar den, som honom förr betagit.
Den första var blott hat och vrede, men
Den andra, varm tillgifvenhet är den.
52. Blott ett han dag och natt nu grubblar på —
Ej annat önskar, åtrår han med ifver —:
Att så omätlig skuld betala få
Med tjenst, som lika eller större blifver.
Han tycker, om sitt hela lif, det må
Bli kort, bli långt, till återtjenst han gifver,
Om han mot tusen vissa dödar går,
Att än en del af skulden återstår.
53. Man här det påbud sport imellertid,
Som Franske kungen låtit kunnigt göra:
Att hvem, som åtrår Haimons dotter, strid
Med svärd och lans mot henne borde föra.
Så föga Leo gladdes slikt att höra,
Att han om kinden bleknade dervid;
Ty som sin kraft han känner, vet nog han,
Att ej med henne han sig mäta kan.

54. Han tänker se'n att, om han list använde,
Ersattes hvad i krafter fela kan,
Om han den man, hvars namn han än ej kände,
Lät med *sitt* tecken taga striden an;
I kraft och mod, hvarthän han honom sände,
Han nog höll stången mot hvar Frankisk man.
Han tror, om detta värf han denne gifver,
Att Bradamante öfvervunnen blifver.
55. Men två ting måste göras: först det gäller,
Att riddarn till en dylik kamp förmå;
Se'n att, när lansen han för honom fäller,
Ej något slags misstanke väckas må.
Han honom kallar, saken fram han ställer
Och honom beder och besvär alltså,
Att draga hän till denna kamp, med stöld
Af annans namn, med lånad vapensköld.
56. Vältalig Greken var, och af hans skäl
Bevektes riddarn; mer dock, än af orden,
Förbinds han af den stora skuld likväl,
Som han ej nånsin gälda kan på jorden;
Så att, fast svårt det förekom, ja väl
Hardt när omöjligt, han, bedröfvad vorden,
Mer glad till min än hjerta, gaf det svar,
Att han till allt för honom färdig var.

57. Fastän, så snart han detta ordet sagt,
 En bitter sorg i hjertat honom brände,
 Som honom plågar dag och natt med makt
 Och qväljer och marterar utan ände,
 Och fast han ser sig så till döden bragt,
 Ett ord ej röjer att han ånger kände;
 Ty hellre, än att icke Leo stå
 Till tjänst, han vill mot tusen dödar gå.
58. Hans död är viss; ty skall han öfvergifva
 Sin älskade, han lifvet öfverger.
 Af sorg och smärta skall han dödad blifva,
 Och om ej sorgen honom döden ger,
 Han med sin egen hand vill sönderrifva
 De band, af hvilka själen tryckes ner.
 Ty förr allt annat han förmår att bära,
 Än se, och icke ega få den kära.
59. Han har beslutat dö, men sättet bara
 Han ej bestämt. Ibland han faller på
 Den tanken, att han skall sin styrka spara
 Och blotta bröstet, att hon träffa må.
 Ty hvilken död kan mera ljuf väl vara,
 Än att för *hennes* händer falla få?
 Men ej sin skuld han gäldar — se'n han finner —
 Om genom honom Leo mön ej vinner.

60. Han lofvat att mot Bradamante gå
Till kamp, att ärligt denna strid upptaga
Och ej blott göra det för sken skull, så
Att Leo fördel ej deraf kan draga.
Han därför vid sitt gifna ord skall stå,
Och alla andra tankar från sig jaga
Han vill och endast hålla fast vid den,
Som honom bjuder trohet mot sin vän.
61. Af Leo allt för färden ordnad blifvit
I hästar, vapen, en utrustning fin,
Och, följd af talrik hop, han sig begifvit
På väg, med orlof utaf Konstantin.
Och Rudiger han medför, den han gifvit
Hans vapen åter samt hans häst Frontin.
Och dag för dag de framåt färdas så,
Till dess att Frankland och Paris de nå.
62. Ej Leo in i staden sig begaf,
Men utanför lät sina tält uppsätta;
Och samma dag ett bud han sände af,
Att om sin ankomst kejsarn underrätta.
Så med besök som skänker denne gaf
Bevis, hur angenämt var honom detta.
Prins Leo skälet till sin ankomst ger
Tillkänna och om hans bemedling ber,

63. Att honom möta må den jungfru, som
Ej äkta vill den hon förmår betvinga;
Ty kommen var han för att kämpa om
Det priset, eller dö för hennes klinga.
Carl detta lofvade, och jungfrun kom
Den andra dagen ut, att svärdet svinga
Mot honom. Plats hon inom skranket tar,
Som under natten skyndsamt upprest var.
64. Den natt, som denna dagen föregick,
Till kamp bestämd, för riddarn var så svår
Som för den man, som re'n sin dödsdom fick
Och döden nästa morgon förestår.
Han valt att kämpa i fullrustadt skick,
Emedan ingen honom känna får.
Han häst och lans för denna gång försmått,
Till anfallsvapen har han svärdet blott.
65. Han tog ej lansen; ej att rädd han var
För den af guld, som Argalia förde,
Som Astolf se'n och sist nu jungfrun bar,
Som städs ur sadeln slog, hvem han berörde.
Att sådan trolldomskraft den lansen har,
Ej någon visste, ingen derom hörde;
Ty denna visste blott den konung af,
Som lät den göra och åt sonen gaf.

66. Ej Astolf och ej jungfrun visste om,
Att denna gyllne lans förhexad blifvit,
Men trodde det var egen styrka, som
Dem städse uti striden seger gifvit,
Och att de skulle slå, hvem helst som kom,
Med hvarje annan lans. Nej, hvad som drifvit
Nu Rudiger att lans ej lita till,
Är att han sin Frontin ej visa vill.
67. Ty Bradamante lätt den känt igen,
Om hon fått honom se. Den ofta riden
Af henne var, och på Montalban den
Hos henne hade varit långa tiden.
Han nu, som intet högre önskar, än
Att icke bli igenkänd under striden,
Vill ej Frontin, ej annat ha, som lätt
Kan göra att han röjs på något sätt.
68. Med annat svärd han ock till kampen drar;
Ty Balisarda — som han hunnit pröfva —
Hvart pansar, som en deg, igenomskar,
Och stål ej kan mot henne motstånd öfva.
Det andra han ock angelägen var
Att med en hammare dess egg beröfva.
Så väpnad Rudiger, vid första spår
Af dagens ljus, till mötesplatsen går.

69. Och för att prinsen likna, tar han på
 Sig dennes vapenrock, den präktigt rika;
 Och gyllne örnen med de hufvu'n två
 På röda skölden lät han se tillika.
 Och lätt det var att folk förvilla så,
 Enär till växt som storlek båda lika
 Hvarandra voro. En så gick till striden,
 Den andre lät ej se sig under tiden.
70. Helt annan synes jungfruns önskan vara,
 Än den som riddarn hyser i sitt sinn';
 Ty hamrar denne på sin klinga bara
 Och gör den slö för hugg, så hvässer sin
 Den tappra mön, att den må genomfara
 Hans pansar och i köttet tränga in;
 Än mer — hon må till hugg, till styng den svänga —
 Hon vill att den skall in i *hjertat* tränga.
71. Som en kapplöpningshäst, som eldig, het
 Månd' vinken att få löpa ut förbida,
 Ej kan stå stilla för otålighet,
 Men spetsar örat, med näsborrar vida:
 Så djerfva Bradamante, som ej vet
 Att emot Rudiger hon går att strida,
 I väntan på trumpeteten, ro ej har,
 Och genom ådrorna som eld det far.

72. Som på ett åkslag en ovädersby
Ses brista lös; stormvinden hafvet rörer
I vågsvall upp och högt mot himlens sky
Det mörka dammet uti hvirflar körer;
Vilddjuren fly, och hjord och herde fly,
Och regn och hagel stormen med sig förer:
Så jungfrun drog, så snart trumpeten klang,
Sitt svärd, och vildt mot Rudiger hon sprang.
73. Men som en ek, som fasta muren af
Ett torn ej plär för nordanvinden vika;
Som hårda klippan trotsar vredgadt haf,
Hvaraf hon piskas dar och nätter lika;
Så i det värn, Vulkanus Hektor gaf,
Står Rudiger helt trygg mot anfall slika
Och trotsar raseri't, som stormar mot
Hans hufvud, sida, bröst med bistert hot.
74. Än hugg, än styng hon ger, den jungfrun stränga,
Och sätter an och söker med all flit
Att genom brynjans fogar svärdet tränga
Och gifva luft åt vilda raseri't.
Från alla håll hon synes klingan svänga,
Hon vänder, kastar sig än hit, än dit
Och bittert gräms, att, hur hon bjuder till,
Af hennes planer ingen lyckas vill.

75. Likt den en stad belägrar, som kringssluten
Af vallar är och fasta murar; han
Mot torn och portar stormar oförtruten,
Vill grafven fylla, hårdt den sätter an,
Men ser de sinas blod förgäfves gjuten
Och ingen ingång sig förskaffa kan:
Så jungfrun rastlöst mödar sig och fäktar,
Men ej en plåt, en ring hon bryta mäktar.
76. Mot sköld och hjälm och harnesk stålet klingar,
Och gnistor flyga för de hugg, hon ger
Mot hufvud, armar, bröst, dem an hon bringar
Rakt fram, på tvärn, till tusental, och fler
Än hagelkornen, som med stormens vingar
På husens tak med rassel hvina ner.
Men, vaksam, Rudiger sig ses försvara
Och vet på samma gång att henne spara.
77. Än står han still, än viker, än sig vänder,
Och handen följer med hvart foten rörs.
Än tager skölden mot de hugg hon sänder,
Än för sin klinga han dit hennes förs.
Han henne träffar ej, och om det händer,
Så sker det så att ingen skada görs.
Den sköna önskar att, förr'n dagen går
Till ända, slut på denna kamp hon får.

78. Påbudet mins hon, faran hon betänker
Och ser att skyndsamhet blott rädda kan;
Ty fångar, dödar hon, förr'n solen sänker
Sig ned, ej friarn, vinner henne han.
Re'n nära Herkuls stoder Febus blänker
Och dyker snart i djupet med sitt spann;
Då blir hon rädd till slut, att kraften brista
Hos henne skall, och börjar hoppet mista.
79. Men allt som hennes hopp förminskas, så
Tillväxer vreden, hon fördubblar slagen;
Hon denna rustning krossa vill ändå,
Hvad hon ej kunnat än på hela dagen:
Likt den, som vid det verk, han tog sig på,
Var trög och re'n ser dagen från sig tagen;
Han fåfängt mödar sig och hastar brådt,
Tills både dag och krafter ha förgått.
80. O arma jungfru, om du visste nu,
Att den, mot hvilken mordiskt vild du svänger
Ditt stål, är Rudiger, vid hvilken ju
Med alla trådar fast ditt väsen hänger,
Dig, förr än honom, döda ville du,
Ty all din kärlek ju till honom tränger.
Och när du veta får, att han det var,
Du ångra skall hvart hugg, du gifvit har.

81. När Carl och flere, som tro honom vara,
Ej Rudiger, men Leo, honom se
Så lätt och kraftigt värja af all fara
Och Bradamante godt sig vuxen te
Och, utan men för henne, sig försvara
Med sådan konst, då ändra tanke de
Och säga: "Väl de passa för hvarann;
Ty hon är honom värdig, henne han."
82. När solen sjunkit re'n i hafvet ner,
Befaller Carl att slut på striden göra.
Hon kan ej, dömer han, nu vägra mer,
Som maka måste Leo hon tillhöra.
Men Rudiger sig ingen ro här ger,
Vill hjälm ej lyfta, pansar upp ej snöra;
Han på en häst tillbaka skyndar brådt
Till tältet, hvarest Leo vänta fått.
83. Kring riddarn sina armar Leo slår
En gång och flere, att sin fröjd förråda,
Och honom se'n, när hjälmen af han får,
Han hjertligt kysser på hans kinder båda.
"Nu oinskränkt — han säger — städse står
Jag till din tjänst (och aldrig skall du skåda
Mig trög); med mig och med mitt rike gör
Hvad helst dig tackes, jag dig helt tillhör.

84. "Jag vet ej en belöning, som försloge
Min skuld att gälda, det jag tillstår fritt;
Ej ens, om ock jag af mitt hufvud toge
Min krona, för att sätta den på ditt."
Men Rudiger, som helst på stunden doge —
Så djupt han gräms och vill bli lifvet qvitt —
Ger föga svar; han skölden öfverlåter,
Som han har lånt, och tar sin egen åter.
85. Han sade, att han trötthet, olust kände,
Och går därför sin väg, så fort han kan.
Han skyndsamt till sitt tält tillbaka vände
Och midt i natten lade vapnen an
Och sadlade sin häst (till ingen sände
Sitt afsked och af ingen märktes han),
Steg upp helt tyst och lät sin goda häst
Den vägen gå som tycktes honom bäst.
86. Frontin än hit än dit sågs vägen taga
Kring fält och skogar och ej hörde opp
Att hela natten med sin herre jaga,
Som ej kan hämma sina tårars lopp.
Han ropar döden an och höres klaga,
I sorg så djup är den hans enda hopp;
Han ser blott döden, hvart han sig må vända,
Förmå ett så olidligt qual att ända.

87. "Ack, öfver hvem skall jag väl klagan föra —
Han säger —, att min fröjd han röfvat så?
Ack, tror jag mig ej skymfen lemna böra
Ohämnad, hvem skall hämden drabba då?
Hvem annan, än mig sjelf, kan saker göra
Jag till min nöd? Hvem annan skylla på?
Jag på mig sjelf ju mig att hämnas har,
Då sjelf jag skulden till det onda var.
88. "Dock, om jag orätt blott mot mig begått,
Ej mot en annan, kanske väl jag torde
Förlåta mig, fastän med möda blott;
Dock nej, jag tror jag ens ej då det gjorde.
Men nu, då Bradamante lida fått
Med mig, hur mycket mindre jag det borde!
Kan ock mig sjelf jag tillgift ge härför,
Jag henne ej ohämnad lemna bör.
89. "Att henne hämnas, dö jag vill och bör,
Det står nu fast, och ej mig grämer detta;
Ty annat ej, än döden, fri mig gör
Ifrån min sorg och kan min pina lätta.
Blott att ej förr han kom, jag sörjer för,
Förr än jag hunnit henne förörätta.
Hur lycklig jag, om jag fått dö den gången,
Då grymma Theodora höll mig fången!

90. "Om, se'n hon mig marterat, denna qvinna
Uti sin grymhet gett mig döden blott,
Jag kunde hoppats att medömkan finna
Hos Bradamante med min bittra lott.
Men när hon hör, att mer än älskarinna
Jag Leo älskat och min brud förrådt
Åt honom med min fria vilja, då
I lif och död hon väl mig hata må."
91. Så talar han och mer, med stämman bruten,
Och städse suckar djupt och snyftar han.
När solen åter tändes, rundt omsluten
Af mörk och dyster skog han sig befann.
Och som han är förtviflad och besluten
Att dö, och det så hemligt som han kan,
Så synes honom denna öde plats
Beqväm och lämplig för hans föresats.
92. Han in i skogen går, der mest han tät
Med grenar står och skuggan djupt sig sänker.
Men först han löste sin Frontin och lät
Så honom gå och frihet honom skänker.
"O min Frontin — han sade — stode det
Mig fritt att värdig lön dig ge, jag tänker
Du ej afundas skulle denne häst,
Som flög till himlen och blef stjernors gäst.

93. "Ej Cyllarus, Arion mäta sig
Med dig, hur högt man dem i pris må sätta;
Ej någon annan häst, hur ypperlig,
Om hvilken Greker, Romare berätta.
Om ock i andra fall de likna dig,
Jag vet de dock ej göra det i detta,
Att kunna skryta, att dem någonsin
Den ära blef beskärd, som varit din.
94. "Hon, som ej like har och aldrig hade
I skönhet, mod och dygd i något land,
Dig höll så kär, att hon dig födde, lade
Dig sadel, betsel på med egen hand.
Min sköna höll dig kär — ack, hvarför sade
Jag *min*, då min hon är ej mer? Jag band
Ju henne vid en annan. Ha, hvi töfva
Att lifvet mig med detta svärd beröfva?" —
95. Om Rudiger här gräms och qual får lida,
Om vilddjur, fåglar han till ömkan rör
(Ty ingen annan ser hans tårar strida,
Och ingen annan här hans klagan hör),
Så tron ej, att den sköna å sin sida
Har roligt i Paris och glad sig gör,
Se'n hon ej ursäkt förebära kan,
Ej dröja mer att Leo ta' till man.

96. Förrän en annan hon till maka tar,
Än Rudiger, hon allt vill företaga:
Sitt ord hon bryta vill; af Carl, en hvar,
Af slägt och vänner vrede sig ådraga;
Och om hon mer ej kan, hon utväg har
Med gift, med svärd att lifvet af sig taga.
Ty bättre henne tycks ej lefva, än
Att lefva, skild från Rudiger, sin vän.
97. "O du, min Rudiger, hvart har du gått? —
Hon säger — Har så långt du kunnat fara,
Att ej ditt öra kejsarns påbud nått,
Af alla hördt, för dig förborgadt bara?
Om du det känt, jag vet du skyndat brådt
För alla andra att på platsen vara.
Ve mig, hvad annat skall jag tänka då,
Än blott det värsta man kan tänka på?
98. "Är möjligt att, hvad hela verlden kände,
För dina öron, Rudiger, ej ljöd?
Om du det hört, och hit ej genast vände,
Du måste vara fången eller död.
Men kanske är det så, att Leo spände
För dig en snara, i beräkning snöd;
Kanske för dig den falske, angelägen
Att ej bli förekommen, spärrat vägen.

99. "Af Carl jag vann, att han mig ej beskärde
Åt den, som under mig i vapen stod,
Ty utaf alla, som jag känna lärde,
Blott dig att motstå jag ej trott mig god.
På ingen utom dig jag satte värde;
Men Gud har straffat nu mitt öfvermod,
Då denne man, som aldrig i sin dar
Ett tappert verk har gjort, mig fångat har;
100. "Om jag hans fånge är, därför att jag
Ej honom kunnat döda eller taga:
Hvad mig ej rättvist syns, och Carls behag
I detta fall skall aldrig mig behaga.
Jag vet jag obeständig nämns och svag,
Om jag mitt löfte vill mig undandraga;
Men jag den första ej, ej sista är,
Som namn för obeständig bar och bär.
101. "Det vare nog, om endast man mig finner
Som klippan fast i trohet mot min vän,
Om häri jag hvar qvinna öfvervinner,
Som funnits fordom och som finnes än.
Om genom obeständighet jag hinner
Mitt mål, man fritt må förebrå mig den.
Blott man ej låter denne Grek mig få,
Ostadig som ett blad jag kallas må."

102. Åt klagan slik (och oupphörligt gråter
Och suckar hon, af bitter sorg betagen)
Hon nu sig hela natten öfverlåter,
Som följde på den olycksfulla dagen.
Men när som till Cimmeriens grottor åter
Med sina skuggor nattens gud var dragen,
Gaf himlen, som af evighet sett ut
Till riddarns maka jungfrun, hjälp till slut.
103. Han lät Marfisa morgonen derpå
Helt dristigt träda inför Carl och klaga,
Att hennes bror man förfördelat så,
Och säga, att hon tänkte ej fördraga,
Att, utan att ett ord han kunde få
Derom, hans maka bort man skulle taga.
Och hon bevisa ville för en hvar,
Att Bradamante riddarns maka var.
104. Hon framför andra ville det försvara
Mot *henne*, om hon djerfdes neka här;
Hon henne hört för Rudiger förklara,
Hvad vid trölofning man förklara plär.
Och så högtidligt, som det sed plär vara,
Förbundet mellan dem afslutadt är.
De egde ej sin frihet mer; ej bryta
De kunde detta band och andra knyta.

105. Marfisa sade så (om hon i akt
Tog sanning eller gick med list till väga)
Mer, tror jag, för att bryta Leos makt
Med rätt, med orätt, än att sanning säga.
Med Bradamantes bifall hon väl sagt
Det ock; ty för att Rudiger få ega
Och slippa Leo, ej en väg mer god
Och mera gen för henne återstod.
106. Kung Carl, häröfver helt förlägen vorden,
Att kalla Bradamante brådt nu har.
Han henne veta lät hvad, viss på orden,
Marfisa sagt; tillstädes Haimon var.
Den sköna slog förvirrad ned mot jorden
Sin blick och gaf ej ja, ej nej till svar;
Så att det ej var svårt att fatta genast,
Att sanningen Marfisa sagt allenast.
107. Rinaldo, liksom Roland, gläds att höra
Om detta, ty det kan anledning ge
Att den förbindelse omintetgöra,
Som Leo tror sig re'n afslutad se.
Nu jungfrun kan få Rudiger tillhöra,
Trots Haimons motstånd, och nu kunna de
Förutan tvist, och utan att det drifva
Till våld mot fadern, riddarn henne gifva.

108. Om så det mellan dem är sagdt och visst,
 Är saken trygg och kan ej mer slås neder.
 De skola ernå så, förutan tvist,
 Hvad de ha lofvat, och med mera heder.
 "Nej detta — sade Haimon — är en list,
 Ett svek mot mig; men I bedragen eder.
 Ty om ock vore sant, hvad falskt I tänkt
 Der ut, jag än ej eder segern skänkt.
109. "Antaget ock — hvad jag ej medge kan,
 Hvertill jag än ej någon tro kan sätta —
 Att Rudiger hon löfte gett och han
 Åt henne, så som jag hör er berätta;
 När, hvar har det då skett? Ty klar, för sann,
 Och tydlig reda vill jag ha på detta.
 Jag vet att det ej skett, om ej det skett
 Re'n innan Rudiger man dopet gett.
110. "Men om det skedde förr'n han dopet fått,
 Så är det här ej svårt att domen fälla;
 Ty om hon kristen var, han hedning blott,
 Så kan förbundet, tänker jag, ej gälla.
 Och ej kan Leo ha förgäfves gått,
 Att i en sådan kamp sitt lif blottställa;
 Ej heller tror jag kejsarn återtar
 Af sådant skäl det ord, han gifvit har.

111. "Hvad nu I sägen mig, I borden sagt,
Då saken än var möjlig att utföra,
Då ej det påbud, hvilket Leo bragt
Till striden, Carl än låtit kunnigt göra."
Så mot Rinaldo, Roland med all makt
Nu Haimon ordade, för att förstöra
De älskandes förbund. Carl lyssnar till,
Men ej till någons fördel tala vill.
112. Som, när sig nordan eller sunnan rör,
Man löfven susa hör i skogen vida;
Som vågorna mot strand man brusa hör,
När Eol börjar mot Neptun att strida:
Så hörs ett sorl, som ryktet med sig för,
Som börjar rundt kring Frankrike sig sprida
Och ge om detta så att tala, att
Allt annat glöms och blir åsidosatt.
113. *En* riddarn tar, *en* Leo i försvar,
De flestas medhåll Rudiger dock njuter;
Han tio har, när Haimon en blott har.
Opartisk, kejsarn ingenting besluter;
För laglig rätt han vill ha saken klar,
Och till sitt parlament han hän den skjuter.
Marfisa kommer nu, då dag för dag
Hon målet ser fördröjdt, med nytt förslag.

114. "Ej Bradamante — säger hon — kan blifva
En annans, då min bror i lifvet är.
Må Leo nu sitt mod, sin kraft upplifva
Och honom döda, om han mön begär;
Ja, hvem som kan medtäflarn döden gifva,
Må ega henne, som omtvistas här."
Carl låter genast Leo underrätta,
Liksom om allt det andra, så om detta.

115. Prins Leo, som, så länge han har qvar.
Enhörningsriddarn, städse redebogen,
Om seger uti kampen visshet har
(Ty vuxen var han hvarje värf och trogen),
Ej vetande, att bitter sorg det var
Som honom dref till öde, mörka skogen,
Men troende, att för sitt nöje han
Blott ridit ut, förslaget tager an.

116. Men snart han fick det sedan ångra, då
Den man, på hvilken så han anspråk gjorde,
Ej sågs den dagen, ej de andra två,
Och ingenting om honom alls man sporde.
Och som mot Rudiger i kamp att gå,
Förutan honom, vådligt vara torde,
Han, för att undgå skam och skada svår,
Lät flitigt söka efter riddarns spår.

117. Han sände bud kring städer, byar, slott,
Båd' när och fjerran, för att honom finna.
Och icke nöjd dermed, han sjelf steg brådt
Till häst, för att om möjligt honom hinna.
Dock ingen spaning han om honom fått,
Och ingen kejsarns folk väl lyckats vinna,
Om ej Melissa gjort i detta fall,
Hvad jag till nästa sången spara skall.
-

Fyrationdesjette Sången.

1. **N**u, om mitt kort ej ljuger, hem igen
Till hamnen vänder jag, ej fjerrbelägen,
Så att jag löftet lösa kan till den,
Som öfver haf mig följt den långa vägen.
Att hem med bergad köl ej hitta, men
Förrira mig, jag fruktade, förlägen.
Men nu jag tror mig se — nu säkert ser
Jag land, ja tydligt der sig stranden ter.
2. Jag brusa hör ett fröjdedån, som gör
Att luften bäfvar, hafvets vågor stöna;
Och klockors klang, trumpeters skall jag hör,
Som öfver folkets rop och jubel döna.
Jag börjar känna nu den mängd, som rör
Sig der och hamnens armar två ses kröna.
De fägna sig, så tycks det, en och hvar,
Att jag min långa färd fullbordat har.

3. O huru många damer, sköna, visa,
Hur många riddare jag der ser gå!
Hur många, dem jag städs vill tack bevisa,
Att åt min återkomst de fågnas så!
Ginevra, Mamma, fler', dem jag vill prisa,
Utaf Correggios stam der ytterst stå!
Veronica af Gambera är der,
För Febus och för Muserna så kär.

4. Än en Ginevra ser jag, stammad ner
Af samma blod, med Julia vid sin sida;
Hippolyta af Sforza der jag ser,
Trivulzia, närd i helga grottan tida;
Emilia der, der sig Margreta ter
Med Angela och Graziosa blida.
Ricciarda utaf Este ser jag ock,
Diana, Blanka, jemte systrars flock.

5. Se sköna Barbara, mer vis ändå
Och kysk, som Laura vid sin sida leder!
På mera hulda väsen, än de två,
Ej från sin bana solen skådar neder.
Se der Ginevra, hvilkens värde så
Åt Malatestas hus ger glans och heder,
Att aldrig konungars palats och slott
Af guld och perlor större prydnad fått.

6. Om hon i Rimini blott varit då,
När Cesar, som sig Gallien underlagt,
I tvekan stod, om öfver floden gå
Han skulle, vändande mot Rom sin makt,
Jag tror, att örnarne, fast stolta så,
Han sänkt och segerns byten henne bragt;
Han lag och fredsvilkor af henne tagit
Och kanske aldrig Rom i bojor slagit.
7. Se, makan der till Bozzolo sig ter,
Samt modern, jemte systrar och kusiner!
Toreller, Bentivoglier der jag ser,
Visconter ser jag samt Pallaviciner.
Hon, som från alla dem, som vår tid ger,
Som Greker och Barbarer och Latiner
Gett ärans högsta lof i forna dar,
I skönhet och behag dock priset tar:
8. Hon, Julia Gonzaga, syns, som, hvar
Hon går, hvarthän hon vänder ögat klara,
Ej blott från alla skönhetspriset tar,
Men tros en himmelens gudinna vara;
Med henne svägerskan, som städse var
I trohet stark, fast ödet tyckts förklara
Den ädla krig och stred mot hennes hus.
Se Aragoniens Anna, Vastos ljus;

9. Den sköna Anna, kärleks, trohets tempel,
Så kysk, så vis, så ädelsint och ren!
Med henne systemen är, som skönhets stämpel
Naturen påtryckt framför hvar och en.
Se henne, som, ett för ej hördt exempel,
Från Stygens mörka strand, trots Parcens ten
Och dödens makt, sin hjeltemake kär
Till himlen höjt, att evigt glänsa der!
10. Der ser jag mina damer från Ferrara,
Dem från Urbinos hof; se, der jag har
Dem ifrån Mantua, de stjernor klara,
Dem Lombardiet, dem Toscana bar.
Den riddarn, som der står bland deras skara
Så hedrad, om ej ögat mig bedrar,
Förbländadt af den glans som mot mig skiner,
Accolti är, den "ende Aretiner".
11. Brorsonen, Benedikt, jag der kan skåda,
Med purpurhatt och purpurmantel på;
Gonzaga också samt Campeggio, båda
Det helga rådets prydnader, der stå.
Och alla (om jag ej tar fel) förråda
I blick och åtbörd sådan fröjd, och så
De glädjas åt min återkomst, att jag
Ej nog kan därför tacka dem en dag.

12. Laktanz och Claudio Tolomei der stå
Och Paolo Pansa, Giovenal, Trissin,
Och mina Capilupi äfvenså,
Och Sasso, Molza, Florian Montin;
Och han, som, att till Pindens källa nå,
På väg, mer kort och jemn, oss förer in,
Giulio Camillo; och bland dem de tre,
Flaminio, Sanga, Berni, kan jag se.
13. Se Alexander der Farnese sälla
Kring sig ett sällskap, lärda män allena:
Se Fedro, Porzio, Volterran, Capella,
Filippo från Bologna, Maddalena;
Pierio, Blosio sig med dem förena,
Och Vida, outtömlig diktens källa;
Och Lascari, Musuro, Navagero,
Samt Maro och den lärde munk Severo.
14. Se Alexandrar två i samma här,
En Orologi nämnd och en Guarino!
Se Mario, och se furstegisseln der,
Den gudalike Pietro Aretino!
Två Hieronymer — en namnet bär
Af Veritade, en af Cittadino —
Jag ser, Mainardo samt Leonicenso,
Och Panizzato, Celio, Teocreno.

15. Se, der jag ser Bernard Capell; der står
Han, Pietro Bembo, som vårt språk, det klara
Och lena, lyft utur förnedring svår
Och med exempel lärt, hur det bör vara.
Gaspar Obizi bakom honom går,
Som på hans pennas lof ej plägar spara.
Der Fracastor och Bevazzan jag ser,
Trifon, och Tasso der på afstånd mer.
16. Se, Tiepoli, Amanio, båda kända
Med namnet Niccolo, mig blicka an!
Med fröjd mig ser Anton Fulgoso lända
Tillbaks och ej sin undran dölja kan.
Min vän Valerio är den der, som vända
Ses ryggen åt de sköna; kanske han
Med Barignan samråder, hur han, sårad
Af dem så ofta, städs ej må bli dårad.
17. Se Pico, Pio, dessa snillen höga!
Af blods- och vänskapsband förenas de.
Den der, som ej de bästa äro tröga
Att hedra, jag ej känna lärt; men ge
Ej tecknen falsk anvisning åt mitt öga,
Är han den man, jag längtat så att se,
Jacopo Sannazar, som sångens mö
Från bergen lockade till strand och sjö.

18. Se der den trogne, flitige och lärde
Pistofilo, min herres sekreter,
Med Acciaguoli's och Angiar! Att här de
Mig se, dem fröjdar, frälst från storm nu mer.
Se Malaguzzo der, min släkting värde,
Med Adoardo, hvilken hopp mig ger,
Att ryktet om min hembygd ut han breder
En dag, från Indien dit der sol går neder!
19. Se, Victor Faust sin glädje röjas låter,
Så ock Tancred och hundra andra der!
Sin fröjd att visa ingen underlåter,
Så fru som herre gläds att se mig här.
Den korta väg alltså, som står mig åter,
Jag skynda vill, då vinden gynsam är.
Och till Melissa nu, att tala om
Hur arme Rudiger till hjälp hon kom.
20. Melissa — hvad ni kommer väl ihåg,
Ty ofta hörde ni mig det beskrifva —
Blott önskar, att hon Bradamante såg
Åt Rudiger sin hand som maka gifva.
Så bådas väl om hjertat henne låg,
Att hon vill stundligt underrättad blifva
Om dem. Hon andar jemt på benen har;
Och kommer en, en annan genast far.

21. Ett rof för häftig sorg, hon riddarn ser
I skogen ligga der, den mörka, vida.
Att aldrig smaka någon föda mer,
Han fast beslutit har, och tåligt bida
Tills svält omsider honom döden ger.
Men snart han bistånd fick af trollmön blida.
Sitt hem hon lemnar, och den väg hon tar,
Der hon att Leo möta säker var.
22. Prins Leo hade sändt, en efter en,
Sitt folk åt alla håll rundtom, att spana;
Och sjelf till häst han hade stigit se'n,
Att riddarn söka och tillbaka mana.
Den visa trollfé'n sadel lagt allre'n
Och tygel på en ande, enligt vana,
Och skepnad af en klippare den skänkt;
Och snart hon mötte Leo, som hon tänkt.
23. "O herre — sade hon — så framt hos eder
Den adel bor, som edert anlet har;
Om edert inres ädelmod och heder
Motsvara edert yttre, o, så var
Ej sen att tröst och bistånd ge, jag beder,
Åt bäste riddaren i våra dar;
Ty får han snart ej tröst och hjälp i nöden,
Så blir han innan kort ett rof för döden.

24. "Den bäste riddare, som svärd vid sida
Och sköld på arm än burit har, och bär,
Den skönaste i hela världen vida,
Den ädlaste som lefvat, lefver der,
Skall dö, om längre han på hjälp får bida,
Och skuld dertill hans ädelmod blott är.
För Guds skull, herre, kom, sök ofördröjligt
Att honom rädda, om det än är möjligt!"
25. Nu föll det plötsligt Leo in, att denne,
Om hvilken trollmön talte, just var den,
Han rundtomkring i trakten, som vi känne,
Lät eftersöka och sjelf sökte än.
Sin häst han skyndsamt sporrar efter henne,
Som honom bad om bistånd för sin vän;
Och dit (ej långt det var) hon honom leder,
Der Rudiger till döden sig bereder.
26. På tvenne dygn han icke smakat föda,
Och han utmattad var och kraftlös så,
Att upp han skulle rest sig blott med möda,
Att åter falla, ty han knappt kan stå.
Med svärd vid sida och med hjälmen på,
Han i sin rustning låg på marken; stöda
Han sågs sitt hufvud emot skölden, der
Enhörningen, den hvita, tecknad är.

27. När allt han nu betänker, ett i sänder,
Hur orätt mot sin mö han handlat har,
Hur otacksamt, hans bittra sorg sig vänder
I raseri, som honom så betar,
Att han i läppar biter och i händer,
Och tårar störta från hans ögonpar.
Åt dessa tankar så han hän sig gifver,
Att deras ankomst ej han varseblifver.
28. Hans klagotoner därför upp ej höra,
Och ej hans suckar, ej hans tårar. När
De nalkats, Leo stannar för att höra;
Se'n steg af hästen han och gick mer när'.
Att kärlek vållat qval, som så förstöra,
Han märker nog; men hvem personen är,
För hvars skull dessa marter honom bränna,
Det gaf ej Rudiger ännu till känna.
29. Allt närmare och närmare han skred,
Tills anlet emot anlet han kom nära;
Då böjde han sig broderligen ned
Och helsade och famntog vännen kära.
Att Leos ankomst någon glädje spred
På riddarns kind, derpå vill jag ej svära;
Han fruktar att af honom störd sig se
Och hindrad blifva att sig döden ge.

30. Så ömt och hjertligt som han möjligt kan,
Med all den mildhet, kärlek kan ingifva,
Nu Leo sade: "Broder, tyd mig an,
Hvad till förtviflan så dig kunnat drifva.
Få fall så svåra man i verlden fann,
Att ej ur dem en menska hjälpt kan blifva,
Om grunden blott man vet; ej hoppet tappa
Man får, så länge hjertat än käns klappa.
31. "Väl smärtar mig, att du mig öfvergifvit,
Då, som du vet, du har en vän i mig,
Ej blott se'n jag med dig förbunden blifvit
Så fast, att bandet aldrig löser sig,
Men allt se'n händelsen mig skäl nog gifvit
Att bli en dödlig fiende till dig;
Och tro mig, jag, för att till tjenst dig vara,
Gods, vänner, sjelfva lifvet ej vill spara.
32. "Förtro åt mig de sorger, som dig trycka,
Jag pröfva vill (på vilja är ej brist),
Om makt, om smicker kan från dem dig rycka,
Om skatter båta, eller konst och list.
Se'n, om mitt medel icke krönts af lycka,
Du må af döden söka bot till sist.
Men låt dig ej till detta steget föra,
Förrän du gjort, hvad möjligt var att göra."

33. Så far han fort bevekande att be,
Så ömma äro orden, som han fäller,
Att Rudiger blef nödgad vika ge:
Af jern och sten var ej hans hjerta heller.
Om ej ett svar han ger, det kan han se,
Ohöflig och vrängsinnad han sig ställer.
Han svarar; två, tre gånger stapplar han
På ordet dock, förr'n ut det bringas kan.
34. "Min herre — sade han till slut — när höra
Du får mitt namn (det strax skall yppa sig),
Så är jag viss, att dig min död skall göra
Ej mindre, kanske mera, nöjd än mig.
Vet, jag är den, du tror dig hata böra,
Den Rudiger, som också hatat dig,
Och som, i afsigt att dig döden bringa,
Nyss drog från kejsarns hof med mordisk klinga;
35. "Att genom dig jag ej mig skulle se
Beröfvad henne, Bradamante kära,
Då Haimon ville dig sin ynnest ge.
Men menskan spår, Gud rår, det fick jag lära;
Ty nöden kom, då du mig skulle te
Ditt ädelmod, som tvang mig att försvära
Mitt hat; ja ej blott hatet qväfva, men
Besluta att för evigt bli din vän.

36. "Du bad mig — ty du visste icke om
 Att jag var Rudiger — att åt dig vinna
 Den sköna. Ack, det var det samma som
 Att ge dig hjertat ur mitt bröst, besinna!
 Om hellre jag *din* önskan förekom,
 Än min, det har jag låtit klart dig finna.
 Din bruden är, behåll då henne fritt;
 Ditt väl mig mer om hjertat är, än mitt.
37. "Men då jag henne afstått, låt behaga
 Dig ock, att jag från lifvet afstår här;
 Ty förr jag utan själ kan andan draga,
 Än lefva utan henne, mig så kär.
 Dessutom kan du enligt lag ej taga
 Till äkta mön, då jag i lifvet är,
 Ty vi oss fast trolofvat med hvarann,
 Och tvenne makar hon ej ega kan."
38. Så djupt förvånad Leo blef, när höra
 Han här nu fick att Rudiger det är,
 Att ej han munnen röra kan, ej röra
 En fot, och stirrande, orörlig der
 Han stod liksom en bild, som, att fullgöra
 Ett löfte, man i kyrkan ställa plär.
 Det honom tycks ett ädelmod mer stort,
 Än nånsin sports och nånsin *skall* bli spordt.

39. Fast Rudiger han hört det är, likväl
Den gunst ej minskas, som hans känslor nära,
Men växte så, att mindre ej *hans* själ,
Än riddarns egen, dennes qval förtära.
Derför, och för att visa, att med skäl
Han blifvit född att kejsartiteln bära,
Han vill, fast ej i annat honom lika,
I ädelmod för riddaren ej vika.
40. Han sade: "Rudiger, om ock den dagen,
Du slog min här med gränslös tapperhet —
Ehuru djupt jag var af hat betagen —,
Jag vetat hvem du var, som nu jag vet,
Jag af ditt mod till dig så blifvit dragen,
Som då jag blef i min okunnighet;
Och så jag hatet ur min själ fördrifvit
Som nu, och rum der blott för kärlek gifvit.
41. "Att namnet Rudiger med hat mig tände,
Då jag ej visste om, att *han* du var,
Jag vill ej neka; men det hat, jag kände
Den tiden, tro ej att det nu finns kvar.
Och om, då jag ditt band i frihet vände,
Bekant jag haft mig det, som nu jag har,
Jag hade gjort det samma då, som jag
Nu till din fromma göra vill i dag.

42. "Och om jag gerna redan då gjort detta,
När ej, som nu, erkänslans pligt mig dref,
Hur mycket hellre nu! Ty jag med rätta,
I annat fall, otacksam kallad blef,
Då, trots din kärlek, du vill eftersätta
Din högsta fröjd och den till mig förskref.
Jag ger dig åter den, och det skall välla
Mig högre fröjd, än att din skänk behålla.
43. "Dig, mer än mig, det höfs att mön begära;
Fast hennes värde tändt mitt hjertas brand,
Jag tänker på mitt lif ej hand att bära,
Om åt en annan ock hon ger sin hand.
Jag vill ej, att din död skall mig beskära
Den lyckan, att, se'n han det trohetsband,
Som er förenar, har fått sönderrifva,
Hon se'n rättmätigt kan min maka blifva.
44. "Ej henne blott, men allt hvad mig tillhör,
Ja lifvet, afstår jag, med fröjder alla,
Förr'n sägas skall, att sådan kämpe för
Min skull ett rof för sorgen tvangs att falla.
Men väl din misstro grämelse mig gör,
Att du, som, hur dig lyster, kan befalla
Städs öfver mig, dock hellre velat ge
Dig döden, än af mig dig räddad se."

45. Till dessa ord han lade andra fler,
Dem det för långt nu blefve att förtälja,
Och städse slog han riddarns motskäl ner
Och alla tvifvelsmål, som honom qvälja,
Tills slutligt denne sade: "Jag mig ger,
Välan, jag afstår från att döden välja.
Men hur skall nånsin jag betala dig,
Att tvenne gånger du skänkt lifvet mig?"
46. Välsmaklig föda jemte ädelt vin,
Som här Melissa skaffa fram förstätt,
Nu stärkte Rudiger, som somnat in
I döden snart, om han ej bistånd fått.
Imellertid af hästarne Frontin
Fått väder och till stället ilat brådt.
Prins Leo väpnarne nu honom låter
Ta fast och sadla och ge riddarn åter.
47. Med mycken möda han i sadeln klifvit
Omsider, fast af Leo hjelp han fått:
Så denna hjeltekraft förlamad blifvit,
Som nyss förut så mycket dock förmått,
Att den en hel armé på flykten drifvit
Och kampen se'n för Leos skull bestått.
Nu bort de drogo, och ej långt de hunno,
Förrän ett kloster på sin väg de funno.

48. Här denna dagen ut de ro sig taga,
Den andra, tredje dagen äfvenså,
Tills Rudiger, hvars krafter voro svaga,
Sin förra styrka hunnit återfå.
Melissa, Leo se'n med honom jaga
Tillbaka till Paris, dit snart de nå,
Och finna en Bulgarisk ambassad,
Som kommit qvälln förut till denna stad.
49. Ty detta folk, som, bländadt af hans ära,
Till konung utvalt Rudiger, den de
Tro vara uti Frankland kejsarn nära,
Nu skickat sändebud, att riddarn be
Infinna sig; de ville trohet svära
Och honom herraväldet, kronan ge.
Utaf hans väpnare, som buden föra
Med sig, man nytt om Rudiger fått höra.
50. Hur för Bulgarerna i strid han dragit
Vid Belgrad, hade man af väpnarn hört;
Hur Leo, Konstantin han hade slagit
Och deras här förskingrat och förstört;
Hur desse se'n till herre honom tagit,
Fast, främling, han ej deras stam tillhört;
Hur af Ungiard han hade fångad blifvit,
Som se'n åt Theodora honom gifvit;

51. Och hur derpå med visshet blifvit spordt,
Att väktaren man dödad hade funnit
Och borta riddarn, öppen tornets port;
Men ej man visste, hvart han se'n försvunnit.
Sitt intåg Rudiger i staden gjort
Så hemligt, att ej kändt det blifva hunnit.
Han sjelf och Leo morgonen derpå
I sällskap fram för kejsar Carl nu gå.
52. Och Rudiger den gyllne örnen bar
I röda fältet med dess hufvu'n två,
Och, som det mellan dem aftaladt var,
Han samma rustning bar och drägt också,
Med alla skråmor, håll och märken qvar,
Som de i striden hade råkat få;
Så att för den han blef igenkänd lätt,
Som nyss i kamp mot Bradamante trädte.
53. Med honom Leo, obeväpnad, kom,
Och rik och kunglig skrud han syntes draga;
På sidorna, framföre och bakom
Ett värdigt följe honom sågs ledsaga.
För kejsar Carl han djupt sig böjde, som
Sig hade rest att honom emottaga;
Vid handen höll han Rudiger, som drog
Hvar blick till sig, och så till ordet tog:

54. "Se här den riddarn, som man tapper funnit
Från det att dagen grytt tills ned han gått!
Och då ej jungfrun honom döda hunnit,
Ej fånga, ej förjaga har förmått,
Så har han, herre, segerpriset vunnit,
Om annars jag ditt påbud rätt förstått.
Han henne vunnit till gemål med ära
Och kommer nu att hennes hand begära.
55. "Skall budet gälla, ingen annan då
Det finns, som anspråk kan på henne göra.
Skall genom tapperhet man priset nå,
Hvem kan hon väl med mera rätt tillhöra?
Om den, som älskar mest, bör henne få,
Med honom ingen då kan sig jemföra.
Och här, om man hans rätt bestrider än,
Han står, att med sitt svärd försvara den."
56. Kung Carl med hela hofvet blef härvid
Af djup förvåning slagen; allmänt rådde
Den tron, att Leo kämpat denna strid,
Ej denne riddarn, som sig ej förrådde.
Marfisa, som med andra mellertid
Sig hade närmat och som knappt förmådde
Att tiga, till dess Leo hunnit slut
Uppå sitt tal, steg fram och brast så ut:

57. "Då Rudiger ej är tillstädes här,
 För att sin rätt mot denne sjelf försvara,
 Jag, riddarns syster, — att man ej så der,
 I brist af motstånd, med ett maktspråk bara
 Hans brud må rövva bort — strax färdig är
 Till kamp mot hvar och en, hvem han må vara,
 Som anspråk gör på Bradamante eller
 I värde framför Rudiger sig ställer."
58. Så hotande och vred hon sade detta,
 Att man begynte frukta litet hvar,
 Att hon sitt hot i verket skulle sätta,
 Förr'n Carl sitt tillstånd henne gifvit har.
 Nu trodde Leo det var stunden rätta
 Att riddarn röja; af hans hjälm han tar
 Och säger, till Marfisa vänd: "Se der
 Han står! Till räkenskap beredd han är."
59. Som gamle Ægeus blef till mods, när under
 Den snöda måltid han fick se, förskräckt,
 Att åt sin son, igenom makans funder
 Och falska råd förledd, han giftet räckt,
 Och att hans lif, om tidigt nog derunder
 Han ej hans svärd fått se, han hade släckt:
 Så blef Marfisa, när i riddarn, den
 Hon hatat, Rudiger hon känt igen.

60. Hon skyndar fram, om broderns hals att falla,
Och kan ej derifrån sig slita mer.
Rinaldo, Roland, Carl dock framför alla
Rätt hjertligt honom kysste. Dudo ger
Sin gärd, samt Olivier, ej stå de kalla;
Ej kung Sobrin sig mätt på honom ser;
Ja, alla riksbaroner, paladiner
Högt fira Rudiger med glada miner.
61. Prins Leo, hvilken talets konst förstod,
När han omfamningarna slut ser vara,
För Carl och för den mängd, som rundtom stod
Att honom höra, börjar att förklara,
Hur denna tapperhet, det hjeltomod
(Fastän hans folk till men och dödlig fara),
Som Rudiger vid Belgrad lagt i dagen,
På honom verkat mer än nederlagen;
62. Så att, då, fången, han hölls fjettrad kvar
Hos den, som dödligt honom pina tänkte,
Han honom, trots sin slägt, befriat har
Utur det torn, der ned man honom sänkte;
Samt huru Rudiger, som nitisk var
Att honom löna för den tjenst han skänkte,
En ädel handling gjort, som öfvergick
Allt hvad man hört och nånsin höra fick.

63. Och nu omständligt mer han allt förtalde,
Hvad Rudiger för honom hade gjort;
Och hur, af sorg förtärd, som honom qualde,
Att han sin brud försaka måste, fort
Han fattat sitt beslut och döden valde,
Samt äfven dött, om han ej hjälp försport.
Han allt så varmt och rörande beskref,
Att intet öga dervid torrt förblef.
64. Och kraftigt öfvertalande derpå
Sin bön till Haimon vänder han och leder
Ej blott hans hårda själ och böjer så,
Att han sin förra mening lägger neder,
Men honom ock förmår att blickad gå
Till Rudiger, som han om tillgift beder,
Sig till hans svärfar bjuder sjelf nu mer
Och så åt honom Bradamante ger.
65. Till henne, som i enslig kammar hängde
Sitt hufvud och begret sin hårda lott,
Med glada rop nu denna nyhet trängde,
Och bud på bud förtäljde hur det gått;
Så att den ungas blod, som smärtan stängde
Och pressade kring hjertat nyss, så brådt
Vid fröjdeposten blef tillbaka drifvet,
Att glädjen hardt när kostat henne lifvet.

66. Från henne brådt all kraft så vikit har,
Att hon på foten icke stå förmådde,
Fast väl ni vet hur stark hon eljest var
Och hvilket mod i hennes hjerta rådde.
Ej mer än henne, glädjen *den* betar,
Som, dömd till bilan, galgen, hjulet, nådde
Sin sista stund, med svarta bindeln för
Sitt öga re'n, och *nåd* nu ropas hör.
67. Mongrana, Clermont fröjdas af att skåda
Ett nytt band mellan stammens grenar två.
Men Gref Anselm och Gano sörja båda,
Falcon, Ginami, Gini äfvenså.
Dock ej sin harm och afund de förråda,
Men med förställnings mask för pannan gå
Och vänta blott på tid att hämd få taga,
Som räfven på den hare, han vill jaga.
68. Re'n hade Roland och Rinaldo dödat
En mängd af denna ondskefulla ätt.
Väl Carl att blidka dem sig klokt bemödat,
Att hämma ömsesidig oförrätt;
Men nu på nytt dem grämt, att blodet flödat
Af Pinabel och Bertolag. I sätt
Och skick de dölja dock det hat, dem brände,
Och låtsa som ej rätt de saken kände.

69. Bulgar-gesandterna, — som kommit hade
Till kejsarns hof, i hopp att finna der
Enhörningsriddaren, som nyss jag sade,
Den de till konung valt, — när nu, att här
Han sig befann, de höra få, helt glade
Sin lycka prisa, som dem gynnsam är.
Och vördnadsfullt de för hans fot sig kasta
Och honom bedja till Bulgarien hasta.
70. I Adrianopel kungakronan var,
Samt spiran, för hans räkning. Må han bara
Nu skyndsamt komma till sitt lands försvar,
Som åter vore hotadt utaf fara;
Ty Konstantin, det sades, samlat har
En mäktig här och följde sjelf sin skara.
Men de, om blott sin kung de med sig få,
Från honom hoppas taga Grekland då.
71. Ej riddarn vägrar blifva deras drott;
Han tager riket mot och lofvar draga
Till deras land, när tredje måna'n gått,
Så framt ej ödet annat vill behaga.
Men Leo, när han detta höra fått,
Sig sade på sitt ansvar vilja taga,
Att nu, då han Bulgariens krona bar,
Ej krig från Konstantin att vänta var.

72. Han ej från Frankrike behöfde hasta,
För att i spetsen för sin här sig te;
Ty hvarje stad, som måst sig underkasta,
Vill han förmå sin far att återge. —
Ej något var hos Rudiger att lasta,
Men ingen dygd hos honom fanns kanske,
Som så förmår Beatrix till att ära
Sin måg, som att han kunganamn skall bära.
73. Med kunglig prakt och ståt, som det tillkom
Den som anställde det, nu bröllop firas.
Carl sjelf anställde det så rikt, som om
Sin egen dotters brudkrans han sett viras.
Så stort var jungfruns värde, likasom
Förtjensten, hvaraf hela ätten siras,
Att han ej trott till öfverflöd sig gå,
Om han sitt halfva rike slöst derpå.
74. Fri lejd han lät förkunna för en hvar,
Som vill till hofvet komma. Fritt tillika
Han fältet lemnar under nio dar
Åt dem, som hade tvister att förlika.
På slätten han en plats inhägnat har,
Med löfverk prydd och blomsterkransar rika,
Med guld och siden; och så festlig är den,
Att ej en plats mer skön det fanns i verlden.

75. Ej i Paris för kända och okända
Fanns rum, för främlingskaran, sammanträngd
Af folk af alla stånd förutan ända,
Latiners, Grekers och Barbarers mängd,
För höga herrar och gesandter, sända
Till festen dit från hvarje verdens ängd.
I paviljonger, i löfhyddor, tält
Beqvämt de rymdes på det öppna fält.
76. Om natten förut trollfé'n hade lagt
Vid brudgemaket hand och oförtrutet
Det smyckat med all fin och utsökt prakt,
Och såg sin önskan uppfylld så till slutet.
Ty siarinnan längtat med all makt
Se'n långlig tid att se det bandet knutet;
Hon re'n förutsett, hur från denna stam
Så mycket ädelt skulle spira fram.
77. Den äkta bädden för de sälla båda
Hon ordnat i ett stort och rymligt tält,
Der sådan rikdom, prakt och skönhet råda,
Att maken aldrig än, i fred, i fält,
Så förr som se'n, i verlden var att skåda.
Från Thraciens strand hon hade det beställt;
Hon plötsligt bort från Konstantin det tagit,
Som för sin lust vid hafvet upp det slagit.

78. Melissa, med prins Leos bifall, eller
Fastmer kanske att hans förvåning väcka
Och visa prof af denna konst, som ställer
Till tjänst åt henne helvetsormen fräcka
Och vet att honom och hans verkgesäller,
De gudsförgätna, med sin makt förskräcka,
Lät andar tältet bringa, sig till pris,
Ifrån Konstantinopel till Paris.
79. Från Konstantin, från kejsarn, bort hon förde
Det midt på dagen, på ett ögonblick,
Med tåg och stång, med allt hvad det tillhörde
Utvändigt, innan, i fullständigt skick.
Det genom luften bars (månn' slikt man hörde?),
Och här sitt praktrum Rudiger nu fick.
Och sedan, när på bröllopet var ända,
Det lika underbart fick återvända.
80. Två tusen år det snart förflutit har,
Se'n detta sköna tältet stickadt blifvit.
En jungfru, som från Troja bördig var
Och som en mäktig spådomsande drifvit,
Med flit och möda under nätter, dar
Det stickat ut med konst, och prakt det gifvit.
Cassandra hette hon, och tältet skänkte
Hon brodern Hektor, som bland hjeltar blänkte.

81. Den ädlaste, den bäste riddarns bild,
Som skulle sig från Hektors stam förskrifva,
(Fast väl hon visste, att från roten skild
Han genom många grenar skulle blifva)
Hon här förstått med konst, ej fåfängt spild,
I guld och silke härligt återgifva.
För systemns skull och konstarbetets, värdt
Beundran, städs det se'n var Hektor kärt.
82. Men när han genom svek förlorat lifvet
Och Troja ömkligt föll för Grekers här,
För fienden af Sinon öppnadt blifvet,
Då värre skedde, än beskrifvet är,
Det genom lott blef Menelaus gifvet,
Som förde med det till Egypten, der
Kung Proteus han det gaf, för att sin maka,
Som af tyrannen tagits, få tillbaka.
83. För Helena, den sköna frun, han gaf
Åt konung Proteus sidentältet rara.
Det Ptolemeerna se'n egdes af,
Tills Cleopatra fick det att bevara.
Från henne togs det på Leucadias haf,
Med andra byten, af Agrippas skara.
Det till Augustus och Tiberius gick
Och blef i Rom, tills Konstantin det fick;

84. För hvilkens skull Italien måste klaga,
Så länge himlen hvälfs; ty till dess men
Ej Tibern ville honom mer behaga.
Han tältet med sig tog till Byzans se'n.
Från annan Konstantin lät fé'n det taga.
Guld var dess tågverk, stången elfenben.
Med sköna bilder var det öfversålladt,
Mer sköna än Apelles fram har trollat.
85. Här såg man Gracerna, skönklädda, blida,
En drottning, stadd i barnsnöd, bistånd ge.
En pilt der syntes; ej i verlden vida
Ett barn så skönt och täckt var än att se.
Mercurius, Jupiter stå vid hans sida
Och Mars och Venus; eterns blommor de
Kring honom strödde ut med fulla händer,
Ambrosia ljuf samt doft, som himlen sänder.
86. På lindan namnet Hippolyt sig tedde,
Der det i små bokstäfver tecknadt står.
I mera mogen ålder Lyckan ledde
Vid handen honom, Dygden framför går.
Utländske män på målningen bli sedde,
Med sida drägter och med långa hår,
Som kommit från Corvin för att begära
Utaf hans far den lilla pilten kära.

87. Från Herkules man honom skiljas ser
Och Leonora, hans föräldrar kära.
Till Donaus strand den unge sig beger,
Der folket trängs att honom se och ära.
Förvånad Ungerns vise kung sig ter
Och glad åt det förstånd, fullmoget nära,
Som i så späda, unga år sig röjer,
Och öfver landets herrar honom höjer.
88. Och re'n i dessa unga barnaår
Han ger Strigoniens spira i hans händer.
Beständigt pilten vid hans sida står,
I slott, i tält, i fred, när krig sig tänder.
Om tappre kungen emot Turkar går
Att strida eller emot Tyska länder,
Städs följer Hippolyt och aktsam är
På stolta bragderna och mandom lär.
89. Här ses han egna barnets blomstertid
Åt vetenskap och konst, som lifvet pryda.
För honom Fusco ses, som står bredvid,
De gamla skrifers andemening tyda.
"För *detta* sky, och *detta* håll dig vid,
Vill du odödlig äras maning lyda" —
Han säga tycks: så klart i teckning fin
Här uttryck getts åt åtbörd och åt min.

90. I Vatikanen se'n man honom finner;
Ung än, som kardinal der sitter han.
I hans vältalighet hans snille brinner
Och väcker undran hos hvar kyrkans man.
"Hvad skall han bli, när mogna år han hinner? —
Så dessa, tycks det, hviska till hvarann —
Om Petri mantel han en dag får bära,
Hvad lycklig tid, hvad sekel utaf ära!"
91. Hur ädla lekar ynglingen behaga
Och fria spel, blir se'n åskådliggjordt.
Mot bergets björn i kamp han än ses draga,
Mot dalens vildsvin än å sumpig ort.
Han på sin häst ses framför vinden jaga,
Förföljande en råbock eller hjort;
Och när vildbrådet nåtts, hans arm ej felar:
Med *ett* hugg klyfs det i två lika delar.
92. Här ses han sitta bland en skara lång
Af höga filosofer och poeter.
En mäter jordens krets, *en* himlens gång
Och loppet af de hvälvvande planeter.
Än hörs elegisk och än glädtig sång,
Än odens takt och än heroisk meter.
Här af musik och tonspel han förnöjs;
Och i hvart steg han gör behaget röjs.

93. I denna första del af tältet rika
Den höge ynglings barndom tecknad stod.
Cassandra i den andra del'n tillika
Hans klokhet tecknat, hans rättvisa, mod
Och hofsamhet, och den med dessa lika,
Som femte sällad till en krets så god:
Den dygd jag menar, hvilken ger och skänker.
I alla dessa han fullkomnad blänker.
94. Här ädle ynglingen man följa ser
Insubriens hertig, hvilken orätt lider.
Än kloka råd i fred han honom ger,
Än, väpnad, ormbaneret ut han sprider.
Och städse lika trogen han sig ter
I glada, som i sorguppfyllda tider.
Han honom följer på hans flykt, i nöd
Ger honom tröst, i faran hjälp och stöd.
95. I djupa tankar der han synes stå,
För räddning af Alfons och af Ferrara.
På sällsam väg bevis han söker få,
Och han dem finner, tydliga och klara.
Sin ädle bror förräderiet så
Af närmsta slägten vet han uppenbara.
Och härför ärfver han det namn, så skönt,
Hvarmed det fria Rom sin Tullius lönt.

96. Der ser man honom, hur i rustning klar
Han skyndar, helga kyrkan att försvara;
Med ringa hop, som brådt han samlat har,
Mot ordnad här han trotsar stridens fara.
Och hans närvaro blott tillräcklig var
Att sådant bistånd ge åt påfvens skara,
Att elden släcks, förr'n knappt han tändas hann;
Och sägas kan: han kom, han såg, han vann.
97. Der ser man honom vid sin hembygds strand
Till kamp sig mot den största flotta vända,
Som emot Turkars eller Grekers land
Man nånsin ännu såg Venedig sända.
Han segrar, slår den och i broderns hand
Den lemnar, jemte byten utan ända.
Och för sig sjelf han ej behåller mer
Än äran, ty man denna bort ej ger.
98. Vid dessa bilder herrar, damer dröja
Med fångslad blick, fast man dem ej förstår;
Ty ingen är tillstädes, som kan röja,
Att i en framtid allt fullbordan får.
De sköna bilder deras blick förnöja
Likväl, de läsa hvad der skrifvet står.
Blott Bradamante, lärd utaf Melissa,
Sig gläder tyst och ej behöfver gissa.

99. Väl Rudiger ej hört utaf den visa,
Hvad Bradamante hört, dock minnes han,
Att Atlas plägat Hippolyt beprisa
Som bland hans ättlingar den främste man.
Ej all den artighet, som Carl sågs visa
Emot en hvar, i vers beskrivas kan.
Der firas fester jemt, med spel, tornering,
Och borden digna under rik traktering.
100. Här fick man skönja hvem som tapper var,
Ty tusen lansar brötos väl om dagen.
Till häst, till fot man stred. Än par mot par,
Än flock mot flock blef kamp der företagen.
Främst lyste Rudiger; han nätter, dar
Tornerar, och hans motpart städs blir slagen.
Och så i dans, i kamp, i hvarje prof
Åt honom priset tillerkänns med hof.
101. Den sista dagen, då man skulle skrida
Till måltid just, med pomp och ståt framsatt,
Då Rudiger vid kejsarns venstra sida
Och Bradamante vid hans högra satt,
Sågs öfver fältet fram mot bordet rida
En väpnad riddare; så svart som natt
Hans klädnad var, och höljd i svart var hästen;
Hög till gestalt och trotsig syntes gästen.

102. Det Algiers konung var. För nederlag,
Som han mot jungfrun fick på bryggan lida,
Han svor, att ej sig väpna, att till slag
Ej svärdet draga, att på häst ej rida,
Förrän ett år, en månad och en dag
Som eremit i cell han sett förlida.
Så brukte riddarne på denna tid
Sig sjelfva straffa för en snöplig strid.
103. Fastän, hur Carl allt värre uti striden
Hans herre satte an, han hade hört,
Han, att sitt ord ej bryta, hela tiden
Blef vapenlös, som ej det honom rört.
Men när bestämda fristen var förliden,
År, månad, dag, som ensligt lif han fört,
Då ställde han till kejsarns hof sin färd
Med nya vapen, häst och lans och svärd.
104. Han af ej stiger, ej sitt hufvud böjer,
Ej något tecken han af vördnad ger,
Men stolt förakt i hvarje åtbörd röjer
För Carl och för de höga herrar fler.
En hvar, förvånad, med sitt öga dröjer
Vid denne, som sig så ohöflig ter;
Samtalet brytes af, man maten lemnar,
Man höra vill hvad krigarn säga ämnar.

105. När midt för Carl och Rudiger han nått,
Med stämman hög och stolt han hördes ryta:
”Här Rodomont I skåden, Sarzas drott,
Som hugg, o Rudiger, med dig vill byta.
Jag styrka vill, förr'n solen ned har gått,
Att mot din kung du djerfts din tro att bryta
Och att, förrädare, du ej är värd
Af dessa riddare få aktnings gärd.
106. ”Väl ditt förräderi bär syn för saga,
Ty, kristnad, du det ej förneka kan;
Dock, att det ännu mer i ljuset draga,
Jag vill dig det bevisa, man mot man.
Och finns här någon, som vill öfvertaga
Att slås för dig, så går det också an.
Är en ej nog, må fyra, sex de vara;
Mot alla vill jag, hvad jag sagt, försvara.”
107. Upp reste sig nu Rudiger och sade
(Med kejsarns bifall han till ordet tog),
Att han och hvar man ljög, som honom lade
Till last, att svekfullt han sin kung bedrog;
Att städs mot denne så han handlat hade,
Att han ej kunde tadlad bli med fog.
Och det bevisa var han redebogen;
Ty städs han mot sin herre varit trogen.

108. Och god han vore att sin sak försvara,
Behöfde ej om hjälp en annan be.
Och snart nog skulle Rodomont förfara,
Att en var nog, och mer än nog kanske.
Rinaldo, Roland plötsligt upp nu fara
Och Gryf och Aquilant och Olivier,
Marfisa, Dudo; alla brådt sig närma,
Att Rudiger mot hedningen beskärma.
109. Ej höfdes honom, då han brudgum var —
Så sade de — att bröllopsron förstöra.
"Er hållen stilla — riddarn gaf till svar —;
Ett sådant svepskäl skulle skam mig göra."
Man bringar vapnen, som från stolt Tartar
Han tog; om uppskof vill ej alls han höra.
Hans sporrar grefve Roland knäppte till,
Carl honom svärdet sjelf omgjorda vill.
110. Marfisa, Bradamante brynjan fäst
Samt andra vapenstycken, ofvan, nedan.
Prins Astolf höll tillreds hans goda häst,
Och Danskens son höll bygeln färdig, medan
Rinaldo, Nayms och Olivier som bäst
Der rödja öppen plats för striden redan
Och jaga alla utom skranket brådt,
Som städs för slikt behof der färdigt stått.

111. Om kinden bleka damerna nu blifva
Och rädda stå som dufvor, när ifrån
Kornrika fält till nästet hem dem drifva
De vreda stormarne med blix och dån
Och svarta skyar hota regn att gifva
Och hagelskurar, odlarns hopp till hån.
För Rudiger de bäfva och befara,
Att ej han hedningen skall vuxen vara.
112. Det samma fruktar folket, likt de flesta
Af riddare och höga herrar här;
Ty nog det hunnit sig i minnet fästa,
Hvad i Paris den vilde gjorde, när
Han ensam sågs med eld och svärd der gästa,
Det sköflande till stor del: spåren der
Än dröjde kvar och länge dröja torde;
Ty värre skada ingen riket gjorde.
113. Dock Bradamante räds och bäfvar mer,
Än alla andra der; ej att hon trodde,
Att af den kraft, det mod, som hjertat ger,
Hos Moren mera än hos riddarn bodde;
Och ej på dennes hand hon rätten ser,
Af hvilken segern ofta nog berodde;
Dock kan hon ej sin ängslan emotstå:
Hon älskar, och hon måste frukta då.

114. O huru gerna hade hon ej gått
Att öfverta den vådeliga striden,
Om ock hon hade mer än visshet fått,
Att döden skulle träffa henne i den!
Hon hellre många dödars qval bestått
(Om mer än en gång döden kan bli liden),
Än hårda ut att se sin make kär
I kamp så farlig våga lifvet här.
115. Men häri Rudiger ej lät sig råda,
Hon fåfängt ber att få i striden gå.
Hon ställer sig alltså att kampen skåda
Med sorgsen blick; hur hjertat kändes slå!
Från hvar sitt håll nu spränga fram de båda,
Med fällda lansar de hvarandra nå.
Af is de sköra lansar tyckas vara,
Som fåglar splittrorna mot himlen fara.
116. Med lansen Moren midt på skölden gifvit
En stöt, som likväl föga verkan har;
Ty detta stål, som af Vulcanus blifvit
Åt tappre Hektor smidt, fullkomligt var.
På samma gång sin lans har riddarn drifvit
I Morens sköld, som tvärt han genomskar,
Fast, spanntjock nära, med beklädnad god
Af stål, invändigt han af ben bestod.

117. Och om för svag ej lansen varit, om han
Vid hårda stöten ej i stycken gått
Och, sprängd i tusen bitar, flugit, som han
Fått vingar, upp igenom luften brådt,
Han pansar't genomträngt (så våldsamt kom han),
Om gjordt ock af demant, och striden fått
Ett hastigt slut; men nu han brast som bark.
Med länden stötte hästarne i mark.
118. Med tygeln ryttarne och sporren bringa
Dem upp på benen i ett ögonblick.
De kasta lansarna, med dragen klinga
De vända åter i förgrymmadt skick.
Än hit, än dit med skicklig konst de svinga
Den stolte springarn, vig, snabbrörlig, qvick;
Med spetsarne af svärden begge måtta,
Der rustningarna svaga ställen blotta.
119. Ej ormens hud, som var så hård, omslöt
Nu Morens bröst, som förr den pläгат trygga;
Om Nimrods svärd ej nu han handen knöt,
Ej forna hjelmen sågs hans panna skygga.
De gamla vapnen, se'n han snöpligt slöt
Sin kamp mot tappra mön på vådlig brygga,
Han lemnat uti marmorgrafven qvar;
Som jag vill minnas att förtäljt jag har.

120. En annan rustning var han klädd uti,
Ej lik den förra, fast till pris ej ringa.
Men dessa ej, ej annan kunnat bli,
Hur fast, ett värn mot Balisardas klinga.
Mot henne trollkonst ej, ej signeri,
Ej stål, hur fint och härdadt, skydd kan bringa.
Sin klinga Rudiger likt blixten svänger
Och Morens rustning flerstäd's genomtränger.
121. När denne sina vapen röda ser
På många ställen och sig ej kan freda
För mängden af de hugg, som hvina ner
Och in i köttet gå och bringa sveda,
Då blir han rasande och ilsken mer,
Än hafvet, vräkt af vinterstormar vreda;
Han skölden kastar, och med båda händer
Ett dråpslag ned på riddarns hjälm han sänder.
122. Liksom en pålkran, å två fartyg blifven
På Po uppstald, en kraft omätlig ter,
När, medelst hissverk uti höjden drifven,
På hvässta pålarne han dunkar ner:
Så hedningen med styrka öfverdrifven
Ett slag, ett centnertungt, åt riddarn ger.
Blott hjälmen med sin trollkraft skydda kan;
Han eljest klufvit både häst och man.

123. Två gånger Rudiger sin hjessa böjer;
Fallfärdig, armar, ben han öppnar. Då
Till än ett hugg sitt slagsvärd Moren höjer,
Att tid att hemta sig han ej skall få.
Han ger ett tredje; men nu svärdet röjer,
Att det ej håller ut att hamra så.
Det far i stycken, och den hand, som ämnar
Så grufligt hugg, det obevärad lemnar.
124. Men detta hejdar Moren ej; med fart
Han sprang på Rudiger, all sans betagen:
Så var hans hufvud döfvadt, nyss så klart,
Omtöcknad så hans själ af vilda slagen.
Men han ur dvalan väcks af Moren snart,
Som, med sin starka arm kring nacken slagen
På Rudiger, så häftigt honom drog
Ur sadeln ned, att han i marken slog.
125. Men upp han sprang igen på ögonblick,
Och blygseln mer än vreden honom brände;
Ty när på Bradamante föll hans blick,
Han såg hur kindens ros i snö sig vände.
Vid riddarns fall ett hjertestyng hon fick
Och nästan lifvet sig beröfvad kände.
Sitt svärd, att skyndsamt aftvä denna skam,
Nu riddarn grep och sprang mot Moren fram.

126. Med hästen denne in på honom sprängde,
Men han behändigt vek åt sidan, knöt
Sin venstra hand om hästens tygel, svängde
Med kraft den om, just som förbi han sköt,
Och med den högra Moren hårdt beträngde
I sida, mage, bröst med stöt på stöt.
Två styng han gaf, som kändes bittert svida,
Ett i hans lår och ett uti hans sida.
127. Kung Rodomont, som af sin brutna klinga
I handen än höll knapp och fäste qvar,
Lät slagen så på riddarns hjälm nu klinga,
Att han på nytt att döfvas nära var.
Men *han*, som rätten borde seger bringa,
I armen Moren fattar och så drar
(Till hjälp han äfven andra handen tager),
Att han till slut ur sadeln honom drager.
128. Om det var kraft, om vighet: ej som stenen
Han föll, men jemngod ställning in han tar;
Jag menar att han neder kom på benen,
Men Rudiger af svärdet fördel har.
Han söker hålla från sig Saracenen,
Att komma honom när ej böjd han var;
Ej rådligt honom tycks, vill han begå sig,
Att släppa kropp, så stor och tung, inpå sig.

129. Han ser imellertid hur blodet rinner
Ur Morens sida, länd och andra sår
Och hoppas att till slut hans kraft så svinner,
Att han sig öfvervunnen gifva får.
Svärdsfästet än sig i hans hand befinner;
Han nu med all den kraft, som återstår,
Det kastar och ett slag åt riddarn gifver,
Att mer än nånsin han bedöfvad blifver.
130. På kinden och på skuldran träffad fann
Sig Rudiger och slaget drabbat så,
Att vacklande han raglar af och an
Och knappt förmår att uppå benen stå.
Fram Moren störta vill, men ej han kan,
Sitt kranka lår han ej kan stöda på;
Han ville skynda, men ej jemnvigt höll
Och på det ena knät till marken föll.
131. Ej Rudiger förlorar tiden, men
Åt bröst och anlet hårda stötar bringar.
Han hamrar, sätter åt allt värre än
Och Moren ned på handen äfven tvingar.
Dock lyckas denne resa sig igen
Och sina armar omkring riddarn slingar;
De svänga, rysta, klämma hårdt hvarann
Och jemte kraften lita konsten an.

132. Ren börja krafterna att Moren svika,
För såren, han i länd och sida har;
Men Rudiger var stark och vig tillika,
Och uti brottkamp väl han öfvad var.
Han lät sin fördel ej ifrån sig vika;
Der blodet ymnigast i strömmar far,
Der såren gapa mest, han ej är sen
Att pressa åt med armar, bröst och ben.
133. Furst Rodomont, den harm och vrede brände,
Kring hals och skuldror grep nu riddarn fast,
Än honom åt sig drog, än från sig bände,
Än lyfte honom upp från mark i hast;
Han svängde honom kring och hårdt omspände
Och sökte honom fälla utan rast.
Lugn riddarn stod och sökte oafbrutet
Med konst och kraft att seger få till slutet.
134. Städs vexlar han, så snabb som blixstens flamma,
Sitt tag, tills Moren han omarmad får,
Och skyndar mot hans venstra sida krama
Sitt bröst och trycka allt hvad han förmår.
Sitt högra ben han sätter i det samma
För dennes båda och dem undanslår,
Högt lyfter honom upp och sedan slungar
På hufvudet i mark, så att det rungar.

135. Med rygg och hufvud för, han honom fälde,
Och han mot jorden slog med sådan stöt,
Att ur hans sår, liksom ett källsprång, välde
Hans blod och rödt utefter marken flöt.
När Rudiger fått lyckan fatt, det gälde
Att hindra Moren resa sig; han knöt
Sin hand om strupen, satte knät på magen
Och för hans ögon svängde dolken dragen.
136. Som någon gång, när efter guld man gräfver
I Ungerns, i Iberiens grufvoschakt,
Ett bergras plötsligt öfver dem sig häfver,
Som gudlös girighet dit neder bragt;
De pressas så, att brist på rum dem qväfver,
Sitt lif att andas ut de knappt ha makt:
Så Saracenen, se'n till mark han rycktes,
Ej mindre utaf segervinnarn trycktes.
137. Han dolken syns framför visiret svinga
Och låter Moren hvassa spetsen se;
Att gifva sig han söker honom tvinga,
Och vill i så fall lifvet honom ge.
Men Rodomont, som fruktar döden ringa
Emot att minsta skymt af feghet te,
Sig kastar, vrider, med all makt han eger,
Att komma ofvan, och ett ord ej säger.

138. Liksom en fårhund under doggen fäktar,
Som i hans strupe högg sin hvassa tand,
Sig fåfängt möda gör och sig anfäktar,
Med käftar fradgande, med blick i brand,
Men från sin ovän ej sig slita mäktar,
Som kraft, ej raseri, ger öfverhand:
Så Moren fåfängt ses all makt anlita,
Att lös från segervinnaren sig slita.
139. Dock genom att sig vrida, sno och vränga
Han lyckas högra armen fri att få,
Och dolken nu, som han i hand ses svänga,
Ty under striden drog han sin också,
Han söker in i riddarns sida tränga.
Men denne märker hvad han kan begå
För vådligt fel, om längre han vill töfva
Att lifvet grymme hedningen beröfva.
140. Och två, tre gånger lyftande sin hand
Så högt han kan, han stöter dolken neder
I Morens panna intill fästets rand
Och frihet så från tvånget sig bereder.
Till Acherons, den dystra flodens strand,
Från kroppen löst, re'n kall i alla leder,
Förgrymmad, med en ed den ande far,
Som här så stolt och öfvermodig var.
-

Anmärkningar.

Trettiondesjette Sängen.

St. 2.

I kriget, Hippolyt — Anspelning på den seger, som kardinalen Hippolyt hade vunnit öfver Venetianerna, från hvilka han tog en mängd galerer, hvilkas flaggor blifvit upphängda i kyrkan i Ferrara. Jemf. anm. till S. 3, St. 57.

St. 5—9.

Venetianerna hade med en stark flotta inlupit i Po; men då Alfons besköt deras skepp, gingo trupperna i land och förskansade sig. Hippolyt sände en skara under anförande af Hercules Cantelmo, son af hertigen af Sora, och Alexander Ferruffino, för att angripa de fiendtliga skansarne. Anfallet misslyckades; Ferruffino undkom, men Cantelmo blef tillfångatagen af Slavoniska soldater. Då desse icke kunde komma öfverens om hvem den fångne skulle tillhöra, förde de honom på ett skepp och halshöggo honom. Guicciardini, Lib. VIII. Det vill synas som om Ariosto varit ett ögonvitne till denna handling.

St. 8.

— — — — som födas låter

Thyestes, Tantalus och Atreus åter. Tre för sin grymhet beryktade konungar i forntiden.

St. 9.

En Polyphem, en vild Anthropophag — Polyphem, bekant af Homerus och Virgilius. Anthropophager, menniskoätare, ett folkslag i Skythien.

St. 14.

— — — — så gäller

Hon mer än brodern, mer än sin kusin — Rinaldo och Roland.

St. 60.

I förtäljandet af Rudigers föräldrars härstamning och undergång afviker Ariosto från Bojardo i några omständigheter. Jemf. anm. till S. 2, St. 32.

St. 61.

Syrterna — Sandbankar på nordkusten af Afrika.

St. 71.

På andra sidan trånga sundet se'n — Messinas sund.

St. 74.

Risa — Reggio.

Trettiondesjunde Sången.

St. 5.

Skalden omnämner i denna stanz sju krigiska damer från forntiden: *Tomyris*, Massageternas drottning; *Harpalyce*, dotter af en Thracisk konung; *Camilla*, Volscernas drottning; *Penthesilea*, Amazonernas; *Dido*, drottningen af Carthago; *Zenobia*, af Palmyra; *Semiramis*, af Assyrien.

St. 8.

— — — — och han, som ger
Åt hofmän sitt exempel och sin lära. — Grefve Balthasar Castiglione, författare af en bok, med titel: *Hofmannen*.

— — — — — den staden, som,
Af Mincio delad, sluts af sjöar om. — Staden Mantua. Ariosto häntyder på tvenne furstar af huset Gonzaga.

St. 9.

Hans trogna maka Isabella gör,
Att mer han eder, än sig sjelf, tillhör — Isabella Colonna, förlofvad med Ludvig Gonzaga, förblef honom trogen, trots påfven Clemens den sjundes hotelser, som motsatte sig denna förbindelse, emedan Gonzaga burit vapen emot honom.

St. 17.

Än Venus, Maja och de stjernor fler — Skalden sätter Maja i stället för Merkurius, Majas son.

St. 18.

Victoria heter hon — Victoria Colonna, gemål till markgreffen Frans af Pescara, var berömd för utmärkta dikter, bland hvilka de öfver hennes gemåls död intaga en framstående plats.

För Artemisia ha loffor ströts — Artemisia, drottning af Carien, lät åt sin gemål Mausolus uppbygga den berömda grafvård, som räknades bland världens sju underverk.

St. 19.

Skalden omnämner här fem af forntidens fruar, som icke velat öfverleva sina mäppers död: *Laodamia*, gemål till Protesilaus; *Arria*, till Pætus; *Porcia*, till Brutus; *Evadne*, till Capaneus; *Argia*, till Polynices.

— — — — — *den flod, som mörk omger*

I nio hvarf Tenarens verd — Floden Styx, enligt Virgilii Æneis, VI. 439.

St. 20.

Om Filips son afundades Peliden,

Att af Mæonierns säng beprisad vara — Alexander den store skall hafva gråtit vid Akilles' graf och afundats honom den lyckan, att Homerus besjungit hans bragder. Jemför Petrarcas berömda sonett: *Giunto Alessandro alla famosa tomba* etc.

St. 27.

Som denne son utaf Vulkan o. s. v. Erichtonius, konung af Athen, aflad af Vulkanus utan moder, var född med ormfötter. Pallas öfverlemnade honom i en tillsluten korg åt sin prestinna Aglauros, som, emot gudinnans förbud öppnande korgen, blef straffad med vainsinne. Erichtonius betjenade sig, för att dölja sina vanskapade fötter, af en af honom själf uppfunnen fyrahjulig vagn.

St. 28.

En färg lik den, som väna rosen ter

I Pæstum nejder — Rosorna från Pæstum, i nedre Italien, voro högt berömda hos de gamle.

St. 36.

Med större undran icke Jason sett o. s. v. När Argonauterna landade på ön Lemnos, funno de att fruarne derstädes hade dödadt alla män, emedan desse, som Venus hade ingifvit en oöfvervinnelig afsmak för sina hustrur, höllo sig Thraciska frillor. Endast konung Thoas blef räddad af sin dotter Hypsipyle.

St. 92.

Liksom den flod, som Viso upphof gifver — Po.

Trettiondeåttonde Sången.

St. 2.

Fler än en Cresus, Crassus samla fått — Den förre var konung af Lydien, den andre en förnäm Romare; båda bekante för sin utomordentliga rikedom.

St. 20.

När de belägrade Albraccas slott — Vid denna långvariga belägring, hvars beskrifning upptager en stor del af första och andra sången af *Orlando Innamorato*, stodo Rinaldo och Marfisa gemenligen vid hvar andras sida.

St. 21.

Som henne följt till staden, full af våda — Fruntimmersstaden, omnämnd i sång. 19 och 20.

St. 35.

Astolfs hist. forts. S. 39, St. 19.

St. 43.

De sandfält, der Cambyses o. s. v. — Cambyses, Persernas konung, företog ett krigståg mot Ammonierna, ett folk vid gränsen af Cyrenaica. Men i Libyens öknar blef hans här begravnen i den af stormarne upprörda sanden.

St. 57.

Battro — stad och flod nära Kaukasus.

St. 78.

Som firats i en säng af högre ton — i Homers Iliad.

Trettiondenionde Sången.

St. 19.

Forts. af striden vid Arles, St. 66.

St. 22, 23.

Paladinen Dudo, son af den berömde Olger af Danmark, hade af Rodomont, hvilken en storm under öfverfarten till Frankrike nödgat att landa vid Monaco, blifvit tillfångatagen och skickad till Afrika. Se *Orl. Innamor.* B. 2, S. 14, 15.

St. 30.

Gref Rolands svåger — Olivier, markgrefve af Burgund, hvars syster Alda var Rolands gemål.

St. 32.

Men när den kejsrerliga örnen se'n,
Den gyllne liljan, parden han fick skåda — kejsardömet, Frankrikes och Englands vapen.

St. 40, 41.

Bardin, en tjenare hos konung Monodant af Dammogir, hade af denne blifvit förolämpad och röfvade af hämd hans lille son Bramador, som han kallade Brandimart och sålde till en grefve af Waldburg (Rocca Silvana). Men sedan, ångrande sin gerning, stannade han hos gossen som hans uppfostrare, och när Brandimart växte upp och af grefven blef upptagen som son, åtföljde han honom på hans riddarfärder. Sedermera blefvo de åtskilde; Bardin vände tillbaka till Dammogir och blef af Monodant, som mellertid återfunnit sin son, benådad. *Orl. Innamor.* B. 2. S. 13.

St. 60.

Se'n sade han, som förr Silenus sade,
I grottan bunden fast, till Fauners par — Chromis och Mnasylus, två unga Fauner eller Satyrer, funno en gång Silenus sofvande i en grotta och bundo honom med vinrankor, för att tvinga honom att sjunga. Silenus, när han uppvaknade, sade till dem: *Solvite me* (lösen mig). Virgil. *Ecl.* VI.

St. 65.

Fortf. af Bisertas belägring S. 40, St. 9.

St. 68.

Ej nöjd, förr'n hämd hon för sin fader fått — Se S. 36, St. 76.

St. 72.

Ty nära Arles, — — — — —
Man ser en mängd af grafvar fältet hölja. Detta anmärker äfven Dante, *Inferno* C. 9, v. 112 ff.

Fyrationde Sången.

St. 1.

Att krokodiler till Egypten föra,
Till Samos lerkärl, ugglor till Athen.

Ordspråk för att beteckna en öfverflödigt möda. Egypten, vet man, öfverflödar af krokodiler; på Samos förfärdigades lerkärl i stor mängd, emedan der fans en särdeles utmärkt lera, och i Athen vimlade det på mynt och minnesmärken af ugglor, såsom attributer till Minerva, denna stads skyddsgudinna.

St. 2.

Om denna vapenbragd af kardinalen Hippolyt är redan taladt i S. 3, St. 57. Se anm. dervid.

St. 3.

Jag såg det ej o. s. v. — Ariosto hade vid denna tid (Decemb. 1509) af hertig Alfons blifvit skickad till Rom, för att utverka bistånd af påfven Julius II.

— *På gyllne lejonet* — Republiken Venedig.

St. 9.

Agramants hist. forts. St. 36.

St. 21.

Och han, som genom luften djerft styr vägen — Astolf.

St. 31.

— *floders konung* — Po. Redan Virgilius kallar honom (Georg. I. 482) *fluviorum rex*.

— *Oknus' land* — trakten kring Mantua, som var grundadt af Oknus, Mantos son.

St. 41.

Jugurtha, Hannibal det fått erfara o. s. v. *Jugurtha*, konung i Numidien, blef af sin svärfader, konung Bocchus i Mauritanien, utlemnad till Romarne. — *Hannibal* flyktade, efter slaget vid Zama, till konung Antiochus i Syrien, sedan till k. Prusias i Bithynien och undgick endast genom frivillig förgiftning att blifva utlemnad till fienden. — Ludvig Sforza (il Moro), hertig af Mailand, blef af de i hans sold stående Schweizarne förrädiskt utlemnad i Fransmännens händer och dog i Frankrike såsom Ludvig XII:tes fånge.

St. 42.

Påfven Julius II kallade efter slaget vid Ravenna Schweizarne till Italien, för att fördrifva Fransmännen, och bekrigade hertig Alfons, som, ehuru i svårt betryck, sedan hans vänner Fransmännen voro fördrifna, och hans fiender Spaniorerna innehade konungariket Neapel, likväl ståndaktigt motstod påfvens försök att nödga honom afstå från sina stater.

St. 44.

Så ligger här en ö på venster hand — sannolikt den lilla ön Limosa, ungefär midt emellan Afrika och Sicilien (der Vulcanus, på Ætna, vanligen hade sin verkstad).

St. 47.

— *man varning af Pompejus hade.* Pompejus flydde efter slaget vid Pharsalus till konung Ptolemeus af Egypten och blef på hans befallning mördad.

St. 55.

— *till Lipadusa* — Lipadusa eller Lampedusa, en liten ö icke långt från Limosa.

St. 57.

Och Almonts sköna horn — I en gammal dikt *Aspramonte* (af okänd författare) förtäljes, huru Roland från Almont tog detta horn och hans hjälm.

St. 61.

Rolands hist. forts. S. 41, St. 24.

St. 65.

Som hon det ville, som här kastar lotten. Lyckans gudinna.

Fyrationdeförsta Sången.

St. 2.

Den ädla saft, som Icar bjuda lät o. s. v. — Icarus eller Icarus, son af Laconiens konung Ebalus, gaf sina fältarbetare det ännu föga kända vinet att dricka. Arbetarne blefvo rusige, öfverfölla sin herre och dödade honom.

Som lockat Celter, Bojer månget fjät o. s. v. — Dessa nordiska folk skola af frukternas, i synnerhet vinets, ljuflighet blifvit lockade till Italien.

St. 3.

Den höga stam — huset Este.

St. 9.

På hafvet råmande går hvita hjorden — har man velat förklara med fiskar och hafsvidunder, med stöd af S. 8, St. 54. Kunna ej helt enkelt vågorna menas?

St. 22.

Rudigers hist. forts. St. 46.

St. 26.

Ni känner ju historien o. s. v. Se anm. till S. 25, St. 15.

St. 36.

— *kanske med afsigt valdes denna* — nemligen för att hafva morgonsolen på ryggen, under det hon föll motståndarne i ansigtet.

St. 37.

— — — — *vän han var**Med Morerkungen förr och dennes fanor*

Han följt till Frankrike på krigets banor. — Brandimart, från födseln Saracen, hade senare blifvit omvänd af Roland. Se *Orl. Inamor.* B. 2, S. 11.

St. 46.

Stridens förtäljande forts. St. 68.

St. 63.

Der Etsch och Brenta utmed kullar glida o. s. v. — De Euganeiska kullarne på Paduanska gebitet.

Der sådan tjusning fick Antenor röna o. s. v. — Antenor, en ädel Trojan, skall efter Trojas eröfring ha nedsatt sig i Italien och anlagt staden Padua. — *Ascanios' väg* — sjö och flod i lilla Mysien. — *Ida* — berget i närheten af Troja. — *Xanthos* (eller Skamander) — en flod i samma trakt.

— *det Phrygiska Ateste* — Staden Ateste (nu Este) i Paduanska landet skall äfvenledes vara grundad af Trojanerna (Phrygierna).

St. 91.

Ty Brigliador af Rudiger han fått o. s. v. Se S. 13, St. 75.

Fyrationdeandra Sängen.

St. 2.

Akilles, när Patroklos, hvilken bar

Falsk hjälm, o. s. v. — Patroklos, bärande Akilles' vapen, blef i striden dödad af Hektor. Sorg och vrede öfver förlusten af sin vän dref Akilles till kampen; han öfvervann och dödade Hektor, hvars lik han trenne gånger släpade kring Patroklos' graf. Se Iliaden S. 16.

St. 3—5.

De med påfven förbundne Spaniorerna hade besatt allt hertigen af Ferrara tillhörigt land på denna sidan Po, med undantag af bastionen Genivolo. Pedro Navarro, generalkapten för det Spanska folket, drog ut med talrikt manskap för att eröfra denna, stormade skansen på tredje dagen af belägringen (31 decemb. 1511) och lät nedhugga hela besättningen jemte dess anförare Vestidello Pagano. Alfons skyndade till, angrep fästet och intog det inom få timmar (febr. 1512), men blef under striden träffad i hufvudet af en sten, som väl beröfvade honom besinningen, men för öfrigt ej gjorde honom någon skada, emedan stormhatten skyddade honom. Hela det spanska manskapet blef till hämd dödadt af Alfons' folk, dels under striden, dels efter skansens eröfring.

St. 5.

Af folket der, till största del'n omskuret. — I Spanska hären befunno sig en mängd af Morer och hemliga Judar.

St. 20—22.

Fredrik Fulgoso (eller Fregoso), af en ädel Genuesisk familj, var erkebiskop af Salerno och i kardinalens följe. Såsom anförare för Genuesiska flottan, hade han tillfälle att, på sina ströftåg mot korsarerna, äfven lära känna ön Lipadusa. Crescimbeni nämner honom äfven som skald.

St. 22.

Och det inför den hjälten, som omsider o. s. v. Den här antydde är Ottaviano Fregoso, broder till den förre och Doge af Genua.

St. 23.

Rolands hist. forts. S. 43, St. 165.

St. 31, 32.

Angelika hade, genom att dricka ur trollkällan i Ardennerskogen (Se S. I, St. 77, 78), blifvit förälskad i Rinaldo, under det att denne ur den motsatta källan hade indruckit hat till henne. Hon vände sig till Malegys, som hölls fängslad i en underjordisk bergsklyfta, och lofvade honom friheten, om han ville skaffa Rinaldo till Catay. Malegys sökte först att genom böner förmå Rinaldo att följa sig till Angelika; men då han fann honom obeveklig, lät han bortföra honom på ett förtrolladt skepp. *Jemf. Orl. Inam. B. 1, S. 5.*

St. 42.

Som hedningen Gradass emot all heder

Och riddarligt från honom röfvat har. — Se S. 33, St. 92 ff.

St. 83.

Lucrezia Borgia — Dotter af påfven Alexander VI, gemål till hertig Alfons (se anm. till S. 13, St. 70, 71). Rom skall, menar Ariosto, föredraga henne för denna äldre Lucrezia, som var Collatini gemål.

— *Tebald* (Antonio Tebaldeo) nämnes som en af de förste, som efter Petrarca å nyo upplifvade den Italienska poesien ära.

— *Strozza* (Hercules) stod högt i anseende vid hofvet i Ferrara och var utmärkt som Latinsk skald. — *Linus* och *Orpheus*, två urgamle Grekiske skaldur ur den förhistoriska tiden.

St. 84.

Isabella — dotter af hertig Hercules I, förmäld med markgrefven af Mantua, Gian-Francesco Gonzaga. Se S. 13, St. 59—61.

St. 85.

Calandra — *Bardelon* — Båda hade till förnamn Gian-Giacobo och voro Mantuaner; den förste skref på prosa öfver kärleken.

St. 86.

Elisabeth — *Leonor* — Båda furstinnor af huset Gonzaga; den förre förmäld med Guidobald, hertig af Urbino; den senare med Frans Maria dalla Ròvere, hvilken hans farbror, påfven Julius II, sedermera upphöjde till hertig af Urbino.

— *Virgilius* var, som bekant, född i närheten af Mantua.

— *Sadolet* — Historieskrifvare åt Leo X och sedermera kardinal, en utmärkt lärd och latinsk poet. — *Bembo* — Se anm. till S. 46, St. 15.

St. 87.

Muzio Arelio — Akademiker i Rom under Leo X och skald på latinskt och italienskt språk. Hans egentliga namn var Giovanni Muzzarello. — *Castiglione* — den vid flere tillfällen af Ariosto omnämnde författaren till den berömda boken *il Cortegiano* (Hofmannen). Se S. 37, St. 8.

St. 88.

Lucrezia Bentivoglio — en naturlig dotter af hertigen af Ferrara, gemål till Annibale Bentivoglio, af regerande huset i Bologna.

— *Camill* — Camillo Paleotto från Bologna, i tjänst hos kardinalen Bibiena. *Felsina* — det gamla namnet på Bologna. *Reno* — en flod i närheten af denna stad. *Amphrysus* — en flod i Thessalien, på hvars stränder Apollo vaktade Admets hjordar.

St. 89.

— *den stad vid Foglia* o. s. v. Pesaro (fordom Pisaurum), i hertigdömet Urbino, der Foglia (Isaurus) utfaller i Adriatiska hafvet. Namnet på denna stad härleder Servius i kommentaren till Virg. Æn. VI. 529 från vägandet af det Romerska guldnet. Camillus skulle neml. på denna ort å nyo ha vägt det från Gallierna återtagna guld, hvarmed Romarne lösköpt Capitolium. Härledningen synes i öfrigt tvifvelaktig.

— *Guido Postumo*, en skald bördig från Pesaro, högt skattad af Leo X, död redan som yngling.

St. 90.

Diana — en furstinna af huset Este, om hvilken Fornari ej vet att förtälja mer än hvad Ariosto anför.

— *Calcagnin* (Celio Calcagnini) — Se anmärkn. till S. 46, St. 14.

— *Ifrån Moneses allt till Jubas land* — i Parthernas och Numidiernas land, der desse både voro konungar.

St. 91.

Cavallo (Marco), från Ancona, en skald, som af sina samtida var högt berömd, men såsom olycklig spelare genom sjelfmord ändade sitt lif.

Lik den, som vingehästen — som vi känne —

Lät på Parnassus med sin hof uppvälla — Bellerophous bevingade häst, Pegasus, framdref genom ett slag af sin hof källan Hippocrene på Parnassus (enligt andra på Helicon). Ariosto leker här med namnet *Cavallo* (häst).

— *Beatrix* af Este, gemål till hertigen af Mailand Ludvig Sforza (il Moro), hvilken så länge hon lefde var stor och mäktig, men efter hennes död förlorade sina stater och dog som fånge i Frankrike.

St. 92.

En herre af Correggio — Niccolo da Correggio, af huset Visconti, författare af en mängd sonetter och två dikter i ottave rime.

— *Timoteo* (Tim. Bendedei), en lärd från Ferrara.

— *I loppet hejda stolta flodens våg* o. s. v. — Po, vid hvars stränder Phaetons systrar, begråtande sin broders död, förvandlades till trän, af hvilka bernsten dröp.

St. 93—95.

Hvem den åttonde af de här beskrifna bildstoderna föreställer, derom äro utläggarna ej ense. Det synes numera intet tvifvel underkastadt, att Ariosto här skildrat Alessandra Benucci, enka efter Tito Strozza, en ädel Ferraresare, som länge älskade och slutligen äktade henne. Dock höll han detta äktenskap hemligt, för att icke

förlora den andliga beställning han innehade. Jemf. *Fernow, Leben Ariosto's*, sid. 35 ff. Deraf synes, att Ariosto med den skald, som sågs allena vid denna skönas fötter, menat sig sjelf, och att derför dessa båda namn icke stodo att läsa på marmorn.

St. 103.

Ty bär du ett Cap Horn o. s. v. — *Cornovaglia*, med hvilket ord Ariosto här leker, har öfvers. trott sig bäst återgifva på sätt som skett.

Fyrationdetredje Sängen.

St. 11.

Du lemnade en stad här ofvanför o. s. v. Mantua, vid floden Mincio, som, kommande ur Garda-sjön (fordom Benacus), omgifver denna stad liksom med en sjö och sedan faller i Po.

Se'n Cadmus' stolta murar fallit neder — Efter förstöringen af den af Cadmus grundade staden Thebe skall Manto, Thebanern Tiresias' dotter, hafva flyktat till Italien, der hennes son Oknus anlade staden Mantua, som han uppkallade efter sin moder.

St. 23.

Ledas dotter — den för sin skönhet berömda Helena. — *Idaiske herden* — Paris, åt hvilken gudinnorna Juno, Pallas och Venus lofvade riklig lön, för att af honom erhålla det bekanta äpplet.

St. 28.

För brodern lagt Ginevras skuld i dagen — Fén Morgana, syster till Brittiske konungen Artus, gaf sin broder en trollbägare, som skulle öfverbevisa honom om hans gemåls Ginevras otrohet.

St. 32.

En stad det ligger här i denna trakt o. s. v. — Ferrara.

Han bygdes af Trojaners återstod,

Som undflytt Attilas förhärjningsflod. — Enligt den vanliga meningen hade Ferrara blifvit anlagdt af Paduanerna, som flyktat för Attila, sedan han förstört deras egen stad. Att Padua blifvit grundlagdt af Trojanern Antenor, har ofvan blifvit nämndt. Se anm. till S. 41, St. 63.

St. 53.

Melara och Sermide — tvenne slott vid Po. *Figarolo* — en liten ö i samma flod. *Stellata* — ett litet kastell.

Der vredgad Po ses sänka hornen ner. — Floden förlorar här sin häftighet och delar sig i tvenne armar.

St. 54.

Åt högra hornet båtens styrman vände o. s. v. Skeppet lopp in i den högra armen af Po, åt Ferrara till, medan den venstra vänder sig åt Venedig.

— *Bondeno* — ett slott vid utloppet af Panaro i Po.

— — — — *de tvenne slott, Thealdo*

Lät bygga — Thealdo af Este byggde dessa slott omkring år 970 vid vestra ändan af staden Ferrara. Skalden har här tillåtit sig en liten anakronism.

St. 56.

Till ön, som närmast staden var att skåda. — Denna ö, Belvedere benämnd, var på Ariostos tid ett lustställe, som hertig Alfons I smyckade med präktiga byggnader och trädgårdar, och der han underhöll en mängd sällsynta djur och fåglar.

St. 57.

Nausikaas fosterbygd — ön Phäakia (nu Corfu), hvars beherskare var Nausikaas fader Alcinous; ett land, som i Odyssén prisas såsom framför alla fruktbart och behagligt.

St. 58.

Den ö, som var Tiberii lust och fågnad — ön Capri, Tiberii med alla naturens och konstens skatter smyckade vistelseort.

St. 59.

En Herkuls son, en Herkuls fader — Alfons var son af Herkules I och far till Herkules II.

St. 63.

— *bulvanen* — Falkenerarne betjenade sig fordom, för att tillbakalocka falken, af ett slags lockbild eller bulvan, liknande tvenne sammanhäftade fågelvingar.

På högra hornets högra gren o. s. v. Po delade sig, som ofvan blifvit nämndt, i tvenne armar, af hvilka den venstra gick till Venedig, den högra till Ferrara. På Ariostos tid sköljde den högra armen Ferraras murar och delade sig derstädes (nu något nedanför staden) å nyo i två armar. Po di Volano och Po di Primaro. Vid denna sista befunno sig, 6 ital. mil från staden, tvenne torn, till höger *torre di Gaibana*, till venster *torre della Fossa*. — *San Giorgio* är en ö i Po.

St. 66.

Clarissa — Rinaldos gemål, syster till konung Yvo af Bordeaux.

St. 72.

— *i långrock* — då bruklig studentdrägt. — *Ulpianus*, en af de berömdaste Romerske rättslärde.

St. 74.

Som draketänder födde fram en dag — Manto, moder till Mantuas grundläggare, härstammade från Cadmus' följeslagare, hvilka föddes af de utaf denne utsädda draketänder.

St. 75.

Knappt hjälpt att ur Tiberii skatter ösa — Förmodligen menas här Grekiske kejsaren Constantinus Tiberius, som genom arfvet efter sin företrädare Justinus den yngre, genom fältherren Narses' skatter och genom bytet efter hans seger öfver Perserna hade kommit till en utomordentlig rikedom.

St. 135.

Esop ej haft en uppsyn så gemen — Esop, den bekante fabeldiktaren, var af en afskräckande fulhet.

St. 145.

Det vida träsket — Hela sjökusten i Ferrara är i hög grad sumpig. — *Argenta*, en liten stad vid Po di Primaro.

St. 146.

Jag tror ej att det fäste fanns der då o. s. v. — Skansen del Genivolo. Se anm. till S. 42, St. 3—5.

Filo — en landtgård, sju Italienska mil nedanför Argenta. — *I Döda Grafven* — en arm af Po, som från Filo för till Ravenna.

St. 148.

De här nämnda personer voro furstar af huset Urbino, hvilket sedan gammalt utmärkte sig för gästfrihet och hög bildning.

St. 149.

Cagli — en ort på östra sluttningen af Apenninerna.

— — *berget* — —,

Som skiljer Gaunus och Metaurus — berget Furlo. Metaurus är en bekant flod i denna trakt; men Gaunus, som Ariosto här omnämner, står nu mera ej att finna.

Till staden seglar, der Eneas gaf o. s. v. Trapani på Sicilien (äfven kalladt Drepanum), der Eneas lät begrafva sin fader. Virg. Æn. III. 707 ff.

St. 158.

*Lik en Menad, så som den fordom sprang
Omkring och rasade vid hornens klang.* — Menaderna eller Bacchantinnorna voro qvinnor, som med vilda dansar firade de nattliga Bacchusfesterna.

St. 163.

Skall så till Damogir med dig jag gå? — Damogir var hufvudstaden i det rike, som tillhörde Brandimarts fader.

St. 164.

Fleurdelys' hist. forts. St. 182.

St. 165.

— — — — — *det berg, hvars sken
Gör natten ljus, hvars rök fördunklar dagen.* — Ætna.

St. 174.

Roms Decier, han, som sprang i svalget neder o. s. v. Decierna, far och son, offrade sig för fäderneslandets räddning åt underjordens gudar. *M. Curtius*, en Romersk riddare, störtade sig med häst och vapen i ett svalg, som hade öppnat sig på Forum i Rom, emedan, enligt oraklet, detta svalg endast med uppoffring af det dyrbaraste kunde tilltäppas. *Codrus*, Athens siste konung, lät döda sig af de fiendtliga Dorierna, emedan oraklet förkunnat seger åt det af de båda folken, hvars öfverhufvud skulle falla.

St. 175.

Det är troligt, att i skildringen af Brandimarts likbegängelse Ariosto afsett den af kardinalen Hippolyts fader, hertigen af Ferrara Herkules I, som dog 1505.

St. 178.

Och se'n åt kejsarn och åt Petrus räckta — Brandimart hade åt kejsarn och påfven öfverlemnadt de vunna fanorna.

St. 184.

Galerana, eller Galeana, Carl den stores gemål, dotter af konung Galafron i Spanien och syster till Marsil.

St. 185.

Re'n från den ö, o. s. v. — Sicilien.

Fyrationdefjerde Sången.

St. 12.

Åt kejsar Constantin i Grekland o. s. v. — Den här menade Grekiske kejsare är utan tvifvel Constantin IV Copronymus, som var samtidig med Carl d. store och hade en son, som efterträdde honom under namn af Leo IV. Denne kejsare förde ett olyckligt krig mot Bulgarerna. Allt det öfriga är en uppfinning af skalden.

St. 17.

Och fastän Roland kunnat bättre stöda o. s. v. — Jemf. anm. till S. 25, St. 15, äfvensom till S. 27, St. 72.

St. 56.

Mer dyr ej Helena blef Trojas sprätt o. s. v. — Paris, som bortröfvade Helena, blef dödad af Philoktet. — Pirithous, son af Lapithernas konung Ixion, steg jemte Theseus ned i underjorden, för att rövva Proserpina, men blef söndersliten af Cerberus (enligt andra, kvarhållen fången i Orcus, tills Herkules befriade honom).

St. 76.

Och från Augustus så till Divus göra — Romarne nämnde sina kejsare under deras lifstid Augustus, men efter döden Divus, d. v. s. de försatte dem bland gudarne.

St. 77.

En hvit enhörning o. s. v. — En hvit enhörning i rödt fält var huset Este's gamla vapen.

Fyrationdefemte Sången.

St. 1.

Polykrates exempel härpå ger o. s. v. — Polykrates, konung på Samos, länge berömd för sin utomordentliga lycka, blef slutligen öfverfallen af Persiska flottan, fångad och korsfäst. — Dionysius II, konung af Syrakusa, blef förfogad från sitt rike och måste, för att uppehålla lifvet, hålla en skola i Corinth. — Cresus, konung i Lydien, den rikaste furste på sin tid, blef besegrad af Cyrus och var nära att få ända sitt lif på bålet.

St. 2.

Ventidius, Servius, Marius o. s. v. — Ventidius, en Romare af låg härkomst och i början mulåsnedrivare, utmärkte sig så i krigen

under Cesar och Antonius, att han blef upphöjd till statens förnämsta äreställen. — *Servius Tullius*, son af en slafvinna, blef svärson till Romerske konungen Tarquinius Priscus och efterträdde honom på thronen. — *Marius*, äfvenledes af låg härkomst, blef sju gånger konsul i Rom.

St. 3.

Kung Ludvig, svärfar åt min hertigs son o. s. v. — Ludvig XII af Frankrike var fader åt Renata, som var förmäld med Alfons' son Herkules af Este. Förut hertig af Orleans, eftersträfvade han regentskapet under sin kusins, Carl VIII:s, minderårighet och stälde sig i spetsen för hären, men blef slagen och tillfångatagen vid St. Aubin. Sedermera blef han Carls efterträdare.

Ej långt förut i ännu värre mån

Corvinus ned i farans djup vardt dragen. — Matthias Corvinus, misstänkt för delaktighet i mordet på grefve Cilly, onkel åt konung Ladislaus V af Ungern, satt länge fången och hotad med livets förlust, men blef sedermera upphöjd på Ungerns thron.

St. 65.

Ty denna visste blott den konung af,

Som lät den göra och åt sonen gaf. — Konung Galafron af Catay, Argalias och Angelikas fader.

St. 92.

Du ej afundas skulle denne häst,

Som flög till himlen och blef stjernors gäst. — Pegasus, Bellerophons bevingade häst, som blef försatt bland stjernorna.

St. 93.

Ej Cyllarus, Arion mäta sig o. s. v. — Två hos de Grekiske skalderna berömda hästar. Den förste tillhörde Castor (enligt andra Pollux); den andre egdes af Adrastus, konung af Argos, som, vid de sjus nederlag för Thebe, endast genom Arions snabbhet blef räddad.

St. 102.

Men när som till Cimmeriens grottor åter

Med sina skuggor nattens gud var dragen o. s. v. — Nattens gud, Nocturnus (sällan omnämnd), troddes uppehålla sig hos Cimmerierna, som bodde vid Mæotiska träsket (nu Asowska sjön), och hvilkas land beskrifves såsom ständigt höljdt af svarta moln. Deraf "Cimmeriskt mörker".

Fyrationdesjette Sängen.

St. 3.

Damerna af huset Correggio utmärkte sig för hög bildning och kärlek till skaldekonsten, främst bland dem gemälen till grefve Giberto af Correggio, *Veronica af Gambera*, som intager en af de förnämsta platserna bland Italiens många skaldinnor.

St. 4.

Trivulzia, dotter af riddaren Johan Trivulzio af Mailand, var djupt bevandrad i de gamla språken och utmärkte sig genom dikter redan i sitt fjortonde år. — *Emilia Pia* omnämnes med stora loford af B. Castiglione. — *Diana af Este* omtalas af Ariosto (S. 42, St. 90) bland de åtta damer, hvilkas bildstoder stodo vid brunnen.

St. 5.

Ginevra Malatesta, förmodligen syster till hertig Herkules I, var förmäld med Sigismund Malatesta, herre af Rimino.

St. 6.

Om hon i Rimino blott varit då o. s. v. — När Cesar efter Galliens fullständiga underkufvande, föranledd genom Pompeji växande makt, vände sig mot Rom, gjorde han halt vid floden Rubicon (nu Pisciatello) vid Rimino, hvilken utgjorde gränsen mellan Cisalpinska Gallien och Italien och utan senatens tillåtelse ej fick öfverskridas af någon fältherre, som ej ville anses såsom fäderneslandets fiende. Efter att länge hafva betänkt sig, utropade han slutligen: "Tärningen är kastad!" satte öfver floden med sin här, och med Roms frihet var det förbi.

St. 7.

Se, makan der till Bozzolo sig ter — Fredrik Gonzaga, en tapper och berömd fältherre, nämnd efter sitt slott Bozzolo.

Toreller, Bentivoglier der jag ser,

Visconter ser jag samt Pallaviciner — ädla damer från Bologna och Mailand.

St. 8.

Julia Gonzaga, förmäld med Vespasian, son af den berömde härföraren Prospero Colonna. Ryktet om hennes utomordentliga skönhet var så stort, att Barbarossa, Solyman I:stes berömde amiral, kom på den tanken att röfva henne för sin herres räkning. Han öfverföll henne vid nattetid i hennes slott vid Fondi (i konungariket Neapel, nära hafvet), och hon fick blott nätt och jemt tid att undfly till häst i bara nattdräkten.

Med henne svägerskan o. s. v. — Isabella Colonna, förmäld med Ludvig Gonzaga, Julius broder. Detta äkta par förhårligar Ariosto i S. 37, St. 9—12. (Jemför den dit hörande anm.)

Se Aragoniens Anna, Vastos ljus — Dotter till Ferdinand af Aragonien och gemål till den af Ariosto så ofta firade Alfonso Davolo, markis af Vasto.

St. 9.

Med henne system är — Johanna af Aragonien, gemål till Ascanio Colonna.

Se henne, som, ett förr ej hört exempel, o. s. v. — *Victoria Colonna*, gemål till markisen Frans Pescara, åt hvilken Italianerne gifvo främsta rangen bland sina skaldinnor. (Jemf. S. 37, St. 16—20. samt anm. dervid.)

St. 10.

Den riddarn, som der står o. s. v. — Bernardo Accolti, från Arezzo, son af Benedetto, förste statssekreterare i Florens. Han stod i sin välmakt omkring år 1480, men lefde ännu på Ariostos tid. Det bifall, som han, först vid hofvet i Urbino och sedan under Leo X i Rom, förvärfvade sig såsom skald och improvisatör, var så stort, att allt hvad öra hade trängdes om att få höra honom föredraga sina verser. Krambodarne voro tillstängda, man stälde vakter vid dörrarne o. s. v. Hans samtida gifvo honom tillnamnet den "*ende Aretiner* (l'Unico Aretino.)

St. 11.

Benedikt Accolti, kardinal af Ravenna, brorson till den förre.

Gonzaga också — Herkules Gonzaga, kardinal af Mantua, son af Mantuas siste markgrefve, Frans Gonzaga. — *Lorenzo Campeggio* af Bologna, en lärd kardinal, bekant genom sina beskickningar till Henrik VIII i England och till riksdagen i Nürnberg 1524.

St. 12.

Laktanz och Claudio Tolomei der stå — båda af familjen Tolomei från Siena. Den siste har gjort sig känd hufvudsakligen genom förnyandet af de gamla försöken att införa antikt versmått i den Italienska poesien. Tiraboschi anför följande distikon af honom såsom prof:

Ecco 'l chiaro rio, pien eccolo d'acque soavi,

Ecco di verdi erbe circa la terra ride.

Äfven uppfann han ett nytt slag af sestiner, af hvilka Crescimbeni (Istoria della volgar Poesia, T. I) ger ett prof. — *Paolo Pansa*, från Genua, bekant som Latinsk skald. — *Latino Giovenale* (eller Juvenale), under Paul III påflig legat i Venedig, skriftställare och diktare på båda språken. — *Trissino* (äfven Dressin), den berömda författaren af den episka dikten *Italia liberata da' Goti* och af sorgespelet *Sofonisba*, båda, till tiden, de första af sin art i Italien. — *Capilupi*, tre

bröder, Ippolito, Lelio och Camillo, hvilkas dikter äro tryckta tillsammans. — *Sasso* (Pamfilo) från Modena, en skald, öfver hvars förtjenst konstdomarena utlåta sig mycket olika. — *Molza* (Francesco), från Modena, åtnjuter det största anseende såsom Latinsk och Italiensk skald. Hans verk äro ånyo upplagda ännu i förra århundradet. Ariosto omnämner honom äfven S. 37, St. 12, med mycket loford. — *Florian Montin*, en nu mera temligen okänd diktare. — *Giulio Camillo*, från Delminio i Dalmatien, professor i Bologna, af Frans I kallad till Paris. — *Flaminio* (Marc Antonio), berömd som Latinsk skald. — *Sanga*, en gunstling hos Clemens VII. — *Berni* (I. Berna), upphofsman till en satiriskt-burlesk diktart, efter honom benämnd *poesia Bernesca*, mest berömd genom sin omarbetning af Bojardos Orlando Innamorato, som hos Italienarne åtnjuter ett klassiskt anseende.

St. 13.

Alexander Farnese, sedermera påfve under namn af Paul III. — *Fedro* från Volterra, *Porzio* (Camillo), båda professorer i Romersk värtalighet. — *Volterran* (Rafael från Volterra), en mångsidig lärd, författare till ett kort sammandrag af alla vetenskaper. — *Filippo* (Beroaldo) från Bologna, gunstling hos Leo X och öfveruppsyningsman öfver Vatikanska biblioteket. — *Maddalena*, en Romersk hofman, som vann stort rykte genom sina epigrammer, dem man länge ansåg för gammal-romerska. — *Pierio* från Belluno, en utmärkt skriftställare på vers och prosa. — *Blosio* (Palladio), sekreterare hos Clemens VII, af Ariosto i hans sjunde satir omnämnd bland de berömdaste skalden på den tiden. — *Vida* (Marc Hieron.) från Cremona, må hända bland Italiens Latinska skalden den mest berömda genom sina verk: *De arte poetica*, *Scacchia ludus* och *Christias*. — *Lascari* (Joh.), *Musuro* (Marc.), två lärde Greker, som, gynnade af Lorenzo di Medici och Leo X, gjorde sig högt förtjente genom införandet af den Grekiska litteraturen i Italien. — *Navagero* (Andr.), lärjunge af Musuro, en utmärkt affärsman, lärd, historieskrifvare och Latinsk skald. — *Andrea Maro* från Brescia, en på sin tid icke oberömd skald och improvisatör (jempf. anm. till S. 3, St. 56). — *Severo*; om denne tvista Ariostos utläggare. Enligt Tiraboschi var han en lärd Cisterciensermunk i ett kloster nära Ferrara.

St. 14.

Alex. Orologi, från Padua; *Alex. Guarino*, från Ferrara. — *Mario* (Equicola), nämnd efter sin födelseort Olvito i konungariket Neapel, skref bland annat en bok om kärlekens natur. — *Pietro Aretino*, så nämnd efter sin födelsestad Arezzo, en lika så snillrik och qvick, som cynisk skriftställare. Han hedrades af de förnämste furstar, till och med af kejsar Carl V, och var fruktad af dem för sin bitande satir; hvadan han fick tillnamnet *Flagello de' principi*. Hans beundrare kallade honom äfven *divino*; och att Ariosto med dessa båda epitheter inför honom i ett så hedervärdt sällskap, bevisar i hvilket

anseende han stod Af hans poetiska arbeten förtjena endast hans lustspel beröm. — *Två Hieronymer* — *Girolamo Veritade*, från Verona; *Girolamo Cittadino*, båda poeter. — *Mainardo*, en berömd läkare i Ferrara. — *Leoniceo* (Nicol.), från Vicenza, en utmärkt läkare och filosof, som var den förste hvilken på Latin öfversatte Galeni verk och Hippokrates' aforismer. — *Celio Calcagnini*, först i krigstjenst hos kejsar Maximilian, sedan professor i de sköna vetenskaperna vid universitetet i Ferrara; en af de mångsidigaste lärde på sin tid; äfven Latinsk poet.

St. 15.

Bernardo Capello, från Venedig, beklädde de förnämsta stats-embeten i sitt fädernesland och räknas bland det 16:de århundradets utmärktare diktare. — *Pietro Bembo*, handsekreter hos Leo X och kardinal. Få lärde kunna berömma sig af ett så stort anseende och ett så mäktigt inflytande på sitt fäderneslands litteratur. Med honom, säger Bettinelli, började Augusti tidehvarf ånyo. Han skref lika fullkomligt Latin och Italienska och erkännes som Petrarcas lyckligaste efterliknare. Äfven vann han stort rykte som sin fädernestad Venedigs historieskrifvare. — *Gaspar Obizi*, Bombos ifrigë vän och beundrare. — *Fracastor* (Hieron.) från Verona, lika berömd som läkare, naturkunnig, filosof och Latinsk skald. Hans dikt *Syphilis* röjer en verklig skald, genom den konstrika behandlingen af det vedervärdiga ämnet. — *Bevazzano* (eller Beazzano) från Venedig, Bombos vän och deltagare i dennes offentliga och lärda göromål, använd af Leo X i viktiga beskickningar, skriftställare och skald på båda språken. — *Trifon* (Gabriele) från Venedig, en i ganska högt anseende stående lärd och skald, benämnd sin tids Sokrates, hvars konstkritiska domslut gälde för orakel. — *Tasso* (Bernardo) från Bergamo, fader till Torquato och sjelf en berömd skald. Hans förnämsta verk är den stora riddardikten *L'Amadigi*, i hundra sånger.

St. 16.

Tiepoli (Nicol.), senator i Venedig, har i synnerhet inlagt förtjenster om undervisningens förbättring vid universitetet i Padua. — *Amanio* (Nicol.) från Crema, en produktiv skald. — *Anton Fulgoso* (eller Fregoso) från Genua, förmodligen den samme, som för sin kärlek till ensligheten erhöill tillnamnet *Fileremo*, författare till flere dikter, bland hvilka den mest kända är *La Cerva bianca*. — *Valerio* (Gian-Francesco) från Venedig, en nära vän till skalden och stor qvinnohatare. Ariosto omnämner honom äfven S. 27, St. 137 ff. Han blef sedermera beskyldd för att hafva låtit besticka sig af k. Frans I och som högförrädare dömd till döden. — *Barignan* (Pietro) från Pesaro, Römersk akademiker på Leo X:des tid. Hans dikter utmärka sig genom en enkel och flärdfri skrifart.

St. 17.

Pico (Joh. Frans), furste af Mirandola, sonson af den berömde Joh. Pico, en ganska lärd och fruktbar skriftställare. Han blef mördad af sin brorson Galeotto, som genom ett nattligt öfverfall bemäktigade sig staden Mirandola. — *Pio* (Alberto), furste af Carpi, sedermera Frans I:stes fältherre, äfven som skriftställare (mot Erasmus) bekant. Dessa båda furstars familjer hade en gemensam stamfader. — *Jacopo Sannazar* från Neapel, lika berömd som Latinsk och Italiensk poet, hufvudsakligen genom sin *Arcadia* och dikten *De partu Virginis*. Här synes Ariosto anspela på hans *Egloghe piscatorie*.

St. 18.

Pistofilo (Bonaventura), hertig Alfons' sekreterare, äfven skald, ehuru, som Crescimbeni påstår, ej särdeles lycklig. Ariosto skattade honom högt och riktade till honom sin sjunde satir. — *Acciajuoli*, tre Florentinare af detta namn, fader, son och sonson, som lefde vid hofvet i Ferrara och samtliga omnämnas som diktare. — *Malaguzzo* (Annibale), Ariostos kusin, hvars moder härstammade från den ännu i Reggio (skaldens födelsestad) blomstrande, gamla och ädla släkten Malaguzzo. I öfrigt synes denne Annibale icke synnerligt hafva uppfyllt den här uttalade förhoppning, ty man vet intet mer om honom, än att Ariosto tillegnat honom sin tredje och femte satir.

St. 19.

Victor Faust, en lärd Grek, uppsyningsman öfver galererna i arsenalen i Venedig, äfven berömd som skeppsbyggmästare.

St. 59.

Som gamle Ægeus blef till mods, o. s. v. — Ægeus, konung i Athen, hade, under sitt uppehåll i Troezen, aflat en son med Æthra, dotter till konung Pitheus, och vid skilsmessan lemnat henne ett svärd, på hvilket han en gång ville igenkänna honom. Denne son var Theseus, och då han växt upp sände modern honom till Athen. När han ankommit hit, tillrädde Medea (som, öfvergifven af Iason, hade förmålt sig med Ægeus) sin äldriga gemål att medelst gift af dagataga den okände, henne misstänkte ynglingen. Men när Ægeus räckte honom giftbägaren, igenkände han på svärdet sin son.

St. 67.

Mongrana, Clermont — de båda grenar af den gemensamma stammen, från hvilken Roland och Rinaldo ledde sitt ursprung.

Men gref Anselm och Gano o. s. v. — afkomlingar af det fiendliga huset Mainz.

St. 80.

En jungfru, som från Troja bördig var — Cassandra, dotter af konung Priamus i Troja, som af Apollo erhållit siarförmåga.

St. 82.

För fienden af Sinon öppnadt blifvit — Greken Sinon öfvertalade Trojanerna att nedrifva en del af stadsmuren, för att införskaffa den trähäst, genom hvilken Trojas eröfring verkställes.

Kung Proteus han det gaf — Enligt Herodots (II. 112) från den vanliga framställningen afvikande berättelse, blef Paris, sedan han bortfört Menelai gemål, af stormar kastad till Egypten, der den då herskande konung Proteus tog ifrån honom Helena och behöll henne hos sig, tills Menelaus hemtade henne efter Trojas undergång. Återlösningen förmedelst tältet är en uppfinning af skalden.

St. 83.

*Från henne togs det på Leucadias haf,
Med andra byten, af Agrippas skara.* — I slaget vid Actium segrade Octavius öfver Antonius och Cleopatra hufvudsakligen genom medverkan af sin vän och svärson Agrippa.

— — *tills Constantin det fick* — Denne kejsare förlade, till stor förlust för Rom, rikets säte från Rom till Byzanz (efter honom kalladt Constantinopel).

St. 85.

Skalden griper här åter ett tillfälle att förhärliga sin gynnare, kardinalen Hippolyt af Este.

En drottning, stadd i barnsnöd, bistånd ge. — Leonora af Aragonien, dotter af konung Ferdinand af Neapel och moder till Hippolyt.

En pilt der syntes o. s. v. — Beatrix af Aragonien, Leonoras syster och gemål till konungen af Ungern Matthias Corvinus, tog Hippolyt som barn till sig.

St. 88.

*Och re'n i dessa unga barnår
Han ger Strigoniens spira i hans händer* — Hippolyt var ännu icke 10 år gammal, då Matthias utnämnde honom till erkebiskop af Gran (Strigonien).

St. 89.

För honom Fusco ses o. s. v. — Thomas Fusco, Hippolyts uppfostrare och sedan historieskrifvare.

St. 90.

I Vatikanen se'n man honom finner o. s. v. — Hippolyt blef redan i sitt trettonde år af Alexander VI upphöjd till kardinal och begaf sig ett år senare till Rom, för att intaga sitt säte bland kardinalerna.

St. 92.

Och i hvar steg han gör behaget röjs — Castiglione anför i sin *Cortegiano* Hippolyt som ett exempel af sådane, hos hvilka grace och behag äro liksom medfödda.

St. 94.

Insubriens hertig, hvilken orätt lider o. s. v. — Hertigen af Mailand, Ludvig Sforza (il Moro), Hippolyts svåger, kallade ynglingen till sig, förskaffade honom erkebiskopsdömet Mailand och betjenade sig af hans råd och bistånd så i fred som krig. — *Ormbaneret* — Mailands fana. — Äfven då Ludvig, genom sitt folks uppror, Schweizarnes förräderi och Fransmannens öfvermakt hade förlorat sina stater, blef Hippolyt honom trogen.

St. 95.

På sällsam väg bevis han söker få o. s. v. — Hippolyt upptäckte sina bröders, Ferdinand och Julius, sammansvärjning emot sitt och Alfonso's lif. (Jemf. S. 3, St. 60—62, och den dit hörande anm.)

Hvarmed det fria Rom sin Tullius lönt. — När Cicero hade upptäckt och tillintetgjort Catilinas sammansvärjning, erhöll han af Romerska senaten hedersnamnet: Fäderneslandets Fader.

St. 97.

Der ser man honom vid sin hembygds strand o. s. v. — Anspelning på Hippolyts seger öfver Venetianerna, hvarom nämnes S. 3, St. 57; S. 36, St. 2, samt S. 40, St. 2.

St. 106.

Är en ej nog, må fyra, sex de vara — Från Rodomonts stolta skryt har uttrycket *Rodomontader* öfvergått i alla Europeiska språk.

St. 110.

Danskens son — Dudo.

St. 112.

Hvad i Paris den vilde gjorde — Jemf. S. 16, St. 85 ff.

St. 119.

Som jag vill minnas att förtäljt jag har — Se S. 35, St. 51, 52.

6000145276

Göteborgs universitetsbibliotek

ERIK IAVENIÖW
Bokhandeln
GÖTEBORO.

